

2 Koningen

Toegelicht & toegepast

2 Koningen

Toegelicht & toegepast

Verval en wegvoering van Israël en Juda

Ger de Koning

Uitgeverij: Johannes Multimedia
e-mail: info@johannes-multimedia.nl
website: www.johannes-multimedia.nl

ISBN: 978-90-5798-435-8 (Paperback)
ISBN: 978-90-5798-425-9 (E-book)
© 2012 Uitgeverij Johannes Multimedia
Omslagontwerp: Eva de Vlaming / Theis-Jan Goudswaard
Lay-out: Jan Noordhoek

Niets uit deze uitgave mag – anders dan voor eigen gebruik – worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van ‘Stichting Johannes Multimedia’ of de auteur.

Het gebruik van de Herziene Statenvertaling is in dit commentaar toegestaan onder voorwaarde van de volgende duidelijke copyrightvermelding: De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © Stichting HSV 2010. Alle rechten voorbehouden, © Stichting HSV en Uitgeverij Jongbloed - Heerenveen.

Inhoud

Vooraf		13
Tekstgebruik		15
	Afkortingen	15
	Vertalingen	15
	Verwijzingen	15
	Haakjes	16
Het tweede boek Koningen		19
2 Koningen 1		21
vers 1	Moab in opstand tegen Israël	21
vers 2	Ahazia wil een afgod raadplegen	21
verzen 3-4	Het woord van de HEERE voor Ahazia	22
verzen 5-8	Ahazia herkent Elia	23
verzen 9-16	Ahazia wil Elia gevangen nemen	24
verzen 17-18	Dood van Ahazia	27
2 Koningen 2		28
vers 1	Hemelvaart en Gilgal	30
verzen 2-3	De les van Bethel	33
verzen 4-5	De les van Jericho	35
verzen 6-8	De les van de Jordaan	35
verzen 9-10	De vraag van Elisa	36
vers 11	Elia vaart op naar de hemel	38
vers 12	Reactie van Elisa	39
verzen 13-14	De mantel van Elia	40
verzen 15-18	De leerling-profeten	42
verzen 19-22	Het water van Jericho	44
verzen 23-25	Oordeel over spottende jongens	46

2 Koningen 3	48	
verzen 1-3	Joram koning over Israël	48
verzen 4-5	Moab komt in opstand	48
verzen 6-8	Josafat is bereid Joram te helpen	49
verzen 9-12	Elisa wordt geraadpleegd	49
verzen 13-19	De raad van Elisa	51
verzen 20-27	Moab verslagen	53
2 Koningen 4	56	
vers 1	Een weduwe komt bij Elisa	56
verzen 2-4	De raad van Elisa	57
verzen 5-7	Het wonder van de olie	59
verzen 8-11	Een kamer voor Elisa	60
verzen 12-17	Elisa belooft de vrouw een zoon	62
verzen 18-20	De dood van de zoon	63
verzen 21-28	De vrouw brengt haar nood bij Elisa	63
verzen 29-31	Elisa stuurt Gehazi	65
verzen 32-37	Elisa wekt de jongen op	66
verzen 38-41	De dood uit de pot verwijderd	67
verzen 42-44	Vermenigvuldiging van de broden	68
2 Koningen 5	71	
vers 1	De grote Naäman	71
verzen 2-3	Een klein meisje	72
verzen 4-7	Hulpvraag aan de koning van Israël	73
verzen 8-10	Elisa ontbiedt Naäman	75
verzen 11-12	Reactie van Naäman	76
verzen 13-14	Naäman wordt rein	77
verzen 15-16	Naäman wil Elisa belonen	78
verzen 17-19a	Naäman keert terug naar huis	79
verzen 19b-24	De hebzucht van Gehazi	80
verzen 25-27	Gehazi ontdekt en melaats	82
2 Koningen 6	84	
verzen 1-3	Een nieuwe woonplaats	84
verzen 4-7	Het ongeluk en het wonder	85

verzen 8-10	Elisa waarschuwt de koning van Israël	87
verzen 11-14	Bevel om Elisa gevangen te nemen	88
verzen 15-20	Open en gesloten ogen	89
verzen 21-23	Genade voor vijanden	90
verzen 24-30	Hongersnood in Samaria	91
verzen 31-33	Elisa als schuldige aangewezen	93

2 Koningen 7 95

verzen 1-2	Elisa voorzegt voedsel en oordeel	95
verzen 3-4	Vier melaatse mannen overleggen	95
verzen 5-8	Overvloed aan voedsel en rijkdom	96
verzen 9-11	Een goede boodschap moet verteld worden	97
verzen 12-15	Reactie op het goede nieuws	98
verzen 16-20	Het woord van de HEERE vervuld	100

2 Koningen 8 103

verzen 1-6	De Sunamitische krijgt haar land terug	103
verzen 7-15	Hazaël koning van Syrië	105
verzen 16-24	Jehoram koning van Juda	107
verzen 25-29	Ahazia koning van Juda	109

2 Koningen 9 110

verzen 1-4	Opdracht Jehu tot koning te zalven	111
verzen 5-10	Zalving van en opdracht voor Jehu	112
verzen 11-13	Jehu tot koning uitgeroepen	113
verzen 14-26	Jehu doodt Joram	114
verzen 27-29	Jehu doodt Ahazia	118
verzen 30-37	Jehu doodt Izebel	118

2 Koningen 10 121

verzen 1-11	Nakomelingen van Achab gedood	121
verzen 12-14	De broers van Ahazia gedood	125
verzen 15-16	Jonadab	125
vers 17	Jehu voltooit zijn opdracht	127
verzen 18-28	De dienaren van Baäl uitgeroeid	127

Inhoud

verzen 29-33	Beloning en straf	130
verzen 34-36	De dood van Jehu	131

2 Koningen 11 132

verzen 1-3	Joseba verbergt Joas	132
verzen 4-8	Het plan van Jojada	133
verzen 9-12	Joas tot koning gezalfd en uitgeroepen	134
verzen 13-16	Athalia gedood	136
verzen 17-18	Het verbond	137
verzen 19-21	Joas op de troon	138

2 Koningen 12 140

verzen 1-3	Regering van Joas	140
verzen 4-8	Joas draagt op de tempel te herstellen	141
verzen 9-16	Inzameling voor het herstel van de tempel	142
verzen 17-18	Hazaël bedreigt Jeruzalem	144
verzen 19-21	Dood van Joas	145

2 Koningen 13 146

verzen 1-9	Joahaz koning over Israël	146
verzen 10-13	Joas koning over Israël	148
verzen 14-19	Joas op bezoek bij de zieke Elisa	148
verzen 20-21	Dood van Elisa	151
verzen 22-25	De HEERE is Zijn volk genadig	152

2 Koningen 14 154

verzen 1-4	Amazia wordt koning van Juda	154
verzen 5-7	Eerste regeringsdaden van Amazia	155
verzen 8-14	Amazia door Joas verslagen	156
verzen 15-20	Dood van Joas en Amazia	158
verzen 21-22	Azaria tot koning gemaakt	158
verzen 23-27	Jerobeam II koning over Israël	159
verzen 28-29	Dood van Jerobeam II	160

2 Koningen 15	162
verzen 1-7	Azaria koning van Juda 162
verzen 8-12	Zacharia koning over Israël 163
verzen 13-16	Sallum koning over Israël 164
verzen 17-22	Menahem koning over Israël 165
verzen 23-26	Pekahia koning over Israël 167
verzen 27-31	Pekah koning over Israël 167
verzen 32-38	Jotham koning van Juda 168
2 Koningen 16	171
verzen 1-4	Achaz wordt koning van Juda 171
verzen 5-9	Achaz sluit een verbond met Assyrië 172
verzen 10-18	Het altaar van de HEERE vervangen 174
verzen 19-20	Dood van Achaz 177
2 Koningen 17	178
verzen 1-4	Hosea koning over Israël 178
verzen 5-6	Israël weggevoerd 179
verzen 7-23	Aanleiding tot de wegvoering 180
verzen 24-28	De nieuwe bewoners van Samaria 184
verzen 29-33	De godsdienst van de Samaritanen 186
verzen 34-41	Ongehoorzaam aan het Woord 186
2 Koningen 18	190
verzen 1-8	Hizkia wordt koning van Juda 190
verzen 9-12	Assyrië voert Israël weg 193
verzen 13-16	Hizkia betaalt Sanherib schatting 193
verzen 17-37	Brallen tegen de HEERE 194
2 Koningen 19	199
verzen 1-5	Hizkia stuurt dienaren naar Jesaja 199
verzen 6-7	Bemoediging door Jesaja 200
verzen 8-13	Assyrië wil opnieuw imponeren 201
verzen 14-19	Gebed van Hizkia 202

Inhoud

verzen 20-34	Profetie van Jesaja	203
verzen 35-37	Bevrijding van Jeruzalem	208

2 Koningen 20 209

verzen 1-11	Ziekte en genezing van Hizkia	209
verzen 12-19	Het gezantschap uit Babel	212
verzen 20-21	De dood van Hizkia	214

2 Koningen 21 215

verzen 1-9	Manasse koning van Juda	215
verzen 10-16	De HEERE kondigt onheil aan	217
verzen 17-18	Dood van Manasse	219
verzen 19-26	Amon koning van Juda	219

2 Koningen 22 222

verzen 1-2	Josia koning van Juda	222
verzen 3-7	Geld voor herstel van de tempel	222
verzen 8-11	De vondst van het wetboek	223
verzen 12-20	Het woord van de HEERE	225

2 Koningen 23 229

verzen 1-3	Het verbond	229
verzen 4-14	De reiniging	230
verzen 15-20	Het altaar te Bethel	235
verzen 21-23	Josia viert het Pascha	237
verzen 24-25	Laatste daden en getuigenis van Josia	238
verzen 26-27	De toorn van de HEERE moet komen	240
verzen 28-30	Dood van Josia	240
verzen 31-34	Joahaz koning van Juda	241
verzen 35-37	Jojakim koning van Juda	242

2 Koningen 24 244

verzen 1-7	Jojakim koning van Juda (vervolg)	244
verzen 8-12	Jojachin koning van Juda	246

verzen 13-16	Jeruzalem in ballingschap	246
verzen 17-20	Zedekia koning van Juda	248
2 Koningen 25		249
verzen 1-7	Vlucht en gevangenneming Zedekia	249
verzen 8-21	Juda in ballingschap	251
verzen 22-26	Aanstelling van Gedalia	253
verzen 27-29	Gratie voor Jojachin	255

Vooraf

Deze toelichting op het bijbelboek 2 *Koningen* is bedoeld als een hulp bij persoonlijke studie van dit bijbelboek. Ieder die er gebruik van maakt, wordt aangeraden dat te doen op dezelfde wijze als de Joden in Beréa naar de uitleg van het Woord luisterden: *“Zij ontvingen het woord met alle bereidwilligheid, terwijl zij dagelijks de Schriften onderzochten of deze dingen zo waren” (Hd 17:11).*

Het is mijn verlangen en gebed dat het lezen van deze toelichting de liefde voor Gods Woord groter maakt. Als dat het geval is, zal dat zichtbaar worden in de toepassing van Gods Woord in het dagelijks leven. Dat wil zeggen dat er meer trouw en toewijding in het navolgen van de Heer Jezus zal zijn. Dat zal zijn tot verheerlijking van de God en Vader van onze Heer Jezus Christus, *“aan Wie de heerlijkheid en de kracht is tot in alle eeuwigheid! Amen” (1Pt 4:11b).*

Vanuit het verlangen dat de lezer zich met het Woord van God bezighoudt, zijn tekstverwijzingen zoveel mogelijk geciteerd. Dat betreft dan de tekstverwijzingen die direct bij het onderwerp horen. De citaten zijn in tekstvakken geplaatst. Andere verwijzingen (voorafgegaan door ‘zie’) kan de lezer zelf in de Bijbel lezen. Ik raad aan dat ook te doen, want het is belangrijk vertrouwd te worden met de eigen Bijbel.

Ik ben dankbaar dat uitgeverij Jongbloed toestemming heeft gegeven gebruik te maken van de Herziene Statenvertaling (HSV), die in december 2010 is verschenen. De bijbeltekst van 2 *Koningen* is in deze vertaling in de toelichting opgenomen.

Ger de Koning

Middelburg, augustus 2012

Reageren op de inhoud kan door te bellen naar 0118 638458 of te mailen naar: ger.de.koning@gmail.com.

Tekstgebruik

Afkortingen

Gn	Genesis	Js	Jesaja	Rm	Romeinen
Ex	Exodus	Jr	Jeremia	1Ko	1 Korinthiërs
Lv	Leviticus	Kl	Klaagliederen	2Ko	2 Korinthiërs
Nm	Numeri	Ez	Ezechiël	Gl	Galaten
Dt	Deuteronomium	Dn	Daniël	Ef	Efeziërs
Jz	Jozua	Hs	Hosea	Fp	Filippiërs
Ri	Richteren	Jl	Joël	Ko	Kolossers
Ru	Ruth	Am	Amos	1Th	1 Thessaloniërs
1Sm	1 Samuel	Ob	Obadja	2Th	2 Thessaloniërs
2Sm	2 Samuel	Jn	Jona	1Tm	1 Timotheüs
1Kn	1 Koningen	Mi	Micha	2Tm	2 Timotheüs
2Kn	2 Koningen	Na	Nahum	Tt	Titus
1Kr	1 Kronieken	Hk	Habakuk	Fm	Filemon
2Kr	2 Kronieken	Zf	Zefanja	Hb	Hebreeën
Ea	Ezra	Hg	Haggäi	Jk	Jakobus
Ne	Nehemia	Zc	Zacharia	1Pt	1 Petrus
Es	Esther	Ml	Maleachi	2Pt	2 Petrus
Jb	Job	Mt	Mattheüs	1Jh	1 Johannes
Ps	Psalmen	Mk	Markus	2Jh	2 Johannes
Sp	Spreuken	Lk	Lukas	3Jh	3 Johannes
Pr	Prediker	Jh	Johannes	Jd	Judas
Hl	Hooglied	Hd	Handelingen	Op	Openbaring

Vertalingen

Alle tekstaanhalingen uit het Oude Testament komen uit de Herziene Statenvertaling (HSV). Als er gebruik wordt gemaakt van de oorspronkelijke Statenvertaling, wordt dat aangegeven door de afkorting SV. Voor tekstaanhalingen uit het Nieuwe Testament gebruik ik de herziene Voorhoeve-uitgave ook wel Telosvertaling genoemd.

Verwijzingen

Nog een opmerking over de tekstverwijzingen. Tekstverwijzingen worden zoveel mogelijk voluit in tekstblokken geciteerd. In die gevallen is heen en weer bladeren in de Bijbel niet nodig. Dat geldt ook voor de verwijzing naar teksten in het boek *2 Koningen*. De tekst van *2 Koningen* staat in dit commentaar. Als in een bepaald gedeelte van het

commentaar naar meerdere teksten wordt verwezen, is het vanwege de beperkte ruimte niet altijd mogelijk al die teksten te citeren. In die gevallen worden tekstverwijzingen voorafgegaan door 'zie'. De lezer kan de aangegeven teksten zelf in de Bijbel opzoeken.

Haakjes

In de bijbelgedeelten van het *Oude Testament* worden twee soorten haakjes gebruikt:

Ronde haakjes ()

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; zij geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt.

Vierkante haakjes []

Deze haakjes staan om woorden die in de gedrukte uitgave van de Herziene Statenvertaling cursief staan. Omdat ik in dit boek de hele tekst cursief weergeef, maak ik gebruik van deze haakjes om de woorden te markeren die cursief in de gedrukte uitgave staan. Deze haakjes geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands zijn ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken.

In de bijbelgedeelten van het *Nieuwe Testament* worden drie soorten haakjes gebruikt. Ik citeer wat hierover in het 'Voorwoord' van de Telosvertaling wordt gezegd:

Ronde haakjes ()

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; zij geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt.

Vierkante haakjes []

Deze geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands moeten worden ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken; deze woorden moeten dus altijd gelezen

worden. Met name het (bepaalde) lidwoord ontbreekt nogal eens in het Grieks, waar dat in het Nederlands wel noodzakelijk is; aangezien verschillende uitleggers van mening zijn dat het al of niet voorkomen van het lidwoord vaak van grote betekenis is, is ernaar gestreefd dit overal in de vertaling tussen haakjes te plaatsen waar het in de grondtekst ontbreekt.

Scherpe haakjes < >

Deze geven aan dat de ingesloten woorden in sommige handschriften wel en in andere niet voorkomen.

Het tweede boek Koningen

Zoals is opgemerkt bij de inleiding op *1 Koningen*, vormen de boeken *1 en 2 Koningen* in het Hebreeuwse Oude Testament één boek. Dat de beide boeken één boek vormen, blijkt wel duidelijk uit de overgang van *1 Koningen* naar *2 Koningen*. *2 Koningen* begint met de vermelding van de dood van Achab, waarvan de schrijver van *Koningen* in het laatste hoofdstuk van *1 Koningen* verslag doet (zie *1Kn 22:40*). Daarmee sluit *1 Koningen* echter niet af. Er volgt nog een kort verslag van het koningschap van Josafat over Juda (waarschijnlijk vanwege zijn relatie met Achab en diens zoon). Daarna worden nog enkele mededelingen gedaan over Ahazia, die zijn vader Achab als koning over Israël opvolgt. Daarmee eindigt *1 Koningen*.

Een aannemelijke reden voor een scheiding in de geschiedenissen in het ene grote boek *Koningen* kan zijn dat het anders een te omvangrijk boek zou worden. Een aannemelijke reden om die scheiding aan te brengen zoals is gedaan, is moeilijker te geven. Als mogelijke reden is wel geopperd dat de scheiding is aangebracht op de manier waarop dat ook gebeurd is met het ene grote boek *Samuel*. *2 Samuel* begint met de vermelding van de dood van Saul en *2 Koningen* begint met de vermelding van de dood van Achab.

De beschrijving van het verloop van de geschiedenissen in *2 Koningen* gebeurt op een manier die enigszins is te vergelijken met de manier waarop de schrijver het verloop van de geschiedenissen in *1 Koningen* aan ons voorstelt. *1 Koningen* begint met de zegen en wijsheid van Salomo en eindigt met de dwaasheden van de koningen van het noordelijk tienstammenrijk. De geschiedenis van het tienstammenrijk begint met Jerobeam, de 'trendsetter' voor alle volgende koningen van dat rijk, en eindigt met Achab, de volledig van God afgefallen koning. Het begin van *2 Koningen* is hoofdzakelijk een verslag van de genade van God door Elisa voor een afvallige natie. Ondanks die genade glijdt het volk volledig van God weg. Het boek *2 Koningen* eindigt dan ook met de wegvoering van de tien stammen door de koning van Assyrië en de wegvoering van de twee stammen door de koning van Babel.

2 Koningen 1

Moab in opstand tegen Israël | *vers 1*

1 Moab kwam na de dood van Achab tegen Israël in opstand.

Na de dood van Achab komt Moab tegen Israël in opstand. Moab was schatplichtig, maar maakt gebruik van de wisseling van de macht om zich aan de macht van Achabs opvolger te onttrekken. Daardoor valt een flink deel van de inkomsten van de koning van Israël weg (zie 2Kn 3:4). De bedoeling van de vermelding van dit feit is waarschijnlijk om aan te geven dat Gods tucht zich ook op politiek en economisch gebied laat voelen. Als een koning van Gods volk zich van God afwendt, gaat dat ook ten koste van zijn macht over de vijanden van Gods volk.

Ahazia wil een afgod raadplegen | *vers 2*

2 Ahazia viel door het traliewerk van zijn bovenvertrek, dat in Samaria was, en werd ziek. Hij stuurde boden en zei tegen hen: Ga, raadpleeg Baäl-Zebub, de god van Ekron, [en vraag] of ik van deze ziekte genezen zal.

De weg die Ahazia bewandelt (zie 1Kn 22:53), brengt Gods tucht over hem. Hij valt uit het raam en moet het bed houden. Dat Ahazia van zijn bovenvertrek naar beneden valt, staat tegenover de weg die Elia gaat, een weg die steeds hoger voert. In dit hoofdstuk zit Elia op een berg en in het volgende hoofdstuk wordt hij in de hemel opgenomen.

Vaak is het ziekbed de plaats waar een mens gelegenheid krijgt zijn weg te overdenken, een gelegenheid waarvan God graag gebruik maakt om mensen op Zichzelf te wijzen. Bij Ahazia gaat het anders. Zijn ziekbed maakt duidelijk van wie hij zijn heil verwacht. Hij wendt zich tot “de god van Ekron”. Ekron is een stad van de Filistijnen.

Ahazia stuurt boden naar het buitenland, naar de Filistijnen, om een van hun goden, Baäl-Zebub, dat betekent ‘heer van de vliegen’, te raadplegen. Hij neemt zijn toevlucht tot demonen om aan hen te vragen hoe het met zijn ziekte zal gaan. Ahazia laat niet eens vragen of de afgod hem wil genezen. Hij wil weten hoe het met hem afloopt. Hij vraagt om een toekomstvoorspelling. Dit is in regelrechte tegenspraak met wat

God heeft gezegd in Zijn Woord; dit gedrag is een gruwel voor Hem (Dt 18:10-12a).

Onder u mag niemand gevonden worden die ... een waarzegger raadpleegt, ... Want iedereen die zulke dingen doet, is een gruwel voor de HEERE. (Dt 18:10-12a)

Heel wat mensen gaan vandaag te werk op de manier van Ahazia om hun nieuwsgierigheid naar de toekomst te bevredigen. Ze nemen niet Gods Woord ter hand, maar zoeken hun heil bij waarzeggers, handlezers, sterrenkijkers, horoscopen enz. Al deze occulte bezigheden zijn uitermate gevaarlijk. Mensen die dit doen, leveren zich uit en geven zich over aan duivelse machten.

De handelwijze van Ahazia is een enorme belediging voor de HEERE. Hij gaat volledig voorbij aan God. Een van de ergste dingen die een mens een ander kan aandoen, is hem volstrekt negeren. Deze belediging ondergaat God van de kant van de leider van Zijn volk.

Het woord van de HEERE voor Ahazia | verzen 3-4

3 Maar een engel van de HEERE sprak tot Elia, de Tisbiet: Sta op, ga de boden van de koning van Samaria tegemoet en spreek tot hen: Is het omdat er geen God in Israël is dat u Baäl-Zebub, de god van Ekron, gaat raadplegen? 4 Daarom, zo zegt de HEERE: U zult niet van het bed afkomen waarop u bent gaan liggen, maar u zult zeker sterven. En Elia ging weg.

De HEERE zendt zowel in Zijn verontwaardiging als in Zijn trouw Elia op de boodschappers af met een woord voor Ahazia. Zo krijgt Ahazia eerder antwoord dan hij verwachtte. Elia moet Ahazia vertellen hoe de HEERE zijn toekomst ziet. De boden moeten de boodschap overbrengen. Die boodschap is de indringende vraag: *"Is het omdat er geen God in Israël is ...?"* Die vraag zou Ahazia tot inkeer moeten brengen.

De Heer wil ook ons door allerlei gebeurtenissen die ons overkomen er steeds op wijzen dat Hij er is. Hij wil ons daardoor laten weten dat wij met alles naar Hem toe mogen gaan. Dat houdt tegelijk in dat wij onze verwachtingen niet moeten stellen op mensen of methoden om te weten hoe iets zal verlopen.

Jesaja heeft ook eens tot het volk gesproken op een manier die vergelijkbaar is met wat we hier van Elia horen (zie Js 8:19-22). In de dagen van Jesaja zocht het volk zijn heil bij spiritistische mediums, in plaats van de tekenen en boodschappen te accepteren die God geeft. Wie niet in

het Woord van God gelooft, zoekt bij andere bronnen raad en hulp. De HEERE verwijt het volk die handelwijze door twee vragen te stellen. Het antwoord op die vragen ligt in de vraag opgesloten: “Moet een volk zijn God niet raadplegen? [Moet men] voor de levenden de doden [raadplegen]?” (Jz 8:19). Het zijn vragen die overeenkomen met de vraag die Ahazia wordt gesteld. In plaats van de levende God te raadplegen worden de dode afgoden geraadpleegd, maar achter die dode afgoden zitten boze geesten (1Ko 10:19-20).

Wat wil ik hiermee dan zeggen? Dat een afgodenoffer iets is of dat een afgod iets is? [Nee], maar dat wat [de volken] offeren, zij dat aan de demonen <offeren> en niet aan God; en ik wil niet, dat u gemeenschap hebt met de demonen. (1Ko 10:19-20)

Ahazia herkent Elia | verzen 5-8

5 Zo kwamen de boden bij hem terug en hij zei tegen hen: Wat is dit [dat] u [nu] al bent teruggekomen? 6 Zij zeiden tegen hem: Een man kwam ons tegemoet en zei tegen ons: Ga, keer terug naar de koning, die u gestuurd heeft, en spreek tot hem: Zo zegt de HEERE: Is het omdat er geen God in Israël is, dat u [boden] stuurt om Baäl-Zebub, de god van Ekron, te raadplegen? Daarom zult u van het bed waarop u bent gaan liggen, niet afkomen, maar u zult zeker sterven. 7 Hij sprak tot hen: Hoe zag de man eruit die u tegemoet gekomen is en deze woorden tot u gesproken heeft? 8 Zij zeiden tegen hem: Het was een man met een haren [mantel] en een leren gordel om zijn middel gebonden. Toen zei hij: Dat is Elia, de Tisbiet.

De boden doen verslag van wat Elia hun heeft verteld. Het lijkt erop dat zij zich er niet eens van bewust zijn dat ze Elia hadden ontmoet. Ze spreken over “een man”. Ahazia vraagt dan hoe hij eruit zag. Ze kunnen die man wel beschrijven. Uit de beschrijving trekt Ahazia de juiste conclusie dat het om Elia gaat. Ahazia is Elia niet vergeten.

Elia is door zijn kleding een unieke verschijning. Zijn kleren kenmerken hem. Hij heeft een dienst van eenvoud en daardoor van kracht. De kleren die hij draagt, dragen die boodschap als het ware uit. Hij loopt niet in zachte kleren, zoals de voorname mensen (zie Mt 11:8). Ook Johannes de dooper wordt gekenmerkt door de eenvoud van zijn kleding en de eenvoud van zijn voedsel (Mt 3:4).

Hij nu, Johannes, droeg een kleed van kameelhaar en een leren gordel om zijn lendenen; en zijn voedsel was sprinkhanen en wilde honing. (Mt 3:4)

Kunnen de mensen ook aan onze houding en ons gedrag zien dat wij geen deel uitmaken van een wereld die “in het boze ligt” (1Jh 5:19)? Kunnen ze zien dat wij ons binnen een christenheid waar alles wordt bepaald door het denken van de mens, niet door dit denken laten meeslepen? Kan God ons gebruiken om toch een duidelijk getuigenis te geven van Hem, dat Hij er is?

Ahazia wil Elia gevangen nemen | verzen 9-16

9 En hij stuurde een hoofdman over vijftig naar hem toe met zijn vijftigtal. Toen deze naar hem toe klom – want zie, [Elia] zat op de top van een berg – sprak hij tot hem: Man Gods, de koning heeft gesproken: Kom naar beneden! 10 Maar Elia antwoordde en sprak tot de hoofdman over vijftig: Als ik een man Gods ben, laat er [dan] vuur uit de hemel neerkomen en u en uw vijftigtal verteren. Toen kwam er vuur uit de hemel neer en dat verteerde hem en zijn vijftigtal.

11 En hij stuurde opnieuw een andere hoofdman over vijftig naar hem toe met zijn vijftigtal. Deze nam het woord en sprak tot hem: Man Gods, dit zegt de koning: Kom snel naar beneden! 12 Maar Elia antwoordde en sprak tot hen: Als ik een man Gods ben, laat er [dan] vuur uit de hemel neerkomen en u en uw vijftigtal verteren. Toen kwam het vuur van God uit de hemel neer en verteerde hem en zijn vijftigtal.

13 En opnieuw stuurde hij een hoofdman over vijftig, de derde, met zijn vijftigtal. Deze derde hoofdman over vijftig klom naar boven, kwam en boog zich op zijn knieën voor Elia neer. Hij smeekte hem en sprak tot hem: Man Gods, laat mijn leven en het leven van uw dienaren, van dit vijftigtal, toch kostbaar zijn in uw ogen! 14 Zie, vuur is uit de hemel neergekomen en heeft die eerste twee hoofdmannen over vijftig met hun vijftigtallen verteerd; maar nu, laat mijn leven kostbaar zijn in uw ogen!

15 Toen sprak de engel van de HEERE tot Elia: Ga met hem naar beneden, wees niet bevreesd voor hem. En hij stond op en ging met hem naar beneden, naar de koning. 16 En hij sprak tot hem: Zo zegt de HEERE: Omdat u boden gestuurd hebt om Baäl-Zebub, de god van Ekron, te raadplegen – is het omdat er geen God in Israël is [Die

u] naar Zijn woord kunt vragen? – daarom zult u niet [meer] van het bed waarop u bent gaan liggen, afkomen, maar u zult zeker sterven.

Ahazia hoeft niet meer naar de god van Ekron te gaan. Hij weet nu waar hij met zijn ziekte aan toe is. Zijn ziekbed zal zijn sterfbed worden. In plaats van dit te aanvaarden en zich voor God te buigen wil Ahazia Elia doden. Hij meent in afgodisch bijgeloof dat als hij Elia uitschakelt, hij de vervloeking (want zo ziet hij de mededeling van Elia) zou verbreken. Hij kijkt alleen naar het instrument en niet naar God. Hij stuurt een hoofdman over vijftig met zijn vijftigtal naar Elia toe om hem bij hem te brengen.

De hoofdman treft Elia aan, die eenzaam op de top van een berg zit. Elia zit daar in alle rust. Hij bevindt zich op een bergtop, een juiste plaats voor een man Gods. Het spreekt symbolisch van zijn afzondering van een goddeloze omgeving en van dicht bij God zijn. De hoofdman spreekt hem aan als “*man Gods*”. Daarmee erkent hij wie Elia is. Hij buigt echter niet voor hem, maar beveelt hem in opdracht van de koning met hem mee te gaan om hem uit te schakelen.

Hij had zich, net als de derde hoofdman, kunnen buigen en Elia kunnen benaderen met de eerbied die hem tegenover Elia als man Gods paste. Daarvan is bij hem echter geen sprake. De hoofdman is een schuldig man en dat zijn ook zijn mannen. Ze hadden allen kunnen luisteren naar de boodschap van de man Gods en Ahazia moeten weerstaan in zijn goddeloze opdracht.

Het antwoord van Elia op het bevel van de hoofdman bestaat uit vuur dat hij uit de hemel laat neerkomen. De twee keer dat Elia vuur uit de hemel laat neerkomen, zijn de laatste handelingen van zijn dienst onder het volk. Het is kenmerkend voor zijn hele dienst, die een dienst van oordeel is. In zekere zin is zijn dienst op de Karmel zonder resultaat gebleven, want de nationale opwekking die op de Karmel leek te komen, is uitgebleven. Toen kwam er ook vuur van de hemel. Dat vuur kwam echter op het onschuldig offer. Nu komt het vuur op mensen van Gods volk, maar een volk dat zich in zijn leider volkomen aan de Baäl heeft uitgeleverd.

Twee van de discipelen van de Heer Jezus wilden ook een keer vuur van de hemel laten neerkomen. Ze vroegen de Heer daarvoor om

toestemming (Lk 9:54). Het was echter geen goede vraag. De Heer Jezus verbood het hun, want Zijn dienst was niet een dienst van oordeel, maar van genade (Lk 9:55-56a). Het was nog niet de dag van de wraak, het was nog niet de tijd voor de uitoefening van oordeel. Die tijd zal wel komen. In de toekomst treden er mannen op die vuur uit hun mond laten komen om hun vijanden te verteren (zie Op 11:5).

Toen nu zijn discipelen Jakobus en Johannes dit zagen, zeiden zij: Heer, wilt U dat wij zeggen dat vuur van de hemel moet neerdalen en hen verteren <zoals ook Elia heeft gedaan?> (Lk 9:54)

Hij echter keerde Zich om en bestrafte hen <en zei: U weet niet van welke geest u bent.> <Want de Zoon des mensen is niet gekomen om zielen van mensen te verderven maar te behouden.> (Lk 9:55-56a)

Het deert Ahazia blijkbaar niet dat er eenenvijftig mensen van zijn leger door Gods vuur zijn gedood. Hij blijft onbekeerlijk. Nog eens stuurt hij een hoofdman met zijn vijftigtal. Deze man handelt in de geest van zijn voorganger en zijn koning. Ook hij noemt Elia wel "man Gods", maar ook bij hem ontbreekt de daarbij behorende verschuldigde eerbied. Hij sommeert Elia nog sterker dan zijn voorganger om met hem mee te komen. In de woorden: "Kom snel naar beneden" klinkt door dat hij Elia als een lastig, tegenstribbelend kind ziet. Dat 'kind' heeft al een keer 'nee' gezegd, maar hij moet het niet wagen dat nog een keer bij hem te doen.

De man heeft zich niet laten waarschuwen door het oordeel over zijn voorganger. Hetzelfde oordeel treft hem. Zoals de hoofdman sterker heeft gesommeerd, is ook de beschrijving van het oordeel sterker. Er is nu niet alleen sprake van "vuur uit de hemel" (vers 10), maar van "het vuur van God uit de hemel" (vers 12).

Ook na de dood van de tweede hoofdman met zijn vijftigtal blijft Ahazia onbekeerlijk. Hij stuurt een derde hoofdman met zijn vijftigtal. Deze man toont een andere gezindheid. We zien dat hij zich op zijn knieën voor Elia buigt uit gepast respect voor de man Gods. Hij erkent de rechtvaardigheid van het oordeel over zijn beide voorgangers. Hij beseft dat alleen genade hem en zijn vijftigtal kan redden en doet daar een beroep op. Elia krijgt een woord van de HEERE om met deze hoofdman mee te gaan en niet het vuur op hem en zijn vijftigtal te laten neerkomen.

Als Elia bij Ahazia komt, heeft hij namens de HEERE niets anders tegen hem te zeggen dan wat Ahazia al wist door wat Elia tegen de boden

heeft gezegd. God verandert Zijn gedachten over een mens niet als die mens niet van gedachten over Hem verandert.

Dood van Ahazia | verzen 17-18

17 Zo stierf hij, overeenkomstig het woord van de HEERE, dat Elia gesproken had. Omdat hij geen zoon had, werd Joram koning in zijn plaats, in het tweede jaar van Jehoram, de zoon van Josafat, de koning van Juda. 18 Het overige nu van de geschiedenis van Ahazia, wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël?

Bij Ahazia is er, na alles wat er is gebeurd, geen teken van berouw. Hij sterft in zijn zonden. Ahazia sterft *“overeenkomstig het woord van de HEERE, dat Elia gesproken had”*. Het getuigt van de waarheid dat God Zijn woord niet verandert. Het getuigt ook van de trouw van Elia die dit woord en geen ander woord heeft gesproken. Dat is ook een belangrijke aanwijzing voor ons. We moeten alleen Gods Woord spreken.

Omdat Ahazia geen zoon heeft, wordt zijn broer Joram koning in zijn plaats.

2 Koningen 2

Voordat Elia in de hemel wordt opgenomen, maakt hij samen met Elisa een tocht langs enkele van de bekendste plaatsen in Israël. Hij reist van Gilgal naar Bethel, daarna naar Jericho, en ten slotte naar de Jordaan. Elisa treedt later zelf ook in al deze plaatsen op (2Kn 2:18; 4:38; 6:2).

Deze plaatsen zijn heel bekend uit de vroegere geschiedenis van het volk van God.

- *Gilgal* is de plaats van de besnijdenis, het uitgangspunt voor de verovering van het beloofde land (zie Jz 4:19; 5:9; 10:43).
- *Bethel* kennen wij al uit het boek *Genesis*. Het is de plaats waar God Zichzelf openbaarde aan de aartsvader Jakob en waar Hij hem Zijn onvoorwaardelijke beloften van zegen schonk; Bethel was de plaats waar God wilde wonen (zie Gn 28 en 35).
- Bij *Jericho* openbaarde de HEERE Zichzelf aan Jozua als de Vorst van het leger van de HEERE, de Aanvoerder van Zijn legermacht (zie Jz 5:13-15). Jericho was het geweldige bolwerk dat de Israëlieten de toegang versperde tot het beloofde land, maar dat viel voor de macht van Israëls God (zie Jz 6).
- De *Jordaan* is de rivier die de Israëlieten belette het land binnen te gaan, waarvan de wateren echter werden afgesneden voor de ark van het verbond van de HEERE, zodat geheel Israël op het droge kon overtrekken (zie Jz 3-4).

Helaas is het in de dagen van Elia en Elisa niet meer zo dat deze plaatsen uitsluitend getuigen van de grote daden van God. Het zijn veelmeer monumenten van de *zondigheid* van het volk geworden, plaatsen van verworping en afgodendienst. Jerobeam heeft de kalverdienst, die stamt uit Egypte, ingevoerd te Bethel en te Dan (zie 1Kn 12:28; vgl. Ex 32). De profeten Hosea en Amos veroordelen de afgodscultus te Bethel, samen met die te Gilgal (zie Hs 4:15; 9:15; 12:12; Am 4:4; 5:5).

Jericho staat evenmin gunstig bekend. Het is de stad van de *vloek*, die volgens Gods bevel helemaal niet herbouwd had mogen worden. In de dagen van Achab is dit toch gebeurd, nog wel door een inwoner van Bethel. Hij heeft zijn overtreding van het woord van de HEERE moeten

betalen met het leven van twee van zijn zonen (zie Jz 6:26; 1Kn 16:34). Het is merkwaardig dat juist dit feit van de herbouw van Jericho de schakel vormt tussen Achabs ongerechtigheden (het sluit de opsomming daarvan af, zie 1Kn 16:34) en het plotselinge optreden van Elia als oordeelsprofeet (zie 1Kn 17:1). Het is alsof met de herbouw van Jericho het toppunt van de ongerechtigheid is bereikt en het oordeel over het volk en zijn goddeloze vorst onafwendbaar is geworden.

Terwijl hij langs deze plaatsen trekt, neemt Elia afscheid van zijn aardse loopbaan. Hij zal daarbij hebben gedacht aan alles wat God voor Israël heeft gedaan, maar tevens aan Israëls verval en afval van hun bevoorrechte positie. God neemt hem *buiten het beloofde land* op in Zijn heerlijkheid, nadat hij met Elisa door de Jordaan is getrokken. Het lijkt erop dat God hem dit eerbewijs niet kon schenken in het land dat zozeer van Hem is afgeweken.

Zijn opnemings kon niet gebeuren in Gilgal, of in Bethel, of in Jericho, of aan deze zijde van de Jordaan. Elia moet telkens verder trekken, totdat God hem in het Overjordaanse wegneemt van de aarde. Wij zouden bijna zeggen dat het een variant is op wat er met Henoch gebeurde. Van Henoch lezen we dat hij *“wandelde met God, en hij was niet [meer], want God nam hem weg”* (Gn 5:24; zie ook Hb 11:5). Evenals Henoch behaagde Elia God en God eerde hem door hem op te nemen in de hemel.

Deze laatste reis van de profeet is echter ook van grote betekenis voor Elisa, die hem trouw vergezelt en niet van zijn zijde wil wijken. Voor Elisa is deze lange tocht enerzijds een goede gelegenheid om zich voor te bereiden op het afscheid van zijn leermeester en anderzijds is het een goede introductie tot zijn eigen loopbaan. Wij zien hem hier naast zijn geëerde meester wandelen, wiens werk hij moet voortzetten. Hij is niet alleen de metgezel van Elia, maar ook diens opvolger. Als zijn meester in de hemel is, moet hij diens taak hier beneden voortzetten.

Dat is voor ons als christenen, die verbonden zijn met een Heer in de hemel, ook een belangrijke les. Wij dienen een verheerlijkte Heer en mogen Hem hier op aarde ‘vertegenwoordigen’. Wij doen dit in de kracht van de Heilige Geest Die Hij ons vanuit de hemel heeft gegeven.

Zoals de geest van Elia op Elisa rustte, heeft Christus ons Zijn Geest geschonken, opdat wij leesbare brieven van Hem zouden zijn (2Ko 3:2-3).

U bent onze brief, geschreven in onze harten, gekend en gelezen door alle mensen; u, van wie blijkt dat u een brief van Christus bent, door onze bediening opgesteld, geschreven niet met inkt, maar met [de] Geest van [de] levende God, niet op stenen tafelen, maar op vlezen tafelen van de harten. (2Ko 3:2-3)

Maar wij hebben ook behoefte aan de nodige *voorbereiding* om Hem op waardige wijze te kunnen dienen. Wij zullen moeten wandelen aan Zijn hand en Hem moeten volgen waar Hij ons leidt. Hoewel Elisa hier tot driemaal toe op de proef wordt gesteld, blijft hij onafscheidelijk aan de zijde van Elia (2Kn 2:2,4,6). Samen trekken ze verder en gaan ze zelfs op het droge door de Jordaan, de doodsrivier. *“Zo gingen zij beiden verder”* (vers 6; zie en vgl. Gn 22:6,8; Ru 1:19).

Wanneer wij met de Heer wandelen, leidt Hij ons van stap tot stap voort, van de ene ‘halteplaats’ naar de andere. Wij zullen dan ook evenals Elia en Elisa de situatie van Gods volk in ogeschouw moeten nemen. Wij zullen op onze beurt worden geconfronteerd met het diepe verval, het verderf dat zijn intrede heeft gedaan te midden van wat nu het volk van God op aarde is, de belijdende christenheid.

Hemelvaart en Gilgal | vers 1

1 Het gebeurde nu, toen de HEERE Elia in een storm zou opnemen in de hemel, dat Elia met Elisa uit Gilgal wegging.

De nadruk ligt op de hemelvaart van Elia. Elia is daarmee ook een beeld van de Heer Jezus Zelf en van de gelovigen van de gemeente die ook naar de hemel zullen gaan. In Elia zien we het feit dat de Heer Jezus door de dood en opstanding is heengegaan en Zijn plaats in de hemel heeft ingenomen. In Elisa zien we een beeld van de Heer Jezus Die door de Geest van God vandaag op aarde een getuigenis voor God in stand houdt. Elia wordt vervangen door Elisa. Elia is ook een beeld van Johannes, de voorloper van de Heer Jezus en Elisa een beeld van de Heer Jezus Die komt met zegen na Johannes de dooper, zoals Elisa na Elia met zegen komt.

Het getuigenis op aarde wordt afgelegd in de Geest van Hem Die naar de hemel is gegaan. Dit getuigenis is vaak vergeten, maar getrouwen mogen dat in dagen van verval weer zien en laten zien. Elia heeft het afvallige volk achter zich gelaten door zijn doorgang door de Jordaan,

maar Elisa gaat terug om een dienst te doen die als het ware vanuit de hemel begint. Om die dienst goed te kunnen verrichten krijgt Elisa onderwijs aan de hand van de vier plaatsen waarlangs hij met Elia trekt.

De dagen van de opneming van Elia zijn het uitgangspunt van dat onderwijs. Het onderwijs toont wat God gedaan heeft en wat het volk daar vervolgens mee gedaan heeft. Bij elke dienst is het belangrijk te weten hoe God over de dingen denkt die we ontmoeten en ook te zien hoe de mens daarmee is omgegaan.

De 'storm' en het 'vuur' (in de vuurwagen getrokken door vuurpaarden) waarin de HEERE Elia in de hemel opneemt (*verzen 1,11*), zijn verschijnselen die in het Oude Testament vaker voorkomen. We zien ze bij een openbaring of een persoonlijk ingrijpen van de HEERE God (*zie Ex 3:2; 24:17; 1Kn 19:11-12; Jb 38:1; 40:1; Ps 18:8; 50:3; 104:3-4; Js 30:27; 66:15; Ez 1:4; Hk 3:3; Zc 9:14*).

Het gaat echter niet alleen om indrukwekkende natuurverschijnselen, die trouwens heel treffend passen bij het karakter van Elia als oordeelsprofeet. 'Stormwinden' en 'vuurvlammen' staan ook voor engelenmachten (*Hb 1:7*). Daarom kunnen wij ons de wegname van Elia als volgt voorstellen: de HEERE komt Zelf als de Vorst van Zijn hemelse legers, omringd door Zijn machtige engelen (*vgl. 2 Koningen 6:17* waar we engelen opnieuw als vurige wagens en vurige paarden zien), om Zijn trouwe strijder in de hemel op te nemen.

En van de engelen zegt Hij wel: 'Die zijn engelen tot geesten [of: winden] maakt en zijn dienaars tot een vuurvlam', ... (Hb 1:7)

Wat een eerbetoon voor Elia. God neemt hem weg, zoals eertijds Henoeh en zoals binnenkort de levenden die overblijven tot de komst van de Heer. God neemt hem weg, opdat hij de dood niet zal zien, maar – in een ondeelbaar ogenblik veranderd – de hemel zal binnengaan (*zie en vgl. Gn 5:24; 1Ko 15:51-52; 1Th 4:15-18; Hb 11:5*).

In Elia zien we de Heer Jezus terugkeren naar de hemel en in Elisa zien we dat de Heer Jezus door de Geest op aarde is gekomen om getuigenis af te leggen. Het getuigenis wordt afgelegd in de Geest van Hem Die naar de hemel is opgevaren. Beide aspecten maken het wezen van het christendom uit, dat is

- a. een verheerlijkte Mens in de hemel en
- b. God de Heilige Geest op aarde.

Ware dienst is alleen mogelijk voor zover wij een indruk hebben ontvangen van de verheerlijkte Mens aan de rechterhand van God. Het beeld dat we daarvan hebben, zal ons getuigenis kenmerken.

Elisa heeft de hele weg meegemaakt met Elia. Hij is zijn dienst niet pas begonnen na de hemelvaart van Elia. Het is in beeld de weg van het overblijfsel dat samen met de Heer Jezus op reis is en in de kracht van de Heilige Geest getuigenis aflegt. Het overblijfsel, voorgesteld in de discipelen die met de Heer Jezus op aarde waren, vormde de kern van de gemeente.

Er staat niet dat Elisa met Elia meegaat, maar dat Elia met Elisa meegaat. Het is dus eigenlijk de weg van Elisa, maar Elia gaat mee om Elisa Goddelijk onderwijs te geven. Het is het onderwijs dat nodig is voor dienaren van God.

We worden aan het begin van het hoofdstuk direct op de hoogte gebracht van wat er gaat gebeuren met Elia, dat hij zal worden opgenomen in de hemel. Zo horen we in *Lukas 9:51* al dat de Heer Jezus naar Jeruzalem ging, omdat *“de dagen van zijn opneming in veroulling gingen”*. Over het kruis heen, dat is Zijn uitgang waarover Mozes en Elia met Hem spraken op de berg van de verheerlijking (*zie Lk 9:31*), richt de Heilige Geest het oog op Zijn opneming in de hemel.

Gilgal is de eerste plaats van onderwijs. In Gilgal werd het volk besneden (*zie Jz 5*). Gilgal was ook de plaats van waaruit het volk vertrok voor de verovering van Kanaän. Dit heeft voor ons een geestelijke betekenis. Wij hebben deel aan de besnijdenis van Christus, omdat wij met Hem zijn verenigd in het oordeel dat Hem in onze plaats trof toen Hij aan het kruis hing (*Ko 2:11*). Dat is ons ‘Gilgal’, en daarvandaan mogen wij ons hemelse erfdeel in Christus in bezit nemen. Gilgal betekent ‘afwenteling’. Geestelijk is het de toepassing van de dood van Christus op ons vlees. In de dood van de Heer Jezus heeft God de smaad van de wereld van ons afgewenteld (Gilgal betekent ‘afwenteling’).

In Hem bent u ook besneden met een besnijdenis, niet met handen vericht, in het uittrekken van het lichaam van het vlees, in de besnijdenis van Christus, ... (Ko 2:11)

Wij moeten de onveranderlijke boosheid van ons vlees leren kennen. Daar begint voor de dienaar elke ware dienst. Zonder de les van Gilgal, dat wil zeggen het diepe besef van de onveranderlijke boosheid van ons vlees en Gods oordeel daarover, kunnen wij geen dienst doen. Dat

Gilgal een plaats van afgoderij en verdorvenheid is geworden, heeft ons ook iets te zeggen. Als de les van Gilgal wordt vergeten, wordt Gilgal de plaats van de openbaring van het vlees. Wat God boos noemt, wordt dan geroemd.

De les van Bethel | verzen 2-3

2 Elia zei tegen Elisa: Blijf toch hier, want de HEERE heeft mij naar Bethel gezonden. Maar Elisa zei: Zo waar de HEERE leeft en uw ziel leeft, ik zal u niet verlaten. Zo gingen zij naar Bethel. 3 Toen kwamen de leerling-profeten die in Bethel waren, [de stad] uit, naar Elisa toe en zeiden tegen hem: Weet u dat de HEERE heden uw meester van u zal wegnemen? En hij zei: Ik weet het ook, zwijg [erover].

Als Elia van Gilgal wil vertrekken om naar Bethel te gaan, zegt hij tegen Elisa om te blijven waar hij is, omdat de HEERE hem naar Bethel zendt. Hij lijkt daarmee te zeggen dat de opdracht van de HEERE voor hem persoonlijk geldt en dat dit niet betekent dat Elisa per se mee moet gaan. Daarmee stelt hij Elisa voor een persoonlijke keus. Dat doet Elia bij elke volgende plaats. Met deze opmerking test Elia als het ware de motieven van zijn metgezel om mee te gaan, of hij dat doet om Elia, of dat hij er ook een persoonlijke opdracht van de HEERE in ziet. Elisa slaagt elke keer met glans voor de test. Hij wil de lessen die aan elke plaats verbonden zijn, graag leren, om daardoor des te beter het volk van God als een man Gods te kunnen dienen. Elke keer gaat hij mee zonder ook maar één bedenking te uiten. Elisa gaat met Elia mee zoals eens Ruth met Naomi meeding (zie Ru 1:19).

Bethel spreekt van de onveranderlijke trouw van God, *“want de genade-gaven en de roeping van God zijn onberouwelijk”* (Rm 11:29). God was trouw ten aanzien van Jakob, de stamvader van Israël. Hij wilde bij Zijn volk wonen en bij hen Zijn ‘Bethel’, dat betekent ‘huis van God’, hebben. Evenzo is God trouw ten aanzien van Zijn hemelse volk, de gemeente van de levende God. Hij wil en zal ook bij ons Zijn ‘Bethel’ hebben. De gemeente wordt opgebouwd tot een eeuwige woonplaats van God in de Geest (Ef 2:22; zie ook Op 21). God zal ook met ons Zijn heerlijk einddoel bereiken. Dat kan door onze ontrouw en ons falen nooit ongedaan worden gemaakt. Het is

...; in Wie ook u mee opgebouwd wordt tot een woonplaats van God in [de] Geest. (Ef 2:22)

goed en nodig dat wij ons dit telkens realiseren, hoewel wij tevens beschaamd ons hoofd zullen moeten buigen vanwege zoveel dingen die zijn binnengeslopen en die tot oneer van God zijn (dwaalleer, materialisme, afgoderij en zondige praktijken).

Wat is er echter over van wat God met Bethel bedoelde? Elisa constateert dat er in Bethel een valse godsdienst is opgericht rond een gouden kalf. De godsdienst van het vlees heeft de ware dienst aan God verdrongen en vervangen. Mensen hebben eigen godshuizen gemaakt, naar eigen idee en vorm. Dat moet een dienaar ook zien.

Het rechte verstaan van het huis van God is ook vandaag van onmetelijk belang om een dienst te kunnen doen. Abraham leerde de les. Hij richtte bij Bethel zijn tent en altaar op (*zie Gn 12:8*). Jakob kende die plaats ook, hij heeft daar God ontmoet (*zie Gn 35:10-22*). God geeft daar onderwijs over Zijn trouw aan Zijn beloften. In de gemeente worden dienaren gevormd. Eerst Gilgal, het oordeel over het vlees, en dan Bethel, het huis van God om daar God te leren kennen als de God van het huis van God.

Bij Bethel zijn ook profetenleerlingen (*zie 1Sm 10:5b;19:20*). Op de profetenscholen in Bethel (*en ook in Jericho, zie vers 5*) hebben hun 'studenten' onderwijs gekregen over het wegnemen van Elia. De leerlingen menen dat ze Elisa daarover moeten informeren, zonder dat ze zelf een verbinding met Elia hebben. Ze spreken tot Elisa over Elia niet als 'onze' heer, maar als 'uw heer'. Ze merken ook dat Elisa dingen leert die zij niet leren op hun school. Ze gaan niet mee langs de weg die Elisa met Elia gaat, maar staan van verre. De leerling-profeten vertellen Elisa niets nieuws. Ondanks het feit dat hij niet kan bogen op een opleiding aan een erkend instituut, is hij op de hoogte van wat er met Elia zal gebeuren. Elisa heeft geen opleiding, hij heeft alleen zijn roeping.

De uitdrukking 'boven het hoofd wegnemen' duidt aan dat Elia boven hem staat (dat is ook letterlijk het geval als Elisa aan zijn voeten zit en Elia dus boven zijn hoofd staat) en hem onderwijs geeft. Elisa zal binnenkort zonder de aanwijzingen van zijn meester zelfstandig zijn taak moeten verrichten.

De les van Jericho | verzen 4-5

4 En Elia zei tegen hem: Elisa, blijf toch hier, want de HEERE heeft mij naar Jericho gezonden. Maar hij zei: [Zo waar] de HEERE leeft en uw ziel leeft, ik zal u niet verlaten. Zo kwamen zij in Jericho. 5 Toen kwamen de leerling-profeten die in Jericho waren, naar voren, naar Elisa toe en zeiden tegen hem: Weet u dat de HEERE heden uw meester van u zal wegnemen? En hij zei: Ik weet het ook, zwijg [erover].

Ook in Bethel wordt Elisa getest. Maar hij gaat door, op naar de derde plaats, Jericho. In Jericho gekomen, had Elisa puinhopen moeten zien, want dat was Gods oordeel dat Hij over die stad had uitgesproken. Jericho is echter tegen Gods bevel in herbouwd en nog wel door iemand uit Bethel (zie 1Kn 16:34). De macht van de wereld (waar Jericho een beeld van is) heeft nog steeds grote aantrekkelijkheid voor wie de wereld niet ziet zoals God die ziet. De ogen moeten er wel voor open zijn, want het lijkt alsof Jericho een bloeiende stad is. Zo lijkt ook de christenheid een bloeiende stad, maar het geloof ziet dat dit slechts schijn is. De kracht van godsvrucht wordt er geloofchend (2Tm 3:5a).

Ogenschijnlijk bezitten zij godsvrucht, maar de kracht daarvan verloochenen zij. (2Tm 3:5a)

Ook in Jericho is een profetenschool met leerling-profeten die een zekere kennis van toekomstige gebeurtenissen hebben. Ook zij menen Elisa daarover te moeten informeren. Daar blijft het echter bij. Ze gaan niet met Elisa mee. De waarheid die zij kennen, heeft op henzelf geen effect.

Elisa heeft niet zo'n opleiding, hij heeft alleen een roeping gekregen. Zij menen iets te vertellen wat Elisa nog niet wist. Deze waarheden worden echter niet in de eerste plaats geleerd op theologische hogescholen of bijbelscholen, maar door de Geest van God. Leerling-profeten staan van verre. Zij zijn geen afgodendienaars, maar toch kennen ze de ware bedoelingen van God niet.

De les van de Jordaan | verzen 6-8

6 En Elia zei tegen hem: Blijf toch hier, want de HEERE heeft mij naar de Jordaan gezonden. Maar hij zei: [Zo waar] de HEERE leeft en uw ziel leeft, ik zal u niet verlaten. Zo gingen zij beiden verder. 7 En vijftig mannen van de leerling-profeten gingen [erheen] en

bleven op grote afstand staan, en zij beiden stonden bij de Jordaan. 8 Toen nam Elia zijn mantel, rolde [hem] op en sloeg het water. Dat werd naar beide zijden verdeeld, en zij gingen er beiden door, over het droge.

Elia wordt door de HEERE telkens naar een andere plaats gezonden en Elisa wordt telkens weer door Elia aangeraden niet verder mee te gaan. Door dit tegen hem te zeggen stelt Elia Elisa telkens op de proef. Telkens moet Elisa overwegen wat hij doet en zijn beslissing nemen. Hij wordt niet gedwongen om met Elia mee te gaan. Dat hij meegaat, is een eigen keus. Gelukkig heeft Elisa volhard tot het einde. Daar heeft hij zeker geen spijt van gehad.

Van Jericho gaat de reis naar de Jordaan, om daar doorheen buiten Gods land te gaan, dat een afgodisch land is geworden. Ze gaan door de Jordaan, nadat Elia die geslagen heeft met zijn mantel. De kracht van Elia zit in zijn gedrag, zijn wandel (waarvan zijn mantel spreekt) tot eer van God. Nadat ze door de Jordaan getrokken zijn, kan Elia spreken over zegen voor Elisa. Ze staan als het ware buiten het kamp, zoals eens Mozes en Jozua (*zie Ex 33:7-11*). De zegen in verbinding met de dood en de opstanding van de Heer Jezus ligt buiten het land.

Vijftig leerling-profeten zijn wel een eind meegegaan, maar gaan dan toch niet mee door de Jordaan. Zo keek het volk Mozes na toen hij naar de tent van de samenkomst ging die hij buiten het kamp gespannen had, waar ook Jozua was (*Ex 33:8*). Er zijn christenen die oog hebben voor wat de verschillende plaatsen voorstellen, maar die geen kennis hebben van het met Christus gestorven en opgestaan zijn. Ze genieten niet de hemelse zegeningen die het gevolg zijn van het in Christus gezet zijn in de hemelse gewesten (*zie Ef 1*).

Telkens als Mozes naar de tent ging, gebeurde het dat heel het volk opstond en dat ieder bij de ingang van zijn tent ging staan en dat zij Mozes nakeken tot hij de tent was binnengegaan. (Ex 33:7)

De vraag van Elisa | *verzen 9-10*

9 Het gebeurde nu, toen zij overgestoken waren, dat Elia tegen Elisa zei: Vraag [mij] wat ik voor u doen zal, voordat ik van u weggenomen word. Elisa zei: Laat er toch twee delen van uw geest op mij mogen zijn. 10 Maar hij zei: U hebt een moeilijke zaak gevraagd; als u mij

zult zien als ik bij u vandaan weggenomen word, dan zal het u gebeuren, maar zo niet, dan zal het niet gebeuren.

Als ze aan de andere kant van de Jordaan zijn gekomen, mag Elisa van Elia een wens doen. Elisa vraagt daarop twee delen van de geest van Elia. Hij vraagt daarmee om iets wat hoort bij het eerstgeboorterecht (zie Dt 21:17). Dit dubbele deel heeft hij hard nodig als een bevestiging van zijn dienst. Elisa begeert het gezag en de kracht van Elia om op te treden zoals deze is opgetreden. Wat Elisa wil en waarnaar hij vraagt, is kracht, opdat hij een echte vertegenwoordiger van de afwezige Elia zal kunnen zijn. Voor ons is het de kracht van de Heilige Geest om Christus voor te stellen, Hem uit te leven (vgl. Lk 24:49).

En <zie,> Ik zend de belofte van mijn Vader op u; u echter, blijft in de stad totdat u wordt bekleed met kracht uit [de] hoogte. (Lk 24:49)

Elisa is zich ervan bewust dat hij de opvolger van Elia is, zijn erfgenaam – veel meer dan het geval is bij de leerling-profeten (die soms met naambelijders, soms ook met onwetende gelovigen vergeleken kunnen worden). Als wij hen al als erfgenamen van Elia mogen betitelen, dan is Elisa toch de ‘eerstgeboren zoon’ die recht heeft op een dubbel deel van de erfenis. Elisa claimt hier om zo te zeggen zijn eerstgeboorterecht, nadat Elia hem vlak voor zijn wegneming in de gelegenheid heeft gesteld om een wens te doen (vers 9a).

Wat hier opvalt, is dat Elisa geen rijkdom, eer of macht wenst te erven, maar een dubbel deel van de geest van Elia. Zijn verzoek lijkt daardoor op de bede van Salomo, die bij het begin van zijn taak als koning evenmin rijkdom of macht begeerde, maar een wijs en verstandig hart om Israël te kunnen besturen (zie 1Kr 1:7). Daarmee toont hij dat hij de juiste geestelijke instelling bezit. Het dubbele deel is ook tot uiting gekomen in zijn dienst: Elisa heeft ongeveer tweemaal zoveel wonderen gedaan als Elia.

Elia vindt het niet vanzelfsprekend dat Elisa een dubbel deel van zijn geest erft. Hij beschouwt het als “*een moeilijke zaak*”, wellicht in het besef dat het een mens niet toekomt en het voor een mens zelfs onmogelijk is om aan anderen de Geest van God mee te delen. Elia weet niet of de wens van Elisa wel in vervulling kan gaan. Daarom legt hij deze zaak met de volgende woorden in Gods hand: “*Als u mij zult zien als ik bij u vandaan weggenomen word, dan zal het u gebeuren, maar zo niet, dan zal het*

niet gebeuren." Elia kan dat dubbele deel niet geven, maar God wel. Hij laat aan God over wat Hij zal doen.

Elia maakt de vervulling van de wens van Elisa afhankelijk van het feit of Elisa ooggetuige van zijn wegneming zal zijn. De enige vraag is dan ook: Zal Elisa zijn oog op Elia richten? Zal hij de grote uitdaging van de naar de hemel gaande Elia aannemen en eenvoudig onafgebroken zijn oog op hem gericht houden als hij zal heengaan? Het is de gezegende werkelijkheid om van zichzelf en alles af te zien en te zien op Christus (Hb 12:2). Als het oog van al het andere afziet en alleen op Hem gericht is, vinden we de kracht van de Heilige Geest in werking. Zo eenvoudig is dat.

..., terwijl wij zien op Jezus, de overste leidsman en de voleinder van het geloof, die om de vreugde die vóór Hem lag, [het] kruis heeft verdragen, terwijl Hij [de] schande heeft veracht, en die is gaan zitten aan [de] rechterzijde van de troon van God. (Hb 12:2)

Petrus heeft dat ervaren toen hij op het water liep (zie Mt 14:29). Stéfanus heeft het ook ervaren (zie Hd 7:56), evenals Mozes (zie Hb 11:27).

Elia vaart op naar de hemel | vers 11

11 Het gebeurde, terwijl zij al sprekend verdergingen, zie, dat er een vurige wagen met vurige paarden kwam, die tussen hen beiden scheiding maakte. Zo voer Elia in een storm naar de hemel.

Uit de mededeling dat zij "al sprekend verdergingen" blijkt dat zij elkaars gedachten hebben leren kennen en vertrouwelijk met elkaar zijn omgegaan. Er zal in de loop der jaren een nauwe band zijn ontstaan tussen de beide mannen. Een "slaaf weet niet wat zijn heer doet" (Jh 15:15), maar Elisa is terdege op de hoogte van wat er met zijn 'heer' (verzen 3,5) zal gebeuren. Elisa staat ook niet op een afstand zoals de leerling-profeten (vers 7), van wie niet eens wordt vermeld of zij Elia die dag persoonlijk hebben gesproken (verzen 3,5). Hij noemt Elia dan ook met nadruk zijn vader als hij het uitroept: "Mijn vader, mijn vader!" (vers 12).

We kunnen een praktische les trekken uit de wijze waarop Elia en Elisa met elkaar omgaan. Dit is een voorbeeld voor de manier waarop oudere en jongere gelovigen met elkaar zouden kunnen en moeten omgaan. Hoewel het geloofsvertrouwen van Elisa door zijn oudere metgezel wel op de proef wordt gesteld, zien wij hier toch ook een harmonisch samengaan van een oudere dienaar van de Heer met een jongere dienaar van de Heer. Elia is de geestelijke vader van Elisa (vers 12), zoals

Paulus dat was van Timotheüs, die hij zijn "kind" noemt (zie 1Tm 1:2; 2Tm 1:2). Zo worden jonge Godsmannen voorbereid op de taak die hun wacht.

De voorwaarde is dus dat Elisa ooggetuige is van de hemelvaart van Elia en dat dus zijn ogen door God Zelf zullen worden geopend voor het wonder dat zal plaatsvinden. En inderdaad wordt het Elisa vergund de wegneming van zijn meester te zien en zodoende een blik te slaan in de onzichtbare wereld (verzen 11-12; vgl. 2Kn 6:17). Hij ziet hoe God een strijdswagen uit de hemel zendt, "een vurige wagen en vurige paarden", om Elia – de trouwe en eenzame strijder voor Gods eer op aarde – op te nemen in Zijn heerlijkheid. Zo weten wij ook dat de Heer Jezus is opgenomen naar de hemel (Hd 1:9 "terwijl zij toekeken") en is gaan zitten aan de rechterhand van God (Mk 16:19).

En terwijl Hij dit zei, werd Hij opgenomen, terwijl zij toekeken, en een wolk onttrok Hem aan hun ogen. (Hd 1:9)

De Heer <Jezus> dan, nadat Hij tot hen had gesproken, werd opgenomen in de hemel en ging zitten aan [de] rechterhand van God. (Mk 16:19)

Reactie van Elisa | vers 12

12 Elisa zag het en hij riep: Mijn vader, mijn vader, wagen van Israël en zijn ruiters! En hij zag hem niet meer. Toen greep hij zijn kleren en scheurde ze in twee stukken.

Na zijn opneming is de dienst van Elia ten einde en begint de dienst van Elisa. Na zijn roeping is Elisa eerst een tijd in de schaduw gebleven, in de oefenschool van God. De taak van Elisa begint met de vraag om een dubbel deel, de vraag naar het eerstgeboorterecht. Dat heeft hij gekregen, want er is aan de voorwaarde voldaan dat hij Elia naar de hemel zou zien gaan. Er staat hier nadrukkelijk: "Elisa zag het."

Elisa noemt Elia: "Mijn vader" en "wagen van Israël en zijn ruiters". Daarmee zegt Elisa dat hij het geestelijk kind van Elia is en dat hij in Elia de hele kracht van de legermacht van Israël samengebald ziet. De geestelijke kracht van Gods volk berust in tijden van verval, in de laatste dagen, niet bij de massa, maar is aanwezig in de enkeling die een man Gods (man of vrouw) is. De Heer Jezus is in alles de ware Man Gods, het ware Israël. Hij is naar de hemel gegaan. Wie leggen nu in Zijn kracht het getuigenis voor God af te midden van een afvallige christenheid?

Elisa “zag hem niet meer”, zoals ook wij nu de Heer Jezus niet meer op aarde zien. De Heer Jezus is nu aan de rechterhand van de majesteit in de hoge. Paulus kende Hem ook niet meer naar het vlees (2Ko 5:16). Evenals Elisa wandelt de (geestelijke) christen door de Geest van de verheerlijkte Heer (Gl 5:25). Elisa is een beeld van Christus Die in de Geest tot Zijn volk komt. De Heer Jezus heeft gezegd dat Hij na Zijn heengaan tot Zijn discipelen zou komen: “Ik zal u geen wezen laten blijven. Ik kom tot u” (Jh 14:18). Dat is gebeurd toen de Heilige Geest op aarde kwam (zie Jh 14:16-17).

Wij kennen dus van nu aan niemand naar [het] vlees; en als wij al Christus naar [het] vlees hebben gekend, dan kennen wij [Hem] nu niet meer [zo]. (2Ko 5:16)

Als wij door [de] Geest leven, laten wij ook door [de] Geest wandelen. (Gl 5:25)

Vervolgens scheurt Elisa zijn kleren in twee stukken. Hij is de man van de genade, maar dat kan hij alleen zijn, omdat hij radicaal met het oude afreken. Dat hebben we al gezien toen hij na zijn roeping door Elia zijn runderen verliet en een span runderen slachtte en hun vlees kookte op het hout van het juk van de runderen (zie 1Kn 19:20-21). Het scheuren van zijn kleding wil zeggen dat Elisa met het oude afreken om het nieuwe te kunnen aandoen (2Ko 5:17).

Daarom, als iemand in Christus is, is hij een nieuwe schepping; het oude is voorbijgegaan, zie, het is <alles> nieuw geworden. (2Ko 5:17)

De mantel van Elia | verzen 13-14

13 Hij pakte de mantel van Elia, die van hem afgevallen was, op, keerde terug en bleef aan de oever van de Jordaan staan. 14 Hij nam de mantel van Elia, die van hem afgevallen was, en sloeg het water en zei: Waar is de HEERE, de God van Elia, ja Hij? Hij sloeg het water en het werd naar beide zijden verdeeld, en Elisa ging erdoor.

Elia kon zijn mantel niet meenemen naar de hemel. Zo kon de Heer Jezus het dienstwerk dat Hij op aarde had gedaan, niet voortzetten in de hemel. Hij heeft dat overgegeven in de handen van Zijn dienaren. Die dienst zou groter zijn, zoals ook de dienst van Elisa groter is dan die van Elia (Jh 14:12). Die dienst gebeurt wel in de kenmerken van hem die naar de hemel is gevaren. Dat geldt ook voor ons als dienaren die het werk van de Heer op aarde doen. Onze dienst behoort de kenmerken te dragen van Hem Die in de hemel is.

Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: wie in Mij gelooft, de werken die Ik doe zal hij ook doen, en hij zal grotere doen dan deze, omdat Ik heenga naar de Vader. (Jh 14:12)

Elisa neemt de mantel op. Daarmee stapt hij daadwerkelijk in de plaats van Elia in de dienst van de HEERE. Hij neemt om zo te zeggen de uitdaging van zijn roeping aan om de dienst die daaraan verbonden is, te vervullen. Met de opgenomen mantel gaat hij bij de Jordaan staan. Hij heeft daar eerder met Elia gestaan. Nu staat hij er alleen. Elke dienaar kan door een andere dienaar worden gewezen op het uitgangspunt van de dienst: de dood en de opstanding van de Heer Jezus. Het moment komt dat hij daar alleen moet staan en zich moet realiseren dat zijn dienst slechts betekenis heeft als die is verbonden met waar de Jordaan van spreekt: een gestorven, opgewekte en in de hemel verheerlijkte Heer. Dat moet de dienaar zich steeds bewust blijven.

De mantel van Elia heeft in deze geschiedenis dezelfde functie als de staf van Mozes bij de doortocht door de Rode Zee (zie Ex 14:16) en de ark van het verbond bij de intocht in Kanaän (zie Jz 3:13). Zowel bij de staf en de ark als bij de mantel moet het water wijken voor de macht van de God van Israël, Die een pad baant voor hen die Hem toebehoren.

Elisa roept hier de Naam van de HEERE aan met de woorden: "*Waar is de HEERE, de God van Elia, ja Hij?*" Hij weet dat het wonder dat de wateren zich verdeelden toen hij erdoor ging samen met Elia (vers 8), niet plaatsvond door de kracht van Elia. Als hij wil dat de wateren zich opnieuw verdelen, is dat ook niet door zijn eigen kracht, maar opnieuw door de machtige werking van hun God. In Zijn kracht konden deze Godsmannen een weg gaan die een mens van nature absoluut onmogelijk kan gaan.

Elisa vergelijkt zich niet met Elia, maar roept de HEERE, de God van Elia aan. Die God is niet veranderd. Elisa doet een beroep op de God Die met Elia is geweest, opdat die God met hem zal zijn. God wil ook ons in de dienst die we voor Hem mogen doen met Zijn kracht ondersteunen. De God Die mannen Gods kracht heeft gegeven, wil ook ons kracht geven.

Voordat we ons nader zullen bezighouden met de wonderen van Elisa, eerst een algemene opmerking over deze wonderen. Als we alle wonderen zien waarbij Elisa betrokken is, is er een opmerkelijke orde in te ontdekken. Het slaan van het water van de Jordaan is het eerste wonder van Elisa. Zijn laatste wonder vindt plaats als hij al gestorven is en in het graf ligt. Als er een dode man in zijn graf wordt gegooid, wordt de

dode man levend (2Kn 13:21). Tussen beide wonderen is een overeenkomst. Ze hebben allebei te maken met dood en opstanding. De Jordaan is een beeld van de dood en de opstanding van de Heer Jezus, de dode man die in het graf van Elisa werd gegooid, werd levend door de aanraking van het gebeente van Elisa. Daardoor horen zijn eerste en zijn laatste wonder bij elkaar.

Verschillende daar tussenliggende wonderen lijken twee aan twee bij elkaar te horen. Er is in elk geval een verband te zien tussen de volgende zes wonderen. Zo kunnen we bij de twee wonderen die nu eerst onder onze aandacht komen, het water van Jericho en de beren uit het woud, wonderen zien die in verband met de natuur staan, waarbij het ene wonder zegen en het andere wonder oordeel inhoudt. De volgende twee wonderen gaan over wat leeg is en door de HEERE wordt gevuld. Lege greppels en lege vaten worden respectievelijk gevuld met water (het Woord) en olie (Geest). De daarop volgende twee wonderen hebben te maken met leven uit de dood.

De leerling-profeten | verzen 15-18

15 Toen nu de leerling-profeten uit Jericho, die aan de overzijde waren, hem zagen, zeiden zij: De geest van Elia rust op Elisa. Zij kwamen hem tegemoet en bogen zich ter aarde voor hem neer. 16 En zij zeiden tegen hem: Zie toch, er zijn bij uw dienaren vijftig dappere mannen. Laat hen toch uw meester gaan zoeken, of de Geest van de HEERE hem misschien niet heeft opgenomen en op een van de bergen of in een van de dalen geworpen heeft. Maar hij zei: Stuur [hen] niet. 17 Zij drongen echter bij hem aan, tot beschamens toe, en hij zei: Stuur [hen dan maar]. En zij stuurden vijftig mannen, die drie dagen zochten, maar hem niet vonden. 18 Toen kwamen zij bij hem terug, terwijl hij in Jericho verbleef, en hij zei tegen hen: Heb ik niet tegen u gezegd: Ga niet?

Er is een grote tegenstelling tussen Elisa en de leerling-profeten uit Jericho, die bij alles wat er gebeurde op een afstand bleven staan en daardoor geen ooggetuigen van de hemelvaart van Elia waren (verzen 7,15). De leerling-profeten, zowel in Bethel als in Jericho (verzen 3,5), waren goed geïnformeerd over de ophanden zijnde gebeurtenis – wellicht door een profetische openbaring waarvan ook Elisa op de hoogte was gesteld. Zij hebben echter niet zoals Elisa met verlichte ogen aan-

schouwd hoe Elia in triomf naar de hemel werd gevoerd. Alleen Elisa heeft geopende ogen gehad voor de opneming van Elia.

De leerling-profeten zien echter wel wat anders. Ze merken bij Elisa de gevolgen op van wat hij heeft gezien. De opname van Elia straalt als het ware van hem af. Een dergelijk getuigenis zal ook van ons afstralen als mensen in ons de Geest van de Heer

Jezus zien. Dat zal zo zijn als zij door ons doen en laten worden herinnerd aan Hem (Hd 4:13). Die Geest rustte niet op de leerling-profeten uit Jericho. Zij hadden ook Elia niet naar de hemel zien gaan. Christe-

Toen zij nu de vrijmoedigheid van Petrus en Johannes zagen en merkten dat zij ongeletterde en eenvoudige mensen waren, verwonderden zij zich; en zij herkenden hen dat zij met Jezus waren geweest. (Hd 4:13)

nen die geen weet hebben van een verheerlijkte Heer, kunnen ook niet veel van Zijn Geest laten zien, die Geest Die van Hem getuigt.

De leerling-profeten voelen dat Elisa om zo te zeggen geestelijk boven hen staat. Maar verder komen ze niet. Ze vragen niet hoe het komt dat de geest van Elia op hem rust en nog minder is er het verlangen diezelfde Geest te ontvangen. In plaats daarvan doen ze zoals Obadja heeft gedaan tegenover Elia door zich voor hem neer te buigen (zie 1Kn 18:7). Ze redeneren ook precies als Obadja, die bang was dat de Geest van de HEERE Elia plotseling naar een andere omgeving zou verplaatsen (zie 1Kn 18:12). Ze menen dat de Geest Elia mogelijk "heeft opgenomen en op een van de bergen of in een van de dalen geworpen heeft".

Met hun vraag om Elia te mogen gaan zoeken tonen ze dat hun horizon beperkt blijft tot de aarde. Ze houden geen rekening met een werkelijke opneming in de hemel. Zo zijn er ook in onze dagen mensen die worden gekenmerkt enerzijds door godsdienstige verwarring en anderzijds door openlijke afgodendienst. Er zijn veel goedwillende belijders, die behoren tot de 'profeten van de HEERE' (zie 1Kn 18:13; 22:5; vgl. 1Sm 19:18), maar toch de aardse dingen bedenken. Helaas hebben zij – althans in de praktijk van het christelijke leven – geen oog voor een hemelse Christus (zie Fp 3:19-20; Ko 3:1-4).

Elisa beantwoordt de vraag van de leerling-profeten met een duidelijk 'nee'. Omdat ze hoe dan ook willen zoeken, stemt hij ten slotte toe. Uit hun zoekactie blijkt dat zij niets van de waarheid van de wegneming van Elia hebben begrepen. De actie door vijftig man van de leerling-profeten van Jericho is zowel overbodig als tevergeefs. Elia wordt niet

gevonden, evenals Henoch in zijn dagen “niet werd gevonden, omdat God hem had weggenomen” (Hb 11:5). Mogelijk is er na de wegneming van Henoch ook een vergeefse zoektocht naar hem georganiseerd; de woorden ‘en hij werd niet gevonden’ kunnen hierop wijzen. Als ze onverrichter zake terugkeren, wijst Elisa hen zachtmoedig op hun ongelooft.

Het water van Jericho | verzen 19-22

19 De mannen van de stad zeiden tegen Elisa: Zie toch, de ligging van deze stad is goed, zoals mijn heer ziet; maar het water is slecht, waardoor het land misgeboorte veroorzaakt. 20 En hij zei: Breng mij een nieuwe schaal en doe er zout in. En zij brachten [die] bij hem. 21 Toen ging hij naar buiten, naar de waterbron, wierp het zout daarin en zei: Zo zegt de HEERE: Ik heb dit water gezond gemaakt, er zal geen dood of misgeboorte meer door komen. 22 Zo werd dat water gezond, tot op deze dag, overeenkomstig het woord van Elisa dat hij gesproken had.

De eerste openbaring van de genade in de dienst van Elisa vindt plaats in Jericho, de stad van de vloek (zie Jz 6:26). Wat de mens heeft opgebouwd, lijkt goed. De ligging van de stad is goed. Maar het blijft de plaats van de vloek, een plaats die, zoals we al hebben gezien, in opstand tegen God is herbouwd (zie 1Kn 16:34). De dood heerst er en brengt de dood teweeg. Bij een misgeboorte is er wel even hoop op leven, maar het leven wordt niet voldragen en sterft. De mannen van de stad gaan met hun nood naar de man Gods. Met de woorden “zie toch” wijzen ze hem op de situatie om die met eigen ogen waar te nemen. Op die manier betrekken zij hem in hun situatie.

Dan gaat Elisa handelen. De profeet van de genade komt op de plaats van de dood. Hij komt niet om te oordelen, maar om leven te geven. Dat is het kenmerk van deze tijd. Gods lankmoedigheid stelt het oordeel nog steeds uit (2Pt 3:9b). God wil leven geven, maar doet dat op grond van Zijn eigen voorwaarden. Er is alleen aan de dood te ontkomen via de man Gods, dat is nu de Heer Jezus.

..., maar Hij is lankmoedig over u, daar Hij niet wil dat iemand verloren gaat, maar dat allen tot bekering komen. (2Pt 3:9b)

Elisa zegt dat er een nieuwe schaal moet komen met zout erin. Als God gaat werken in de plaats van de vloek, doet Hij dat door iets nieuws en

niet door iets wat al is gebruikt en oud is. Dat stelt symbolisch voor dat God de oude natuur niet opknapt, maar een nieuw begin maakt. Hij zet geen oude lap op een nieuw kleed (zie Mt 9:16). Het zout spreekt van "het zout van het verbond" van God met Zijn volk (Lv 2:13). Zout is bewarend en bederfwerend. Zo is het met Gods verbond dat tegen alles in stand houdt. God bewaart het in Christus, Die de nieuwe Mens is. Alleen in Hem is alles bewarend en bederfwerend, in Hem zijn alle beloften van God ja en amen (2Ko 1:20). In Hem zijn we een nieuwe schepping (2Ko 5:17).

Want hoeveel beloften van God er ook zijn, in Hem is het ja; daarom is ook door Hem het amen, tot heerlijkheid van God door ons. (2Ko 1:20)

Daarom, als iemand in Christus is, is hij een nieuwe schepping; het oude is voorbijgegaan, zie, het is <alles> nieuw geworden. (2Ko 5:17)

Het zout wordt in de bron van Jericho geworpen. In de geschiedenis van het christendom zien we hoe de invloed van het christendom leven heeft gebracht en het bederf is tegengegaan. Dat zien we ook in het leven van bekeerde mensen. De invloed daarvan op de wereld eromheen is leven. Dat is wat de Heer Jezus bedoelt, als Hij tegen Zijn discipelen en ons zegt: "U bent het zout van de aarde" (Mt 5:13a).

Helaas moet er ook aan worden toegevoegd, dat "het zout smakeloos" (Mt 5:13b) is geworden. We zien nu hoe in de christenheid het zout zijn kracht verliest. Alle christelijke waarden en normen die zijn ontleend aan de Bijbel, verdwijnen steeds meer uit de samenleving en de wetgeving. Het is te midden van het toenemende verval de opdracht van God voor de trouwe discipel, de mens (man of vrouw) Gods, in huwelijk en gezin te laten zien hoe Hij het heeft bedoeld. De christen die dat doet, heeft "zout in zichzelf" (Mk 9:50b) en zal woorden van genade spreken die "met zout besprengd" zijn (Ko 4:6).

Zo iemand is tot ware zegen voor zijn omgeving en verheerlijkt God in zijn leven. Hij is een bron die gezond is. Ieder met wie hij in aanraking komt, zal de gezonde invloed ervan ondergaan. Uit het leven van zo iemand komt niet de dood of misgeboorte voort, maar leven. Dat is het gevolg als er wordt gedaan "overeenkomstig het woord van Elisa dat hij gesproken had". Het woord van de man Gods is niets anders dan het Woord van God. Wij hebben niets anders dan het Woord. Als we spreken overeenkomstig het Woord van God, zal er gezonde geestelijke groei zijn.

We zien in deze gebeurtenis dat Elisa genade en zegen brengt op een plaats van oordeel als Jericho. In de volgende hoofdstukken zullen we zien dat Elisa zegen brengt voor wat in beeld het toekomstige gelovig overblijfsel voorstelt (2Kn 4) en dat hij zegen voor de volken heeft (2Kn 5). Evenals de Heer Jezus gebruikt Elisa zijn kracht ten gunste van anderen en niet voor zichzelf.

Oordeel over spottende jongens | *verzen 23-25*

23 En hij ging vandaar naar Bethel. Toen hij langs de weg omhoog ging, kwamen er kleine jongens uit de stad. Die dreven de spot met hem en zeiden tegen hem: Kaalkop, ga op, kaalkop, ga op! 24 Hij keerde zich om, zag hen en vervloekte hen in de Naam van de HEERE. Toen kwamen er twee beren uit het woud en verscheurden tweeënveertig van die kinderen. 25 En hij ging vandaar naar de berg Karmel; en vandaar keerde hij terug naar Samaria.

Er is in de dienst van Elisa niet alleen genade. Drie keer heeft hij ook oordeel gebracht: hier, bij Gehazi (2Kn 5) en bij de hoofdman van de koning (2Kn 7). Na de Jordaan en Jericho, de stad van de vloek, gaat Elisa op weg naar Bethel, dat betekent 'huis van God'. Bij de plaats van de vloek werd zegen gebracht. In verbinding met het huis van God wordt oordeel gebracht.

Elisa gaat op weg naar Bethel, maar daar komt hij niet aan. Na zijn ontmoeting met en oordeel over de spottende jongens gaat hij naar de Karmel. Deze jongens, die uit Bethel komen, hebben geen respect voor een dienaar van God. Zulke jongeren zullen geestelijk niet groeien, maar omkomen. Als jongeren geen respect hebben voor hen die Gods werk doen, zullen de beren bij hen hun verscheurend werk doen. Wij mogen ons wel afvragen wat voor soort jongeren de plaatselijke gemeente voortbrengt waar wij zijn. De plaatselijke gemeente mogen we zien als een afspiegeling van het huis van God.

Deze "kleine jongens" zijn geen onschuldige kleine kinderen. We moeten ze schatten zo rond de vijftien jaar. Zij weten wat zij zeggen. Wat ze zeggen, bewijst hun verachting voor de waarheid. Hun waardering van de waarheid is overeenkomstig wat Bethel geworden is: de plaats waar het gouden kalf staat en de Baäl wordt vereerd. Zo is Bethel verworden tot een plaats waar voor God geen plaats meer is.

“Kaalkop” is een scheldwoord en een oordeel. Het spreekt van onreinheid (zie en vgl. Lv 13:40-44). Door Elisa toe te roepen: “Ga op” spotten ze met de opname van Elia. Ze schelden Elisa uit, ze willen hem niet en willen dat hij weggaat. Ze zijn te vergelijken met de spotters van de eindtijd waarin wij leven (2Pt 3:3-4). In de eindtijd is afgerekend met de hemelvaart van de Heer Jezus. Er wordt niet geloofd in Zijn hemelvaart en nog minder in Zijn terugkeer naar de aarde.

Weet dit eerst, dat er in [het] laatst van de dagen spotters met spotternij zullen komen, die naar hun eigen begeerten wandelen en zeggen: Waar is de belofte van zijn komst? Want sinds de vaders zijn ontslapen, blijft alles zó [als] van [het] begin van [de] schepping.
(2Pt 3:3-4)

Elisa spreekt het oordeel uit. Hij doet dat “in de Naam van de HEERE”. Zo zal het oordeel komen over de ongelovige spotters. De jongelingen uit de christelijke gezinnen (om zo te zeggen uit Bethel) zullen door woeste en wrede beren worden verscheurd. Mogelijk waren het berinnen, zo geven andere vertalingen dit woord weer. David wordt vergeleken met een berin die van jongen is beroofd (zie 2Sa 17:8; Sp 17:12; Hs 13:8). Deze berinnen zijn verscheurende dieren voor jongens die geen respect hebben voor het leven, voor iets wat van God komt.

Na deze gebeurtenis gaat Elisa naar de Karmel. Op de Karmel was de dienst van Elia tot een hoogtepunt gekomen. Daar zal Elisa hebben nagedacht over de dienst van Elia. Vervolgens gaat hij naar Samaria, waar de koning van Israël, Joram, woont.

2 Koningen 3

Joram koning over Israël | verzen 1-3

1 In het achttiende jaar van Josafat, de koning van Juda, werd Joram, de zoon van Achab, koning over Israël, in Samaria, en hij regeerde twaalf jaar. 2 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, maar niet zoals zijn vader en zoals zijn moeder, want hij verwijderde de gewijde steen van de Baäl, die zijn vader gemaakt had. 3 Alleen hield hij vast aan de zonden van Jerobeam, de zoon van Nebat, die Israël deed zondigen. Hij week daarvan niet af.

Joram is koning geworden nadat zijn broer Ahazia kinderloos is overleden. Hoewel hij doet wat slecht is in de ogen van de HEERE, verwijdert hij toch een enkele gruwel die zijn vader had gemaakt. Dat blijft niet onopgemerkt door de HEERE.

Al is zijn goddeloosheid minder erg dan die van zijn ouders, toch “hield hij vast aan de zonden van Jerobeam”. Zijn volharden in de zonde wordt onderstreept door de opmerking aan het eind van het vers: “Hij week daarvan niet af.” Hij blijft een ongelovige.

Moab komt in opstand | verzen 4-5

4 Mesa nu, de koning van Moab, was een veehouder, en bracht aan de koning van Israël [als schatting] honderdduizend lammeren en honderdduizend rammen, met de wol. 5 Maar het gebeurde, nadat Achab gestorven was, dat de koning van Moab tegen de koning van Israël in opstand kwam.

De Moabieten waren geweldige veeboeren en al vele jaren onderhorig aan de koningen van Israël. Daardoor konden ze een grote schatting betalen. De dood van Achab was voor Mesa, de koning van Moab, de aanleiding zich aan de macht van Israël te onttrekken (zie ook 2Kn 1:1).

Moab is een beeld van (de lusten van) het vlees. Hij onderwierp zich, maar slechts voor een korte tijd en kwam toen in opstand. Dat is altijd wat het vlees doet. Ons vlees onderwerpt zich niet aan God. Het begeert altijd rijkdom, macht, aanzien, plezier. Als het vlees zich laat gelden, zijn wij verliezers. Israël verloor veel toen Moab in opstand kwam. Als het vlees zich laat gelden, gaat dat ten koste van offers aan God, het

lijken op de Heer Jezus (lammeren) en de toewijding die weldadig is voor anderen (wol van rammen). Wol spreekt van behoudenis van zonde (*Js 1:18b*).

*Al waren uw zonden als scharlaken,
ze zullen wit worden als sneeuw;
al waren ze rood als karmozijn,
ze zullen worden als [witte] wol.
(Js 1:18b)*

Josafat is bereid Joram te helpen | *verzen 6-8*

6 Daarom verliet koning Joram in die tijd Samaria en monsterde heel Israël. 7 Hij ging [op weg] en stuurde [een boodschap] naar Josafat, de koning van Juda: De koning van Moab is tegen mij in opstand gekomen. Wilt u met mij ten strijde trekken tegen Moab? Hij zei: Ik zal optrekken; ik ben als u, mijn volk is als uw volk, mijn paarden zijn als uw paarden. 8 En hij zei: Langs welke weg zullen wij optrekken? Hij zei: Langs de weg van de woestijn van Edom.

Het verlies aan inkomsten door de opstand van Moab brengt Joram ertoe een leger op de been te brengen. Hij wil de Moabieten weer aan zich onderwerpen. Hij doet ook een beroep op Josafat om met hem ten strijde te trekken. Josafat gaat daar heel welwillend op in. Zo is hij ook eerder ingegaan op een verzoek van Achab om met hem mee te gaan. Hij zegt zijn medewerking toe met dezelfde woorden die hij ook tot Achab heeft gesproken (*zie 1Kn 22:4*).

Josafat schijnt niets te hebben geleerd van wat hij met Achab heeft meegemaakt. Gelovigen leren moeilijk van hun ervaringen. Abraham en Izak hebben ook tweemaal eenzelfde fout gemaakt. We verbazen ons daar alleen over als we onszelf slecht kennen.

Joram vraagt langs welke weg ze zullen optrekken. De ongeestelijke gelovige Josafat geeft het advies om via een omweg langs de zuidkant Moab aan te vallen. Daardoor wordt ook de koning van Edom, die in die tijd aan Josafat onderworpen is, verplicht om mee te doen.

Het antwoord om deze opstandige koning weer te onderwerpen aan het gezag van de koning van Israël ligt niet in de verenigde legers van deze drie koningen. Het vlees kan niet bestreden worden met het vlees. Dat is tijdverspilling. Ze moeten leren tot God te roepen. Daartoe worden ze vervolgens gebracht.

Elisa wordt geraadpleegd | verzen 9-12

9 Zo trokken de koning van Israël, de koning van Juda en de koning van Edom [ten strijde]. Toen zij zeven dagreizen een omtrekkende beweging gemaakt hadden, hadden het leger en het vee dat hen volgde, geen water [meer]. 10 Toen zei de koning van Israël: Ach, dat de HEERE [nu toch] deze drie koningen geroepen heeft om hen in de hand van Moab te geven! 11 Josafat zei: Is hier geen profeet van de HEERE, door wie wij de HEERE kunnen raadplegen? Toen antwoordde een van de dienaren van de koning van Israël en zei: Hier is Elisa, de zoon van Safat, die water op de handen van Elia goot. 12 Josafat zei: Het woord van de HEERE is bij hem! Toen gingen de koning van Israël en Josafat en de koning van Edom naar hem toe.

De drie koningen gaan samen op weg. Dan gebeurt er iets waarmee ze helemaal geen rekening hebben gehouden. Na zeven dagen is er gebrek aan water. Als een gelovige met ongelovigen op pad gaat, kan dat slechts gebrek tot gevolg hebben. Op zo'n weg kan God geen zegen geven.

Joram maakt de HEERE daarover verwijten. Hij houdt nooit met God rekening, maar als het mis loopt, geeft hij God de schuld. Zo gaat het met veel mensen vandaag. Zonder water is het onmogelijk Moab, het vlees, te overwinnen. Dit is de situatie waarin het merendeel van de christenheid zich bevindt. Er wordt geprobeerd allerlei uitingen van het vlees die verderf zaaien, eronder te krijgen. Zonder het water van Gods Woord is dat echter een onmogelijke zaak.

Dan blijkt dat Josafat een gelovige is en zich dus onderscheidt van Joram. Hij vraagt naar een profeet van de HEERE. Niet Joram geeft het antwoord, maar een van zijn dienaren, iemand van het gewone volk. Joram zelf weet blijkbaar niet van de aanwezigheid van een profeet van de HEERE. De dienaar verwijst naar Elisa die blijkbaar met het leger is opgetrokken. De HEERE zal Elisa hebben duidelijk gemaakt om zich erbij aan te sluiten.

Josafat kent hem en weet dat het woord van de HEERE bij hem is. De drie koningen gaan naar hem toe. Elisa is geen speelbal van koningen geweest, zoals Elia. Eerder hing hun lot van hem af en kwamen zij tot

hem. Elisa wordt ook niet opgeroepen om voor die mannen te verschijnen. Het is andersom. De groten van de aarde gaan tot de man Gods.

De raad van Elisa | *verzen 13-19*

13 Maar Elisa zei tegen de koning van Israël: Hoe heb ik het [nu] met u? Ga naar de profeten van uw vader en naar de profeten van uw moeder! Maar de koning van Israël zei tegen hem: Nee, want de HEERE heeft deze drie koningen geroepen om hen in de hand van Moab te geven.

14 Elisa zei: [Zo waar] de HEERE van de legermachten leeft, voor Wiens aangezicht ik sta: als ik geen rekening hield met Josafat, de koning van Juda, dan zou ik u niet [eens] aankijken en u niet willen zien. 15 Nu dan, breng een [harp]speler bij mij. En toen de [harp]speler ging spelen, gebeurde het dat de hand van de HEERE over hem kwam, 16 en hij zei: Zo zegt de HEERE: Maak dit dal vol geulen. 17 Want zo zegt de HEERE: U zult geen wind zien en u zult geen regen zien, maar [toch] zal dit dal vol water zijn, zodat u kunt drinken, u, uw vee en uw [last]dieren. 18 En dit is [nog] gering in de ogen van de HEERE: Hij zal ook Moab in uw hand geven. 19 U zult alle versterkte steden en alle uitnemende steden verslaan, alle goede bomen vellen, alle waterbronnen dichtstoppen en alle goede stukken [land] met stenen bederven.

Elisa is een man zonder vrees. Zonder enig respect voor het hoge gezelschap zegt hij tegen de koning van Israël dat hij niets met hem te doen heeft. Er is geen geestelijke band. Hij zegt zelfs sarcastisch dat Joram maar naar de profeten van zijn ouders moet gaan. Het antwoord van Joram is wat hij eerder heeft gezegd, dat de situatie waarin hij is, door de HEERE is bewerkt.

Elisa zegt nog eens en nu sterker, dat hij niets met Joram te maken wil hebben. De man blijft even goddeloos als hij was. De erkenning dat de HEERE de situatie heeft bewerkt, heeft hem niet tot berouw gebracht. Het enige wat hij wil, is uit deze ellendige situatie komen, meer niet. Het is omdat Josafat zich in dit gezelschap bevindt dat Elisa zich niet omdraait en vertrekt. Het lijkt er echter op dat hij zozeer verontwaardigd is door de houding van Joram en ook die van Josafat, dat zijn geest

eerst tot rust moet komen. Daarvoor heeft hij welluidende, rustgevende muziek nodig.

Geestelijk gezinde gelovigen zijn niet in staat om onder alle omstandigheden een woord van de Heer te spreken. Soms kan er zo'n onrust in de geest zijn ontstaan, dat er eerst rust moet komen. Er moet harmonie komen in een situatie van disharmonie. Die rust kan soms verkregen worden door een welluidend instrument. Christus is de hemelse harp-speler Die rust brengt in verontruste geesten. Christus is de grondtoon waarop elke nood in ons leven afgestemd kan worden, waardoor de nood gedragen kan worden en er uitzicht op een oplossing ontstaat.

Terwijl de muziek klinkt, komt Elisa tot rust en kan de hand van de HEERE over hem komen. Dan gaat hij spreken en zegt wat er moet gebeuren. In het dal, een beeld van de plaats van nederigheid, moeten geulen worden gegraven, opdat de geulen met water kunnen worden gevuld. Greppels graven, opdat die met water kunnen worden gevuld, terwijl er droogte is, spreekt van geloof. Graven spreekt van het wegnemen van aarde. Er moet vuil worden verwijderd dat verhindert dat er water in de greppels kan stromen.

Alles moet weg wat het water kan verhinderen om te stromen. In beeld wil dit zeggen dat er ruimte gemaakt moet worden voor het Woord van God, waarvan water een beeld is (*Ef 5:26; zie ook Jh 15:3*). Dan kunnen de greppels met water worden gevuld tot redding van de koningen en hun legers en vee. Hoe meer geulen, hoe meer water. Zo zullen ze Moab kunnen verslaan. Wat moet er soms uit ons leven en de plaatselijke gemeente veel 'aarde' worden verwijderd, voordat het levende water van het Woord in onze levens en de plaatselijke gemeenten kan stromen.

..., opdat Hij haar zou heiligen, haar reinigend door de wassing met water door [het] woord, ... (Ef 5:26)

Het graven vult de greppels niet met water. Het enige wat wij kunnen doen, is ruimte voor het water maken. Door een wonder van de HEERE zullen door het geloof waarmee de greppels zijn gegraven, deze greppels met water worden gevuld. Er zijn geen begeleidende, indrukwekkende tekenen, maar als hindernissen worden weggedaan, wordt de weg vrijgemaakt voor de zegen van God. Hij zal onze levens, als die in nederigheid worden geleefd, op wondere wijze met Zijn aanwezigheid vullen.

Het vullen van de greppels met water wordt gezien als een zaak die "gering in de ogen van de HEERE" is (vers 18). De genade van God gaat namelijk nog verder. Hij zal Moab in hun macht geven. Als ons leven wordt geleefd in de kracht van Gods Woord en Gods Geest zal het resultaat zijn dat het vlees wordt overwonnen. De overwinning zal totaal zijn. God doet geen half werk.

Moab verslagen | *verzen 20-27*

20 En het gebeurde de [volgende] morgen, omstreeks [de tijd] dat men het graanoffer brengt, zie, dat er water uit de richting van Edom kwam, en [dat] het land vol water liep. 21 Toen nu heel Moab hoorde dat de koningen opgetrokken waren om tegen hen te strijden, werden allen die de gordel aanbinden en ouder samengeroepen; en zij stonden [opgesteld] bij de grens. 22 Toen zij 's morgens vroeg opstonden en de zon over dat water opging, zagen de Moabieten dat water tegenover [zich] rood als bloed. 23 En zij zeiden: Dat is bloed! De koningen hebben elkaar vast en zeker met het zwaard omgebracht en elkaar verslagen. Nu dan, [op] naar de buit, Moabieten!

24 Maar toen zij bij het leger van Israël kwamen, stonden de Israëlieten op en versloegen de Moabieten. En zij sloegen voor hen op de vlucht. Ja, zij drongen [het land] binnen en versloegen de Moabieten. 25 De steden maakten zij met de grond gelijk, en ieder wierp zijn steen op alle goede stukken [land] en vulden die [daarmee]. Ook stopten zij alle waterbronnen dicht en velden alle goede bomen, totdat [alleen] in Kir-Hareseth de stenen [van de muur nog] overbleven. Toen de slingeraars het omsingelden en aanvielen, 26 zag de koning van Moab dat de strijd hem te sterk was. Hij nam zevenhonderd mannen bij zich, die het zwaard uittrokken om zich een weg te banen naar de koning van Edom, maar zij waren er niet toe in staat. 27 Toen nam hij zijn eerstgeboren zoon, die in zijn plaats koning zou worden, en offerde hem als brandoffer op de muur. Dat bracht grote verbolgenheid teweeg in Israël; daarom braken zij op, bij hem vandaan, en keerden terug naar [hun] land.

Het water begint te stromen rond de tijd dat het morgenspijsoffer ['spijsoffer' is m.i. een betere vertaling dan 'graanoffer'] in Jeruzalem wordt gebracht. Alle zegen die God laat stromen, is altijd gegrond op de waarde die de Heer Jezus (van Wie het spijsoffer spreekt) voor Hem

heeft en verbonden met Hem. Alle dingen in de wereld worden daarnaar gerekend.

De Moabieten zien alleen wat de Israëlieten doen. Ze hebben geen enkel idee van wat er echt gebeurt. Dat kan namelijk alleen worden waargenomen door het geloof. De Moabieten menen dat de Israëlieten zich klaarmaken om aan te vallen. Daarom mobiliseren zij allen die maar enigszins kunnen vechten. Ze beseffen niet dat ze hierdoor des te grondiger verslagen zullen worden. Als ze 's morgens opstaan, zien ze de kleur van het water als de kleur van bloed. Ze trekken daaruit een verkeerde conclusie en menen een gemakkelijke overwinning en veel buit te halen.

De wateren die voor de drie koningen leven betekenen, betekenen voor de Moabieten de dood. Zo was het Pascha in Egypte voor Israël een feest, maar voor de Egyptenaren betekende het oordeel. Zo was ook bij de uittocht uit Egypte de wolk licht voor Israël, maar duisternis voor de Egyptenaren. De wereld en het vlees weten niets van de dingen van God (1Ko 2:14). Wat een verkwikking is voor Gods volk, is voor de wereld de dood.

Maar [de] natuurlijke mens neemt niet aan wat van de Geest <van God> is, want het is hem dwaasheid, en hij kan het niet begrijpen omdat het geestelijk beoordeeld wordt. (1Ko 2:14)

De Moabieten hebben zich blootgegeven en zijn onoplettend geworden. Als ze ontdekken wat er werkelijk aan de hand is, is het te laat. Er is voor hen niet aan de nederlaag te ontkomen. De Israëlieten doen met Moab en zijn akkers, waterbronnen en bomen naar het woord van Elisa in *vers 19*. Door de verkwikking van het water kunnen ze Moabs krachtbronnen verdelgen. Ook het nageslacht van het vlees, wat uit het vlees voortkomt, gaat in de dood. De enige weg om het vlees eronder te krijgen is door het Woord van God toegepast door de Geest van God.

De koning van Moab probeert nog door te breken om bij de Edomieten te komen en mogelijk met hen nog een bondgenootschap te sluiten. Het lukt hem echter niet door te breken. Hij komt zelfs in zo grote nood, dat hij zijn troonopvolger, misschien wel een man van rond de dertig, aan zijn god Kamos offert. Misschien zou die door dit offer te vermurwen zijn om nog uitkomst te bieden.

De grote verbolgenheid of toorn die daarop volgt, komt van de HEERE. De oorzaak ervan is de wraaklust van de Israëlieten die zo groot is dat

Mesa tot deze gruweldaad komt. Ze zijn vergeten dat de HEERE hun genade heeft bewezen. Ze nemen op onevenredige wijze wraak en stellen daardoor de God van Zijn volk als een onbarmhartige God voor. Deze valse voorstelling van God kan niet ongestraft blijven. Hoe de toorn tot uiting is gekomen, wordt niet vermeld. Wel is het volk duidelijk geworden dat ze niet langer in Moab moeten blijven en zijn ze teruggekeerd naar hun eigen land.

2 Koningen 4

Er is veel 'dood' in dit hoofdstuk: een leerling-profeet (*vers 1*); de man van de Sunamitische, in zijn afgestorven lichaam (*vers 14*); de zoon van de Sunamitische (*vers 20*); de dood in de pot (*vers 40*). Er is ook veel leven in dit hoofdstuk, want op de dood volgt telkens het leven. Niet de dood heeft het laatste woord, maar het leven.

Een weduwe komt bij Elisa | *vers 1*

1 Een vrouw, een van de vrouwen van de leerling-profeten, riep tot Elisa om hulp en zei: Uw dienaar, mijn man, is gestorven, en u weet zelf dat uw dienaar de HEERE vreesde. Maar [nu] is de schuldeiser gekomen om mijn beide kinderen als slaven met zich mee te nemen.

De geschiedenis van de olie van de weduwe en de geschiedenis van de drie koningen in het vorige hoofdstuk gaan allebei over schuldenaars. Mesa moest schatting betalen en de vrouw moet ook een schuld betalen. Het verschil is dat de koning van Moab wel kon betalen, maar niet wilde, terwijl de vrouw wel wil, maar niet kan, omdat ze arm is.

De vorige geschiedenis gaat over drie personen, drie koningen, te weten de koning van Israël, Joram, de koning van Juda, Josafat, en de koning van Edom. Deze geschiedenis gaat ook over drie personen, te weten de weduwe en haar beide zonen. In beide geschiedenissen is sprake van wanhoop. De koningen dreigen om te komen door gebrek aan water en doen daarom een beroep op de man Gods. Daarop verschijnt Elisa en helpt. Zo doet ook de vrouw een beroep op hem en hij komt en helpt. Beide geschiedenissen eindigen met een zoon. In de eerste wordt een zoon ter dood gebracht, in de tweede is er leven voor twee zonen.

In de eerste geschiedenis geeft de man Gods opdracht om geulen te graven, lege geulen. Daarvoor moest hard gewerkt worden. In de tweede moet de vrouw lege vaten verzamelen. Ook daarvoor moet hard gewerkt worden. In beide geschiedenissen wordt gevuld wat leeg is, maar wel met een verschillende inhoud. De geulen worden gevuld met water, de vaten worden gevuld met olie.

Water is een beeld van het Woord van God. Zo is het toegepast in het vorige hoofdstuk. Water is echter ook een symbool van de Geest van God, net als de olie. Water en olie als een beeld van de Heilige Geest zien we in de “stromen van levend water” (Jh 7:39) en in “de zalving van de Heilige” (1Jh 2:20). Water en olie geven verschillende aspecten van het werk van de Geest weer. Hoe de Geest werkt, zien we bijvoorbeeld in het *evangelie naar Lukas*, waar we mensen ontmoeten die vol zijn van de Geest: Johannes, Elizabeth, Zacharia, Si- ... wordt vervuld met [de] Geest, ... meon (vgl. Ef 5:18b). (Ef 5:18b)

Een weduwe komt met haar nood bij Elisa voor een oplossing van haar nood. Ze herinnert Elisa aan haar man als iemand die hij kende. Ze getuigt van hem dat hij hem kende als trouw en gehoorzaam aan het Woord van God. Zijn vrouw en kinderen volgden hem daarin. De man vreesde God.

Een weduwe is een hulpbehoevende (vgl. Jk 1:27a), iemand die afhankelijk is van de HEERE. De vrouw vertelt hem haar situatie. Elisa betwist het recht van de schuldeiser niet. Het gaat in de persoon van de vrouw om een gelovige die in zeer ellendige omstandigheden verkeert. Ze is een beeld van een gelovige onder de wet. De wet voert het geestelijk leven tot slavernij.

Reine en onbevleete godsdienst voor God en de Vader is dit: wezen en weduwen te bezoeken in hun verdrukking ... (Jk 1:27a)

Het gaat hier om de gerechtigheid van het vlees, de aanspraken van de wet, de slavernij van het vlees. De zonen dreigen tot slaven gemaakt te worden. In *Handelingen 15* lezen we over een poging om de gelovigen aan de wet te onderwerpen en hoe de apostelen daarop reageren (zie ook *de brief aan de Galaten*). Tegenover de wet staat de vrijheid van de Geest.

De raad van Elisa | verzen 2-4

2 Elisa zei tegen haar: Wat kan ik voor u doen? Vertel mij wat u in huis hebt. En zij zei: Uw dienaars heeft niets anders in huis dan een kruikje met olie. 3 Toen zei hij: Ga heen en vraag voor u buitenshuis kruiken, van al uw burens, lege kruiken; laat het er niet weinig zijn. 4 Ga dan naar binnen en sluit de deur achter u en achter uw zonen. Giet vervolgens [olie] in al die kruiken, en zet weg wat vol is.

De vrouw is heel arm, maar ze heeft nog een beetje olie. Ze denkt dat het niets voorstelt, maar als ze dit bij de man Gods brengt, kan ze daarmee aan de eis van de schuldeiser voldoen. Door de Geest (van Hem spreekt de olie) kan de gelovige aan de eis van de wet voldoen (Rm 8:4). En ze kan leven bij "wat overblijft". Ze weet dit alles nog niet, maar we zien dat in het verloop van deze geschiedenis.

...; opdat de rechtvaardige eis van de wet vervuld wordt in ons, die niet naar [het] vlees wandelen, maar naar [de] Geest. (Rm 8:4)

Er is nog een mooie les te trekken uit het kruikje met olie dat de vrouw bezit. Het is niet veel, maar ze brengt het naar de man Gods waardoor het beetje olie tot een grote stroom olie wordt. Zo is het ook voor ons. Als we met wat we hebben naar de Heer gaan, zal Hij het gebruiken tot onze zegen. We zien iets dergelijks bij de staf van Mozes (zie Ex 4:2) en bij de jongen met de vijf broodjes en twee vissen (zie Mk 6:38). Zo heeft ook ieder van ons een kruikje olie. De kruik is een beeld van ons lichaam en de olie stelt de Heilige Geest voor. We hebben door de Geest Die in ons woont genoeg om aan alle aanspraken van de wet te voldoen (zie Rm 8:4). Door de Geest kan God geweldige dingen doen.

Elisa vraagt de medewerking van de vrouw. Wat hij vraagt, doet een beroep op haar geloof in wat de man Gods zegt. Ze gaat ervaren dat de HEERE zegen geeft als er geloof aanwezig is. De vrouw wordt aangespoord om te denken aan anderen. Eerst is ze alleen met zichzelf bezig. Nu zegt Elisa als het ware: 'Kijk naar de nood om je heen en je vergeet jezelf.' De Heer Jezus zegt tegen Zijn discipelen: "Slaat uw ogen op en aanschouwt de velden, want zij zijn al wit om te maaien" (Jh 4:35b). Dat hebben we hier. De vrouw begint met belangstelling te krijgen voor haar omgeving. In het uitvoeren van haar opdracht schakelt ze haar zonen in.

Om te doen wat de man Gods zegt, moet ze naar binnen gaan en de deur achter zich dichtdoen. Wie ontmoedigd is, kan gaan bidden in de binnenkamer. In het gebed kunnen de 'buren', in wie we ongelovige familieleden, collega's enz. kunnen zien, naar binnen worden gebracht. Dat wordt een zegen voor allen voor wie we bidden. Wat de Heer in geloof geeft, zijn geen tonelen voor het publiek, maar speelt zich in geloof in de binnenkamer af (vgl. Mt 6:6). Het resultaat wordt wel gezien.

Maar u, wanneer u bidt, ga in uw binnenkamer, sluit uw deur en bid tot uw Vader die in het verborgen is; en uw Vader die in het verborgen kijkt, zal het u vergelden. (Mt 6:6)

Het wonder van de olie | verzen 5-7

5 Zo ging zij bij hem vandaan en sloot de deur achter zich en achter haar zonen. Die gaven haar [de kruiken] aan en zij goot [de olie] erin. 6 En het gebeurde, toen die kruiken vol waren, dat zij tegen haar zoon zei: Geef mij nog een kruik aan. Maar hij zei tegen haar: Er is geen kruik meer. Toen hield de olie op te stromen. 7 Zij kwam en vertelde het de man Gods. Hij zei: Ga de olie verkopen en betaal uw schuldeiser. En wat u [en] uw zonen betreft, u kunt leven van wat overblijft.

De vaten zijn alle verschillend geweest in grootte, vorm en gebruik. Eén ding hebben ze gemeenschappelijk: ze zijn allemaal leeg. Uit een leeg vat kun je niets halen, je kunt er alleen iets in doen. Dit is de manier waarop de zondaar tot God kan komen. Elke zondaar is anders, maar als hij leeg is van zichzelf, kan God hem vullen met Zijn Geest.

Zolang er vaten bij gezet worden, blijft de olie stromen. Zo werd ook elke vraag van Abraham met betrekking tot Sodom door de HEERE verhoord (zie Gn 18:22-33). Anderzijds is het ook een ernstig woord. De genade van God blijft stromen tot het laatste vat is gevuld, tot de laatste zondaar zich heeft bekeerd om aan de gemeente te worden toegevoegd. Daarna houdt het stromen op en is het niet meer mogelijk zich te bekeren.

De stroom houdt op als er geen vat meer is. We moeten veel durven vragen. Ons geschiedt naar ons geloof (Mt 9:29). Veel geloof, veel zegen. De vrouw had steeds genoeg olie om alle vaten mee te vullen. Als er geen vaten meer zijn, is dat het eind van de slavernij van het vlees. Het gaat niet om een grote of kleine gave, maar om het gebruik van het beetje olie dat we bezitten. Het is de Geest Die ieder van ons heeft gekregen, door Wie we in het gebed – niet ten behoeve van onszelf, maar – voor anderen kunnen bidden. Het vergeten van onszelf en denken aan anderen is een basisbeginsel van het christen zijn (zie Ep 2:5,25). Mensen zijn geïnteresseerd in dingen, God is geïnteresseerd in mensen. Het geloof zal zich hierin bij God aansluiten.

Toen raakte Hij hun ogen aan en zei: Laat het u gebeuren volgens uw geloof. (Mt 9:29)

De vrouw is ook een beeld van het gelovig overblijfsel. Op het overblijfsel zal de Geest worden uitgestort en ook op allen die het vrede-rijk

zullen binnegaan. Alle vlees (alle vaten) zal vervuld zijn met Gods Geest (Jl 2:28a).

Daarna zal het geschieden dat Ik Mijn Geest zal uitstorten op alle vlees: ... (Jl 2:28a)

De olie wordt verkocht om elders zegen te verspreiden. Met de opbrengst wordt de schuld betaald. Het overschot is voldoende voor de rest van haar leven, om daarin de vrucht van de Geest te vertonen. Als de man Gods zegt dat ze met haar zonen kan “*leven van wat overblijft*”, bedoelt hij het leven in de volle zin van het woord. Hij wil dat ze zich in het leven verheugt als een geschenk van God. Het is een leven dat geleefd wordt in de kracht van de Geest met het oog gericht op de Heer Jezus in de heerlijkheid, om daardoor te genieten van de zegeningen die het gevolg zijn van Zijn werk op het kruis en Zijn verheerlijking in de hemel.

Een kamer voor Elisa | *verzen 8-11*

8 Het gebeurde op een dag dat Elisa langs Sunem kwam, dat daar een vrouw van aanzien was, die er bij hem op aandrong de maaltijd te komen gebruiken. Zo dikwijls als hij daar langskwam, gebeurde het dat hij daarheen uitweek om er de maaltijd te gebruiken. 9 En zij zei tegen haar man: Zie toch, ik heb gemerkt dat deze man Gods, die steeds bij ons langskomt, heilig is. 10 Laten wij toch een klein bovenvertrek van steen maken en daar een bed, een tafel, een stoel en een kandelaar voor hem neerzetten; komt hij dan bij ons, dan kan hij zich daar terugtrekken. 11 En het gebeurde op een dag, dat hij daar kwam, zich terugtrok in dat bovenvertrek en daar ging liggen.

Als we de Heilige Geest laten werken, als we “*leven van wat overblijft*” (*vers 7*), wil dat zeggen dat we de kracht van de opstanding leren kennen. Dat zien we in deze geschiedenis. ‘Leven van wat overblijft’ wil zeggen, leven van de rijkdommen van de Geest. Dat zien we bij de Sunamitische. De arme weduwe van *vers 1* is een rijke vrouw, een vrouw van aanzien, geworden. Er ontbreekt haar echter iets en dat is een zoon. Er is liefde, er zijn moederlijke gevoelens, maar er is geen voorwerp waaraan ze die gevoelens kwijt kan. Nu wordt de les geleerd dat de geestelijke rijkdommen genoten kunnen worden op grond van de dood en de opstanding.

De vrouw heeft het hart op de goede plaats en is gastvrij. Elisa maakt graag gebruik van haar gastvrijheid. Elia was de man van de eenzaamheid. Elisa is een man van gezelschap. Het is voor Elisa een weldaad in het doodse klimaat van het goddeloze Israël een huis te hebben waar hij welkom is. Zo had de Heer Jezus een huis in Bethanië waar Hij welkom was en in Maria een vrouw die Hem begreep.

Meerdere personen spelen een rol in deze geschiedenis, allemaal een verschillende en van al deze personen kunnen we leren. De *moeder* heeft zorg voor mensen, voor Elisa en voor haar zoon. In de gemeente zijn mensen die zorg hebben voor anderen. *Elisa* is de leraar, de man met het Woord van God. *Gehazi* is de dienaar. De *jongen* kunnen we zien als een beeld van jonge mensen in de gemeente. De *vader*, een man die geen verantwoordelijkheid neemt, stelt de vleselijke gelovige voor, de man van het uiterlijke geloof.

De vrouw heeft geestelijk onderscheidingsvermogen. Ze heeft ontdekt dat Elisa een man Gods is en dat hij heilig is. Dat zegt ook iets van de wandel, het gedrag van Elisa. Hij leeft een aan God toegewijd leven. Daarom gunt zij hem een afzonderlijk vertrek. Ze wil hem niet meer als een bezoeker, maar als een voortdurende gast. Zo is het een verlangen van Christus dat wij Hem niet als een Bezoeker van ons hart en leven hebben, maar als een voortdurend aanwezige Gast.

Ze spreekt met haar man over haar plan, waarmee ze hem erkent als haar hoofd. De vrouw laat een afzonderlijk vertrek op het dak maken, met een sobere inrichting. Ze overlaadt hem niet met allerlei weldaden. Daardoor zal, om zo te zeggen, Elisa niet in de verleiding komen om naar dit huis te gaan vanwege de overvloed die hij daar steeds krijgt.

De kleine bovenkamer is een type van geloofsoefeningen van de gemeente, die door een huis wordt voorgesteld. In de inventaris kunnen we ook een geestelijke betekenis zien. Een "*bed*" spreekt van rust. Christus geeft rust. De gezonde leer geeft rust. Een "*tafel*" spreekt van gemeenschap. Een "*stoel*" is om te zitten en te studeren, om onderwijs te ontvangen en ook om onderwijs door te geven. De "*kandelaar*" spreekt van voorlichting door de Heilige Geest en het verspreiden van licht.

Elisa belooft de vrouw een zoon | verzen 12-17

12 Toen zei hij tegen zijn knecht Gehazi: Roep deze [vrouw] uit Sunem. En toen hij haar geroepen had, ging zij voor hem staan.¹³ Hij had namelijk tegen hem gezegd: Zeg nu tegen haar: Zie, u hebt heel veel zorg aan ons besteed, wat kan men voor u doen? Kan [ik] voor u tot de koning spreken of tot de bevelhebber van het leger? Maar zij had gezegd: Ik woon te midden van mijn volk.

14 Toen had hij gezegd: Wat kan men dan voor haar doen? En Gehazi had gezegd: Zij heeft helaas geen zoon, en haar man is oud. 15 Daarom had hij gezegd: Roep haar. En toen hij haar geroepen had, ging zij in de deuropening staan. 16 Hij zei: Op de vastgestelde tijd, over een jaar, zult u een zoon omhelzen. Maar zij zei: Nee, mijn heer, man Gods, lieg niet tegen uw dienaress. 17 Maar de vrouw werd zwanger en baarde een jaar later een zoon, op de vastgestelde tijd, waarvan Elisa tot haar gesproken had.

Elisa wil zijn erkentelijkheid voor wat de vrouw voor hem doet tot uiting brengen. Hij heeft daartoe de middelen en invloed bij hogere instanties. Als hij haar voorstelt die middelen en invloed ten gunste van haar te gebruiken, wijst ze dat aanbod af met de woorden: *“Ik woon te midden van mijn volk.”* De vrouw heeft bij al haar mooie eigenschappen ook dat zij tevreden is. Ze is ermee tevreden dat zij te midden van haar volk, dat is Gods volk, woont. Bij haar is de zeldzame combinatie aanwezig van godsvrucht en tevredenheid (1Tm 6:6).

Nu is de godsvrucht met tevredenheid inderdaad een grote winst; ... (1Tm 6:6)

Elisa vraagt zijn knecht wat haar ontbreekt. Gehazi lijkt haar verborgen wens te kennen. Ook weet hij dat er menselijkerwijs niet meer aan die wens kan worden voldaan. Hij deelt dit Elisa mee. De reactie van Elisa is mooi. Hij erkent de juistheid van wat Gehazi heeft opgemerkt. Hij maakt gebruik van de informatie van zijn knecht die later toch bewijst een boze knecht te zijn. Boze mensen hebben soms een goed inzicht in situaties waarin zelfs een man Gods blijkbaar geen inzicht heeft. Hij gebiedt Gehazi de vrouw te roepen. Gehazi gehoorzaamt en de vrouw komt.

Elisa kent Gods gedachten. Hij belooft haar dat ze over een jaar een zoon zal omhelzen (vgl. Gn 18:14). De vrouw kan het

Zou er iets voor de HEERE te wonderlijk zijn? Op de vastgestelde tijd, over een jaar, zal Ik bij u terugkomen, en Sara zal een zoon hebben! (Gn 18:14)

niet geloven, maar het woord van de man Gods komt uit. De jongen wordt geboren door het woord van God uit de mond van de man van God. Het is een daad van God. Izak, Simson, Samuël en Johannes zijn ook allen geboren door Gods ingrijpen.

De dood van de zoon | *verzen 18-20*

18 Toen het kind groot werd, gebeurde het op een dag dat hij naar buiten ging, naar zijn vader, naar de maaiers. 19 En hij zei tegen zijn vader: Mijn hoofd, mijn hoofd! Die zei tegen een knecht: Draag hem naar zijn moeder. 20 Deze nam hem op en bracht hem bij zijn moeder. En hij zat tot de middag op haar knieën; toen stierf hij.

Als de jongen groot is geworden, gaat hij naar buiten, naar zijn vader en naar de maaiers. Zijn verblijf op het veld levert hem hoofdpijn op. Het is geen gewone hoofdpijn, maar een ondraaglijke pijn. Hij gaat met zijn pijn naar zijn vader. Zijn vader heeft echter geen belangstelling voor de jongen. Het enige wat de vader doet, is een knecht opdracht geven zijn zoon naar zijn vrouw te brengen. In de gemeente zijn er die geen belangstelling hebben voor de jeugd. Ze stellen snel vast en geven opdrachten aan anderen. Hij is een oud man (*vers 14*) en een man van tradities (*vers 23*). Er zit geen leven in hem. Zijn vrouw lijkt ook geen vertrouwen in hem te hebben.

De moeder is niet alleen “*in aanzien*” met betrekking tot materieel bezit, ze is niet alleen materieel een rijke vrouw, ze is ook rijk aan geestelijk inzicht. Ze heeft onderscheidingsvermogen en ziet dingen waarvoor haar man blind is. Ze neemt haar zoon “*op haar knieën*”. Nemen wij onze kinderen op de knieën, bidden wij voor hen? Terwijl zij haar zoon op haar knieën heeft, sterft hij. Dat veroorzaakt diepe oefeningen bij de vrouw. De barmhartigheden en de gaven van God zijn niet zonder een diepe beproeving voor het geloof.

De vrouw brengt haar nood bij Elisa | *verzen 21-28*

21 Zij ging naar boven en legde hem op het bed van de man Gods; daarna sloot zij [de deur] achter hem en ging naar buiten. 22 Zij riep haar man en zei: Stuur mij toch een van de knechten met een van de ezellen, zodat ik snel naar de man Gods kan gaan. Daarna kom ik

[weer] terug. 23 Hij zei: *Waarom ga je vandaag naar hem toe? Het is geen nieuwe maan en geen sabbat. Maar zij zei: Het is goed zo.*

24 Toen zadelde zij de ezelin en zei tegen haar knecht: *Drijf [haar] aan en ga; rijd zonder ophouden, tenzij ik [het] je zeg.* 25 Zo ging zij [op weg] en kwam bij de man Gods, bij de berg Karmel. Het gebeurde nu, toen de man Gods haar van een afstand zag, dat hij tegen Gehazi, zijn knecht, zei: *Zie, daar is de [vrouw] uit Sunem.* 26 Welnu, loop haar toch snel tegemoet en zeg tegen haar: *Gaat het goed met u? Gaat het goed met uw man? Gaat het goed met uw kind? En zij zei: Het gaat goed.*

27 Toen zij bij de man Gods op de berg kwam, greep zij zijn voeten vast. Gehazi kwam echter naar voren om haar weg te duwen, maar de man Gods zei: *Laat haar begaan, want haar ziel is bitter bedroefd in haar, en de HEERE heeft het voor mij verborgen en het mij niet bekendgemaakt.* 28 Zij zei: *Heb ik een zoon van mijn heer gevraagd? Heb ik niet gezegd: Bedrieg mij niet?*

De dood van haar kind maakt de vrouw niet radeloos. Ze brengt hem naar het bed van de man Gods dat daardoor een doodsbed wordt. Dit is de mooiste plaats in het huis. Ze sluit de deur. Het is ermee als met onze kinderen die zich laten dopen. In hun doop worden zij vereenzelvigd met de dood van de Heer Jezus (Rm 6:3).

Of weet u niet, dat wij allen die tot Christus Jezus gedoopt zijn, tot zijn dood gedoopt zijn? (Rm 6:3)

De dood van haar kind maakt haar niet passief, maar actief. Ze verzoent zich er niet mee dat haar kind gestorven is, maar ze wil naar de man Gods die haar dit kind had beloofd. Voordat ze gaat, vertelt ze haar man dat ze naar de man Gods gaat. Haar man volgt haar niet. Hij stelt alleen een vraag en stelt ook vast dat er geen aanleiding is naar de man Gods te gaan. Hij voelt geen nood en denkt alleen in termen van godsdienstigheid.

De man stelt mensen voor die alleen maar aan God kunnen denken in verband met speciale dagen en het voldoen aan godsdienstige verplichtingen. Hij is iemand met een orthodox geloof zonder leven. De vrouw kan haar verdriet niet delen met haar man. Op zijn vraag deelt ze hem mee dat het "goed zo" is. Ze weet dat ze bij hem geen begrip zal vinden voor haar verdriet en voor de weg van geloof die ze daarin gaat.

Dan gaat ze op weg naar de man Gods. Dat doet ze niet in een rustig tempo, maar met grote spoed. Het kind is gestorven. Voor hem is deze spoed niet nodig. Haar nood is echter groot en ook haar vertrouwen in de hulp van de man Gods. Daarom haast ze zich. Als Elisa haar al van ver herkent, stuurt hij haar zijn knecht Gehazi tegemoet om haar te vragen of het met haarzelf, haar man en haar kind goed gaat. De vrouw antwoordt beleefd op de vragen van Gehazi, maar neemt geen genoegen met de knecht. Ook tegen hem zegt ze dat het "goed" is, want ze weet dat ook hij haar niet kan begrijpen als ze hem haar nood zou vertellen. Ze weet ook dat hij haar nog minder zou kunnen helpen. Haar geloof is alleen tevreden met de man Gods.

De vrouw overwint twee hindernissen van het geloof. De eerste hindernis bestaat uit de godsdienstige verplichtingen van de natuurlijke mens die we in haar man zien. De tweede hindernis is het gedrag van Gehazi. In Gehazi zien we iemand die zich opwerpt als de beschermer van wat hij als gepast gedrag tegenover de man Gods ziet, terwijl hij het geloof van de man Gods mist. Beide hindernissen zijn uitingen van orthodoxie zonder leven.

Als de vrouw bij Elisa is, werpt ze zich aan zijn voeten en grijpt die vast. Daarop doet Gehazi wat ook de discipelen deden, toen zij hen bestrafden die kinderen bij de Heer Jezus brachten (Mt 19:13-14). Het is gemakkelijker mensen uit onbegrip te verstoten dan harten te peilen die vol verdriet zijn.

Toen werden er kinderen bij Hem gebracht, opdat Hij hun de handen zou opleggen en bidden; de discipelen echter bestrafden hen. Jezus echter zei: Laat de kinderen [begaan] en verhindert ze niet bij Mij te komen; want van de zodanigen is het koninkrijk der hemelen. (Mt 19:13-14)

Evenals de Heer Jezus het voor de kinderen opnam, neemt Elisa het voor de vrouw op. Hij is echter niet als de Heer Jezus Die alles wist. Elisa moest ook een les leren. Een man Gods is altijd in de leerschool van God. Iemand die het Woord van God brengt, heeft niet altijd alle antwoorden. Na zijn erkenning dat hij niet weet wat de vrouw bezighoudt, spreekt de vrouw. Ze zegt niet ronduit dat haar zoon gestorven is, maar brengt haar geschokte vertrouwen tot uitdrukking.

Elisa stuurt Gehazi | *verzen 29-31*

29 Toen zei hij tegen Gehazi: Omgord je middel, neem mijn staf in je hand en ga [op weg]; als je iemand tegenkomt, groet hem niet, en

als iemand jou groet, antwoord hem niet; en leg mijn staf op het gezicht van de jongen. 30 Maar de moeder van de jongen zei: [Zo waar] de HEERE leeft en uw ziel leeft, ik zal u niet verlaten. Toen stond hij op en volgde haar. 31 Gehazi ging voor hen uit en legde de staf op het gezicht van de jongen, maar er kwam geen stem en geen teken van leven. [Gehazi] keerde terug, hem tegemoet, en bracht hem [de] boodschap: De jongen is niet wakker geworden.

Elisa stuurt Gehazi er met zijn staf opuit om de jongen weer levend te maken. Hij geeft hem ook de opdracht zich onderweg niet te laten ophouden door een begroeting. Een oosterse begroeting is een uitvoerige aangelegenheid en zou voor lang oponthoud zorgen. Elisa moet blijkbaar nog meer leren. Hij moet ook nog leren dat zijn staf alleen betekenis heeft als deze in *zijn* hand is, de hand van de man Gods.

De vrouw neemt ook geen genoegen met een staf in de hand van de knecht. Ze is in geloof bij de HEERE Die leeft en bij Zijn profeet die verbonden is met de levende HEERE en dus zelf ook leeft. Ze zoekt het leven. Daarmee haalt ze Elisa over met haar mee te gaan en haar te volgen op weg naar haar kind.

Gehazi doet alles wat hem is gezegd, maar er is geen resultaat. Het is Gehazi vergaan als de discipelen die een maanzieke jongen niet konden genezen (*Mk 9:18b*). De oorzaak daarvan is, dat er in zijn hart de begeerte naar aardse rijkdom is, zoals het slot van het volgende hoofdstuk laat zien. Dat sluit persoonlijke geloofskracht uit. Bij hem is alles uiterlijk perfect, maar innerlijk is er een verloochening van de kracht (*2Tm 3:5a*).

...; en ik heb uw discipelen gezegd dat zij hem moesten uitdrijven, en zij waren er niet toe in staat. (Mk 9:18b)

Ogenscheinlijk bezitten zij godsvrucht, maar de kracht daarvan verloochenen zij. (2Tm 3:5a)

Elisa wekt de jongen op | *verzen 32-37*

32 En toen Elisa bij het huis kwam, zie, de jongen was dood, neergelegd op zijn bed. 33 Hij ging naar binnen, sloot de deur achter hen beiden en bad tot de HEERE. 34 Vervolgens ging hij op het kind liggen, legde zijn mond op diens mond, zijn ogen op diens ogen en zijn handen op diens handen. Hij strekte zich over hem uit en het lichaam van het kind werd warm. 35 Toen kwam hij terug en liep in het huis heen en weer. Hij ging [weer] naar boven en strekte zich

over hem uit. Toen niesde de jongen tot zevenmaal toe; daarna deed de jongen zijn ogen open. 36 Hij riep Gehazi en zei: Roep deze [vrouw] uit Sunem. Hij riep haar en zij kwam bij hem; hij zei: Neem uw zoon op. 37 Toen kwam zij, viel voor zijn voeten neer en boog zich ter aarde; zij nam haar zoon op en ging naar buiten.

Hier spreekt de eenvoud van de aanpak van de man Gods en zijn afhankelijkheid van de HEERE. Hij zoekt niet de publiciteit, maar de HEERE. De man Gods vereenzelvigd zich met de dode jongen. Hij maakt zich één met zijn woorden (“mond”), met zijn inzichten (“ogen”), met zijn daden (“handen”). Dat maakt de jongen warm. Zijn leven keert in hem terug.

Elisa loopt ook in het huis “heen en weer”. De toepassing is wel gemaakt, dat hij dat deed om te zien of er ergens in huis mogelijk een aanleiding was voor de dood van de jongen. Ook wij moeten regelmatig in ons huis ‘heen en weer’ lopen om te zien of er misschien dingen in ons gezin zijn binnengekomen die onze kinderen geestelijk beschadigen en zelfs van het geloof afkerig kunnen maken. Laten we de Heer bidden dat hij onze ogen voor die dingen opent en dat we ze radicaal de deur uit doen.

Voor de derde keer wordt de vrouw geroepen. Nu krijgt ze haar zoon door opstanding terug (zie Hb 11:35). Haar eerste reactie is aanbidding van de HEERE. Daarna neemt ze haar jongen op. Ze krijgt hem terug uit de dood in de opstanding. Ze bezit nu haar zoon in het opstandingsleven.

De dood uit de pot verwijderd | verzen 38-41

38 Toen Elisa weer in Gilgal kwam, was er honger in het land, en de leerling-profeten zaten voor hem. Hij zei tegen zijn knecht: Zet de grote pot op [het vuur] en kook soep voor de leerling-profeten. 39 Een [van hen] ging naar het veld om groenten te plukken. Hij vond een wilde slingerplant en plukte daarvan wilde kolokwinten, zijn kleed vol. Hij kwam [terug] en sneed ze in stukken in de soeppot, hoewel zij niet wisten [wat het was]. 40 Daarna schepte men voor de mannen op om te eten. Het gebeurde nu, toen zij van die soep aten, dat ze het uitschreeuwden en zeiden: Man Gods, de dood is in de pot! Zij konden het niet eten. 41 Maar hij zei: Breng dan meel. En hij wierp het in de pot en zei: Schep het voor de mensen op om te eten. Toen was er niets verkeerd [meer] in de pot.

In deze geschiedenis leren we waarderen wat waardevol voedsel is door eerst te ervaren wat waardeloze, ja, levensgevaarlijke spijs is. Er is honger in het land, maar Elisa zegt zijn knecht dat hij een grote pot op het vuur moet zetten. In deze tijd van schaarste wil de man Gods een feestmaal bereiden. Hij wil de leerling-profeten voeden met goed voedsel.

Een van de leerling-profeten gaat naar het veld om ingrediënten voor de soep te halen. Hij komt terug met zijn kleed vol met wilde kolokwinten. Hij snijdt de kolokwinten in stukken (wat betekent dat hij ziet hoe ze er van binnen uitzien) en doet ze in de soep. Mogelijk hebben anderen erbij staan kijken, want er staat dat “*zij niet wisten [wat het was]*”. Zo zijn ze met elkaar verantwoordelijk voor een ondoordachte toevoeging aan wat de man Gods al in de pot had gedaan.

Wat hier gebeurt, illustreert het gevaar waarvoor Paulus in zijn *brief aan de Kolossers* waarschuwt. De Kolossers wilden de Heer Jezus niet vervangen door wat anders, maar ze wilden er iets aan toevoegen. Zij wilden de menselijke wijsbegeerte toevoegen aan alle schatten van wijsheid die in Christus hun deel waren. Zoiets doen betekent de dood in de pot.

Het gevolg is, dat waar leven had moeten zijn, de dood aanwezig is. De eigen bijdrage is niet onschuldig, maar blijkt dodelijk te zijn. De geestelijke ondergang is het gevolg van wat we meer willen dan wat God ons geeft. Paulus is de man Gods die de grote pot aan de Kolossers voorzet, maar waarvan het gezonde voedsel wordt bedorven door wat er door de Kolossers aan wordt toegevoegd.

De man Gods weet de dood uit de pot te verwijderen door er iets aan toe te voegen wat de dood overwint. De kolokwinten kunnen er niet worden uitgetrokken, maar er kan wel iets aan worden toegevoegd wat het gevaar uitschakelt. Er moet meel bij gedaan worden. Dit stelt in beeld voor het inbrengen van de Heer Jezus in de levens van gelovigen. Dat doet de dood wijken en maakt het leven zichtbaar.

Vermenigvuldiging van de broden | *verzen 42-44*

42 Er kwam een man uit Baäl-Salisa; hij bracht de man Gods broden van de eerstelingen, twintig gerstebroden en vers graan in zijn tas. En die zei: Geef het aan de mensen om te eten. 43 Maar zijn dienaar

zei: *Hoe moet ik dat aan honderd mannen voorzetten? En hij zei: Geef het aan de mensen om te eten, want zo zegt de HEERE: Men zal eten en overhouden. 44 Zo zette hij het hun voor, en zij aten en hielden over, overeenkomstig het woord van de HEERE.*

Er komt een man bij Elisa met *“broden van de eerstelingen”*. Volgens wat er over ‘eerstelingen’ in de wet staat, zou de man deze broden naar de priesters in Jeruzalem hebben moeten brengen (Dt 18:4-5). Door ze naar Elisa te brengen erkent de man Elisa als de ware vertegenwoordiger van God in het land. Hij wilde deze eerstelingen niet

[Ook] de eerstelingen van uw koren, uw nieuwe wijn en uw olie, en de eerstelingen van de wol van uw kleinvee moet u hem geven, want hem heeft de HEERE, uw God, uit al uw stammen uitgekozen om in de Naam van de HEERE te staan en te dienen, hij en zijn zonen, alle dagen. (Dt 18:4-5)

brenge naar priesters die zich verontreinigd hadden door de aanbidding van de HEERE te vermengen met de aanbidding van Baäl.

Deze man is mogelijk een van de getrouwen te midden van de algemene afval, een van de zeventuizend die hun knie niet voor de Baäl hebben gebogen (zie 1Kn 19:18). Zo komen we ook vandaag nog steeds mensen ‘uit Baäl-Salisa’ tegen, mensen die niet met de afvallige christenheid meegaan, maar in hun plaats de Heer trouw dienen en hun gaven bij Hem brengen.

De broden zijn gerstebroden. Dat herinnert aan de Heer Jezus als het brood van het leven. De spijziging van de vijfduizend door de Heer Jezus gebeurt met *“vijf gerstebroden en twee vissen”* (Jh 6:9). Is het niet treffend dat Hij verderop in Johannes 6, naar aanleiding van de spijziging, uitvoerig over Zichzelf spreekt als het *“brood van het leven”*? Omdat het hier gaat om ‘eerstelingen’, kunnen we dat verbinden met de opstanding van de Heer Jezus. Deze broden spreken van de Heer Jezus in de opstanding. Hij is de vrucht van het hemelse land. In beeld bedenkt deze man *“de dingen die boven zijn”* (Ko 3:1). Hij komt daarmee bij de man Gods. Zo mogen wij tot de Heer Jezus gaan met alles wat we van Hem hebben gezien en genoten.

De broden worden aan Elisa gegeven. Hij gebruikt die echter niet voor zichzelf, maar om anderen ermee te voeden. Hij deelt de broden met hen die bij hem zijn om naar hem te luisteren. Zij worden er ook door verkwikt en versterkt. Elisa kent de waarde ervan. De twintig broden lijken te weinig om honderd mannen te eten te geven, maar op een

wonderlijke manier wordt het meer dan genoeg. Dat gebeurt niet doordat Elisa er zout of meel aan toevoegt of door zich erover uit te strekken (dat zagen we bij eerdere wonderen), maar door het spreken van het woord van de HEERE. Daardoor worden de broden genoeg voor allen die bij hem zijn om ervan te eten. Door de man Gods wordt het voldoende en is er zelfs over.

Als we gaan uitdelen wat we eerst bij de Heer Jezus hebben gebracht, zullen we nooit tekortkomen. Allen worden verzadigd en hebben zo veel, dat ze zelf ook weer aan anderen kunnen uitdelen. Dit is wat we ook zien bij de wonderbare spijzelingen die de Heer Jezus heeft gedaan (Mt 14:20-21; 16:37-38).

En zij aten allen en werden verzadigd. En zij namen het overschot van de brokken op, twaalf korven vol. Zij nu die hadden gegeten, waren ongeveer vijfduizend mannen, behalve vrouwen en kinderen. (Mt 14:20-21)

En zij aten allen en werden verzadigd; en zij namen het overschot van de brokken op, zeven manden vol. Zij nu die hadden gegeten, waren vierduizend mannen, behalve vrouwen en kinderen. (Mt 15:37-38)

2 Koningen 5

De geschiedenis van Elisa wordt niet zozeer gekenmerkt door veel woorden, maar meer door handelingen. Maar ook die handelingen – die beelden zijn, ze beelden iets uit – spreken een duidelijke taal. Zo ook in deze geschiedenis. In *hoofdstuk 4* zien we de profeet onder het volk van God. De lessen daar zijn voor de gelovigen voor hun geestelijke groei.

In *hoofdstuk 5* gaat de profeet aan het werk buiten het volk van God, want hij is de profeet van de genade, en genade blijft niet beperkt tot Israël (Lk 4:27). Er waren in die tijd in Israël veel melaatsen, zoals de Heer

En er waren vele melaatsen in Israël ten tijde van de profeet Elisa, en niemand van hen werd gereinigd, maar wel Naäman de Syriër. (Lk 4:27)

Jezus zegt. Dat is een schokkend beeld van de onreinheid en het verderf van het volk. Van het volk wordt niemand van zijn melaatsheid gereinigd, omdat niemand een beroep op Gods genade doet. Zonder enige aanspraak wordt de heidense Naäman wel gereinigd en genezen. Alleen God kan dat doen. Zijn genade strekt zich uit tot hen die zich buiten Zijn volk bevinden.

De grote Naäman | vers 1

1 Naäman, de bevelhebber van het leger van de koning van Syrië, was een aanzienlijk man in de ogen van zijn heer en van hoog aanzien, want door hem had de HEERE de Syriërs verlossing gegeven. Deze man was een strijdbare held, [maar] hij was melaats.

Naäman is een groot man in de wereld. Bovendien heeft de HEERE bemoeienis met hem. Hij heeft overwinningen geboekt die de HEERE hem gegeven heeft. God is al met deze man bezig. Hij heeft echter een groot probleem. Bij al zijn voornaamheid, aanzien en rijkdom is hij melaats. Hoe groot een mens ook is in de ogen van andere mensen, in de ogen van God is hij melaats, zondig.

We zien hier dat God het hele wereldgebeuren bestuurt. Hij is niet alleen de God van Israël. Met Israël staat Hij wel op een speciale manier in verbinding, maar dat betekent niet dat Hij niets van doen heeft met de volken. Hoewel Hij sinds de zondvloed de volken op hun eigen wegen laat gaan (*zie Hd 14:16*) en geen directe bemoeienis met hen heeft,

is Hij wel Degene Die de loop van het hele wereldgebeuren in Zijn hand heeft en bestuurt. Hij leidt alles naar Zijn doel.

Een klein meisje | verzen 2-3

2 En er waren benden uit Syrië getrokken, die een klein meisje uit het land Israël als gevangene weggevoerd hadden. Zij was in dienst bij de vrouw van Naäman. 3 Zij zei tegen haar meesteres: Och, was mijn heer maar bij de profeet die in Samaria is; dan zou die zijn melaatsheid bij hem wegnemen.

Vers 2 vormt een groot contrast met vers 1. In vers 1 zien we het grote wereldgebeuren, in vers 2 de omstandigheden van het leven van een klein meisje. Naäman was “van hoog aanzien”, het meisje was “een klein meisje”. Het hele verhaal van dit hoofdstuk wordt ‘gemaakt’ door dit kleine meisje, van wie we zelfs niet eens de naam weten. Maar God heeft een plan met het leven van dit meisje. Hij wil haar gebruiken voor de genezing van Naäman. Zo gebruikt hij alles voor Zijn doel, ook de verkeerde daden van mensen, zoals het roven van dit meisje.

De grote man is voor zijn genezing afhankelijk van een klein meisje. Zij zoekt geen wraak, maar wil goed doen. Ze doet iets heel eenvoudigs. Ze steekt geen preek af, maar ze verwijst naar de man Gods. Zo kunnen wij mensen meenemen naar samenkomsten waar Gods Woord wordt gebracht of naar mensen die Gods Woord brengen. Ze heeft nooit meegemaakt dat Elisa een melaatse had genezen, maar ze heeft geloof en ze weet dat er een man Gods is. Hoe vaak al heeft de vinger van een kind een volwassene de juiste weg gewezen.

Het meisje moet al veel hebben meegemaakt. Het zal je toch maar gebeuren dat je door vijandige mannen als buit wordt meegenomen. Misschien heeft ze wel gezien hoe haar ouders werden gedood. Ze is meegenomen, zonder een kans om nog ooit naar huis terug te keren. Alles wat voor een kind van waarde is, is voor haar slechts herinnering. Een dergelijke herinnering kan een kwelling zijn in een situatie als de hare. Al haar eventuele dromen over een mooie toekomst zijn vermord. Ze is het slavinnetje van de vrouw van de generaal van het vijandige land. Wat ze heeft meegemaakt, is allemaal in staat om haar te verbitteren.

Ze zou met een intens gevoel van leedvermaak hebben kunnen kijken naar de melaatse Naäman. Deze boosdoener, de verwoester van haar leven, kon ze een langzame dood zien sterven. Toch is daarvan bij haar geen sprake. Ze lijkt uit een Godvrezend gezin te komen, een 'overblijfsel' gezin. Ze kent de profeet Elisa en weet dat Gods kracht door de profeet werkzaam is. In plaats van uit te zijn op wraak is ze uit op het welzijn van haar meester en wijst hem, via zijn vrouw, op de man Gods in Israël.

We zien hier de bijzondere leiding van God. Vaak worden mensen in Gods koninkrijk gebracht door wat anderen ten koste leggen, door wat anderen moeten lijden. We weten dat uit landen waar de gelovigen worden vervolgd. Hoeveel lijdende gelovigen zijn al tot eeuwige zegen geweest voor hen die hen vervolgden. In deze geschiedenis zou er voor Naäman zonder dit meisje geen genezing en redding van zijn ziel zijn geweest.

We zien hier ook hoe in Gods regering het grote van de internationale politiek en het kleine van de persoonlijke omstandigheden zich verenigen. Dat zien we ook vandaag. God regeert door middel van overleg in parlementen en op ministeries, waar wordt overlegd over de te voeren strategie. God regeert ook door alledaagse onopvallende ontmoetingen, een telefoontje, een bezoekje. God staat boven alles en laat alles meemerken tot het vervullen van Zijn raad.

Hulpvraag aan de koning van Israël | verzen 4-7

4 Toen ging [Naäman] zijn heer vertellen: Zo en zo heeft het meisje dat uit het land Israël komt, gesproken. 5 Daarop zei de koning van Syrië: Kom, ga [op weg]. Ik zal een brief aan de koning van Israël sturen. En hij ging heen en nam tien talent zilver, zesduizend [sikkel] goud en tien stel gewaden met zich mee. 6 En hij bracht de brief bij de koning van Israël, [waarin stond]: Nu dan, wanneer deze brief bij u aangekomen is, zie, heb ik mijn dienaar Naäman naar u toe gestuurd, opdat u zijn melaatsheid bij hem wegneemt. 7 En het gebeurde, toen de koning van Israël de brief gelezen had, dat hij zijn kleren scheurde en zei: Ben ik dan God, om te doden en om levend te maken, dat deze [man iemand] naar mij toe stuurt om bij een man zijn melaatsheid weg te nemen? Want, voorwaar, besef toch en zie in dat hij een voorwendsel tegen mij zoekt.

De vrouw van Naäman gelooft wat het meisje zegt. Dat betekent dat dit meisje altijd trouw haar werk heeft gedaan en in alles betrouwbaar is gebleken. Ze heeft niet de kantjes ervan afgelopen. Ze zal werkelijk een voorbeeldig slavinnetje zijn geweest. Zonder daartoe vermaand te hoeven worden heeft ze beantwoord aan het Schriftwoord: “[*Vermaan de slaven aan hun eigen meesters onderdanig te zijn, in alles welbehaaglijk te zijn, niet tegen te spreken, niet te ontvreemden, maar alle goede trouw te bewijzen, opdat zij de leer van God, onze Heiland, in alles versieren*” (Tt 2:9-10). Misschien heeft ze wel eens verteld over haar thuissituatie. Hoe dan ook, de vrouw van Naäman vertelt haar man dat er in Israëel iemand is die hem kan genezen.

Naäman gelooft wat het meisje heeft gezegd, maar hij handelt er niet naar. Hij gaat naar zijn eigen koning. Hij heeft diens invloed nodig. Hij kon trouwens ook moeilijk op eigen houtje als generaal naar een vijandig volk gaan. Hij heeft ook zijn toestemming nodig.

Zijn heer wil zich inzetten voor de genezing van zijn legeroverste. Hij doet dat op zijn eigen manier, zonder enige aanwezigheid van geloof. Diplomatiek schrijft de koning van Syrië aan de koning van Israëel of deze zijn generaal wil genezen. Mogelijk gaat hij ervan uit dat de man van wie hij zulke goede berichten hoort, zich wel aan het hof van de koning moet bevinden, in zijn dienst als zijn privégenezer.

Tevens geeft hij zijn generaal een enorm geschenk mee. Hij ziet in Elisa niet meer dan een genezer bij wie je genezing kunt kopen. Het zal blijken dat dit niet het geval is. Veel mensen menen dat je voor de vergeving van de zonden iets kunt doen. De afschuwelijke aflat die de roomse kerk onder inspiratie van de duivel heeft bedacht, is daarvan een voorbeeld. De koning van Syrië lijkt op deze manier de koning van Israëel de eer van de genezing te willen geven.

Dit soort diplomatie baat echter niets en werkt zelfs averechts. De koning van Israëel voelt zich aangevallen. Theoretisch kent hij God. Hij roept het uit of hij dan wel God zou zijn dat hij de melaatse zou kunnen genezen, want inderdaad kan alleen God melaatsheid genezen (vgl. Gn 30:2). In de praktijk houdt hij echter totaal geen rekening met God. Hij denkt alleen aan zijn eigen positie. Hij kan alleen op politiek

Toen ontstak Jakob in woede tegen Rachel en hij zei: Neem ik soms de plaats in van God, Die jou de vrucht van de schoot onthouden heeft? (Gn 30:2)

niveau denken. Hij, die als geen ander als leider van Gods volk moest laten zien dat er een God is Die kan genezen, ziet alleen horizontaal. Hij en zijn volk dragen de Naam van God, maar rekenen niet met Hem. Is dat niet zo in het grootste deel van de christenheid vandaag?

Aan Elisa denkt de koning niet, hoewel de profeet vlak bij hem woont. Veel geestelijk leiders wijzen vandaag ook niet op de Heer Jezus, omdat ze alleen aan hun eigen positie denken. Ook zij hebben daardoor geen antwoord op de vragen van het leven.

Elisa ontbiedt Naäman | *verzen 8-10*

8 Maar het gebeurde, toen Elisa, de man Gods, hoorde dat de koning van Israël zijn kleren gescheurd had, dat hij [een boodschap] naar de koning stuurde: Waarom hebt u uw kleren gescheurd? Laat hem toch naar mij toe komen. Dan zal hij weten dat er een profeet in Israël is. 9 Zo kwam Naäman met zijn paarden en met zijn wagen, en hij bleef voor de deur van het huis van Elisa staan. 10 Toen stuurde Elisa een bode naar hem toe om te zeggen: Ga heen en was u zevenmaal in de Jordaan; dan zal uw vlees weer gezond worden en zult u rein zijn.

Terwijl de koning mogelijk in zijn kamer heen en weer loopt en met zijn ministers overlegt hoe ze deze crisis het hoofd kunnen bieden, komt er bericht van Elisa. Elisa heeft van de reactie van de koning gehoord en is in verontwaardiging ontstoken. Hij gebiedt de koning om Naäman naar hem toe te sturen, opdat in elk geval Naäman zal weten dat er een profeet is die de woorden van God bekendmaakt. Het zal een opmerkelijke vertoning zijn geweest. Het hele voorname gezelschap, de hele indrukwekkende stoet, verlaat het paleis van de koning en parkeert voor de nederige woning van de profeet.

Dan komt de knecht van Elisa naar buiten om Naäman het goede nieuws te brengen hoe hij genezen kan worden. Elisa komt zelf niet naar buiten, zelfs niet om Naäman even te groeten. Hij wil geen ogenblik tegemoetkomen aan de pracht en praal van Naäman en blijft zo onberoerd voor de schittering van de wereld. De grootheid van Naäman zegt hem niets, maar de melaatsheid van Naäman zoveel te meer. Ook wil Elisa zichzelf niet op de voorgrond stellen. Alleen zijn woord is belangrijk en dat kan ook zijn knecht overbrengen.

Reactie van Naäman | verzen 11-12

11 Maar Naäman werd erg kwaad en ging weg; hij zei: Zie, ik zei bij mijzelf: Hij zal vast en zeker naar buiten komen, [voor mij] gaan staan, de Naam van de HEERE, zijn God, aanroepen, zijn hand over de plaats strijken en de melaatsheid wegnemen. 12 Zijn niet de Abana en de Farpar, de rivieren van Damascus, beter dan alle wateren van Israël? Zou ik mij daar niet in kunnen wassen en rein worden? Zo keerde hij zich om en vertrok in woede.

Naäman is zeer ontstemd over deze behandeling. Hoe durft Elisa hem zo te behandelen! Als grote man wil hij met respect worden behandeld, ook als het gaat om zijn genezing die hij zelf niet kan bewerken. Hij wil er ook voor betalen. Hij is dubbel beledigd: hij wordt niet behandeld op de manier die hij wil en hij moet ook iets doen wat hij beneden zijn waardigheid vindt.

De woorden: “Zie, ik zei bij mijzelf” geven aan dat Naäman zo zijn eigen ideeën over zijn genezing heeft. Elisa moest naar buiten komen en een passend ritueel uitvoeren om hem te genezen. Maar Elisa behandelt hem als een melaatse en dat wil Naäman niet. Naäman had het script voor zijn genezing geschreven en of de profeet dat maar even wilde uitvoeren. Hij verwachtte van deze wonderdoener een spektakelstuk, een wervelende show.

Hoe vaak hebben wij er ook al een idee van hoe God ons probleem moet oplossen? En als het dan niet naar onze verwachtingen gaat, zijn wij dan ook niet teleurgesteld in God? We willen niet alleen Gods zegeningen, maar we willen ook aangeven op welke manier Hij ons die moet geven. Zo willen we de soevereine God tot onze ‘boodschappenjongen’ maken. Of we zien God als een automaat: gooi er een gebed in en je kunt je gewenste artikel eruit halen.

Naäman heeft twee problemen: zijn melaatsheid en zijn trots. Hij moet eerst van zijn trots worden bevrijd om daarna van zijn melaatsheid te kunnen worden gereinigd. Naäman heeft zo zijn argumenten om niet eenvoudig te doen wat de profeet heeft gezegd. Waarom de Jordaan? Waarom op die manier? Waarom niet in een andere rivier? Hij kent wel rivieren die groter en schoner zijn. Wat is het verschil tussen deze rivieren en de Jordaan? Wat de Jordaan anders maakt dan elke andere rivier, is dat de Jordaan spreekt van de dood, maar dan als ondergaan

door de Heer Jezus. Alleen daar is redding te vinden. In andere rivieren, die ook van de dood spreken, is het gevolg ondergang zonder genezing. Die rivieren helpen niet.

Naäman wordt boos, omdat hij zich nog niet heeft uitgeleverd aan de genade. Dat moet hij nog leren. Naäman moet zichzelf leren zien als een verdorven Syriër (zie Dt 26:5). Dit moet ook de Israëliet leren. Godsdienstig vlees wil gestreeld worden, maar moet geoordeeld worden.

Wat Naäman moet leren, is dat alleen in de dwaasheid van het kruis redding te vinden is. Paulus heeft deze dwaasheid gepredikt in Korinthe (1Ko 1:22-25), waar de gelovigen ook zo hoog van zichzelf dachten. Veel mensen (en soms ook gelovigen!) houden niet van de vernedering die het evangelie betekent, ze houden niet van de eenvoud van het evangelie en ook niet van de smalle weg van het evangelie. Het mag dwaasheid lijken je vertrouwen te stellen op iemand Die aan een smadelijk kruishout stierf, het toonbeeld van zwakte en ellende, het is wel de enige manier om gered te worden. Hij is de redding of het is voor eeuwig verloren gaan.

Immers, Joden begeren tekenen en Grieken zoeken wijsheid, maar wij prediken Christus, [de] Gekruisigde, voor Joden een aanleiding tot vallen en voor volken een dwaasheid, maar voor de geroepenen zelf, zowel Joden als Grieken, Christus, [de] kracht van God en [de] wijsheid van God; want het dwaze van God is wijzer dan de mensen en het zwakke van God is sterker dan de mensen. (1Ko 1:22-25)

Naäman wordt rein | verzen 13-14

13 Toen kwamen zijn dienaren naar voren, spraken tot hem en zeiden: Mijn vader, [als] die profeet u iets moeilijks opgedragen had, zou u dat niet gedaan hebben? Hoeveel te meer, nu hij tegen u gezegd heeft: Was u en u zult rein zijn! 14 Daarom daalde hij af en dompelde zich zevenmaal onder in de Jordaan, overeenkomstig het woord van de man Gods. Zijn lichaam werd weer gezond, als het vlees van een kleine jongen, en hij werd rein.

Naäman krijgt nog meer mensen op zijn weg die hem de weg tot het heil wijzen. De eerste persoon is het dienstmeisje van zijn vrouw. Zij wijst hem via zijn vrouw op de profeet. De tweede persoon is de knecht van Elisa. Hij brengt hem het woord van de profeet. De derde keer zijn het zijn dienaren. Het is nu een persoonlijk contact, dienaren die op hem inpraten om toch maar te doen wat hem is gezegd. Het gaat om

het aangrijpen van het middel dat hem is voorgesteld. Het is de nazorg, het begieten van de boodschap.

De dienaren hebben een heel goede relatie met Naäman. Er blijkt vertrouwelijkheid tussen hen. Ze overreden hem met eenvoudige argumenten. Ze wijzen hem op de eenvoud van wat er van hem wordt gevraagd. Dat blijkt tegelijk de grote hindernis te zijn. De dienaren helpen hem er overheen.

Op aandringen van zijn dienaren legt Naäman alle waardigheid af. Voor het oog van zijn ondergeschikten vernedert hij zich. De grote man wordt een kleine jongen. Door als een klein kind te worden krijgt hij een nieuw bestaan dat op dat van een kleine jongen lijkt. Niet alleen vernedering is nodig, er is ook geloof nodig. Hij moet zich niet vijf of zes keer in de Jordaan onderdompelen, maar zeven keer. Zo moest het volk ook zeven keer rond Jericho trekken (zie Jz 6). Al zijn geld en de voorspraak van zijn koning baten niets. Het komt aan op geloofsgehoorzaamheid.

Naäman wil Elisa belonen | *verzen 15-16*

15 Toen keerde hij terug naar de man Gods, hij en zijn hele gevolg. Hij kwam en ging voor hem staan en zei: Zie toch, [nu] weet ik dat er op de hele aarde geen God is dan in Israël. Nu dan, neem toch een geschenk aan van uw dienaar. 16 Maar hij zei: [Zo waar] de HEERE leeft, voor Wiens aangezicht ik sta, ik wil het niet aannemen! En hij drong bij hem aan om het aan te nemen, maar hij weigerde het.

Zonder pracht en praal gaat Naäman terug naar Elisa en gaat voor hem staan. Naäman is totaal veranderd. Dat is te zien aan zijn houding. Liefst vijf keer spreekt hij in de *verzen 15-18* tegen Elisa over zichzelf als “uw dienaar”. Dat is toch wel een enorme verandering ten opzichte van de arrogante houding die hij eerst had. Hij is ook veranderd in zijn belijdenis. Hij belijdt de God van Israël als de enige God op aarde. Wat zal Elisa graag hebben gewild dat het hele volk van God dit van harte beleed! Het kwam in elk geval bij koning Ahazia niet in zijn hoofd op om dat te belijden (2Kn 1:3,6,16).

Naäman wil Elisa bedanken. Hij wil een geschenk geven om zijn dankbaarheid te tonen en niet meer om zijn genezing te kopen. Dat komt door gebrek aan kennis. Elisa weigert dat geschenk. Hij wil

vermijden dat Naäman aan zijn genezing toch een betaling verbindt. Elisa heeft best wel eens geschenken aangenomen. Een dienaar moet leren geschenken aan te nemen, maar hij moet ook leren ze te weigeren. Bij de prediking van het evangelie moet het altijd vermeden worden.

Naäman keert terug naar huis | *verzen 17-19a*

17 Naäman zei daarop: Zo niet, laat [dan] toch aan uw dienaar een last aarde gegeven worden, [zoveel als] een span muil dieren [dragen kan], want uw dienaar zal geen brandoffer of slachtoffer meer brengen aan andere goden, dan [alleen] aan de HEERE. 18 In deze zaak moge de HEERE uw dienaar vergeven: Wanneer mijn heer het huis van Rimmon zal binnengaan om zich daar neer te buigen, en hij op mijn hand zal leunen, moet ik mij in het huis van Rimmon [ook] neerbuigen. Als ik mij [zo] zal neerbuigen in het huis van Rimmon, laat de HEERE uw dienaar in deze zaak [dan] toch vergeven. 19 Toen zei hij tegen hem: Ga in vrede.

Dan vraagt Naäman om een gunst. Hij wil een stuk van Gods land meenemen naar zijn eigen land om daarop de HEERE offers te brengen. Daardoor zal hij zich ook herinneren dat hij één is met het volk van God en in de geest samen met hen de enige God aanbidden. Die aanbidding toekomt.

We moeten op deze handelwijze van Naäman maar geen kritiek uitoefenen. Elisa doet dat tenslotte ook niet. We kunnen Naäman zien als een pas bekeerd iemand, iemand die nog in zijn geloof moet groeien. Dan is veel geduld nodig. Hij is nog geen volgroeide gelovige. Daarbij heeft hij ook nog verplichtingen waar hij niet onderuit kan.

Dat Naäman dit allemaal zo zegt, getuigt van een gevoelig geweten. Hij ervaart het spanningsveld tussen het exclusieve aanhangen van de God van Israël en wat er van hem wordt verwacht in verband met zijn werk. En dat baart hem zorgen. Het ware te wensen dat het geweten van de Bethel bezoekende en Baäl kussende Israëlieten zou gaan spreken zoals het bij deze heiden het geval was.

De HEERE heeft Naäman niet alleen van zijn melaatsheid genezen, maar hem ook tot een trouwe en Godvrezende aanbidder gemaakt. Hij heeft zich letterlijk *“van de afgoden tot God bekeerd om [de] levende en waarachtige God te dienen”* (1Th 1:9). Hij verloor bij de Jordaan niet alleen

zijn melaatsheid, hij verloor er ook zijn heidendom. Dat blijkt duidelijk uit de verandering van zijn houding en uit zijn belijdenis.

De reactie van Elisa op wat Naäman zegt, is niet dat hij een preek gaat houden. Hij laat hem gaan in vrede in de overtuiging dat het met Naäman wel goed zal komen. De HEERE zal hem wel verder leiden. Zo ging ook de kamerling zijn weg in vrede en met blijdschap nadat Filippus hem het evangelie had verkondigd en had gedoopt (zie Hd 8:39).

De hebzucht van Gehazi | *verzen 19b-24*

Toen [Naäman] op enige afstand van [Elisa] gekomen was, 20 zei Gehazi, de knecht van Elisa, de man Gods: Zie, mijn heer heeft Naäman, die Syriër, tegengehouden; hij heeft uit zijn hand niets aangenomen van wat hij meegebracht had. Maar [zo waar] de HEERE leeft, ik zal hem achterna rennen en [wel] iets van hem aannemen. 21 Dus volgde Gehazi Naäman. En toen Naäman zag dat hij hem achterna rende, liet hij zich van de wagen zakken, [ging] hem tegemoet en zei: Is [alles] goed? 22 En hij zei: [Alles] is goed. Mijn heer heeft mij gestuurd om te zeggen: Zie, er zijn nu uit het bergland van Efraïm twee jongemannen van de leerling-profeten bij mij gekomen. Geef hun toch een talent zilver en twee stel gewaden. 23 Naäman zei daarop: Neem alstublieft twee talent aan. Hij drong bij hem aan en bond twee talent zilver in twee buidels, met twee stel gewaden, en hij gaf ze aan twee van zijn knechten, die ze voor hem uit droegen. 24 Toen hij nu bij de heuvel kwam, nam hij [alles] van hen over en borg het op in een huis. Hij liet de mannen gaan en zij gingen weg.

Gehazi is een beeld van de toestand van Israëel tegenover de heiden die genade ontvangen heeft. De haat die de Heer Jezus ontving, toen Hij naar de genezing van Naäman verwees, betrof niet zozeer het feit van de genezing van Naäman, als wel het feit dat Naäman werd genezen met voorbijzien van Israëel. Genade die wordt betoond aan ongodsdienstige mensen, roept de haat op van godsdienstige mensen die genade als een recht claimen.

Er is een groot verschil tussen de bekeerde heiden Naäman en de verdorven Israëliet Gehazi. Naäman heeft van Elisa geleerd dat God een God van genade is. Daarom weigerde Elisa zijn giften. Elisa wilde

dat Naäman onder de indruk kwam van de HEERE, de God van Israël, als een God van genade. God is niet om te kopen of te manipuleren met wat een mens ook maar kan geven of doen.

Wat Gehazi doet, moet in dit licht worden gezien. Door zijn gedrag maakt hij van de gevende God een vragende of zelfs eisende God. Hij wordt in zijn gedrag geleid door hebzucht. Ondanks dat hij zoveel heeft meegemaakt met de man Gods, is zijn hart niet veranderd. Onder alle wonderen van genade is zijn hart koud gebleven. Het is met hem als met Judas. Hij is door het geld gevangen.

Als hij ziet dat Elisa niets van Naäman aanneemt, is dat schokkend voor hem. Wat een gemiste kans om op een in zijn ogen legale manier rijk te worden! Het kan toch niet waar zijn dat Naäman met al zijn schatten weer vertrekt, zonder dat hij daar een deel van krijgt. Naäman heeft het immers aangeboden. Hij bedenkt een list om toch wat van de rijkdom van Naäman in bezit te kunnen krijgen.

In de manier waarop hij over Naäman spreekt (*“Naäman, die Syriër”*), klinkt iets door van minachting. Geldzucht is een vreselijk ding onder het volk van God. Wie door geldzucht bevangen is, is blind voor de waarde van de persoon. In zijn vermetelheid waagt Gehazi het zelfs de Naam van de HEERE aan zijn hebzucht te verbinden. Met gebruikmaking van de woorden *“de HEERE leeft”* neemt hij het besluit Naäman achterna te snellen.

Behalve dat hij de Naam van de HEERE ijdel gebruikt (zie *Ex 20:7*), bedient hij zich van leugen. Als hij bij Naäman komt, hangt hij het verhaal op dat de profeet zich heeft bedacht. Elisa heeft namelijk bezoek gekregen. In een enkele zin verwoest Gehazi alles wat Elisa Naäman in *vers 16* heeft willen leren. Gehazi legt met wat hij zegt een smet op Elisa, de man Gods, alsof deze toch nog aanspraak maakt op een beloning. De leugen die hij gebruikt, bederft ook Gods genade. Hij hangt een prijskaartje aan de genade van God. Hij stelt God voor als een ‘eiser’, een God Die neemt en dus niet anders is dan alle afgoden van de volken. Dit verklaart waarom zijn straf zo ernstig is.

Gehazi krijgt wat hij vraagt en zelfs meer. Naäman geeft hem het enorme bedrag van twee talent zilver en ook de twee gevraagde wisselklederen. Listig laat Gehazi zijn rijkdom naar een plaats brengen waar hij die zelf kan verbergen. Hij houdt er echter geen rekening mee

dat hij te maken heeft met Iemand voor Wie alle dingen naakt en geopend zijn en Die een profeet heeft aan wie Hij kan meedelen wat Hij ziet.

We kunnen de handelwijze van Gehazi toepassen op veel van wat in de christenheid vandaag gebeurt. Paulus spreekt daarover in de *brief aan de Galaten*. Daar waren mensen die beweerden dat de dood van de Heer Jezus niet voldoende was om behouden te worden. Er moest nog iets bij, namelijk het houden van bepaalde voorschriften van de wet, zoals de besnijdenis. Bij de Galaten had de 'Jezus-Plus Beweging' ingang gevonden. Maar alles wat 'plus' is, verduistert de genade. Dat geldt voor de wet, de doop, de leer van de gemeente. Alles wat we bij Christus voegen als voorwaarde om christen te zijn en als zodanig te worden aanvaard, is een verduistering van de genade.

Gehazi ontdekt en melaats | *verzen 25-27*

25 Daarna keerde hijzelf [terug] en ging voor zijn heer staan. Elisa zei toen tegen hem: Waar [kom je] vandaan, Gehazi? Hij zei: Uw dienaar is niet hierheen of daarheen gegaan. 26 Maar hij zei tegen hem: Ging mijn hart niet mee, toen die man zich vanaf zijn wagen omkeerde [en] je tegemoet ging? Was het tijd om dat zilver aan te nemen en gewaden aan te nemen, [om] olijfbomen en wijngaarden, schapen en runderen, dienaren en dienaressen [te kunnen kopen]? 27 Daarom zal de melaatsheid van Naäman zich voor eeuwig aan jou en aan jouw nageslacht hechten. Toen ging hij bij hem weg, melaats, [wit] als de sneeuw.

Als Gehazi weer bij Elisa terug is, doet hij alsof er niets is gebeurd. Hij neemt zijn gebruikelijke plaats weer in, klaar om zijn heer te dienen. Met zijn vraag geeft Elisa Gehazi gelegenheid zelf met zijn kwaad voor de dag te komen. Hij benut die gelegenheid niet, maar blijft in de leugen hangen.

De man Gods zegt dan hoe hij in zijn hart Gehazi is gevolgd en in de geest heeft gezien wat er is gebeurd toen Gehazi zich bij Naäman meldde. Hij heeft gezien dat Naäman Gehazi welkom heeft geheten en hem alles heeft gegeven wat hij vroeg. Elisa spreekt niet over de letterlijke geschenken die Naäman gaf, maar over wat Gehazi van plan

was er allemaal mee te kopen. Hij kende de ongebreidelde hebzucht van zijn knecht.

Zo kende ook de Heer Jezus de geldzucht van Judas. Toch heeft Hij Judas verdragen, evenals Elisa Gehazi heeft verdragen. Hij heeft de handelwijze van Gehazi niet verhinderd, net zomin als de Heer Jezus de handelwijze van Judas heeft verhinderd. God laat de mens in zijn volle verantwoordelijkheid.

Elisa vraagt erbij of het wel de juiste tijd was om al dit spul van Naäman te nemen. Het was niet de juiste tijd en omdat het niet de juiste tijd ervoor was, had Gehazi dit gestolen. We moeten leren klokkijken op de klok van God. Vooruitgrijpen op Gods tijd is bijvoorbeeld dat we nu al politieke invloed of zelfs regeringsbevoegdheid willen bezitten, terwijl ons dat niet is gegeven. Regeren met Christus komt nog (*zie 1Ko 4:8-9; 6:1-3*).

We lezen niet dat Elisa Gehazi de opdracht geeft het geld en de goederen naar Naäman terug te brengen. Hij heeft het geld van Naäman genomen en hij mag het houden. Hij krijgt er echter ook de melaatsheid van Naäman bij.

2 Koningen 6

Elisa is een man Gods. Dat komt in elk gedeelte van dit hoofdstuk naar voren. Hij is de man van genade, ook al ontbreekt het aspect van het oordeel niet. Bij Elia was dat andersom. Die genade is niet het gevolg van een omwenteling in het volk. Het is een genade die God schenkt, terwijl de toestand van het volk zo donker is. In dit hoofdstuk en het volgende zien we daarvan drie voorbeelden.

Een nieuwe woonplaats | *verzen 1-3*

1 De leerling-profeten zeiden tegen Elisa: Zie toch, de plaats waar wij voor uw [ogen] wonen, is voor ons te krap. 2 Laten wij toch naar de Jordaan gaan en ieder daarvandaan een boomstam nemen, en er een [verblijf]plaats voor ons maken om er te wonen. En hij zei: Ga [maar]. 3 En een [van hen] zei: Gaat u toch alstublieft mee met uw dienaren. En hij zei: Ik ga zelf mee.

We ontmoeten hier weer de zonen van de profeten of leerling-profeten over wie we ook in *hoofdstuk 2* enkele keren hebben gehoord. Zij waren in scholen verenigd die dateerden uit de tijd van Samuel. Het waren getrouwe mannen, die we kunnen zien als een overblijfsel onder het volk van God. Ze hebben vanaf *hoofdstuk 2* lessen geleerd. Eerst hadden ze geen verlichte ogen en ook hebben ze de hemelvaart van Elia niet gezien, terwijl ze wel kennis hadden van het feit van zijn opname. Inmiddels hebben ze gezien wie Elisa is, hoe de geest van Elia op hem rust. Ze hebben enkele van zijn wonderen gezien.

Elisa is bij hen, mogelijk om hen verder onderwijs te geven. Dan komen ze met een wens bij hem. Ze willen een nieuwe woonplaats bouwen, want er is een grotere ruimte nodig om samen te wonen. Dat zal komen door een toename van het aantal leerling-profeten. De man Gods is een aantrekkingspunt voor wie meer van de HEERE willen weten.

We kunnen dit toepassen op een plaatselijke gemeente. Als er in een plaats een man Gods is, zal er toename zijn. In een man Gods wordt de Heer Jezus zichtbaar. Waar Hij zichtbaar wordt, zullen zij die Hem zoeken daar ook willen zijn. Mannen Gods staan niet als enkelingen boven de plaatselijke gemeenschap, maar ze maken er deel van uit. Ze vormen niet een getuigenis in een getuigenis, maar zij maken wel de

kracht van het getuigenis uit. Als er bijvoorbeeld besluiten worden genomen, zullen zij dat niet als groep doen. Besluiten worden door de hele gemeente genomen. Vaak zal men wel tot een bepaald besluit komen naar aanleiding van hun advies. Zij wijzen de weg.

De leerling-profeten stellen voor om naar de Jordaan te gaan. De Jordaan is de rivier waar de Israëlieten doorheen moesten gaan om in het beloofde land te gekomen. Voor ons is de Jordaan een beeld van de dood en de opstanding en de verheerlijking van de Heer Jezus, waardoor wij in de hemelse gewesten, het hemelse land, zijn gekomen. God heeft ons *“mee doen zitten in de hemelse [gewesten] in Christus”* (Ef 2:6). Dat ze voorstellen om naar de Jordaan te gaan, kunnen we in geestelijk opzicht dan ook zien als een bewijs van hun geestelijke groei. Eerst zagen ze de Jordaan van verre (2Kn 2:7), ze bleven op een afstand ervan staan, maar nu willen ze er wonen.

Het voorstel is dat elk van hen een balk bij de Jordaan zal halen om daarmee samen een nieuwe verblijfplaats te bouwen. Ze hebben elk een persoonlijk aandeel in de bouw. Elk levert naar zijn vermogen een bijdrage. Zo is het ook met het bouwen aan Gods huis. Voor de bouw ervan heeft de Heer elk van de Zijnen een eigen verantwoordelijkheid gegeven. We dragen allemaal bij aan de bouw van de gemeente, ieder met zijn of haar eigen gave. Wel is het zaak om met goed materiaal te bouwen.

Als Elisa toestemt in het verzoek, gaan de leerling-profeten niet direct op weg. Ze willen dat Elisa meegaat. Dat is een goede zaak. Ze gaan niet alleen op zijn aanwijzing op weg, ze willen zich ook verzekeren van zijn aanwezigheid op die weg. Elisa wijst niet alleen de weg, maar is ook bij hen op de weg die hij wijst. Dat doet de Geest ook met ons. Hij geeft de weg aan die we moeten gaan en begeleidt ons ook op die weg. We mogen door de Geest wandelen

(Gl 5:25). We hebben de Heer niet alleen nodig om ons de juiste weg te wijzen, we hebben Hem ook nodig op de weg zelf.

Als wij door [de] Geest leven, laten wij ook door [de] Geest wandelen.
(Gl 5:25)

Het ongeluk en het wonder | verzen 4-7

4 Zo ging hij met hen mee. Toen zij nu bij de Jordaan gekomen waren, hakten zij bomen om. 5 En het gebeurde, toen een [van hen] een

boomstam aan het vellen was, dat het ijzer in het water viel. Hij schreeuwde het uit: Ach, mijn heer, het was [nog wel] geleend! 6 De man Gods zei: Waar is het gevallen? En toen hij hem de plaats aangewezen had, sneed hij een stuk hout af, wierp het ernaartoe en deed het ijzer bovendrijven. 7 Hij zei: Haal het naar u toe. Toen strekte hij zijn hand uit en pakte het.

Bij de Jordaan gaan ze aan het werk. Terwijl ze bezig zijn, gebeurt er een ongeluk. Bij iemand die een boomstam met een bijl aan het vellen is, schiet de bijl uit zijn handen. Hij verliest de controle over zijn gereedschap. Gelukkig treft de bijl niemand (*zie en vgl. Dt 19:5*), maar hij verdwijnt wel in het water van de Jordaan. De man is zijn gereedschap kwijt. Terwijl hij het ijzer in het water ziet verdwijnen, schreeuwt hij het uit: *“Ach, mijn heer, het was [nog wel] geleend!”*

Elisa moet vlak bij hem hebben gestaan, want de man richt zijn angstschreeuw tot de man Gods. Dat is ook het juiste adres. Menselijkerwijs zouden we zeggen: ‘Wat een geluk dat ze Elisa hadden gevraagd om mee te gaan.’ Elisa informeert waar het ijzer in het water is gevallen. Als de man hem de plek heeft aangewezen, snijdt Elisa een stuk hout af en werpt het naar die plek. Het hout lijkt als het ware een magneet, want het ijzer komt bovendrijven. Elisa haalt het ijzer niet zelf uit het water, maar zegt tegen de man dat hij het naar zich toe moet halen. Elisa verricht het wonder, de man moet doen wat hij zelf kan.

Het verhaal als zodanig laat zien hoezeer de man Gods betrokken is bij een ogenschijnlijk kleine gebeurtenis, maar die een persoonlijk drama voor iemand betekent. Deze geschiedenis staat tussen twee gebeurtenissen in die van internationale omvang zijn. Gods aandacht gaat naar het grote en naar het kleine uit. Hij heeft bemoeienis met de volken en met de enkeling.

De nood van de man was dat hij iets, wat niet van hemzelf was, kwijt was. Hij had de bijl geleend, omdat hij er zelf geen had. Uit zijn paniek vanwege het verlies kunnen we misschien opmaken dat hij geen geld had om er een te kopen. Ook de uitkomst die Elisa biedt, wijst daar wel op. De profeet doet geen wonderen zonder aanleiding. Als er echte nood is, mogen we rekenen op Gods genadige en wonderlijke hulp.

In geestelijk opzicht is er ook wel wat te leren. We zien hier de Jordaan als de rivier die het gereedschap van een leerling-profeet als het ware

opslokt, maar het ook weer moet teruggeven. Als we er nog eens aan denken waarvan de Jordaan een beeld is – de dood en de opstanding van de Heer Jezus –, leren we dat al onze kracht is tenietgedaan in de dood van de Heer Jezus. We leren ook dat we zijn opgestaan in een nieuw leven en dat we in de kracht van de Heilige Geest mogen werken aan Gods huis met de middelen die Hij voor ons heeft.

De middelen die we krijgen om de Heer te dienen, zijn geleende middelen. Het zijn de gaven die ons ter beschikking zijn gesteld. Die gaven zijn geen garantie dat het werk goed gebeurt. We moeten leren dat wat we zijn en hebben, alleen goed gebruikt kan worden als we het ontvangen uit de handen van de man Gods (de Heer Jezus) die het haalt uit de Jordaan (de dood en de opstanding van de Heer Jezus).

Mozes was ook een man Gods die eens een hout in het water gooide.

In dat geval was dat om ondrinkbaar water drinkbaar te maken, zodat het volk het kon drinken (Ex 15:25a). Elisa doet hetzelfde voor een enkeling. In het hout kunnen we een beeld zien van het kruis van de Heer

Hij riep tot de HEERE, en de HEERE wees hem een stuk hout. Dat wierp hij in het water. Toen werd het water zoet. (Ex 15:25a)

Jezus. Paulus bracht 'het hout', het kruis van Christus, in de gemeente te Korinthe (zie 1Ko 2:1-5). Omdat de Korinthiërs hun gaven verkeerd gebruikten, tot hun eigen glorie, herinnerde Paulus hen aan de dwaasheid van het kruis. In het licht van het kruis verdwijnt de eigendunk en krijgt de Geest de ruimte om te werken wat tot Gods eer is.

De man moet zijn gereedschap zelf weer opnemen. Nu wordt het huis gebouwd met gereedschap dat uit de Jordaan is gekomen. De kracht van de stroom is overwonnen door een stuk hout, waardoor dat wat hopeloos verloren was, eruit gered is en nuttig gebruikt kan worden.

Elisa waarschuwt de koning van Israël | verzen 8-10

8 De koning van Syrië voerde oorlog tegen Israël en pleegde overleg met zijn dienaren en zei: Mijn legerkamp moet op die en die plaats zijn. 9 Maar de man Gods stuurde [boden] naar de koning van Israël om te zeggen: Wees op uw hoede dat u niet langs die plaats trekt, want de Syriërs zijn daar neergestreken. 10 Daarom stuurde de koning van Israël [een boodschap] naar de plaats die de man Gods

hem gezegd had en waarvoor deze hem had gewaarschuwd, zodat men daar op zijn hoede was; dat gebeurde niet een- of twee[maal].

Gods Geest vertelt ons de geheime beraadslagingen van de koning van Syrië. De koning mag overleggen wat hij wil, maar voor God is niets verborgen. Wat de koning van Syrië in zijn schild voert, deelt de Geest aan Elisa mee. De man Gods stuurt boden naar de koning van Israël (mogelijk Joram) om hem te waarschuwen voor de plannen van de vijand. Hij doet het niet om Joram (*zie hoofdstuk 3:13*), maar voor het arme volk en meer nog als een teken voor de koning van Syrië. Het was een teken van Gods almacht voor deze koning.

De man Gods heeft een profetische blik. De koning van Israël is zo verstandig om naar de raad van Elisa te luisteren. Dit herhaalt zich enkele keren. Het laat trouwens zien dat niemand Gods volk ook maar enig kwaad kan doen, als hun Beschermer het niet toelaat.

Bevel om Elisa gevangen te nemen | *verzen 11-14*

11 Toen werd de koning van Syrië innerlijk verbolgen over deze zaak. Hij riep zijn dienaren en zei tegen hen: Kunt u mij niet vertellen wie van ons voor de koning van Israël is? 12 En een van zijn dienaren zei: Nee, mijn heer koning, maar Elisa, de profeet die in Israël is, maakt de koning van Israël de woorden bekend die u in uw slaapkamer spreekt. 13 Hij zei toen: Ga [op weg] en kijk waar hij is, zodat ik er [boden] opuit kan sturen en hem kan [laten] halen. Hem werd daarop verteld: Zie, hij is in Dothan. 14 Toen stuurde hij daar paarden en strijdwegens heen, en een groot leger. Die kwamen 's nachts en omsingelden de stad.

De koning van Syrië raakt er zwaar gefrustreerd door dat zijn plannen steeds bekend zijn. Er is ook niets wat een boosdoener meer frustreert, dan dat al zijn goed uitgedachte plannen bij anderen bekend blijken te zijn en zijn opzet keer op keer mislukt. De koning roept zijn dienaren bij elkaar en wil weten wie de verrader is. Zoals het vaker voorkomt, is het iemand van het gewone volk die het antwoord weet. Hoe hij het weet, wordt ons niet gezegd, zoals ons in deze geschiedenis zoveel zonder enige verklarende informatie wordt verteld.

Als de 'verrader' bekend is, geeft de koning opdracht Elisa te arresteren. Hij twijfelt er niet aan dat hij met de arrestatie van Elisa inderdaad de

boosdoener te pakken heeft. Hij stuurt een enorm leger op Elisa af. Hij heeft iets opgevangen van de kracht van deze man en wil die niet onderschatten. Het laat wel zien hoe bang de koning voor de man Gods is. Tegelijk onderschat hij de macht van God door een leger, hoe groot ook, op Elisa af te sturen.

In de onzichtbare wereld zijn de machten van de duisternis ook in een gezamenlijke inspanning bezig elke gelovige die een man Gods wil zijn, uit te schakelen. Er zijn geestelijke machten die eropuit zijn ons te stoppen in ons werk voor de Heer. De duivel onderschat ons niet. Hij is vol belangstelling voor ons. Hij heeft geen belangstelling voor slapende christenen, wel voor werkzame christenen.

Open en gesloten ogen | verzen 15-20

15 De dienaar van de man Gods stond heel vroeg op en ging naar buiten, en zie, een leger met paarden en strijdwegens omringde de stad. Toen zei zijn knecht tegen hem: Ach, mijn heer! Wat moeten wij doen? 16 Hij zei: Wees niet bevreesd, want die bij ons zijn, zijn méér dan die bij hen zijn. 17 En Elisa bad en zei: HEERE, open toch zijn ogen, zodat hij ziet. En de HEERE opende de ogen van de knecht, zodat hij zag; en zie, de berg was vol paarden en strijdwegens van vuur rondom Elisa. 18 Toen [de Syriërs] naar hem afdaalden, bad Elisa tot de HEERE en zei: Sla dit volk toch met blindheid. En Hij sloeg hen met blindheid, overeenkomstig het woord van Elisa. 19 Toen zei Elisa tegen hen: Dit is de weg niet en dit is de stad niet. Volg mij, dan zal ik u naar de man brengen die u zoekt. En hij bracht hen naar Samaria. 20 En het gebeurde, toen zij in Samaria aangekomen waren, dat Elisa zei: HEERE, open de ogen van deze [mannen], zodat zij zien. En de HEERE opende hun ogen, zodat zij zagen; en zie, zij waren midden in Samaria.

De knecht van Elisa raakt onder de indruk van de macht van de vijand. Dat komt omdat hij niet goed kan zien. Hij wordt bang omdat hij het onzienlijke niet ziet. Hij kijkt alleen met zijn natuurlijke ogen en rekent alleen met zichtbare machten.

Elisa ziet wel goed. Hij hoeft niet te bidden of zijn eigen ogen geopend zullen worden. Wat we met onze ogen zien, is niet betrouwbaarder dan wat we met de ogen van ons hart zien. Zo zag de Heer Jezus de vele

engelen die Hem ter beschikking stonden, toen een menigte mensen kwam om Hem gevangen te nemen (Mt 26:53). Het geloof weet: *“De engel van de HEERE legerd zich rondom hen die Hem vrezen, en redt hen”* (Ps 34:8). Jakob zag ook een legermacht van engelen toen hij op weg was om Ezau te ontmoeten (Gn 32:1-2).

Of meen je dat Ik mijn Vader niet kan bidden en Hij zal Mij dadelijk meer dan twaalf legioenen engelen terzijde stellen? (Mt 26:53)

Ook Jakob ging zijns weegs en engelen van God ontmoetten hem. Toen hij hen zag, zei Jakob: Dit is een leger van God! Daarom gaf hij die plaats de naam Mahanaïm. (Gn 32:1-2)

Op het gebed van Elisa gaan de ogen van de knecht open. De knecht ziet wat Elisa heeft gezien toen Elia naar de hemel ging (2Kn 2:11). De kracht van God die Elia naar de hemel bracht, staat ons ter beschikking tegenover de vijand. Het is de kracht die ons uittilt boven het aardse toneel van dreiging en gevaar en ons in de geest brengt op het terrein van volkomen veiligheid, onbereikbaar en daardoor onaantastbaar voor de vijand.

Als de vijanden op hem afkomen, bidt Elisa een nieuw gebed, nu niet om ogen te openen, maar om ogen te sluiten (vgl. Gn 19:11). Dit is een fysieke blindheid, een letterlijke blindheid. Het resultaat van de dienst van de Heer Jezus was geestelijke blindheid. Hij kwam om geestelijk blinden ziende te maken en hen die meenden te zien, blind te maken. Dat is geen letterlijke blindheid, maar een blindheid van het inzicht, van het begrijpen van de situatie.

Zij sloegen de mannen die bij de deuropening van het huis waren, van klein tot groot, met blindheid, zodat zij tevergeefs moeite deden om de deuropening te vinden. (Gn 19:11)

De mannen lopen met open ogen, maar blind voor waar ze zich bevinden, achter Elisa aan. Zo brengt hij de vijand in het hol van de leeuw. Dit loopt niet uit op hun verderf, maar op een bewijs van ongekende genade. Als ze midden in Samaria zijn, bidt Elisa weer, nu weer om ogen te openen. Dan worden de vijanden zich van hun positie bewust. Ze ontdekken de macht van Elisa.

Genade voor vijanden | verzen 21-23

21 Toen hij hen zag, zei de koning van Israël tegen Elisa: Zal ik hen doden? Zal ik hen doden, mijn vader? 22 Maar hij zei: Dood hen niet! Zou u hén doden die u met uw zwaard en met uw boog gevangengenomen hebt? Zet hun brood en water voor, dan kunnen

zij eten en drinken en [terug]gaan naar hun heer. 23 Hij bereidde daarop een grote maaltijd voor hen, en zij aten en dronken. Daarop stuurde hij hen [terug] en gingen zij naar hun heer. En de benden van de Syriërs kwamen niet meer in het land Israël [terug].

Wie ook open ogen heeft, is de koning van Israël. Alleen weet hij niets van genade. Dat bewijst dat hij ook ziende blind is. Dat blijkt uit zijn vraag aan Elisa of hij deze vijanden zal mogen doden. Het antwoord van Elisa is nuchter. Hij zegt de koning, dat als hij hen krijgsgevangen had gemaakt, hij hen toch ook niet had gedood. Elisa staat niet eens toe dat de koning de gevangenen zonder meer naar hun land laat terugkeren. Hij geeft de koning de opdracht zijn vijanden goed te doen door hun eten en drinken voor te zetten. De HEERE beschermt eerst de koning van Israël en Elisa tegen de koning van Syrië en nu beschermt Hij de Syriërs tegen de koning van Israël.

Door deze handelwijze worden bij de vijand 'vurige kolen' op het hoofd gehoopt (Rm 12:20; zie ook Sp 25:21-22). Er wordt gehandeld naar het woord van de Heer Jezus: "U hebt gehoord dat gezegd is: U zult uw naaste liefhebben en uw vijand haten. Maar Ik zeg u: hebt uw vijanden lief" (Mt 5:43-44a). Nadat de vijanden goed is gedaan, mogen ze terug naar hun vaderland. Het gevolg van de betoonde genade is dat ze (voorlopig) niet meer in het land Israël terugkomen om er oorlog tegen te voeren.

'Maar als uw vijand honger heeft, geef hem te eten; als hij dorst heeft, geef hem te drinken; want door dit te doen zult u vurige kolen op zijn hoofd hopen'. (Rm 12:20)

Hongersnood in Samaria | verzen 24-30

24 Het gebeurde daarna, dat Benhadad, de koning van Syrië, zijn hele leger verzamelde, optrok en Samaria belegerde. 25 En er ontstond een grote hongersnood in Samaria, want zie, zij belegerden [de stad], totdat een ezelskop voor tachtig zilverstukken werd [verkocht] en het vierde deel van een kab duivenmest voor vijf zilverstukken.

26 En het gebeurde, toen de koning van Israël op de muur voorbijging, dat een vrouw tot hem riep: Help [mij], mijn heer koning. 27 Hij zei: De HEERE helpt u niet, waarmee zou ik u dan helpen? [Met iets] van de dorsvloer of van de perskuip? 28 De koning zei verder tegen haar: Wat hebt u? Ze zei: Deze vrouw heeft tegen mij gezegd: Geef uw zoon, dan eten wij hem vandaag op. Dan zullen wij morgen

mijn zoon eten. 29 Toen hebben wij mijn zoon gekookt en opgegeten, maar toen ik de volgende dag tegen haar zei: Geef uw zoon, dan zullen wij h m opeten, heeft zij haar zoon verborgen. 30 En het gebeurde, toen de koning de woorden van deze vrouw hoorde, dat hij zijn kleren scheurde. Omdat hij over de muur voorbijkwam, zag het volk dat hij, zie, daaronder een rouwgewaad op zijn [blote] lichaam droeg.

Een bewijs van genade kan snel zijn vergeten. Dat zien we als de koning van Syrië toch weer de wapens opneemt, tegen Samaria optrekt en de stad belegert. De belegering is lang en veroorzaakt een zware hongersnood. De vijand is vergeten dat hij in deze stad zelf een genadige behandeling heeft gekregen. Een genadeloze belegering vindt plaats omdat hij is vergeten welke genade hem is bewezen (*zie en vgl. Mt 18:21-35*). Het wordt de aanleiding tot weer een groot bewijs van genade door de dienst van Elisa en nu voor het volk van God. Het zal zijn laatste openbare dienst zijn.

Het voedsel wordt zo schaars en de honger zo zwaar, dat voor onrein voedsel een enorme prijs wordt gevraagd. Alleen de allerrijksten kunnen nog iets kopen. In plaats van met belijdenis en berouw over hun ontrouw de toevlucht te nemen tot de HEERE, krijgt de HEERE de schuld van de ellende.

Dat blijkt als er een vrouw tot de koning roept. Van een roepen tot God is geen sprake. De koning is verbitterd en schuift de schuld af op de HEERE. De HEERE helpt niet en daardoor kan hij ook niet helpen. Hij beseft niet dat hij de ellende aan zichzelf te wijten heeft. Hij vraagt de vrouw wel wat ze wil. Dan blijkt dat zij wil dat hij recht spreekt. Het is een vraag die herinnert aan de eerste rechtspraak van Salomo (*zie 1Kn 3:16-28*). Alleen is de aanleiding voor de rechtspraak hier een veel grotere verdorvenheid. Het laat de diepte van de ellende zien als gevolg van de ontrouw van het volk.

Terwijl de rijken eventueel nog iets kunnen kopen, nemen de gewone man en vrouw, gedreven door de geweldige honger, hun toevlucht tot een van de grootste gruwelen die men kan bedenken: het opeten van hun eigen kinderen. Alle natuurlijke gevoelens zijn verdwenen. Aan het egoïsme om te overleven wordt zelfs de vrucht van de schoot opgeofferd. Wie zich tot zulke daden laat verleiden, hoeft niet verbaasd

te zijn als een afspraak niet wordt gehouden. Alles getuigt van de grote verworping van Gods volk. Alle moraal is verdwenen. Dit is het gevolg van het afwijken van God (zie *Lv* 26:27-29; *Dt* 28:52-57; *Kl* 2:20; 4:10).

Als de koning de woorden van de vrouw hoort, scheurt hij zijn kleren. Het rouwgewaad dat dan zichtbaar wordt, is ook niet meer dan uiterlijke schijn. Uiterlijk is hij gekleed in rouw, maar er is geen innerlijk berouw. Integendeel, hij is vol van moordzucht tegen de profeet van God.

Elisa als schuldige aangewezen | verzen 31-33

31 En hij zei: God mag zó en nog veel erger met mij doen, als het hoofd van Elisa, de zoon van Safat, vandaag op hem zal blijven! 32 Elisa nu zat in zijn huis en de oudsten zaten bij hem. [De koning] stuurde een man voor zich uit, [maar] voordat de bode bij hem gekomen was, had hij zelf tegen de oudsten gezegd: Hebt u gezien hoe die moordenaarszoon [iemand] gestuurd heeft om mij te onthoofden? Let op! Als die boodschapper komt, sluit [dan] de deur, en dring hem bij de deur terug. Is het geluid van de voet[stappen] van zijn heer niet achter hem? 33 Terwijl hij nog met hen sprak, zie, toen kwam de bode naar hem toe en zei: Zie, dit kwaad is van de HEERE, wat zou ik [verder] nog op de HEERE wachten?

De koning zoekt een zondebok en vindt die in Elisa. Evenals Achab de ellende aan Elia toeschreef en meende ervan af te komen als hij Elia maar zou kunnen doden, zo meent de koning aan de ellende een eind te kunnen maken door Elisa te doden. Het is een dwaze veronderstelling die uit een verhard hart komt. Van nature maken we mensen verwijten die ons het oordeel aanzeggen. Rampen brengen in een eindtijd geen onderwerping aan God. Ze brengen niet tot bekering, maar tot een lasteren van God (*vgl. Op* 16:10-11).

En de vijfde goot zijn schaal uit op de troon van het beest, en zijn koninkrijk werd verduisterd; en zij kauwden hun tongen van pijn en lasterden de God van de hemel vanwege hun pijnen en vanwege hun zweren, en zij bekeerden zich niet van hun werken. (Op 16:10-11)

Terwijl de honger zulke verschrikkelijke vormen aanneemt en tot zulke vreselijke dingen voert, zit Elisa in zijn huis. Hij zal ongetwijfeld delen in de hongersnood. Hij lijdt met het volk van God mee. Hij had geen verborgen bron van voedsel. Er zijn

oudsten bij hem op bezoek. Ze zullen daar zijn om hem om raad te vragen. Hij is altijd beschikbaar als er nood is.

Hij is zich ook bewust van de doodsdreiging. Hij ziet in zijn geest hoe Joram een moordenaar naar hem toe heeft gezonden. Hij noemt hem een *“moordenaarszoon”*, want Joram is zelf de zoon van een moordenaar, Achab. Elisa neemt zijn maatregelen met het oog op de aanstaande binnenkomst van de bode van de koning. Hij weet dat Joram er vlak achteraan komt om zekerheid te hebben dat Elisa inderdaad onthoofd wordt.

Als de bode bij Elisa is aangekomen, spreekt de bode de taal van zijn meester. Hij maakt opnieuw een fel verwijt aan de HEERE. Elisa moet eraan geloven. Hij rechtvaardigt zijn onrechtvaardige daad door als het ware te zeggen: ‘Als God met mij geen rekening houdt en mij niet helpt uit mijn zorgen, houd ik geen rekening met God.’

2 Koningen 7

Elisa voorzegt voedsel en oordeel | verzen 1-2

1 Toen zei Elisa: Hoor het woord van de HEERE. Zo zegt de HEERE: Morgen omstreeks deze tijd zal in de poort van Samaria een maat meelbloem [verkocht worden] voor een sikkkel, en twee maten gerst voor een sikkkel. 2 Maar een officier, op wiens hand de koning leunde, antwoordde de man Gods en zei: Zie, al maakt de HEERE sluizen in de hemel – hoe zou dit [kunnen] gebeuren? Maar hij zei: Zie, u zult het met uw ogen zien, maar er niet van eten.

Elisa heeft een buitengewoon woord van de HEERE. Hij kijkt de dood in de ogen, maar spreekt over aanstaand leven. Dit is niet het antwoord van God op een bekering. Het is een van de genadebewijzen van God die Hij betoont zonder dat er enige aanleiding of zelfs maar een spoor van berouw is.

Het bewijs van genade brengt de onberouwelijkheid van de mens aan het licht. De hoofdman bespot de macht van God Die in genade deze toezegging doet. Het is de taal van de spotter die zegt: *“Waar is de belofte van zijn komst?”* (2Pt 3:4a). Hierover kan alleen het oordeel worden aangezegd, dat ook komt. Elke spotter zal tot de overtuiging van de waarheid van Gods Woord worden gebracht, dat het waar is, maar dan zal het te laat zijn om nog tot inkeer te komen.

Vier melaatse mannen overleggen | verzen 3-4

3 Er waren vier melaatse mannen [bij] de ingang van de poort. Zij zeiden tegen elkaar: Waarom blijven wij hier totdat wij sterven? 4 Als wij zeggen: Wij zullen de stad binnengaan – er is honger in de stad, dan zullen wij daar sterven; en als wij hier blijven, zullen wij ook sterven. Nu dan, kom, laten wij naar het legerkamp van de Syriërs overlopen. Als zij ons laten leven, [dan] zullen wij leven, en als zij ons doden, laten we [dan maar] sterven.

Dan wordt onze blik gericht op vier melaatse mannen bij de ingang van de poort van de stad. Er is nauwelijks een toestand denkbaar die hopelozener is dan die van deze vier melaatse mannen. Zij hebben deel aan dezelfde vreselijke hongersnood, maar zijn ook nog eens uitgewor-

pen uit de stad. Ze lijdten met de mensen om hen heen en lijdten in hun eigen lichaam.

Deze mannen zijn anders dan Naäman. Zij zijn namelijk leden van Gods volk. Op hen is de wet van de melaatsheid van toepassing (zie Lv 13-14). Melaatsheid bij een lid van het volk van God stelt de naar buiten uitbrekende zonde bij dit lid van het volk van God voor. Daarom is de toepassing hier niet in de eerste plaats dat het gaat om een zondaar in de wereld die in zijn zonden leeft, maar dat we zien waar een kind van God toe vervalt als de zonde kans krijgt zich in hem te openbaren. Ook de verdere lessen zijn anders. Bij Naäman gaat het om reiniging van zijn melaatsheid. Bij de vier melaatsen wordt meer de weg naar geestelijk herstel getoond.

Ze gaan zitten beraadslagen en zien de situatie in alle realiteit onder ogen. De dood is om hen heen en de dood is in hen. Zij zijn volledig zonder uitzicht. In de stad zullen ze sterven van honger en buiten de stad zullen ze ook sterven. Hun enige hoop is dat de vijand hun barmhartig zal zijn. Met deze erkenning begint hun weg van herstel.

Overvloed aan voedsel en rijkdom | verzen 5-8

5 En in de [avond]schemering stonden zij op om het legerkamp van de Syriërs in te gaan. Toen zij aan de rand van het legerkamp van de Syriërs kwamen, zie, was er niemand. 6 De Heere had het leger van de Syriërs namelijk een geluid laten horen van strijdwapens en een geluid van paarden – het geluid van een groot leger – zodat zij tegen elkaar zeiden: Zie, de koning van Israël heeft de koningen van de Hethieten en de koningen van de Egyptenaren tegen ons ingehuurd om ons aan te vallen. 7 Zij waren opgesprongen en in de [avond]schemering weggevlucht. Zij hadden hun tenten achtergelaten, hun paarden en hun ezels, [en] het legerkamp zoals het was, en waren gevlucht voor hun leven. 8 Toen nu deze melaatsen aan de rand van het legerkamp kwamen, gingen zij een tent binnen, aten en dronken, namen vandaar zilver, goud en kleren mee, en gingen het verbergen. Daarna keerden zij terug, gingen een andere tent binnen, namen ook daaruit [het een en ander] weg en gingen het [eveneens] verbergen.

De mannen gaan naar het legerkamp van de Syriërs om zich aan hen uit te leveren. Dat betekent dat zij zich overgeven aan de tuchtroede in de hand van God voor Zijn volk, want dat zijn de Syriërs. De mannen nemen daardoor de plaats van het oordeel in. De weg van geestelijk herstel begint als wij erkennen dat God ons kastijdt en dat aannemen uit Zijn hand. Dan is er terugkeer naar het leven (zie Hb 12:4-11).

Als ze bij het legerkamp aankomen, zien ze dat er geen mens meer is. Dat is het gevolg van het werk van de HEERE. Hij heeft de Syriërs een geluid laten horen van de kracht waarmee Hij Elia in de hemel had opgenomen (2Kn 2:11) en waarmee Hij Elisa had omgeven in Dothan (2Kn 6:17). De Syriërs duiden dat verkeerd, want zij rekenen niet met God. Zij hebben een natuurlijke verklaring, dat het aardse machten zijn.

Dit betoon van kracht werkt mee aan het herstel van de melaatsen. De HEERE alleen heeft de vijand verdreven, zonder dat iemand Hem hielp. Zo is elk herstel het werk van de HEERE alleen. Het is tevens een herstel dat grote zegeningen met zich meebrengt. De melaatse mannen worden overladen met zegeningen, zegeningen die hun zomaar toevallen. Op het ogenblik denken ze alleen aan zichzelf. Er is voedsel, er zijn sieraden en er zijn kleren. Zij ervaren wat het deel werd van de verloren zoon toen hij bij zijn vader terug was. Het is begrijpelijk dat iemand die net weet dat hij is gered, blij is voor zichzelf met alles wat hij heeft gekregen.

Een goede boodschap moet verteld worden | verzen 9-11

9 Toen zeiden zij tegen elkaar: Wij doen [hier] niet goed [aan]. Deze dag is een dag met een goede boodschap en wij zwijgen [erover]. Als wij wachten tot het morgenlicht, staan wij schuldig. Nu dan, kom, laten wij [dit] in het huis van de koning gaan vertellen. 10 Zij kwamen, riepen naar de poortwachter van de stad en vertelden hun: Wij zijn naar het legerkamp van de Syriërs gegaan, en zie, daar was niemand [meer] – geen geluid van mensen, alleen de paarden, vastgebonden; en de ezels, vastgebonden; en de tenten, zoals zij waren. 11 En deze riep de [andere] poortwachters en die vertelden [het] binnen in het huis van de koning.

Nadat ze zo in hun zegeningen zijn opgegaan, komen ze tot bezinning. Ze zien in dat het een dag van goede boodschap is. Het heil dat hun ten

deel is gevallen, mogen ze niet voor zichzelf houden. Als wij de geestelijke rijkdommen die wij als gelovigen hebben ontvangen, werkelijk waarderen, zullen we ze uitdelen. Het is niet alleen belangrijk om het evangelie uit te dragen aan ongelovigen, het is ook belangrijk “de verborgenheid van het evangelie” (Ef 6:19) te delen met geestelijk arme gelovigen.

De mannen spreken over het daglicht dat zal aanbreken en dat dan hun schuld vastgesteld zal worden als ze alles alleen voor zichzelf hebben gehouden. We zien hierin een beeld van het ‘daglicht’ van de rechterstoel van Christus, waar alles openbaar zal worden (2Ko 5:10). Christus zal, als Hij op de rechterstoel zit en wij daar voor Hem verschijnen, duidelijk maken wat we hebben gedaan met wat we hebben ontvangen. Zal Hij, of zullen gelovigen, ons soms het verwijt moeten maken dat we alle rijkdommen voor onszelf hebben gehouden?

Want wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat ieder ontvangt wat in het lichaam is [gedaan], naardat hij heeft bedreven, hetzij goed hetzij kwaad. (2Ko 5:10)

De mannen voegen de daad bij het woord en gaan naar de stad. De koning en het volk moeten weten wat zij hebben ontdekt. Op dat moment slaapt het volk in de stad met hongerige magen. Toen ze naar bed gingen, wisten ze alleen dat ze er de volgende dag nog ellendiger aan toe zouden zijn.

Ze gaan met het goede nieuws naar de poortwacht. Ze kunnen niet anders, het is hun onmogelijk over deze dingen te zwijgen, net zoals het voor de apostelen onmogelijk was niet over Christus te spreken (Hd 4:20). De liefde van Christus dringt hen (zie en vgl. 2Ko 5:14a).

...; want ons is het onmogelijk niet te spreken over wat wij hebben gezien en gehoord. (Hd 4:20)

De poortwacht meldt het verhaal van de vier melaatsen in het koninklijk paleis. Het goede nieuws wordt doorgegeven, steeds hoger op, tot aan de koning.

Reactie op het goede nieuws | verzen 12-15

12 En de koning stond 's nachts op en zei tegen zijn dienaren: Laat mij u toch vertellen wat de Syriërs ons gedaan hebben. Zij weten dat wij hongerlijden; daarom zijn zij uit het legerkamp gegaan om zich in het veld te verstoppen. Zij zeggen: Zodra zij de stad uitgekomen

zijn, zullen wij hen levend grijpen en de stad binnengaan. 13 Toen antwoordde een van zijn dienaren en zei: Laat men toch vijf van de overgebleven paarden nemen, die hierbinnen overgebleven zijn – zie, ze zijn als de hele menigte van de Israëlieten die hierbinnen overgebleven zijn; [of] zie, ze worden als de hele menigte van de Israëlieten die omgekomen zijn – en laten wij die eropuit sturen om te zien [wat er gaande is]. 14 Daarop namen zij twee strijdwegens met paarden. De koning stuurde die het leger van de Syriërs achterna en zei: Ga kijken. 15 Zij volgden hen tot aan de Jordaan, en zie, de hele weg lag vol met kleren en stukken uitrusting, die de Syriërs in hun haast weggeworpen hadden. De boden keerden terug en vertelden het de koning.

De boodschap wordt niet direct geloofd. Er is argwaan. Dat betekent een verlenging van de ellende. Ook wij hoeven niet te rekenen op een enthousiast onthaal van het evangelie. De koning toont een vals wantrouwen. De profeet heeft hem uitredding toegezegd, maar hij kan alleen aan een hinderlaag denken. De redding is hem te goedkoop. Zo wordt vaak tegen het geloof aangekeken als het wordt gepredikt als enige middel om behouden te worden. Geloof houdt in dat men niets hoeft te doen om gered te worden. Men wil echter altijd wat doen. In dit geval is alles al gebeurd. De koning hoeft slechts naar buiten te gaan en in ontvangst te nemen.

Deze koning heeft ook goede dienaren. Een dienaar doet een voorstel dat de koning over de drempel van zijn wantrouwen helpt, evenals eerder een knecht Naäman over een drempel hielp. Eenvoudige mensen geven vaak de doorslag voor een belangrijke beslissing en niet de grote retoriek. God bedient Zich van wie Hij wil voor het verrichten van Zijn werk. In dit verhaal zijn dat vier onreine leden van Zijn volk en een naamloze dienaar van de koning. Hij kiest het onedele en onaanzienlijke (zie 1Ko 1:25-28).

Het voorstel wordt opgevolgd. De koning stuurt verkenners. De paar paarden die er nog zijn, worden ingezet. Het maakte alles immers niet veel meer uit. Het is wel een vertraging voor het hele volk, dat moet wachten tot de boden terugkomen.

De boden gaan op weg. Ze volgen het spoor van de gevluchte Syriërs tot aan de Jordaan. Het is niet moeilijk hen te volgen, want de hele weg

ligt *“vol met kleren en stukken uitrusting, die de Syriërs in hun haast weggeworpen hadden”*. Alles ligt voor het oprapen. De boden keren terug en doen verslag van wat ze hebben gezien.

Het is in geestelijk opzicht veelzeggend dat wordt vermeld dat de boden de vijanden volgden *“tot aan de Jordaan”* en dat tot aan die plaats al de spullen van de vijand lagen. Het is er een beeld van dat het oordeel van God tot aan de Jordaan is gegaan en de zegeningen tot aan de Jordaan voor het oprapen liggen. De overwinning en de zegen worden verbonden met de Jordaan.

In de Jordaan is Naäman gereinigd, bij de Jordaan heeft een leerling-profeet zijn bijl teruggekregen. Het stelt voor dat door de dood en de opstanding van Christus reiniging van zonden wordt verkregen (Naäman) en kracht om te bouwen (de leerling-profeet) en ook dat dit het eind van de vijand en het begin van de zegen betekent. Israël hoefde het alleen maar waar te nemen. Voor ons geldt dat elke overwinning over onze toestand van zonde is behaald door de Heer Jezus op het kruis. Daar is het herstel tot stand gekomen. Hiervan wordt in beeld door de boden getuigenis gegeven aan de koning.

Het woord van de HEERE vervuld | *verzen 16-20*

16 Toen ging het volk [de stad] uit en plunderde het legerkamp van de Syriërs. En een maat meelbloem werd [verkocht] voor een sikkal, en twee maten gerst voor een sikkal, overeenkomstig het woord van de HEERE.

17 De koning nu had de officier op wiens hand hij leunde, over de poort aangesteld, maar het volk vertrapte hem in de poort, zodat hij stierf, zoals de man Gods gesproken had, die dit sprak toen de koning bij hem gekomen was. 18 Zo is het gebeurd zoals de man Gods tot de koning gesproken had: Morgen omstreeks deze tijd zullen in de poort van Samaria twee maten gerst voor een sikkal en een maat meelbloem voor een sikkal [verkocht] worden. 19 En die officier had de man Gods geantwoord en gezegd: Zie, al maakt de HEERE sluizen in de hemel, zou dit zo [kunnen] gebeuren? En hij had gezegd: Zie, u zult het met uw ogen zien, maar er niet van eten. 20 Zo gebeurde het met hem, want het volk vertrapte hem in de poort, zodat hij stierf.

Na het bericht van de vlucht van de vijand stroomt het volk de stad uit om van de buit te nemen. Het woord dat de HEERE in *vers 1* heeft gesproken, wordt vervuld. Ook de volgende verzen zijn een vervulling van wat eerder is aangekondigd. Het volk kan zich vol eten. Van dankbaarheid aan de HEERE en Elisa lezen we echter geen woord, zoals we dat wel bij Naäman zien. Danken wij de Heer voor onze redding? Daar mogen we elke dag mee beginnen en niet alleen maar genieten van de gevolgen alsof dat allemaal vanzelfsprekend is.

De hoofdman komt aan zijn eind zoals Elisa heeft gezegd. Gods Woord gaat op vreselijke wijze aan hem in vervulling. De koning werkt daaraan mee door op hem te leunen in de poort. De man stond in de poort en heeft alles gezien wat het volk ging genieten, maar hij heeft er geen deel aan gekregen. Zo heeft de Heer Jezus gesproken over mensen die anderen in de schoot van Abraham zien, maar zelf buiten geworpen zijn. Er is een zien dat afschuwelijk is, zoals de man in het dodenrijk, als hij in de verte Lazarus ziet (*Lk 16:23*).

De rijke nu stierf ook en werd begraven. En toen hij in de hades zijn ogen opsloeg, terwijl hij in pijnen verkeerde, zag hij Abraham uit de verte, en Lazarus in zijn schoot. (Lk 16:23)

Omdat deze gebeurtenis diepe indruk op ons moet maken, wordt in deze verzen nog eens uitvoerig gewezen op de aanleiding tot het oordeel. Bijna letterlijk wordt opnieuw verteld wat in het begin van dit hoofdstuk staat over wat Elisa heeft meegedeeld en hoe de hoofdman daarop heeft gereageerd. In dit gedeelte wordt het twee keer verteld. In totaal wordt dus drie keer verteld wat de nieuwe prijs van het voedsel is, dat de officier sterft zoals de man Gods heeft gesproken en dat het gebeurt naar het woord dat de HEERE gesproken heeft.

Het oordeel van God wordt hierdoor als het ware dubbel onderstreept. Telkens weer wordt in dit stukje gewezen op wat de HEERE heeft gezegd en wordt erop gewezen dat Zijn Woord ook daadwerkelijk en letterlijk in vervulling gaat. God vergeet niets van wat spotters hebben gezegd. Ze worden eraan herinnerd. Het is alles gebeurd, zoals is gezegd. De man heeft geen excuus, want God handhaaft Zijn Woord.

Deze hoofdman is een indringend, waarschuwend voorbeeld voor jonge mensen die opgroeien in een omgeving waar ze van jongs af met de waarheid en beloften van God vertrouwd worden gemaakt. Jonge

mensen kunnen veel zien van de heerlijke waarheden van Gods Woord en er toch buiten blijven, omdat er geen geloof is, ja, ze kunnen zelfs spotters zijn. Ze zijn verlicht geweest, maar eindigen in de eeuwige duisternis (vgl. Hb 6:4-6). Ze zijn er zo dichtbij geweest, ze hebben alles geproefd, maar er nooit innerlijk deel aan gehad door het geloof. Ze 'zien', dat wil zeggen, ze weten van de maagdelijke geboorte, maar geloven niet. Ze weten van het kruis en de opstanding, maar ze geloven het niet. De waarschuwing is: "Kijkt u uit dat u Hem die spreekt, niet afwijst" (Hb 12:25a).

Want het is onmogelijk hen die eens verlicht zijn geweest en van de hemelse gave geproefd hebben en deelgenoten van [de] Heilige Geest geworden zijn, en [het] goede woord van God en [de] krachten van [de] toekomstige eeuw geproefd hebben en afgevallen zijn, nog eens te vernieuwen tot bekering, daar zij voor zichzelf de Zoon van God kruisigen en openlijk te schande maken. (Hb 6:4-6)

2 Koningen 8

De Sunamitische krijgt haar land terug | verzen 1-6

1 Elisa had gesproken tot de vrouw van wie hij de zoon levend gemaakt had: Sta op en ga heen, u en uw gezin, en verblijf als vreemdeling waar u verblijven kunt, want de HEERE heeft een hongersnood aangekondigd, en die zál ook zeven jaar [lang] over het land komen. 2 En de vrouw was opgestaan en had gedaan overeenkomstig het woord van de man Gods: zij ging, zij en haar gezin, en verbleef als vreemdeling in het land van de Filistijnen, zeven jaar [lang]. 3 En het gebeurde na verloop van de zeven jaren dat de vrouw uit het land van de Filistijnen terugkeerde. Zij ging eropuit om de hulp van de koning in te roepen met het oog op haar huis en met het oog op haar akker.

4 De koning was nu [juist] in gesprek met Gehazi, de knecht van de man Gods. Hij zei: Vertel mij toch al de grote dingen die Elisa gedaan heeft. 5 En het gebeurde, terwijl hij de koning aan het vertellen was hoe [Elisa] een dode levend gemaakt had, zie, de vrouw van wie hij de zoon levend had gemaakt, kwam de hulp van de koning inroepen met het oog op haar huis en met het oog op haar akker. Toen zei Gehazi: Mijn heer de koning, dit is de vrouw en dit is haar zoon, die Elisa levend heeft gemaakt. 6 En de koning ondervroeg de vrouw en zij vertelde het hem. Toen gaf de koning haar een hoveling mee en zei: Laat [zij] alles wat van haar is, terugkrijgen, ook de hele opbrengst van de akker, van de dag af dat zij het land verlaten heeft, tot nu toe.

We hebben in deze geschiedenis een frappant beeld van de lotgevallen van het volk Israël in de toekomst. We kunnen namelijk in Gehazi, de melaatse knecht van Elisa, een beeld van Israël in ongelof zien. De vrouw is een beeld van het overblijfsel dat voor een volle periode (zeven jaar) onder de volken is geweest.

Elisa krijgt een woord van de HEERE over de hongersnood. Elisa brengt die hongersnood niet, zoals dat wel gebeurde door Elia (zie 1Kn 17:1). Elia is dan ook de man van oordeel, terwijl Elisa de hongersnood aankondigt en genade aan de vrouw bewijst door haar ervoor te waarschuwen. Elisa gebruikt niet alleen zijn macht (Gods macht), maar

ook de kennis die hij van toekomstige gebeurtenissen van God ontvangen heeft in genade ten gunste van anderen.

Elisa heeft als profeet van de genade voor de vrouw een uitwijkplaats. Zij was eerst gelukkig te midden van haar volk, maar moest die plaats nu verlaten. Dat zal niet gemakkelijk zijn geweest. Zo zwerft Israël al tweeduizend jaar onder de volken. De hongersnood is niet meer die van een bepaalde plaats (Samaria, zie *2Kn 6-7*), maar van het hele volk.

De vrouw verlaat het land op het woord van Elisa. Ze doet gehoorzaam wat haar is gezegd. Door weg te gaan uit het land buigt ze zich onder het oordeel. Elimelech verliet het land ook vanwege een hongersnood (zie *Ru 1:1*), maar hij deed het zonder opdracht van de HEERE. Hij wilde zich aan de tucht van God onttrekken. De ene keer moet Gods volk weerstand bieden aan de vijand, de andere keer moeten zij overlopen naar de vijand (zie *Jr 27*). Elke keer is alleen het woord van de HEERE beslissend. Het gaat om gehoorzamen.

De vrouw gaat terug als de hongersnood voorbij is. Er wordt niet gezegd dat ze daar bericht van krijgt. Ze zal de tijd hebben bijgehouden. Na zeven jaren kon ze terugkeren. Dat doet ze dan ook. Als ze terug is in het land, wendt ze zich tot de koning. Het lijkt erop dat de goederen na haar vertrek aan de koning zijn vervallen. Hij kan ze dan ook teruggeven. Ze moet er wel om vragen, want ze is zelf weggegaan. Wat voor recht kan ze laten gelden?

Op het moment dat zij zich tot de koning wendt, is deze in gesprek met Gehazi. Hij vraagt aan Gehazi om hem te vertellen over de wonderen die Elisa heeft verricht. Misschien is hij net als Ahasveros die zich, uit verveling, liet voorlezen (zie *Es 6:1*), of als Felix die, op zoek naar financieel voordeel, Paulus regelmatig wilde horen (zie *Hd 24:26*). God gebruikt beide dingen voor Zijn plan met de Zijnen. Daartoe maakt Hij gebruik van alledaagse dingen die Hij bestuurt op een wijze zoals alleen Hij dat kan. Hoe Gehazi aan het hof gekomen is, is niet bekend. Feit is, dat hij daar is.

Gehazi lijkt iemand te zijn die veel weet van de godsdienst van Elisa en de dingen die hij heeft gedaan. Hij vertelt erover, echter als iemand die er alleen uiterlijk van weet, terwijl hij er innerlijk geen deel aan heeft. Hij staat buiten de dingen waarover hij veel kan vertellen. Zo zijn de woorden van God aan de Joden gegeven en zij hebben ze aan ons

overgeleverd (zie Rm 3:1-2), zonder dat het hen tot bekering heeft gebracht.

Er zijn veel mensen die het evangelie kunnen uitleggen, zonder er zelf deel aan te hebben. Het moet wel duidelijk zijn voor ieder die ermee bezig is of ervan hoort dat men er deel aan heeft. Het heeft geen zin zich bezig te houden met de vraag of mensen gered kunnen worden die nooit van de Heer Jezus hebben gehoord, zonder zich eerst bezig te houden met deze vraag voor de eigen ziel.

Het lijkt toevallig dat juist op dit moment de vrouw voor de koning verschijnt. Natuurlijk bestuurt God alles, maar van ons uit gezien lijkt het toevallig (zie en vgl. Ru 2:3). De vrouw krijgt alles terug. Ze was onderhouden in den vreemde, maar ze krijgt ook vergoed wat ze al die tijd aan oogst in het land heeft gemist.

De vrouw ontvangt alles terug, uit genade, maar ook omdat Gehazi juist vertelde over haar dode zoon die levend was geworden. Zo hebben wij alles ontvangen op grond van de opstanding van de Zoon Die dood is geweest, maar weer levend is geworden. Zo zal het gaan met Israël als het hersteld wordt in het land, als het volk ziet dat haar kinderen talrijker zijn dan ze ooit heeft gedacht (zie Js 54). Dat is op grond van de dood en de opstanding van de Messias, de Zoon van God, zoals dat in het hoofdstuk daarvóór (zie Js 53) wordt beschreven.

Hazaël koning van Syrië | verzen 7-15

7 Daarna kwam Elisa in Damascus, toen Benhadad, de koning van Syrië, ziek was; men bracht hem de boodschap: De man Gods is hierheen gekomen. 8 Toen zei de koning tegen Hazaël: Neem een geschenk mee en ga de man Gods tegemoet en raadpleeg de HEERE door hem en zeg: Zal ik van deze ziekte genezen? 9 Zo ging Hazaël hem tegemoet en nam een geschenk mee, te weten allerlei kostbaarheden uit Damascus, een last van veertig kamelen. Hij kwam voor hem staan en zei: Uw zoon Benhadad, de koning van Syrië, heeft mij naar u toegestuurd om te zeggen: Zal ik van deze ziekte genezen? 10 Elisa zei tegen hem: Ga, zeg tegen hem: U zult zeker genezen. De HEERE heeft mij echter laten zien dat hij zeker sterven zal. 11 Hij zette een strak gezicht en hield dat zo, tot beschamens toe; en de man Gods begon te huilen.

12 Toen zei Hazaël: Waarom huilt mijn heer? Hij zei: Omdat ik weet wat voor kwaad u de Israëlieten zult aandoen: u zult hun vestingen in brand steken, hun jongemannen met het zwaard doden, hun kleine kinderen verpletteren en hun zwangere vrouwen opensnijden. 13 Hazaël zei: Maar wat is uw dienaar, die hond, dat hij deze grote daad zou verrichten? En Elisa zei: De HEERE heeft mij laten zien dat u koning zult worden over Syrië. 14 Toen ging hij bij Elisa weg en kwam bij zijn heer. Die zei tegen hem: Wat heeft Elisa tegen u gezegd? En hij zei: Hij heeft tegen mij gezegd: U zult zeker genezen. 15 En het gebeurde de volgende dag dat hij een deken nam, [die] in het water dompelde en over diens gezicht uitspreidde, zodat hij stierf. En Hazaël werd koning in zijn plaats.

Elisa blijft op de achtergrond, zijn dienst is nagenoeg ten einde. Toch heeft hij nog iets te doen en wel Hazaël zalven. Hij moet dat doen in plaats van Elia aan wie die opdracht gegeven was (zie 1Kn 19:15). Dat dit nog niet is gebeurd, is een bewijs van Gods genade Die het volk een langere tijd geeft om tot bekering te komen. Maar dan komt toch de tijd van de zalving van Hazaël, zoals de HEERE tot Elia heeft gezegd. Hier wordt de tuchtroede van God door Hem voorbereid, want de genade is door Zijn volk niet aangenomen. Daarvoor komt Elisa naar Damascus. Op dat moment is de koning van Syrië ziek.

God gebruikt de ziekte van Benhadad om Elisa met Hazaël in contact te brengen. Benhadad wil weten hoe het met hem zal aflopen. Hij ziet Elisa als een medium dat door een koopsom te bewegen is tot een gunstige bezwering. Misschien heeft hij gehoord van de genezing van Naäman. Hij stuurt Hazaël, zijn knecht, met een geschenk naar Elisa toe om hem de vraag naar de afloop van zijn ziekte te stellen. Het is een enorm geschenk. Dat zien we als we dit geschenk vergelijken met het geschenk dat Naäman had meegebracht (2Kn 5:5).

In zijn vraag spreekt Benhadad Elisa als vader aan door zich als 'uw zoon' tot hem te richten. Elisa heeft een dubbel antwoord. Enerzijds zal hij van zijn ziekte herstellen, want zijn ziekte is niet dodelijk. Anderzijds zal hij toch sterven, maar dan door de moordenaarshand van Hazaël. De genezing is een woord *tot* Benhadad, zijn dood is een woord *over* hem.

Als Elisa dat voor zijn geestesoog ziet, kan hij zich niet inhouden en barst in tranen uit. Hij ziet de gevolgen van wat Hazaël zal doen. Hij huilt, omdat zijn dienst tevergeefs is geweest en het volk onder het oordeel zal komen. Dat is uiteindelijk de ervaring van elke dienaar van de Heer. De toestand is ondanks zijn dienst slechter geworden. Zo is het gegaan met de apostelen en de reformatoren en de mannen van het reveil. Het is nog steeds zo. Dat maakt de dienst niet aantrekkelijk. Aan het eind van de dienst blijft het oordeel over.

Weten wij wat er met de wereld zal gebeuren, wat boze mensen aan leed zullen veroorzaken, wat valse leraren voor kwaad zullen doen in de christenheid, wat antichristen voor geestelijk leed en geestelijke dood zullen veroorzaken? Wat doet dat ons, brengt het ons tot huilen zoals Elisa?

Hazaël doet alsof hij niet weet waarover het gaat. Hij stelt zichzelf voor als iemand die tot zoiets niet in staat is, maar innerlijk broeit zijn plan. Dan zegt Elisa dat hij koning zal worden. Dat God heeft bepaald dat hij koning zal worden, verandert niets aan zijn verantwoordelijkheid. Net als Jerobeam, die ook te horen kreeg dat hij koning zou worden, neemt hij het recht in eigen hand als het gaat om het moment waarop hij koning wordt.

Als Hazaël verslag uitbrengt aan Benhadad, vertelt hij slechts de helft van het verhaal dat Elisa hem heeft verteld. Hij vertelt Benhadad dat zijn ziekte niet tot de dood is. De andere helft van het verhaal vertelt Hazaël niet, maar wordt door hem vervuld. Hij vermoordt zijn koning en wordt koning in diens plaats.

Jehoram koning van Juda | *verzen 16-24*

16 In het vijfde jaar van Joram, de zoon van Achab, de koning van Israël, toen Josafat koning was van Juda, [begon] Jehoram, de zoon van Josafat, de koning van Juda, te regeren. 17 Hij was tweeëndertig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde acht jaar in Jeruzalem. 18 Hij ging in de weg van de koningen van Israël, zoals het huis van Achab deed, want de dochter van Achab was hem tot vrouw geworden. Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE. 19 De HEERE wilde Juda echter niet te gronde richten omwille van Zijn

dienaar David, zoals Hij hem gezegd had dat Hij hem alle dagen voor zijn zonen een lamp zou geven.

20 In zijn dagen kwam Edom in opstand tegen het gezag van Juda en stelde een koning over zich aan. 21 Daarom stak Jehoram over naar Zaïr, met al [zijn] strijdwegens bij hem. Hij stond 's nachts op en versloeg Edom, dat zich rondom hem en de bevelhebbers van [zijn] strijdwegens bevond, en het volk vluchtte naar zijn tenten. 22 Toch kwam Edom in opstand tegen het gezag van Juda tot op deze dag; toen kwam Libna in opstand.

23 Het overige nu van de geschiedenis van Jehoram en alles wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? 24 En Jehoram ging te ruste bij zijn vaderen en werd begraven bij zijn vaderen in de stad van David, en zijn zoon Ahazia werd koning in zijn plaats.

De geschiedenis van de koningen van Israël wordt onderbroken om de geschiedenis van enkele koningen van Juda te vermelden. Dat gebeurt omdat deze koningen in relatie staan tot de koningen van Israël. Het begint met Jehoram, de zoon van de Godvrezende Josafat, die trouwt met Athalia, de dochter van Achab en Izebel. Zij heeft een buitengewoon slechte invloed op hem. Ze is als haar ouders en doet hem wandelen *“in de weg van de koningen van Israël”*, een weg die slecht is in de ogen van de HEERE. De bijzonderheden daarvan staan in 2 Kronieken 21.

Door dit huwelijk is de boosaardigheid van het huis van Achab doorgedrongen in Juda, in de lijn van het geslacht van David. Toch is Gods genade nog over Juda. Hij blijft trouw aan Zijn woord tot Zijn dienaar David (zie 2Sm 7:12-16; 21:17). Omwille van hem richt de HEERE Juda niet te gronde, hoewel dat verdiend zou zijn.

Er is wel een vorm van tucht. Die zien we in de opstand van Edom. Wie van God afwijkt, zal met allerlei tegenslagen te maken krijgen. Daardoor wil God proberen hen die van Hem afwijken weer tot Hem terug te brengen.

In wat wel een bijzin lijkt, wordt ook nog de opstand van Libna vermeld. Libna was een priesterstad. Deze stad is mogelijk in opstand gekomen vanwege de afgoderij waaraan zij niet wilden en konden

meedoen. Ook dat is dan een waarschuwend stem, een proteststem, tegen de afwijkingen, bedoeld om terugkeer tot de HEERE te bewerken.

Ahazia koning van Juda | verzen 25-29

25 In het twaalfde jaar van Joram, de zoon van Achab, de koning van Israël, [begon] Ahazia, de zoon van Jehoram, de koning van Juda, te regeren. 26 Ahazia was tweeëntwintig jaar oud toen hij koning werd en hij regeerde één jaar in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Athalia, de dochter van Omri, de koning van Israël. 27 En hij ging in de weg van het huis van Achab en deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, zoals het huis van Achab; hij was immers een schoonzoon van het huis van Achab.

28 Hij trok met Joram, de zoon van Achab, ten strijde naar Ramoth in Gilead tegen Hazaël, de koning van Syrië; en de Syriërs versloegen Joram. 29 Daarop keerde koning Joram terug om in Jizreël te genezen van de verwondingen die de Syriërs hem te Rama toegebracht hadden, toen hij tegen Hazaël, de koning van Syrië, streed. En Ahazia, de zoon van Jehoram, de koning van Juda, kwam om Joram, de zoon van Achab, in Jizreël te zien, want hij was ziek.

Jehoram wordt opgevolgd door zijn zoon Ahazia. Het tijdstip waarop Ahazia begint te regeren, wordt verbonden aan de regering van Joram, de zoon van Achab. Deze jongen gaat volledig de weg van het huis van Achab. Zijn moeder is immers een dochter van Achab en Izebel (zie vers 18). Hier staat dat zij “de dochter van Omri, de koning van Israël” is. In lichamelijke zin is dat dus niet zo, maar wel in geestelijke zin. Zij ademt de geest van deze goddeloze man, een geest die ook haar vader Achab, de zoon van Omri, heeft geademd. Deze hele goddeloze invloed is door de demonische opvoeding van haar moeder Izebel alleen maar versterkt.

In de verzen 28-29 bereidt de Heilige Geest het toneel voor de gebeurtenissen voor die in de hoofdstukken 9-10 beschreven worden. Hij leidt de wegen van deze goddeloze mensen en maakt hen klaar om het oordeel te ontvangen.

2 Koningen 9

In de geschiedenis van de koningen van het tienstammenrijk zijn we op een keerpunt gekomen. Het huis van Achab zal worden uitgeroeid. Daartoe roept God Jehu. Het is een bijzondere roeping. Van Jehu wordt drie keer gezegd dat hij door de HEERE tot koning is gezalfd (*in de verzen 3,6,12*). Hij is de enige van alle koningen van de tien stammen van wie dat gezegd wordt. Van de andere koningen is niemand gezalfd. Zijn zalving is dus uniek en betekent dat hij tot een bijzondere roeping geroepen is.

Tegelijk zien we dat, hoewel God iemand roept, God niet alles goedkeurt wat die persoon doet. God kan ook ongelovigen en zelfs de satan gebruiken. We leren in deze geschiedenis hoe de hand van God in deze dingen is. Hij leidt de geschiedenis, Hij kiest Zijn instrumenten en voert door hen het oordeel uit. We kunnen Jehu misschien vergelijken met Nebukadnezar die ook een instrument van God was en tegelijk eigenzinnig handelde. Een andere vraag is, wat het voor een instrument is, in hoeverre de gezalfte Jehu zich door de HEERE heeft laten leiden. Was hij wel een gelovige?

In *Hosea 1* zien we de beoordeling van het hele handelen van Jehu (*Hs 1:4*). Daar wordt gesproken over bloedschuld op het huis van Jehu, waarin dus ook de drie volgen-

Toen zei de HEERE tegen hem:

Geef hem de naam Jizreël,

want nog even

en Ik zal de bloedschulden van Jizreël vergelden

aan het huis van Jehu,

en Ik zal het koningschap van het huis van Israël wegdoen.

(Hs 1:4)

de generaties zijn begrepen. Maar het is bij Jehu begonnen. Hij heeft veel bloed vergoten van mensen voor wie God hem niet de opdracht had gegeven hun bloed te vergieten.

Waarom roept God zo'n man? Omdat Jehu van alle slechten de minst slechte is. Hij heeft de afgoderij van Izebel gekend en gehaat. Hij was enorm energiek. Maar wie een opdracht heeft van de HEERE, heeft daarmee geen vrijbrief om te doen wat hij wil. Voor de uitvoering moet men stap voor stap afhankelijk zijn van Hem. De energie van Jehu was niet die van het geloof, maar van het vlees. Men kan dus een opdracht

van de Heer hebben, maar toch niet altijd in afhankelijkheid van de Heer zijn. Dat is de zaak bij Jehu.

In de geschiedenis van de gemeente op aarde, die we in *Openbaring 2 en 3* in de zeven gemeenten voorgesteld zien, zijn we met Jehu aangekomen in de fase van Sardis. Sardis volgt op Thyatira zoals Jehu volgt op Izebel. We zien veel overeenstemming tussen Jehu en Sardis. De Heer zegt tot Sardis dat zij de naam heeft te leven, maar ze is dood. De uitingen van het leven worden gezien, maar het is schijnleven. Ook zijn de werken niet volkomen bevonden. Dat wil hier niet zeggen dat er iets ontbreekt, maar dat meer wordt gedaan dan wat is gezegd. Er wordt teveel gedaan en dat is zonde. Zo is het geweest in het opkomende protestantisme. Het protestantisme heeft afgerekend met de afgoderij van Rome. Er was veel dat van God was. Dat was de reformatie. Maar er was ook veel van het vlees en dat is het protestantisme.

Een voorbeeld van het samengaan van de verantwoordelijkheid van de mens in negatieve zin en het handelen van God, zien we in het oordeel over Ahazia. In *2 Kronieken 22:7-9* lezen we over de ondergang van Ahazia als een beschikking door de HEERE. Daar wordt de dood van Ahazia van de kant van God gezien. Jehu had niet de opdracht om ook Ahazia, de koning van Juda, om te brengen. Daarmee deed hij meer dan hij moest doen. Maar dat betekent niet dat God de controle verliest. Het is het probleem van de verhouding tussen de verantwoordelijkheid van de mens en de hand van God. Ahazia werd omgebracht, omdat hij tegen God had gezondigd. Wat God gebruikt van het handelen van de mens, verandert niets aan de verantwoordelijkheid van de mens.

Opdracht Jehu tot koning te zalven | *verzen 1-4*

1 Toen riep de profeet Elisa een van de leerling-profeten en zei tegen hem: Omgord uw middel, neem deze oliekruik in uw hand en ga naar Ramoth in Gilead. 2 Als u daar gekomen bent, kijk daar dan uit naar Jehu, de zoon van Josafat, de zoon van Nimsi. Ga [naar hem toe], laat hem opstaan uit het midden van zijn broeders en breng hem in een besloten kamer. 3 Neem dan de oliekruik, giet die uit over zijn hoofd en zeg: Zo zegt de HEERE: Ik heb u tot koning over Israël gezalfd. Doe daarna de deur open en vlucht weg; wacht niet. 4 Zo ging de jongeman, de knecht van de profeet, naar Ramoth in Gilead.

Waarom stuurt Elisa een leerling-profeet? Hij moest het toch zelf doen of eerder nog Elia? Elisa heeft bij Hazaël gedaan wat Elia was opgedragen. Hier zien we dat Elisa, net als Elia ten aanzien van Hazaël heeft gedaan, de opdracht uit handen geeft en die legt in de handen van een van de leerling-profeten.

Hij zegt de leerling-profeet dat hij zijn middel moet omgorden. Dat wijst erop dat hij snel moet lopen om zijn opdracht snel te vervullen. Jehu moet met olie uit een oliekruik worden gezalfd. Dat herinnert aan Saul die ook met olie uit een kruik is gezalfd (zie 1Sm 10:1), terwijl David werd gezalfd met olie uit een hoorn (zie 1Sm 16:1). Een kruik ziet op de breekbaarheid en een hoorn op kracht. Saul en Jehu zijn tekortgeschoten in het uitvoeren van hun opdracht; David heeft de raad van God gediend (zie Hd 13:36).

De zalving moet achter gesloten deuren plaatsvinden (vers 2). Het is geen openbare, maar een verborgen aangelegenheid. Hierin kunnen we een aanwijzing zien dat God achter de schermen bepaalt wie aan de macht komt. Dit geldt ook voor alle regeringen. Door Hem “regeren koningen” en “heersen vorsten” (Sp 8:15,16).

Zalving van en opdracht voor Jehu | verzen 5-10

5 Toen hij aankwam, zie, daar zaten de bevelhebbers van het leger; en hij zei: Ik heb een boodschap voor u, overste. Jehu zei: Voor wie van ons allen? En hij zei: Voor u, overste. 6 Toen stond hij op en ging in huis; hij goot de olie uit over zijn hoofd en zei tegen hem: Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Ik heb u gezalfd tot koning over het volk van de HEERE, over Israël. 7 En u zult het huis van Achab, uw heer, doden, opdat Ik het bloed van Mijn dienaren, de profeten, en het bloed van alle dienaren van de HEERE op Izebel zal wreken. 8 Het hele huis van Achab zal omkomen. Ik zal van Achab alle mannen uitroeien, zowel de gebondene als de vrije in Israël. 9 Want Ik zal het huis van Achab maken als het huis van Jerobeam, de zoon van Nebat, en als het huis van Baësa, de zoon van Ahia. 10 Ook zullen de honden Izebel eten op het stuk [land] van Jizreël, en er zal niemand zijn die [haar] begraaft. Toen opende hij de deur en vluchtte weg.

De leerling-profeet komt bij Jehu. Het lijkt erop dat Jehu zich ergens op een veld bevindt, in overleg met medebevelhebbers van het leger. Hij is een van de bevelhebbers. De leerling-profeet zegt dat hij een boodschap heeft “voor u, overste”. Hij noemt geen naam, maar Jehu reageert op de opmerking. Hij is wel de leider. Mogelijk heeft de leerling-profeet hem aangekeken of zelfs aangewezen.

Als Jehu de vraag stelt, wie hij bedoelt, antwoordt de leerling-profeet met dezelfde woorden: “Voor u, overste.” Jehu staat dan op en gaat in huis. Daar wordt hij door de leerling-profeet gezalfd. De woorden waarmee de zalving gebeurt, getuigen van de grote ernst die aan de zalving is verbonden. Koning zijn “over het volk van de HEERE” is een ernstige zaak. Dat moet diep doordringen. God geeft Zijn aanspraken op Zijn volk niet op. Dat blijkt ook uit de opdracht die Jehu krijgt.

De HEERE heeft Zijn volk niet vergeten, want Jehu moet Zijn volk bevrijden van de afgodendienaren en afgoden. Dat had Jehu veel moeten zeggen. Hij moet het oordeel over Achab en zijn huis uitvoeren (verzen 7-10). Dit is het oordeel dat Elia heeft aangekondigd (1Kn 21:21-24).

Na de zalving met de begeleidende woorden vlucht de leerling-profeet. Waarom dit vluchten? Elisa kent het karakter van Jehu, zoals hij het ook van Hazaël kende. Het lijkt erop dat hij de jongeling had bevolen zich geen moment langer bij Jehu op te houden dan noodzakelijk was voor de zalving. Hij moet handelen als de man Gods uit Juda (zie 1Kn 13:7-10; 16-17). Jehu is geen gezelschap voor deze leerling-profeet. Dat is heel anders dan bij de zalving van David. Samuel moest niet vluchten toen hij de gezalfde van de HEERE had gezalfd. David was dan ook de man naar Gods hart.

Zie, Ik breng onheil over u. Ik zal uw nakomelingen wegvagen, en Ik zal van Achab alle mannen uitroeien, zowel de gebondene als de vrije in Israël. Ik zal uw huis maken als het huis van Jerobeam, de zoon van Nebat, en als het huis van Baësa, de zoon van Ahia, vanwege [uw] tegen, waarmee u [Mij] tot toorn hebt verwekt en Israël hebt doen zondigen. En verder sprak de HEERE over Izebel: De honden zullen Izebel opeten bij de vestingwal van Jizreël. Wie van Achab in de stad sterft, die zullen de honden opeten, en wie in het veld sterft, die zullen de vogels in de lucht opeten. (1Kn 21:21-24)

Jehu tot koning uitgeroepen | verzen 11-13

11 Toen Jehu naar buiten ging, naar de dienaren van zijn heer, zei men tegen hem: Is [alles] goed? Waarom is deze krankzinnige naar u toe gekomen? Hij zei tegen hen: U kent zelf de man en zijn geklaag.

12 Maar zij zeiden: Dat is een leugen, vertel het ons toch. En hij zei: Dit en dat heeft hij tot mij gezegd: Zo zegt de HEERE: Ik heb u tot koning over Israël gezalfd. 13 Toen haastten zij zich en ieder nam zijn mantel en legde die onder hem op de treden van de trap. Zij bliezen op de bazuin en zeiden: Jehu is koning geworden!

Het gezelschap waarin Jehu verkeert, blinkt niet uit door Godsvrucht. Zij betitelen de boodschapper van Elisa, de man Gods, die met een boodschap van God tot Jehu kwam, als “*deze krankzinnige*”. Mannen met een dergelijke beoordeling zijn de vrienden van Jehu. Later heeft Jehu zelf zich zo gedragen dat van hem wordt gezegd wat hier van de profeet wordt gezegd (zie vers 20).

Jehu neemt de boodschapper ook niet in bescherming. In zijn antwoord sluit hij zich bij hun beoordeling aan. Hij noemt de man zelfs een klager, een man die alleen maar negatief praat. Met die woorden wil Jehu zich ervan afmaken. Zijn kameraden dringen echter aan, want zijn antwoord bevalt hun niet. Ze mogen de man dan wel een ‘krankzinnige’ noemen, ze weten tevens dat hij niet zomaar is gekomen. Hij zal zeker een belangrijke boodschap hebben gebracht.

Als Jehu hun vertelt wat de man heeft gezegd en gedaan, draaien ze om als een blad aan een boom. Ze beoordelen de leerling-profeet daarmee niet anders, maar de boodschap van ‘die krankzinnige’ komt hun wel uit. Ze aanvaardden het woord niet omdat ze instemmen met Gods Woord, maar omdat ze dit willen. Voor hen is Jehu direct de koning die ze willen. Allemaal doen ze hun mantel uit en leggen die voor hem neer. Dan bazuinen ze het uit dat Jehu koning is geworden.

Jehu doodt Joram | verzen 14-26

14 Zo spande Jehu, de zoon van Josafat, de zoon van Nimsi, tegen Joram samen. (Joram nu had Ramoth in Gilead bezet, hij en heel Israël, vanwege Hazaël, de koning van Syrië; 15 koning Joram was echter teruggekeerd om in Jizreël te genezen van de verwondingen die de Syriërs hem toegebracht hadden, toen hij streed tegen Hazaël, de koning van Syrië.) En Jehu zei: Als het uw wil is, laat dan niemand uit de stad wegtrekken, die ontkomt om [dit] in Jizreël te gaan vertellen. 16 Toen reed Jehu [weg] en ging naar Jizreël, want

Joram lag daar [ziek], en Ahazia, de koning van Juda, was gekomen om Joram te zien.

17 De wachter nu stond op de toren in Jizreël en zag de menigte van Jehu toen hij aankwam en zei: Ik zie een menigte. Toen zei Joram: Neem een ruiter, stuur [die] hun tegemoet en laat hij zeggen: Is het vrede? 18 En de ruiter te paard ging hem tegemoet en zei: Dit zegt de koning: Is het vrede? En Jehu zei: Wat hebt u met vrede te maken? Keer om, achter mij aan. En de wachter bracht de boodschap: De bode is bij hen gekomen, maar hij komt niet terug. 19 Daarop stuurde hij een andere ruiter te paard; toen deze bij hen gekomen was, zei hij: Dit zegt de koning: Is het vrede? En Jehu zei: Wat hebt u met vrede te maken? Keer om, achter mij aan. 20 En de wachter bracht de boodschap: Hij is tot bij hen gekomen, maar hij komt niet terug. De manier van rijden lijkt op de manier van rijden van Jehu, de zoon van Nimsi, want hij rijdt als een krankzinnige.

21 Toen zei Joram: Inspannen! En men spande zijn strijdswagen in. Zo trok Joram, de koning van Israël, [de stad] uit, [samen] met Ahazia, de koning van Juda, ieder op zijn wagen. Zij trokken [de stad] uit, Jehu tegemoet, en ontmoetten hem op het stuk [land] van Naboth uit Jizreël. 22 Het gebeurde nu, toen Joram Jehu zag, dat hij zei: Is het vrede, Jehu? Maar hij zei: Wat vrede, zolang de hoererijen van uw moeder Izebel en haar toverijen zo talrijk zijn?

23 Toen keerde Joram zijn wagen en vluchtte, en hij zei tegen Ahazia: Verraad, Ahazia! 24 Maar Jehu spande de boog met volle kracht en schoot Joram tussen de armen, zodat de pijl door zijn hart naar buiten kwam; en hij zonk neer in zijn wagen. 25 Toen zei [Jehu] tegen Bidkar, zijn officier: Pak [hem] op en werp hem op het stuk land van Naboth uit Jizreël. Want denk eraan dat, toen ik en u naast elkaar achter zijn vader Achab reden, de HEERE deze profetie over hem uitsprak: 26 Zo waar als ik gisteravond het bloed van Naboth en het bloed van zijn zonen gezien heb, spreekt de HEERE, zal Ik u dat op dit stuk [land] vergelden, spreekt de HEERE. Nu dan, pak [hem] op [en] werp hem op dat stuk [land], overeenkomstig het woord van de HEERE.

Jehu verzet zich niet tegen zijn benoeming. Hij aanvaardt het koningschap waartoe zijn vrienden hem hebben verkozen. Hij heeft ook direct zijn plan al klaar en spant met de andere bevelhebbers samen tegen

Joram, de koning van Israël. Daardoor maakt hij hen mee verantwoordelijk voor zijn daden. Hij gaat niet alleen omdat de HEERE het heeft gezegd, maar voorziet zich van de steun van anderen. Er is geen enkele vraag aan de HEERE wat Hij wil dat er moet gebeuren. Hij vraagt wel of, als het echt de wil van de bevelhebbers is dat hij koning is, zij dat dan willen tonen door ervoor te zorgen dat zijn plan niet voortijdig in Jizreël bekend wordt.

In een tussenzin (*verzen 14b-15a*) wordt nog meegedeeld dat de goddeloze koning Joram van Israël in Jizreël is en dat hij daar is om te genezen van de verwondingen die hij heeft opgelopen in de oorlog tegen de Syriërs. Dat verklaart waarom Jehu naar Jizreël wil. Hij wil daarheen omdat zich daar de man bevindt die hij als eerste wil doden. Ook Ahazia, de koning van Juda, is daar. Hij is op ziekenbezoek bij zijn oom Joram.

De wachter op de uitkijktoren van Jizreël ziet de menigte van Jehu aankomen en meldt dat in de stad. Joram stuurt een ruiter uit om te vragen of het vrede is. Mogelijk bedoelt hij daarmee of er vrede met de Syriërs is. Joram denkt er niet aan dat Jehu naar hem op weg is om hem te doden. Als de ruiter aankomt en de vraag van de koning naar vrede stelt, antwoordt Jehu hoe de man erbij komt om die vraag te stellen. Ziet hij dan niet dat er geen vrede in het koninkrijk is zolang het door een dergelijke koning wordt geregeerd? De man kan zich beter bij hem aansluiten. Dat doet de boodschapper dan ook. Hetzelfde gebeurt met een tweede boodschapper die Joram zendt.

De wachter vertelt Joram zowel van de eerste als van de tweede dat ze wel zijn aangekomen bij de tegemoet stormende menigte van Jehu, maar dat ze niet zijn teruggekeerd. Inmiddels is de menigte ook dichterbij gekomen. Nu kan de wachter aan de stijl van rijden van Jehu zien dat het Jehu is. Hij gebruikt hetzelfde woord als de bevelhebbers voor de leerling-profeet gebruikt hebben (*zie vers 11*). Jehu reed als een krankzinnige.

De vraag zou kunnen opkomen of het dan verkeerd is om een opdracht zo snel en goed mogelijk uit te voeren. Toch is dat niet waar het hier om gaat. Met alles wat we van Jehu weten, lijkt het erop dat zijn snelle rijden alleen tot doel had om zo snel mogelijk koning te worden. Heeft hij trouwens niet een prachtige aanleiding in wat de profeet heeft gezegd? Is het niet prachtig om Gods oordeel te mogen uitvoeren? Jehu

vindt het prachtig dat te doen, maar het is een vleselijk genoegen bij hem.

Zo kan het zijn bij de uitoefening van tucht in de gemeente. Tucht is noodzakelijk als er openlijk is gezondigd en het niet beleden wordt. Als die tucht echter gebeurt met een onverholen plezier, bijvoorbeeld omdat daarmee iemand wordt uitgeschakeld die onze plannen dwarsboomde, is het motief puur vleselijk. Er wordt dan gehandeld uit eigen belang. We moeten ons steeds bewust zijn dat het gaat om de Naam van de Heer. Anders handelen we in de kracht van het vlees, zoals Jehu deed.

Als Joram hoort dat ook de tweede ruiters niet is teruggekomen, gaat hij samen met Ahazia Jehu tegemoet. Spoedig zijn er drie koningen samen in Jizreël. Ze worden als door een magneet naar elkaar getrokken en dat ook nog op het stuk land van Naboth. Daar stelt Joram nu zelf de vraag die hij door de beide ruiters heeft laten stellen, de vraag naar vrede met de Syriërs. In zijn antwoord spreekt Jehu niet over wel of geen vrede met de Syriërs, maar over het ontbreken van vrede onder Gods volk.

Hij spreekt ook over de oorzaak van het ontbreken van die vrede. De oorzaak ligt in de hoererijen en toverijen van Jorams moeder Izebel. De diagnose is juist. Hoe kan er vrede te midden van Gods volk zijn, zolang de walgelijke en demonische invloed van Izebel aanwezig is en in stand wordt gehouden? Tegelijk is de constatering zakelijk. Er klinkt niets van de verontwaardiging van de profeten in door die delen in de gevoelens van de smart van Gods hart.

Als Joram ontdekt dat Jehu geen medestander, maar een tegenstander is, roept hij tegen Ahazia: "*Verraad*" en slaat op de vlucht. Maar Jehu is daarop berekend. Hij spant de boog met volle kracht en velst met één welgerichte pijl de vluchtende Joram. De kracht waarmee de pijl geschoten wordt, wordt benadrukt. Het geeft de innerlijke houding van Jehu weer. Hij moet en zal zonder falen zijn opdracht uitoefenen. Hij weet intellectueel dat hij bezig is met het uitvoeren van het bij monde van Elia door God aangekondigde oordeel (zie *1Kn 21:19-24*).

We horen zelfs uit wat Jehu citeert een bijzonderheid die we niet lezen in de geschiedenis die in *1 Koningen 21* opgeschreven staat. Hier blijkt dat ook de zonen van Naboth door Izebel en Achab zijn vermoord om

hun stuk land in bezit te kunnen nemen en het in bezit te kunnen houden. Door ook de zonen te vermoorden is er niemand die aanspraak op het land van Naboth zal kunnen maken, zo zullen Izebel en Achab hebben geredeneerd.

Jehu doodt Ahazia | *verzen 27-29*

27 Toen Ahazia, de koning van Juda, [dat] zag, vluchtte hij in de richting van Beth-Haggan. Jehu achtervolgde hem echter en zei: Dood ook hem op [zijn] wagen, op de weg omhoog naar Gur, dat bij Jibleam ligt; maar hij vluchtte naar Megiddo en stierf daar. 28 Zijn dienaren vervoerden hem naar Jeruzalem en zij begroeven hem in zijn graf, bij zijn vaderen in de stad van David. 29 In het elfde jaar nu van Joram, de zoon van Achab, was Ahazia koning over Juda geworden.

Als Ahazia vlucht, geeft Jehu de opdracht hem te doden. De eigenlijke dood van Ahazia heeft enige tijd later pas plaatsgevonden, want hij vluchtte naar Megiddo. Hij wordt gedood in het gebied van Samaria, niet in de stad Samaria. Ahazia is de zoon van de goddeloze koning Jehoram van Juda en Athalia, de dochter van Achab. In plaats van afstand te nemen van het goddeloze huis van Achab zoekt hij de vriendschap ervan. Daardoor deelt hij in het oordeel dat over het huis van Achab komt.

Jehu doodt Izebel | *verzen 30-37*

30 En Jehu kwam in Jizreël. Toen Izebel [dat] hoorde, voorzag zij haar ogen van oogschaduw, verzorgde haar kapsel en zag door het venster neer [naar buiten]. 31 Toen nu Jehu de poort binnenkwam, zei zij: Is het vrede, Zimri, moordenaar van zijn heer? 32 Hij keek omhoog naar het venster en zei: Wie is er met mij, wie? Toen zagen twee, drie hovelingen op hem neer. 33 Hij zei: Gooi haar naar beneden. En zij gooiden haar naar beneden, zodat [een deel] van haar bloed tegen de muur en tegen de paarden spatte, en hij vertrapte haar. 34 Vervolgens ging hij naar binnen en at en dronk. Toen zei hij: Zie toch om naar die vervloekte en begraaf haar; ze is immers een koningsdochter. 35 En zij gingen [ernaartoe] om haar te begraven, maar zij vonden niets van haar dan haar schedel, [haar] voeten en haar handpalmen. 36 Toen kwamen zij terug en vertelden het hem.

Hij zei: Dit is het woord van de HEERE dat Hij gesproken heeft door de dienst van Zijn dienaar Elia, de Tisbiet, [die zei]: Op het stuk [land] van Jizreël zullen de honden het vlees van Izebel eten. 37 En het dode lichaam van Izebel zal zijn als mest op het veld, in het stuk [land] van Jizreël, zodat men niet zal kunnen zeggen: Dit is Izebel.

Nadat Jehu Joram heeft gedood, komt hij in Jizreël. Daar is Izebel en om haar gaat het Jehu vooral. Als Izebel hoort dat Jehu eraan komt, maakt ze zich op. Ze beschildert haar ogen en verzorgt haar kapsel. Wilde ze proberen met haar schoonheid nog enigszins indruk te maken op Jehu? Ze moet geweten hebben dat haar laatste uur geslagen heeft. Maar in plaats van zich druk te maken over haar ziel, maakt ze zich druk over haar lichaam. Dat is vandaag ook sterk aanwezig. Het is gevaarlijk veel aan lichamelijke verzorging te doen en de verzorging van de ziel te verwaarlozen.

Als ze Jehu ziet, spreekt ze tot hem ook over vrede. Het is geen vraag of er nog vrede te sluiten is. Het is meer een constatering dat er wat haar betreft voor Jehu geen vrede is. Ze spreekt hem aan als “*Zimri, moordenaar van zijn heer*”. De betekenis lijkt de volgende te zijn. Zimri is koning geworden door moord. Hij is echter slechts zeven dagen koning, want hij maakt na zeven dagen koningschap, als hij in het nauw gedreven wordt, door zelfmoord een eind aan zijn leven (zie 1Kn 16:9-20). Door Jehu Zimri te noemen zegt ze dat het hem niet beter zal gaan dan Zimri. Ze meent dat hij maar kort zal regeren. Ze houdt vast aan haar eigen positie.

Jehu antwoordt haar niet, hij spreekt haar niet aan. Hij spreekt tot haar hovelingen en vraagt wie er met hem is. Zijn vraag is niet wie er aan de kant van de HEERE staat, maar wie er aan zijn kant staat. Hij eert niet de Naam van de HEERE, maar verzamelt mensen om zichzelf heen. Het moet ook voor ons niet belangrijk zijn wie er aan onze kant staat, maar wie er aan de kant van de Heer staat. Het gaat er niet om wie met ons is (zie en vgl. Mk 9:38), maar wie met de Heer is.

Jehu geeft opdracht haar uit het raam te gooien. Vervolgens vertrapt hij haar. Hij handelt buitengewoon verachtelijk met haar. Dit gaat verder dan het haten van het kwaad. De manier waarop hij het oordeel over haar voltrekt, gaat verder dan passend is. Hij is strenger dan God.

Dat hij totaal gevoelloos is, blijkt wel uit het feit dat hij na Izebel zo te hebben vertrapt, naar binnen gaat om te eten en te drinken.

Dan lijkt hij weer te week te worden en wil "*die vervloekte*" een begrafenis geven omdat ze een koningsdochter is. God had echter niet over een begrafenis gesproken. De mannen die hij eropuit heeft gestuurd om haar te begraven, komen terug met de mededeling dat er op een enkel bot na niets van Izebel over is. Ze is door de honden opgevreten. Ineens weet Jehu het dan weer. Hij herinnert zich wat Elia heeft gezegd. Hij laat zich er echter niet door corrigeren; het is meer een vaststelling. Haar herinnering moest eenvoudig uit Israël verdwijnen, er mocht geen enkele gedachtenis aan worden gevonden.

2 Koningen 10

We zien in dit hoofdstuk meerdere kanten van Jehu. We zien hoe hij aan de ene kant te ver gaat door mensen te doden voor wie hij van de HEERE geen opdracht had hen te doden. Aan de andere kant is hij niet ver genoeg gegaan. Hij heeft wel de Baälsdienst uitgeroeid, maar niet de gouden kalveren, die blijft hij dienen. Hij verricht vaak het werk van de HEERE, maar jaagt ten diepste eigen belangen na. Het lijkt erop dat hij meer een instrument is dan een dienaar. Het zwaard weet hij uitstekend te hanteren als het erom gaat het kwaad te oordelen. Wat hij echter niet heeft geleerd, is het zwaard (dan wel in geestelijke zin te verstaan) op zichzelf toe te passen.

Hij is een nuttig instrument zolang de belangen van God met die van hemzelf overeenkomen. Als de belangen van God niet met zijn belangen stroken, gaat hij zijn eigen weg.

Nakomelingen van Achab gedood | *verzen 1-11*

1 Nu had Achab zeventig zonen in Samaria [wonen]. Jehu schreef brieven en stuurde [die] naar Samaria, aan de leiders van Jizreël, [aan] de oudsten en [aan] de verzorgers van Achabs [zonen]. [Daarin stond:] 2 Nu dan, wanneer deze brief bij u aangekomen is – de zonen van uw heer zijn immers bij u, en u beschikt over strijdswagens en paarden, een versterkte stad en wapens – 3 moet u omzien naar de beste en meest geschikte van de zonen van uw heer. Zet [die] op de troon van zijn vader en strijd voor het huis van uw heer.

4 Maar zij werden uitermate bevreesd en zeiden: Zie, twee koningen hielden geen stand tegen hem, hoe zouden wij dan stand kunnen houden? 5 [Zij] die over de hofhouding en over de stad gingen, de oudsten en de verzorgers, stuurden [boden] naar Jehu om te zeggen: Wij zijn uw dienaren, en al wat u ons zegt, zullen wij doen. Wij zullen niemand koning maken. Doe wat goed is in uw ogen. 6 Toen schreef hij hun voor de tweede keer een brief: Als u voor mij bent en u naar mijn stem wilt luisteren, neem [dan] de hoofden van de mannelijke nakomelingen van uw heer, en kom morgen omstreeks deze tijd bij mij in Jizreël. De zonen van de koning, zeventig man, waren bij de aanzienlijken van de stad, die hen opvoedden. 7 En het

gebeurde, toen die brief bij hen kwam, dat zij de zonen van de koning meenamen en hen afslachtten, zeventig man. Zij deden hun hoofden in manden en stuurden die naar hem toe, naar Jizreël.

8 Er kwam een bode en die bracht hem de boodschap: Ze hebben de hoofden van de koningszonen gebracht. Hij zei: Leg ze in twee hopen [bij] de ingang van de poort, tot de morgen. 9 En het gebeurde 's morgens, toen hij naar buiten kwam, dat hij [daar] ging staan en tegen al het volk zei: U bent onschuldig. Zie, ik heb tegen mijn heer samengespannen en hem gedood. Maar wie heeft al deze [mannen] doodgeslagen? 10 Weet nu dat niets van het woord van de HEERE, dat de HEERE tegen het huis van Achab gesproken heeft, ter aarde zal vallen. De HEERE heeft gedaan wat Hij door de dienst van Zijn dienaar Elia gesproken heeft. 11 En Jehu doodde al de overgeblevenen van het huis van Achab in Jizreël, al zijn aanzienlijken, zijn vertrouwelingen en zijn priesters, totdat er geen overlevende [meer] van achterbleef.

De gebeurtenissen volgen elkaar snel op. Jehu treedt voortvarend op. Hij wil na Jizreël ook Samaria aan zijn zijde krijgen. In Samaria wonen zeventig zonen van Achab. Daaronder zullen we moeten verstaan al zijn mannelijke nakomelingen, die hij bij zijn vele vrouwen heeft verwekt, en ook zijn kleinzonen. Al deze zonen zijn een gevaar voor Jehu's koningschap. Ze moeten dus uit de weg worden geruimd. Daarvoor bedenkt hij een sluw plan. Hij zendt brieven aan Samaria, aan de stadsraad. De inhoud van zijn brief is heel uitdagend, er spreekt bravoure uit. Het is de taal van de zelfverzekerde man die zijn eigen kracht kent en tevens weet wat de zwakke plek van zijn tegenstander is.

Hij spreekt hen aan als mensen die nog steeds in Achab hun "heer" zien. Ook wijst hij hen op hun militaire kracht. Als hoofdstad hebben ze immers de beschikking over "strijdwagens en paarden, een versterkte stad en wapens". Zijn voorstel is dat ze maar de beste van Achabs zonen op de troon moeten zetten en onder zijn aanvoering met hem de strijd zullen aangaan. Hij roept hen op een soort tegenkoning aan te stellen en dan in een gevecht met hem uitmaken wie de echte koning is.

Dat Jehu dit allemaal durft te zeggen en voor te stellen, toont aan dat hij zeker is van zijn zaak. Hij kent de zonen van Achab. Het zijn slappe kerels, net als de leiders van de stad. De leiders zijn mannen van het

soort oudsten en voorname lieden van Jizreël die naar de pijpen van Izebel dansten en naar aanleiding van haar brief Naboth hebben gedood (zie 1Kn 21).

De taal van de brief is zodanig dat Jehu zichzelf als de onbetwiste koning presenteert en dat wie dat waagt te betwisten zijn gang maar moet gaan. De uitslag staat wat hem betreft vast. De keus is aan de leiders van Samaria. Zij zullen net als Joram wel weten wat voor soort man Jehu, die toch bij allen bekend was als een "krankzinnige" ruiter (2Kn 9:20), een man die voor niets en niemand bang is en voor niets en niemand opzij gaat. Mogelijk hebben de boodschappers ook verteld hoe Jehu in Jizreël te keer is gegaan en welk lot Joram, Ahazia en Izebel hebben ondergaan. In elk geval verwijzen ze daarnaar als daden die schrik inboezemen.

Zouden ze tegen een dergelijke man het zwaard durven opnemen? Hun verstand zegt dat ze dat maar niet moeten doen. Het is veel wijzer om zich bij Jehu aan te sluiten. Dat doen ze dan ook. Ze laten hem weten dat ze zich bij hem aansluiten. Ze doen dat in woorden die een totale onderwerping aan hem inhouden. Dat was ook precies wat hij wilde. Nu kan hij hen gebruiken om de nakomelingen van Achab uit te roeien, zonder zelf zijn handen vuil te maken.

Als Jehu bericht heeft ontvangen van de leiders van Samaria dat zij hem hun steun toezeggen, schrijft hij hun een tweede brief (vers 6). Hij geeft hun een opdracht waardoor zij kunnen bewijzen dat ze menen wat ze zeggen. Jehu begint zijn brief met woorden van gelijke strekking als de woorden die hij ook tegen de hovelingen van Izebel zei: "Als u voor mij bent" (zie 2Kn 9:32). Hij is er alleen in geïnteresseerd wie er voor hem is. Als ze voor hem zijn, zullen ze luisteren naar zijn stem. Luisteren naar de stem van de HEERE is niet aan de orde. Hij maakt nu deze oudsten tot bondgenoten en draagt hun op de zonen van Achab te doden.

Het is nog de vraag hoe zijn opdracht in deze tweede brief moet worden opgevat. Het kan zijn dat zijn schrijven dubbelzinnig is. Dat wil zeggen dat met "de hoofden van de mannelijke nakomelingen van uw heer" niet de letterlijke hoofden worden bedoeld, maar de belangrijkste zonen, de meest invloedrijke. Die zouden de mannen van de stad dan moeten meenemen en morgen rond dezelfde tijd als vandaag bij Jehu moeten komen. De mannen van de stad vatten wat in de brief staat letterlijk op

en dat heeft Jehu mogelijk ook zo bedoeld. Als de hoofden zijn afgehouwen, worden deze opgestuurd naar Jizreël. De oudsten brengen de hoofden niet zelf om ze persoonlijk aan te bieden. Ze willen graag op afstand blijven.

Jehu krijgt bericht dat de hoofden bezorgd zijn. Dan geeft hij opdracht de hoofden in twee hopen bij de stadspoort te leggen. Als de mensen van de stad de stad uitgaan om aan het werk te gaan, zien ze de hoofden. Maar Jehu is er bij om de verklaring te geven van deze lugubere aanblik. In de woorden die hij gebruikt, is hij zeer diplomatiek en onoprecht. Hij is recht door zee als het om het zwaard gaat, maar hij is niet recht door zee in zijn taal.

Hij verklaart het volk onschuldig. Wat zichzelf betreft, ontkent hij elke betrokkenheid bij de moord op deze mannen. Zeker, hij heeft Joram gedood, maar dat is omdat hij dat moest doen van de HEERE (hoewel hij dat hier niet klaar en duidelijk uitspreekt). Wie er in dit geval aan het werk is geweest, nee, dat zou hij niet kunnen zeggen. Hij speelt de onschuldige, de onwetende. Hoewel hij rechtstreeks verantwoordelijk is voor de moord, wijst hij met zijn vraag anderen als moordenaars aan. Hij zegt niets over de opdracht die hij daartoe heeft gegeven.

Om zijn onschuld en onwetendheid nog meer te camoufleren, geeft hij een vrome draai aan zijn verhaal (*vers 10*). Ze moeten zich maar niet al te druk maken om de vraag wie dit heeft gedaan. Het valt allemaal onder het bestuur van de HEERE. De wraak van de HEERE is immers uitgevoerd? Wat hij in feite doet, is de HEERE de schuld geven.

Vers 11 is een soort conclusie. Jehu doodt iedereen die is overgebleven van het huis van Achab. Maar hij gaat ook verder. Hij doodt ook "*al zijn aanzienlijken, zijn vertrouwelingen en zijn priesters*". Daarvoor had hij geen opdracht gekregen. Wij moeten ook nooit verder gaan dan de Heer ons opdraagt, hoezeer bepaalde dingen ook gerechtvaardigd lijken. Jehu wilde zijn koningschap bevestigen en ruimde alles uit de weg wat hem daarin kon hinderen. Wat was de kracht van zijn handelen? Het vlees, hij handelde voor zichzelf. De kracht van het vlees kan werkzaam zijn in geestelijke dingen, maar dan wordt er altijd meer gedaan dan de opdracht van de Heer is.

De broers van Ahazia gedood | *verzen 12-14*

12 Hij stond op en ging op weg naar Samaria. En toen hij onderweg in Beth-Heked van de herders kwam, 13 trof Jehu [daar] de broers van Ahazia aan, de koning van Juda. Hij zei: Wie bent u? Zij zeiden: Wij zijn de broers van Ahazia en zijn gekomen om de zonen van de koning en de zonen van de koningin te groeten. 14 Toen zei hij: Pak hen levend. Zij pakten hen levend en slachtten hen af bij de put van Beth-Heked, tweeënveertig man; hij liet er niet één van hen over.

Jehu had ook geen opdracht van de HEERE gekregen de prinsen van Juda te doden. Ahazia was een zoon van de boze Joram en Athalia en dus een kleinzoon van Achab en dus terecht gedood. De broers van Ahazia zijn geen letterlijke broers, want die had Ahazia niet meer (*zie 2Kr 21:16-17*). Het zijn mogelijk neven van hem. Dat de mannen worden gedood, is in de regeringswegen van God wel terecht, want ze verdienen het gedood te worden. Ze waren vrienden van het huis van Achab.

Jonadab | *verzen 15-16*

15 Hij ging vandaar verder en trof Jonadab aan, de zoon van Rechab, [die] hem tegemoet[kwam]. Hij groette hem en zei tegen hem: Is uw hart oprecht, zoals mijn hart [dat] ten opzichte van uw hart is? En Jonadab zei: [Dat] is het, ja, [dat] is het. [En Jehu] zei: Geef uw hand. Hij stak zijn hand uit en liet hem bij zich op de wagen klimmen. 16 Hij zei: Ga met mij mee en zie mijn ijver voor de HEERE. Zo lieten zij hem op zijn strijdwagen rijden.

Als Jehu voortgaat, vindt er een plotselinge ontmoeting met Jonadab plaats. Op de vraag van Jehu naar de oprechtheid van zijn hart antwoordt Jonadab dat zijn hart inderdaad oprecht is. Hij heeft een oprecht hart, maar dan niet zozeer ten opzichte van Jehu als wel ten opzichte van God. Wat de oprechtheid van het hart van Jehu waard is, laat zijn optreden wel zien, zeker ook in de manier waarop hij binnenkort de vereerders van Baäl uitroeit.

Jonadab is een opmerkelijk man. Hij is uit het geslacht van Rechab, van het volk de Kenieten. Hij is dus niet van oorsprong van Gods volk, maar stamt af van een Kanaänitisch volk (*zie Gn 15:19*), dus van die volken waarvan God had gezegd dat ze moesten worden uitgeroeid. Nu woonden niet alle Kenieten in Kanaän en vielen dus ook niet alle

Kenieten onder het oordeel. Meerderen woonden te midden van Gods volk (zie Ri 1:16; Ri 4:17; 1 Sm 15:6; 1Kr 2:55).

In *Jeremia 35* lezen we uitvoerig over Jonadab en zijn nageslacht en Gods waardering voor hem en zijn familie. Daar blijkt dat Jonadab een trouwe dienaar van de HEERE was en dat zijn trouw door de HEERE wordt beloond. We hebben al eerder gezien dat de periode van Jehu kan worden vergeleken met de periode van Sardis in *Openbaring 3:1-6*. Het is opmerkelijk dat we niet alleen Jehu, maar ook Jonadab in Sardis terugvinden.

In Sardis herkennen we Jehu in hen die zeggen dat ze de naam hebben te leven (zie *Op 3:1b*). Jehu getuigt van zichzelf dat hij voor de HEERE leeft als hij tegen Jonadab zegt: *“Zie mijn ijver voor de HEERE.”* Van Israël wordt gezegd *“dat zij ijver voor God hebben, maar niet met verstand”* (*Rm 10:2*). Dat geldt ook voor Jehu. Het is geen taal van het geloof om zo te wijzen op zichzelf in zijn ijver voor de HEERE, maar trots.

Van Jehu moet dan ook worden gezegd dat zijn *“werken niet volkomen bevonden”* zijn voor God (*Op 3:2b*). Jehu roeit dan wel de Baälsdienst uit, maar de gouden kalveren blijven bestaan. Jehu keert om zo te zeggen terug tot Jerobeam en niet tot David. Zo was de periode van Sardis in zekere zin een verademing na de periode van Thyatira (hoewel Sardis en Thyatira in de kerkgeschiedenis naast elkaar blijven voortbestaan), maar Sardis keerde niet terug naar het woord van de apostelen en profeten. Sardis bleef om zo te zeggen ‘hangen’ in Pérgamus, dat wil zeggen de tijd waarin de kerk de wereld in zich opnam.

Jonadab herkennen we in de *“enkele namen in Sardis die hun kleren niet bevekt hebben”* (*Op 3:4a*). Zij krijgen een belofte (zie *Op 3:3b*), net zoals Jonadab ook een belofte van de HEERE kreeg (zie *Jr 35:18-19*). Jonadab bevindt zich niet in Juda, in Jeruzalem en bij de tempel, Gods woonplaats, maar bevindt zich als een van de getrouwen te midden van de afvallige tien stammen. Jehu wil zich graag ook van zijn gezelschap verzekeren. Jonadab is een invloedrijk man vanwege zijn consequente levenshouding en levensstijl. Dat zal de conservatieve onderdanen in zijn rijk aanspreken. Hij maakt Jonadab tot zijn vriend vanwege het politieke voordeel dat hem dit oplevert. Hij gebruikt Jonadab om zijn eigen positie te verstevigen. Als Jehu zegt: *“Geef uw hand”*, betekent dat meer dan alleen dat hij hem kan helpen op zijn wagen te klimmen. Het

is ook symbolisch voor de vraag om zijn hulp in zijn verwerving van het koningschap.

Jonadab staat aan de zijde van Jehu, hij klimt bij hem op de wagen. Toch neemt hij in de tien stammen een duidelijke plaats van afzondering in. Dat blijkt wel duidelijk uit *Jeremia 35*. Hij drinkt geen wijn, wat aangeeft dat hij geen deel heeft aan de vreugden van het afvallige volk. Hij plant zelfs geen wijngaard, want hij wil ook straks niet in de verleiding komen wel wijn te drinken. Hij heeft er zelfs geen huis en geen akker, maar woont in tenten. Hij wil op geen enkele manier met het land verbonden worden. Voor dit hele gedrag, die consequente houding, die ook in zijn nageslacht te zien is, krijgt hij Gods waardering en beloning.

Iets dergelijks zien we in het protestantisme. Daar worden nieuwe kerken gevormd die ten opzichte van het kwaad in Sardis een afgezonderde positie innemen. Ze ontstaan als een protest tegen het heersende kwaad. We herkennen dat in onze dagen bijvoorbeeld in de hersteld hervormde kerk. Het is een plaats van afzondering, hoewel binnen de grenzen van Sardis, van de tien stammen.

Jehu voltooid zijn opdracht | vers 17

17 Toen hij in Samaria kwam, doodde hij allen die in Samaria van [het huis van] Achab overgebleven waren, totdat hij het weggevaagd had, overeenkomstig het woord van de HEERE dat Hij tot Elia gesproken had.

In dit vers vertelt de geschiedschrijver ons dat Jehu in Samaria aankomt en daar zijn opdracht afrondt. Hij doodt daar allen die “van [het huis van] Achab overgebleven waren”. Daarmee vervult hij “het woord van de HEERE dat Hij tot Elia gesproken had” (zie ook 1Kn 21:21).

De dienaren van Baäl uitgeroeid | verzen 18-28

18 En Jehu riep heel het volk bijeen en zei tegen hen: Achab heeft de Baäl [slechts] een beetje gediend, Jehu zal hem meer dienen. 19 Nu dan, roep alle profeten van de Baäl, al zijn dienaren en al zijn priesters bij mij. Laat niemand gemist worden, want ik heb een groot offer voor de Baäl. Al wie gemist wordt, zal niet in leven blijven. Maar Jehu deed dat met list, om de dienaren van de Baäl om te brengen. 20 Verder zei Jehu: Kondig een bijzondere samenkomst af

voor de Baäl. En zij riepen [die] uit. 21 Ook stuurde Jehu [boden] door heel Israël. En alle dienaren van de Baäl kwamen; er bleef niet één man achter die niet kwam. Zij kwamen in het huis van de Baäl, zodat het huis van de Baäl vol was, van het ene einde tot het andere einde. 22 Toen zei hij tegen de gene die over het kledingmagazijn ging: Haal voor alle dienaren van de Baäl de kleding tevoorschijn. En hij haalde de kleding voor hen tevoorschijn. 23 En Jehu kwam met Jonadab, de zoon van Rechab, in het huis van de Baäl en zei tegen de dienaren van de Baäl: Onderzoek en zie of er niemand van de dienaren van de HEERE hier bij u is, maar alleen dienaren van de Baäl.

24 Toen zij binnenkwamen om slachtoffers en brandoffers te brengen, stelde Jehu daar buiten tachtig man voor zich op en zei: Als er iemand van de mannen die ik u in handen heb doen komen, ontkomt, [dan is het] uw leven in plaats van zijn leven! 25 En het gebeurde, toen men gereed was met het brengen van het brandoffer, dat Jehu tegen de lijfwacht en tegen de officieren zei: Kom, sla hen dood [en] laat niemand naar buiten komen. De lijfwacht en de officieren sloegen hen met de scherpte van het zwaard en wierpen hun [lichamen naar buiten]. Daarna kwamen zij naar de stad, [naar] het huis van de Baäl, 26 en zij haalden de gewijde stenen uit het huis van de Baäl en verbrandden die. 27 Zij braken de gewijde steen van de Baäl stuk; bovendien braken zij het huis van de Baäl af en maakten er een mestvaalt van, tot op deze dag. 28 Zo vaagde Jehu de Baäls[dienst] uit Israël weg.

Jehu richt zich nu op de afgodische Baälsdienst. Hier doet hij weer wat goed is, volgens de opdracht van de HEERE Die heeft gezegd dat elke afgoderij moet worden uitgeroeid uit het land (zie Dt 13). Alleen gaat Jehu met list te werk. Dat is niet het werk van de HEERE. Het is een voorstelling van zaken waardoor het lijkt dat de leugen Gods werk bevordert (zie en vgl. Rm 3:8). God maakt nooit gebruik van de leugen van de mens om Zijn waarheid als waarheid te handhaven. Wat een tegenstelling met Elia die alles volkomen openbaar deed (zie 1Kn 18). Ook in dit gedeelte zien we dat Jehu meer handelt vanuit de 'anti-Achab' gedachte dan vanuit de 'pro-HEERE' gedachte.

Hij kleedt de zaak zo in, dat elke verwijzing naar de wil van de HEERE ontbreekt. Stel je voor dat de Naam van de HEERE zou worden ge-

noemd. Dan zouden de afgodendienaren direct onraad ruiken en zou zijn plan in duigen vallen. Zijn plan werkt wel. *“Alle dienaren van de Baäl kwamen.”* Mogelijk onder de goede invloed van Jonadab, die hierbij aanwezig is, zorgt hij ervoor dat zich tussen de dienaren van de Baäl geen enkele dienaar van de HEERE kan bevinden. Elke dienaar van de Baäl moet zich kleden met de kleding van de Baäl. Zo wordt elke dienaar van de Baäl bekend. Jehu laat nog een inspectie uitvoeren of zich te midden van de Baälsdienaren niet per ongeluk toch iemand bevindt van de dienaren van de HEERE.

Als alle dienaren van de Baäl en alleen dienaren van de Baäl in het huis van de Baäl zijn, brengen al deze dienaren *“slachtoffers en brandoffers”*. Nadat ze hun offers hebben gebracht, stuurt Jehu de mannen die hij daarvoor gereed heeft staan en heeft geïnstrueerd, naar binnen met de opdracht elke vereerder van de Baäl te doden. Zijn taal is daarbij ook dreigend. Wie ook maar iemand laat ontkomen, zal dat met de dood moeten bekopen.

De mannen van Jehu voeren hun opdracht grondig uit. Allen die in het huis van de Baäl zijn, worden gedood. De lichamen worden buiten geworpen. Vervolgens wordt alles verwoest wat aan de Baäl is gewijd. Het huis van de Baäl wordt afgebroken en er wordt een mestvaalt van gemaakt, het wordt gemaakt tot de meest verachtelijke plaats van de stad.

Het resultaat mag er zijn. Het is een goed resultaat, dat echter met slechte methoden is verkregen. In de wegen van God is het niet zo dat het doel de middelen heiligt. Ook de middelen moeten in overeenstemming met Zijn Woord zijn. We moeten

wettig strijden (2Tm 2:5). Jehu begaat hier geen moord. Wat hij doet, is afgodendienars terechtstellen naar het bevel van

En als iemand ook kampvechter is, wordt hij niet gekroond als hij niet wettig heeft gestreden. (2Tm 2:5)

God. Alleen is de methode die hij gebruikt vals. Nooit zal de Geest iemand aansporen om mensen bij elkaar te brengen onder het voorwendsel een offer aan de afgoden te brengen.

Beloning en straf | verzen 29-33

29 Alleen week Jehu niet af van het navolgen van de zonden van Jerobeam, de zoon van Nebat, die Israël deed zondigen, [te weten

van] de gouden kalveren die in Bethel en die in Dan waren. 30 De HEERE zei tegen Jehu: Omdat u goed gehandeld hebt, door te doen wat juist is in Mijn ogen, en met het huis van Achab gedaan hebt overeenkomstig alles wat in Mijn hart was, zullen uw zonen tot het vierde geslacht op de troon van Israël zitten. 31 Maar Jehu wandelde niet nauwlettend [en] met heel zijn hart in de wet van de HEERE, de God van Israël; hij week niet af van de zonden van Jerobeam, die Israël deed zondigen.

32 In die dagen begon de HEERE Israël kleiner te maken, want Hazaël versloeg hen in alle gebieden van Israël 33 vanaf de Jordaan, waar de zon opkomt: het hele land van Gilead, van de Gadieten, de Rubenieten en de Manassieten; vanaf Aroër, dat aan de beek Arnon ligt: Gilead en Basan.

Zoals al is opgemerkt, zijn de werken van Jehu niet volkomen bevonden voor God. Hij heeft de Baälsdienst uitgeroeid, maar de gouden kalveren heeft hij ongemoeid gelaten. Het is zelfs zo dat hij bleef volharden in de zonden van Jerobeam in het dienen van de gouden kalveren in Bethel en Dan. Daarin is hij het volk voorgegaan op een weg van zonde.

Als de balans van het leven van Jehu wordt opgemaakt, zien we in de verzen 30 en 31 de twee zijden van Gods beoordeling. Het goede wordt beloond, daarmee komt God eerst (*vers 30*). De beloning is dat zijn nakomelingen tot het vierde geslacht op de troon zullen zitten. Dat betekent tegelijk dat het niet bestendig zal zijn, wat wel het geval zou zijn geweest als hij trouw was geweest. De HEERE waardeert wat goed was bij Jehu. God ziet niet alleen het verkeerde.

Toch moet het “*maar*” volgen vanwege de ontrouw van Jehu (*vers 31*). Als gevolg daarvan komt in de volgende verzen het oordeel. Daarvoor gebruikt de HEERE Hazaël als Zijn tuchtroede. Het is in werkelijkheid, zoals hier staat, de HEERE Zelf Die Israël tuchtigt. *Hij begon “Israël kleiner te maken”*. Het hele Overjordaanse valt in handen van de Syriërs. Dit is het resultaat van deze opwekking. Jehu is een schijnopwekking geweest.

De dood van Jehu | verzen 34-36

34 Het overige nu van de geschiedenis van Jehu, alles wat hij gedaan heeft en al zijn macht, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël? 35 En Jehu ging te ruste bij zijn vaderen, en zij begroeven hem in Samaria, en zijn zoon Joahaz werd koning in zijn plaats. 36 De tijd nu die Jehu over Israël geregeerd heeft, in Samaria, is achtentwintig jaar.

De verzen 34-36 zijn het slot van de beschrijving van het leven van Jehu. Hij heeft veel tot stand gebracht en is machtig geweest. Wat dit allemaal is geweest, is door anderen opgetekend. Wat voor ons van belang is, is in de twee hoofdstukken beschreven die we zojuist hebben overdacht. Het betreft de uitroeiing van het huis van Achab en de godsdienst die aan dat huis was verboden. Dan zit ook zijn tijd erop en sterft hij. Hij wordt begraven in Samaria, de plaats die hij begeerde voor de uitoefening van zijn macht. Naar de belofte van God wordt hij opgevolgd door zijn zoon Joahaz.

De duur van zijn regering wordt helemaal aan het eind van zijn leven gegeven. Gebruikelijk gebeurt dit al aan het begin van de regering van een koning. Mogelijk heeft dat te maken met het feit dat zijn troonsbestijging nergens duidelijk in zijn geschiedenis wordt genoemd.

2 Koningen 11

Joseba verbergt Joas | verzen 1-3

1 Toen Athalia, de moeder van Ahazia, zag dat haar zoon dood was, stond zij op en bracht zij heel het koninklijk nageslacht om. 2 Maar Joseba, de dochter van koning Joram, de zuster van Ahazia, nam Joas, de zoon van Ahazia, en nam hem weg uit het midden van de zonen van de koning die ter dood gebracht werden, [en bracht] hem en zijn voedster naar de linnenkamer. En zij verborgen hem voor Athalia, zodat hij niet gedood werd. 3 Hij bleef zes jaar met haar verborgen in het huis van de HEERE, terwijl Athalia over het land regeerde.

Hier gaan we terug naar het begin van de regering van Jehu. We gaan achtentwintig jaar terug in de tijd. Jehu heeft net Ahazia gedood. Athalia, de moeder van Ahazia en dochter van Achab en Izebel, grijpt naar de macht. Ze vermoordt haar eigen nageslacht. Natuurlijke gevoelens heeft ze niet. Ze had overigens niet veel meer te doden omdat Jehu grondig te werk was gegaan in de uitvoering van zijn opdracht.

Achter deze vrouw staat de satan zelf die eropuit is het zaad van David uit te roeien, om te voorkomen dat de Messias geboren zou worden. Maar het loopt God niet uit de hand. Joseba, een halfzuster van Ahazia, verbergt de zoon van Ahazia, Joas, en voorkomt daardoor de totale uitroeiing van het geslacht van David. Dit kind wordt, net als de Heer Jezus later, weggenomen en verborgen om uit de handen van moordenaars te blijven. Joseba betekent 'de HEERE is trouw'. De HEERE wil Juda niet verderven en houdt een lamp brandend voor het huis van David tot de geboorte van de Messias.

Joas wordt in het geheim gevoed en opgevoed. Hij bevindt zich in een van de vertrekken van de tempel en is daardoor verbonden aan het huis van de HEERE. Hij woont bij de HEERE. Door deze plaats in de verborgenheid is hij als het ware in de dood. Als hij dadelijk koning wordt, is dat om zo te zeggen door de dood heen. Tegelijk hebben de getrouwen al die tijd gemeend dat het over en uit was met het koningschap naar Gods gedachten. Christus is ook nu "verborgen in God" (Ko 3:3) en wacht tot het ogenblik dat Hij Zich aan Zijn volk kan vertonen.

Voor de getrouwen nu is dat geen verborgenheid, want zij zien Hem in de heerlijkheid, terwijl de wereld Hem niet ziet.

Athalia meent alles te kunnen besturen. Zij heeft de macht. Zij is een voorstelling van de macht van het pausdom, van de roomse kerk (zie Op 17), die allen doodt die zich niet aan haar onderwerpen. Ze heeft zich oppermachtig gevoeld. Met de komst van Christus wordt absoluut niet gerekend. In deze vrouw zien we de verborgenheid van de wetteloosheid die zich in de schoot van het christendom ontwikkelt. De christenheid ligt al vanaf het begin onder de schaduw van de antichrist.

Het plan van Jojada | verzen 4-8

4 In het zevende jaar stuurde Jojada [boden] en [liet] de bevelhebbers over honderd van de garde en van de lijfwacht halen. Hij bracht hen bij zich in het huis van de HEERE en sloot een verbond met hen; hij nam hun in het huis van de HEERE een eed af, en toonde hun de zoon van de koning. 5 Hij gebood hun: Dit is wat u doen moet: een derde [deel] van u die op de sabbat dienst gaan doen, moet de wacht betrekken bij het huis van de koning; 6 een derde [deel] moet bij de poort Sur [gaan staan], en een derde [deel] bij de poort achter de lijfwacht. Zo moet u om beurten de wacht betrekken bij dit huis. 7 En twee afdelingen van u – allen die op de sabbat afgelost worden – moeten de wacht bij het huis van de HEERE betrekken, bij de koning. 8 U moet de koning rondom omringen, ieder met zijn wapens in zijn hand; wie de gelederen binnendringt, moet gedood worden. U moet bij de koning blijven, waar hij ook gaat of staat.

Alleen Jojada en Joseba en nog een enkeling weten van de verborgen koning. Het hele volk is er onkundig van. Zo is het ook nu. Slechts een enkeling weet van de Heer Jezus. De Heer Jezus woont in de Geest in wat vandaag Zijn tempel is, de gemeente, en het lichaam van de gelovige. Dat is verborgen voor de wereld, terwijl helaas ook veel christenen zich dat niet bewust zijn. Als de gelovigen samenkomen als gemeente, mogen ze dat ook op een speciale manier beleven. Christus is daar door de Geest Persoonlijk in het midden. Hoewel onzichtbaar voor het natuurlijke oog, zien de door de Geest verlichte ogen van het

hart Hem. De tijd van Zijn verschijning komt, als de tijd vervuld is, als de volheid van de tijden (*"het zevende jaar"*, vers 4) is aangebroken (Ef 1:10).

..., dat Hij Zich had voorgenomen in Zichzelf aangaande [de] bedeling van de volheid der tijden, om alles wat in de hemelen en wat op de aarde is onder één hoofd samen te brengen in Christus; ... (Ef 1:10)

De priester Jojada laat de bevelhebbers bij zich roepen. Hij brengt hen naar het terrein waar de tegenwoordigheid van de HEERE merkbaar is, het huis van de HEERE. In Zijn tegenwoordigheid sluit hij een verbond met hen en neemt hun de eed van trouw af. Vervolgens toont hij hun *"de zoon van de koning"*. Hierin zit een mooie volgorde met een belangrijke geestelijke toepassing. Het gaat in de eerste plaats om gehoorzaamheid en trouw aan de Heer. Als dat aanwezig is, of in elk geval het verlangen ernaar diep wordt gevoeld, komt er zicht op de Heer Jezus van Wie Joas hier een beeld is.

Vervolgens beveelt Jojada de bevelhebbers wat ze moeten doen om de jonge koning te beschermen. Voor ons betekent het dat als we zicht hebben op de Heer Jezus, er ook het verlangen zal zijn om Hem tegen de aanvallen van het ongeloof te beschermen. De Heer Jezus beschermt ons, maar het is ook zo, dat wij geroepen zijn om Zijn heerlijkheid te beschermen en te verdedigen met geestelijke wapens. God heeft ons de heerlijkheid van Zijn Zoon toevertrouwd om die door de wereld heen te dragen.

Joas tot koning gezalfd en uitgeroepen | verzen 9-12

9 De bevelhebbers over honderd deden overeenkomstig alles wat de priester Jojada geboden had, en ieder nam zijn mannen die op de sabbat dienst gingen doen mee, met hen die op de sabbat afgelost werden; en zij kwamen bij de priester Jojada. 10 De priester gaf de bevelhebbers over honderd de speren en de schilden die van koning David geweest waren, die in het huis van de HEERE waren. 11 En [de leden van] de lijfwacht stonden rondom de koning, ieder met zijn wapens in zijn hand, van de rechterzijde van het huis tot de linkerzijde van het huis, in de richting van het altaar en in de richting van het huis. 12 Daarna bracht hij de zoon van de koning naar buiten, zette hem de diadeem op en [gaf hem] de getuigenis. Zij maakten hem koning en zalfden hem. Zij klaptten in de handen en zeiden: Leve de koning!

De bevelhebbers voeren de bevelen van Jojada precies zo uit als hun is gezegd. We zien hier dat bevelhebbers over anderen alleen goed kunnen handelen als zij zelf op hun beurt gehoorzaam zijn aan hen die weer boven hen staan (vgl. Mt 8:9). De mannen die zij onder hun bevel hebben, zijn de mannen die dienst doen of dienst hebben gedaan “op de sabbat”. De sabbat spreekt van de rust van God. Alleen zij die de rust van God kennen en daar deel aan hebben, kunnen gebruikt worden om de koning van God te beschermen.

Want ook ik ben een mens onder gezag [van anderen] en heb soldaten onder mij; en ik zeg tot deze: Ga, en hij gaat; en tot een ander: Kom, en hij komt; en tot mijn slaaf: Doe dit, en hij doet het. (Mt 8:9)

Voor ons betekent het dat alleen gelovigen van wie “de voeten geschoeid zijn met het evangelie van de vrede” (Ef 6:15) in staat zijn op een goede manier de eer van Christus te beschermen. Dat zijn die gelovigen die met de vrede van God in hun hart op aarde hun weg gaan, die in hun leven laten zien dat ze verbonden zijn met Christus in de hemel (zoals de brief aan de Efeziërs dat prachtig duidelijk maakt).

De wapens die de mannen ter hand worden gesteld om zich mee te verdedigen, zijn geen nieuwe wapens. Het zijn de oude, vertrouwde wapens die koning David al gebruikte. Als bijzonderheid wordt ook nog vermeld dat ze uit het heiligdom komen. Jojada zegt daarmee dat hij teruggaat naar “wat van [het] begin af was” (1Jh 1:1). Hij vraagt als het ware “naar de aloude paden” (Jr 6:16). Het oude Woord van God is ongeëvenaard in zijn gevechtskracht. De speren zijn om de vijand te doden, de schilden zijn om zichzelf tegen de tegenaanvallen van de vijand te beschermen.

De wapens waarmee wij moeten strijden, zijn niet de wapens van het vlees, maar van de Geest (2Ko 10:3-5). Om ze op de goede manier te gebruiken moeten ze komen uit de tegenwoordigheid van de Heer Jezus. Het zijn wapens die door Hem beproefd zijn. Als wij in Zijn tegenwoordigheid zijn, zien we hoe Hij wil dat wij de wapens gebruiken. We zien dan dat de kracht voor onze strijd gelegen is in het vertonen van Zijn kenmerken.

Want al wandelen wij in [het] vlees, wij voeren geen strijd naar [het] vlees; want de wapens van onze strijd zijn niet vleselijk, maar krachtig voor God, tot afbreking van bolwerken; daar wij [de] overleggingen en elke hoogte die zich verheft tegen de kennis van God, afbreken en elke gedachte gevangen nemen tot de gehoorzaamheid van Christus, ... (2Ko 10:3-5)

Zo gewapend stellen de mannen zich op rondom de koning. De wapens zijn in hun hand, klaar voor gebruik. De posities die zij innemen, staan allemaal in verbinding met het huis van de HEERE en het altaar. Voor ons betekent het dat de geestelijke strijd gestreden wordt in verbinding met Gods huis ofwel de waarheid van de gemeente van de levende God. De gemeente is ten nauwste verbonden aan de Heer Jezus en moet door ons worden verdedigd, ter wille van Hem Die er woont.

Als die positie is ingenomen, kan de koning naar buiten komen en worden gekroond. De kroon is hier een diadeem. Het woord 'diadeem' hier is de vertaling van het Hebreeuwse woord 'nezer'. Van dit woord is ook het Hebreeuwse woord afgeleid dat met 'nazireër' is vertaald. Dit duidt erop dat het meer een wijding is dan een kroning. Dat wordt door de zalving bevestigd. Het koningschap van Joas is aan God gewijd.

Hij krijgt ook "de getuigenis" dat is de wet, als de leidraad voor zijn regering (zie Dt 17:14-20). Hij moet regeren in overeenstemming met het Woord van God. De wijding gebeurt met hem voor God en hij is geroepen om te leven en te regeren aan de hand van het Woord van God.

Wij hebben voor ons verblijf op aarde niets anders. De gelovigen nu zijn ook "een koninklijk priesterdom" (1Pt 2:9). Wij zijn ertoe gewijd, gezalfd en geroepen om Gods deugden te verkondigen in de wereld en dat kan alleen als Gods Woord daarbij onze leidraad is. Het gaat niet om overtuigingskracht of een opleiding, maar om het kennen van onze positie en de gehoorzaamheid om ook in overeenstemming met die positie te leven.

Athalia gedood | verzen 13-16

13 Toen Athalia het geluid van de lijfwacht [en] het volk hoorde, kwam zij naar het volk in het huis van de HEERE. 14 En zij zag, en zie, de koning stond volgens de bepaling bij de pilaar, en bij de koning de bevelhebbers en de trompetten; en de hele bevolking van het land was blij en blies op de trompetten. Toen scheurde Athalia haar kleren en riep: Verraad, verraad! 15 Maar de priester Jorada gebood de bevelhebbers over honderd, die over het leger aangesteld waren, en zei tegen hen: Breng haar buiten de gelederen en dood wie haar volgt

met het zwaard. Want de priester had gezegd: Laat haar niet in het huis van de HEERE gedood worden. 16 Daarop sloegen zij de handen aan haar; zij was via de ingang van de paarden [bij] het huis van de koning gekomen en zij werd daar gedood.

Athalia hoort het geluid van het eerbetoon aan de koning. Ze schrikt enorm. Ze heeft zeven jaar lang geleefd en geheerst in de gedachte dat elke nazaat met een recht op de troon dood was. Nu blijkt er toch zo'n nazaat te leven.

Als wij trouw ons getuigenis in de wereld en de godsdienstige wereld laten zien en horen, kunnen de mensen er niet omheen dat de Heer Jezus, Die ze dood wanen, toch leeft. Het is onze plicht dat te laten horen. De reacties daarop zijn verschillend. Er zijn mensen die zich bekeren en zich ook bij de Heer Jezus voegen. Er zijn echter ook mensen bij wie de haat zichtbaar en merkbaar wordt.

De schok die door Athalia heen gaat, brengt haar niet op de knieën, maar in hevig verzet. Om zich persoonlijk te overtuigen dat wat ze hoort en vreest, echt waar is, gaat ze naar de tempel, waar ze niet vaak geweest zal zijn. Daar ziet ze Joas bij de pilaar staan, de gebruikelijke plaats voor de inwijding van de koning.

De aanblik van de koning brengt Athalia tot het scheuren van haar kleren. Dat is bij haar geen teken van verootmoediging en inkeer. Ze schreeuwt het uit dat er verraad wordt gepleegd. Ze is volkomen blind voor het verraad dat ze zelf heeft gepleegd tijdens haar greep naar de macht.

Haar geroep vindt geen enkele aansluiting bij het volk. Jojada geeft opdracht haar buiten het tempelcomplex te brengen. Ze moet worden gedood, maar niet in de tempel. Ook allen die haar volgen, moeten worden gedood. Er mag geen enkel pardon zijn voor haar en ieder die zich aan haar kant plaatst. Dan wordt Athalia gedood bij het huis van de koning, waar zij zolang haar valse claim op heeft gelegd. Ze wordt gedood op de plaats waar ze haar trots heeft getoond.

Het verbond | *verzen 17-18*

17 En Jojada sloot een verbond tussen de HEERE, de koning en het volk, om een volk voor de HEERE te zijn; en [ook] tussen de koning en het volk. 18 Daarna ging de hele bevolking van het land naar het

huis van de Baäl en brak dat af; zijn altaren en zijn beelden braken zij volledig in stukken. Mattan, de priester van de Baäl, doodden zij voor de altaren. De priester stelde de ambten [weer] in voor het huis van de HEERE.

De priester sluit hier een nieuw verbond tussen de HEERE, de koning en het volk. Het is een vernieuwing van het oude verbond. Het gaat om het volk Israël, dat het ook in de praktijk "een volk voor de HEERE" zal zijn.

Als het verbond is gesloten, als het volk weer in de rechte verhouding tot de HEERE staat, wordt de Geest vaardig over de hele bevolking van het land. Ze trekken eropuit en rekenen af met de afgoden en wat daarmee te maken heeft. Daarna worden door Jojada de ambten voor het huis van de HEERE weer ingesteld. Ook in ons leven komt er weer ruimte voor aanbidding en dienen van de Heer als we onder de werking van Gods Geest uit ons leven wegdoen wat niet goed is.

Joas op de troon | *verzen 19-21*

19 Hij nam de bevelhebbers over honderd, de garde, de lijfwacht en de hele bevolking van het land [met zich] mee. Zij haalden de koning uit het huis van de HEERE, en kwamen via de weg van de poort van de lijfwacht in het huis van de koning; en hij nam plaats op de koningstroon. 20 De hele bevolking van het land was blij en de stad bleef rustig, nadat zij Athalia [bij] het huis van de koning met het zwaard gedood hadden. 21 Joas was zeven jaar oud toen hij koning werd.

Athalia was gedood bij het huis van de koning. De weg voor de koning volgens Gods aanstelling is nu vrij. De koning kan uit de verborgenheid van het huis van de HEERE komen en plaatsnemen op de koningstroon. Dit spreekt van de terugkeer van de Heer Jezus uit het heiligdom om openlijk Zijn regering op aarde te aanvaarden. Het spreekt ook van het moment in het leven van de gelovige dat de Heer Jezus plaatsneemt op de troon van zijn hart en de gelovige zijn hele leven aan Hem onderwerpt.

De bevolking van het land is blij. Met 'de bevolking van het land' worden de mensen bedoeld die in eenvoud hun werk doen. In de stad wonen meer de intellectuelen en de bestuurders. De stad, waarin

ongetwijfeld nog aanhangers van Athalia zijn, blijft rustig. Deze aanhangers van het oude regime onderwerpen zich huichelachtig aan de koning.

Er is een begin van herstel, maar het is nog heel zwak. Joas is nog maar zeven jaar oud als hij koning wordt. Hij moet nog groeien in zijn koningschap.

2 Koningen 12

Regering van Joas | verzen 1-3

1 In het zevende jaar van Jehu werd Joas koning en hij regeerde veertig jaar in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Zibja, uit Berseba. 2 Joas deed wat juist was in de ogen van de HEERE, al zijn dagen waarin de priester Jojada hem onderwees. 3 Alleen werden de [offer]hoogten niet weggenomen: het volk bracht nog [steeds] slachtoffers en reukoffers op de [offer]hoogten.

Er zijn zeven of acht koningen van wie we lezen dat ze deden wat juist is in de ogen van de HEERE. Zonder uitzondering lezen we echter ook van hen dat het later verkeerd met hen ging. Ervaringen met de Heer zijn geen garantie voor het trouw blijven aan de Heer. In de jeugd is er vaak een frisheid voor de Heer die later kan verdwijnen. Het zijn waarschuwingen voor oudere gelovigen.

Bij Joas lezen we hoe het kwam dat het verkeerd liep. Zodra Jojada gestorven is, gaat het verkeerd. De grote vraag voor ieder die jong is, is of het geloof steunt op een eigen relatie met de Heer of op die van ouders of oudere broeders. Er kan nieuw leven zijn, zonder dat er oefening is in een persoonlijke omgang met de Heer en zonder dat men zich door Hem laat leren.

Het is voor (jonge) gelovigen niet goed afhankelijk te blijven van oudere broeders. Voor zusters is het belangrijk dat zij in hun geloof niet afhankelijk zijn van hun man. Het omgekeerde geldt trouwens ook. Zo is bijvoorbeeld voor zusters een eigen gebedsleven van groot belang. Het mag niet zo zijn dat gelovigen hulpeloos worden als bepaalde gelovigen wegvallen. Die hulpeloosheid is het gevolg van het feit dat deze gelovigen te zeer tegen andere gelovigen hebben aangeleund, zonder eigen verantwoordelijkheid te leren dragen. Voor ouders geldt ten opzichte van hun kinderen hetzelfde. Ze moeten hun kinderen leren zelfstandig te zijn.

De hoogten die in *vers 3* worden genoemd, zijn hoogten die aan de HEERE waren gewijd. Op zulke hoogten offerde ook Salomo (*zie 1Kn 3:2-3*). Zolang de tempel er niet was, liet God toe dat daarop werd geofferd. Nu de tempel er is, zouden ze daarop niet meer moeten

offeren. Het is te vergelijken met het dienen van God op een plaats waar de Heer Jezus niet in het midden kan zijn. Er zijn niet veel christenen die daar oog voor hebben. Zij menen dat de Heer Jezus overal in het midden is, ook al gebeuren er dingen die niet in overeenstemming met Gods Woord zijn.

Joas draagt op de tempel te herstellen | verzen 4-8

4 Joas zei tegen de priesters: Al het geld van de geheiligde [gaven] dat in het huis van de HEERE gebracht wordt, [namelijk] het geld van wie [bij de getelden] gaat behoren, het geld voor elke persoon, [dat] zijn waarde [vertegenwoordigt en] elk [bedrag aan] geld, dat in ieders hart opkomt om [dat] in het huis van de HEERE te brengen, 5 [dat] mogen de priesters aannemen, ieder van zijn bekenden. Maar [dan] moeten zij zelf herstellen wat aan het huis bouwvallig is, welke bouwvallige [gedeelten] er ook maar gevonden worden.

6 Maar het gebeurde in het drieëntwintigste jaar van koning Joas, [toen bleek] dat de priesters niet hadden hersteld wat er aan het huis bouwvallig was, 7 dat koning Joas de priester Jojada en de [andere] priesters riep en tegen hen zei: Waarom herstelt u niet wat er aan het huis bouwvallig is? Nu dan, neem geen geld van uw bekenden [meer] aan, maar sta het af voor [het herstel van] de bouwvallige [gedeelten] van het huis. 8 En de priesters bewilligden erin geen geld van het volk [meer] aan te nemen, en [dan ook] niet te herstellen wat er aan het huis bouwvallig was.

Joas begrijpt dat alleen de tempel de plaats is waar Gods volk moet komen om te offeren. Daarom wil hij de tempel herstellen. Voor dit herstel worden drie soorten geld gebruikt: het losgeld dat elke getelde moest betalen (zie Ex 30:11-16), geld van iemand die een belofte had gedaan en die belofte in een geldbedrag omzette (zie Lv 27:1-8) en geld dat vrijwillig werd gegeven.

Joas gebruikt het geld niet om een nieuwe tempel te bouwen. Het gaat Joas niet om een nieuwe tempel. Hij handelt niet vanuit een houding dat het oude niet meer zou bevallen, omdat het naar zijn mening 'niet meer van deze tijd is'. Dat is wel de redenering die veel in de christenheid wordt gehoord en waarnaar wordt gehandeld. Het oude, wat God Zelf heeft gegeven, mag weer in de oorspronkelijke staat worden

hersteld. Dat betekent voor ons dat we voor het in praktijk brengen van gemeente zijn, teruggaan naar de beginselen van het Woord aangaande de gemeente.

Op een gegeven moment (in het drieëntwintigste jaar van zijn regering) constateert Joas dat er geen werk is gemaakt van het herstel van de tempel. Hierover roept hij Jojada en de priesters ter verantwoording en vermaant hen hierover. Joas is hier nog zo krachtig, dat hij zelfs Jojada kan vermanen. Hij wacht niet op antwoord (een eventueel antwoord wordt ons in elk geval niet meegedeeld), maar geeft direct nieuwe orders om de tempel zo snel mogelijk hersteld te krijgen.

Uit de aanloop naar zijn hernieuwde bevel om de tempel te herstellen kan mogelijk worden opgemaakt waarom er tot nu toe niets van herstelwerkzaamheden is gekomen. Joas zegt dat ze geen geld meer van hun bekenden moeten aannemen. Mogelijk zijn ze zo druk geweest met het inzamelen en beheren van de ingekomen gelden, dat het werk waarvoor ze die gelden kregen niet van de grond kwam (zie en vgl. Hd 6:1-6).

Er moest een andere manier gevonden worden. De priesters moesten zich niet meer met het inzamelen van geld bezighouden. Ze hoeven ook geen bijdrage meer te leveren aan het herstel van de tempel. Dat werk zal door anderen worden gedaan.

Inzameling voor het herstel van de tempel | *verzen 9-16*

9 Toen nam de priester Jojada een kist, boorde een gat in het deksel ervan en zette die naast het altaar, aan de rechterkant als men het huis van de HEERE binnenkomt; en de priesters die de deurwacht hadden, deden daar al het geld in dat in het huis van de HEERE gebracht werd. 10 Het gebeurde nu, wanneer zij zagen dat er veel geld in de kist was, dat de schrijver van de koning met de hogepriester kwam; zij deden het geld dat in het huis van de HEERE aange troffen werd, in buidels en telden het. 11 Zij gaven het afgewogen geld in handen van de uitvoerders van het werk die aangesteld waren over het huis van de HEERE. Die betaalden het uit aan de timmerlieden en aan de bouwlieden die aan het huis van de HEERE werkten, 12 en aan de metselaars en de steenhouwers. Die [gebruikten het] om hout en gehouwen stenen te kopen om [daarmee] te herstellen

wat er aan het huis van de HEERE bouwvallig was, en voor alles wat er voor het huis werd uitgegeven om [het] te herstellen.

13 Er werden voor het huis van de HEERE echter geen zilveren schalen, messen, sprengebekens en trompetten gemaakt, [en ook] geen enkel gouden voorwerp of zilveren voorwerp, van het geld dat in het huis van de HEERE gebracht werd. 14 Maar zij gaven dat aan hen die het werk deden; zij herstelden daarmee het huis van de HEERE. 15 Zij vroegen geen rekenschap van de mannen aan wie zij dat geld in hun handen gaven om het aan hen te geven die het werk deden, want zij handelden oprecht. 16 Het geld van schuldoffers en het geld van zondoffers werd niet in het huis van de HEERE gebracht; dat was voor de priesters.

Het gaat om de bouw van het huis van God, dat is nu de gemeente. Dat huis is in verval. Er zijn velen die geen leven uit God hebben. Veel gelovigen maken zich één met ongelovigen, omdat ze niet vragen of er leven is. We moeten in Gods huis herstellen wat daarin niet goed is. Alles wat niet van de Heer is, moet worden weggedaan of weer naar Zijn wil worden hersteld.

Veel opwekkingen zijn gericht op persoonlijke beleving. Het is echter van belang dat het gaat om de gemeente van de levende God. Wie zich bekeert, wordt lid van het lichaam van Christus. Dat houdt in dat zo iemand er voor de ander en voor het geheel is. Hoe een lid in de gemeente functioneert, hangt af van de omgang met de Heer. Als er omgang met de Heer is en Zijn Woord wordt gelezen, zal Hij bekendmaken wat wij voor anderen kunnen betekenen. We leven in een 'ik' tijdperk. Dat zien we ook in de geloofsbeleving die vooral 'ik-gericht' is.

De inzameling van het geld voor het herstel van de tempel gebeurt nu in een kist. In het deksel ervan heeft Jojada een gat geboord. De ingezamelde gelden worden alleen voor herstelwerkzaamheden gebruikt en niet voor het maken van gebruiksvoorwerpen in de tempel. Het geld wordt gegeven aan hen die het herstelwerk doen. Zij kunnen daar vrij over beschikken en kopen wat ze nodig menen te hebben. Ze hoeven geen verantwoording af te leggen hoe ze het geld precies hebben besteed. Er is vertrouwen. Vertrouwen wordt gegeven, niet geëist.

Er blijft ook een strikte scheiding tussen de gaven voor het herstel en het geld van schuldoffers en zondoffers. Het geld van schuldoffers en zondoffers is voor de priesters en wordt niet gebruikt voor de herstelwerkzaamheden. Het geld van de offers is afkomstig van de twintig procent die bij het brengen van een schuldoffer moet worden gegeven (zie Lv 5:16).

Hazaël bedreigt Jeruzalem | *verzen 17-18*

17 Toen trok Hazaël, de koning van Syrië, op en streed tegen Gath en nam het in. Daarna zette Hazaël er zijn zinnen op om tegen Jeruzalem op te trekken. 18 Maar Joas, de koning van Juda, nam al de geheiligde [gaven] die Josafat, Jehoram en Ahazia, zijn vaders, de koningen van Juda, afgezonderd hadden, en zijn [eigen] geheiligde [gaven] en al het goud dat in de schatkamers van het huis van de HEERE gevonden werd, en in [die] van het huis van de koning, en stuurde [dat] naar Hazaël, de koning van Syrië; daarop trok deze van Jeruzalem weg.

Zonder enige aanleiding vermeldt de geschiedschrijver ineens het optrekken van Hazaël tegen Jeruzalem, nadat hij Gath heeft ingenomen. In 2 Kronieken 24 lezen we waarom deze tucht over Juda komt (zie 2Kr 24:17-24). Daar zien we dat het met Joas goed gaat, zolang hij onder de goede invloed van de priester Joad staat. Als Joad wegvault, luistert hij naar anderen. Joas is een man die snel beïnvloedbaar is. Hij geeft snel toe, hij heeft geen krachtige eigen mening. Goede vrienden hebben een goede invloed, slechte vrienden een slechte invloed.

Het gevolg is dat hij de HEERE verlaat. Daardoor betekent de tempel niet veel meer voor hem. Als hij onder druk van Hazaël komt, neemt hij niet de toevlucht tot de HEERE. Dat was wel de bedoeling van de HEERE, want deze vijand komt op hem af als een tuchtiging van Hem. In plaats van echter tot de HEERE te gaan bedenkt hij een eigen oplossing. Hij neemt van de tempel die eerst zo veel voor hem betekende, om daarvan de vijand te betalen opdat die van hem zou wegtrekken. Hij slaagt in zijn opzet, maar hij is tegelijk verder bij de HEERE weg dan ooit.

Dood van Joas | verzen 19-21

19 Het overige nu van de geschiedenis van Joas, en alles wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? 20 Zijn dienaren stonden op en smeedden een samenzwering [tegen hem]. Zij sloegen Joas neer in Beth-Millo, waar men afdaalt naar Silla. 21 Zijn dienaren Jozacar, de zoon van Simeath, en Jozabad, de zoon van Somer, sloegen hem neer zodat hij stierf. Zij begroeven hem bij zijn vaderen in de stad van David, en zijn zoon Amazia werd koning in zijn plaats.

Het einde van Joas is vernederend. Hij wordt door twee van zijn dienaren vermoord. Deze mannen waren zonen van heidense moeders (zie 2Kr 14:26). Joas wordt begraven in de stad van David bij zijn vaderen. Er wordt niet bij vermeld dat hij in de graven van de koningen komt, wat wel is uitgelegd als een teken van de afkeuring van zijn latere gedrag.

2 Koningen 13

Joahaz koning over Israël | verzen 1-9

1 In het drieëntwintigste jaar van Joas, de zoon van Ahazia, de koning van Juda, werd Joahaz, de zoon van Jehu, koning over Israël in Samaria [en hij regeerde] zeventien jaar. 2 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, want hij volgde de zonden van Jerobeam, de zoon van Nebat, die Israël deed zondigen; hij week daarvan niet af. 3 Daarom ontbrandde de toorn van de HEERE tegen Israël, en Hij gaf hen al die dagen in de hand van Hazaël, de koning van Syrië, en in de hand van Benhadad, de zoon van Hazaël.

4 Maar Joahaz trachtte het aangezicht van de HEERE gunstig te stemmen, en de HEERE verhoorde hem, want Hij zag de onderdrukking van Israël, dat de koning van Syrië hen onderdrukte. 5 En de HEERE gaf Israël een verlosser, zodat zij van onder de hand van de Syriërs uitkwamen; en de Israëlieten woonden als voorheen in hun tenten.

6 Toch weken zij niet af van de zonden van het huis van Jerobeam, die Israël deed zondigen, [maar] zij gingen daarin voort; ook bleef de gewijde paal in Samaria staan. 7 Voorzeker, hij had voor Joahaz niet [meer] volk laten overblijven dan vijftig ruiters met tien strijdwagens en tienduizend [man] voetvolk; want de koning van Syrië had hen omgebracht en gemaakt als stof bij het dorsen.

8 Het overige nu van de geschiedenis van Joahaz, alles wat hij gedaan heeft en zijn macht, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël? 9 Joahaz ging te ruste bij zijn vaderen en zij begroeven hem in Samaria, en Joas, zijn zoon, werd koning in zijn plaats.

Na de geschiedenis van koning Joas van het tweestammenrijk in het vorige hoofdstuk zijn we nu weer bij de tien stammen. We bevinden ons in de geschiedenis van het tienstammenrijk in de periode van de regering van het huis van Jehu. Die regeringsperiode is de langste in heel de geschiedenis van het tienstammenrijk. Het is een familieregering van maar liefst vijf opeenvolgende koningen. Het begint met Jehu, die wordt opgevolgd door zijn zoon Joahaz, daarna komt de zoon van

Joahaz, Joas, daarna de zoon van Joas, Jerobeam II, en ten slotte Zacharia, de zoon van Jerobeam II. Maar toen was het toch afgelopen.

De regering van het huis van Jehu is beperkt gebleven tot vier geslachten na hem, omdat de ijver van Jehu beperkt of gedeeltelijk was. Hij heeft wel veel gedaan wat God van hem vroeg, maar zijn hart was niet volkomen met de HEERE. Hij heeft de afgodendienst laten bestaan.

Het is al eerder opgemerkt dat de regering van de koningen van de tien stammen een beeld zijn van de ontwikkeling van de kerkgeschiedenis die in *Openbaring 2-3* wordt gegeven. De fase van het huis van Jehu herkennen we in de kerkgeschiedenis in het zendschrijven aan de gemeente in Sardis (zie *Op 3:1-6*). Wat tegen en van Sardis wordt gezegd, is een lichtpunt in vergelijking met Thyatira, zoals de geschiedenis van Jehu een lichtpunt was na de geschiedenis van het huis van Achab.

Van Jehu en zijn nakomelingen staat echter ook dat ze volharden in de afgoderij. Daarom staat ook van die nakomelingen dat ze doen *“wat slecht was in de ogen van de HEERE”* (vers 2). Dat lijkt op wat van Sardis gezegd moet worden, dat ze wel de naam hebben te leven, maar dat ze in werkelijkheid dood zijn (zie *Op 3:1b*).

Vanwege de ontrouw van Joahaz stuurt de HEERE Hazaël als een tuchtroede. Hij wil daardoor bewerken dat ze naar Hem terugkeren. Hazaël onderdrukt het volk van God. Hierom heeft de profeet Elisa gehuild (*2Kn 8:11-12*).

Dan lezen we iets van Joahaz waardoor hij uniek is onder de koningen van Israël. We lezen namelijk voor de eerste en laatste keer (en dus de enige keer) van een koning van Israël dat hij het aangezicht van de HEERE met gebed zoekt. Letterlijk staat er dat Joahaz ‘het aangezicht van de HEERE streelde’. Dat laat wel zien hoe intens hij heeft gebeden.

Dit gebed blijft niet zonder antwoord. De HEERE geeft een verlosser. Het is net als bij Achab, dat een beetje ootmoed Gods genade laat stromen (zie ook vers 23). Het is niet duidelijk wie de verlosser is en wanneer de verlossing heeft plaatsgevonden. Misschien dat met deze verlosser de zoon van Joahaz, Joas, wordt bedoeld, zoals in vers 25 staat. Daar lezen we dat Joas de Syriërs drie keer heeft verslagen. Het is ook mogelijk dat Jerobeam II wordt bedoeld, van wie staat dat de HEERE door zijn hand Israël verlost (*2Kn 14:27*). Helaas moet er gezegd worden

dat ze, ondanks de verlossing, blijven volharden in de afgodendienst (vers 6).

Vers 7 sluit aan op vers 4. Door Hazaël is een grote slag toegebracht aan de strijdkrachten van Joahaz, waardoor zijn macht tot een minimum gereduceerd is. Wat er nog van zijn macht over is, staat beschreven “in het boek van de kronieken van de koningen van Israël”, evenals “alles wat hij gedaan heeft”. Na deze vermelding volgt de mededeling van zijn dood en begrafenis.

Joas koning over Israël | verzen 10-13

10 In het zevenendertigste jaar van Joas, de koning van Juda, werd Joas, de zoon van Joahaz, koning over Israël, in Samaria, [en hij regeerde] zestien jaar. 11 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE: hij week niet af van al de zonden van Jerobeam, de zoon van Nebat, die Israël deed zondigen, maar hij ging daarin voort. 12 Het overige nu van de geschiedenis van Joas, alles wat hij gedaan heeft, en zijn macht waarmee hij gestreden heeft tegen Amazia, de koning van Juda, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël? 13 En Joas ging te ruste bij zijn vaderen, en Jerobeam zat op zijn troon. Joas werd begraven in Samaria, bij de koningen van Israël.

De geschiedschrijver is kort in zijn verslag van de regering van Joas. In dit verslag horen we het refrein dat voor alle koningen van Israël klinkt. Met dit refrein is wat de Heilige Geest betreft zijn geschiedenis samengevat. Een beschrijving van zijn daden wordt verder niet gegeven. Over de macht waarmee hij tegen Amazia heeft gestreden, wordt in het volgende hoofdstuk iets gezegd (2Kn 14:8-15) in de beschrijving van de regering van Amazia. Dan vermeldt de schrijver de dood en begrafenis van Joas. Daarmee lijkt zijn geschiedenis ten einde. Maar dan krijgen we nog een verslag van een ontmoeting die hij met Elisa heeft gehad.

Joas op bezoek bij de zieke Elisa | verzen 14-19

*14 Elisa was ziek geworden; het was de ziekte waaraan hij zou sterven. Joas, de koning van Israël, kwam bij hem en huilde om hem. Hij zei: Mijn vader, mijn vader, wagen van Israël en zijn ruiters!
15 En Elisa zei tegen hem: Neem een boog en pijlen, en hij bracht*

hem een boog en pijlen. 16 Hij zei tegen de koning van Israël: Leg uw hand aan de boog. Toen legde hij zijn hand [daaraan], en Elisa legde zijn handen op de handen van de koning. 17 En hij zei: Doe het venster naar het oosten open. En hij deed het open. Toen zei Elisa: Schiet! En hij schoot. Hij zei: Het is een pijl van verlossing door de HEERE, en een pijl van verlossing van de Syriërs, want u zult de Syriërs in Afek verslaan, tot vernietiging toe. 18 Daarna zei hij: Neem de pijlen. En hij nam ze. Toen zei hij tegen de koning van Israël: Sla op de grond. En hij sloeg driemaal en hield [toen] op. 19 Toen werd de man Gods heel kwaad op hem en zei: U had vijf- of zesmaal moeten slaan; dan zou u de Syriërs tot vernietiging toe verslagen hebben. Maar nu zult u de Syriërs [slechts] driemaal verslaan.

Ineens komen we hier Elisa weer tegen. Het laatste wat we van hem hebben gehoord, staat in verband met de zalving van Jehu (2Kn 9:1-4). Dat is op dit moment bijna vijfenveertig jaar geleden. Al die tijd heeft hij in de verborgenheid geleefd. Elisa is nu een oud man en zijn einde nadert. Hij is ziek en aan die ziekte zal hij sterven.

We zien hier trouwens dat de bewering dat een gelovige niet ziek hoeft te zijn, een leugen is. God kan een ziekte gebruiken als middel in Zijn hand om een gelovige tot Zich te nemen. Dat doet de HEERE hier met Elisa. Er is geen spoor te bekennen dat hij ziek zou zijn vanwege een zonde of iets dergelijks. Er wordt eenvoudig vermeld dat hij ziek lag aan de ziekte waaraan hij zou sterven.

Voordat hij sterft, gebeuren er nog een paar opmerkelijke dingen die tegelijk ook kenmerkend zijn voor zijn hele leven. Zijn einde is net zo merkwaardig als het begin en het hele verloop van zijn geschiedenis. We lezen dat de HEERE tegen Elia van Elisa zegt dat hij zal doden wie aan het zwaard van Jehu ontkomt (zie 1Kn 19:17). Dat gaat hier gebeuren, door de hand van Joas.

Joas komt bij Elisa op bezoek. Een jonge koning komt bij een oude, stervende profeet. We kunnen dit in een bepaald opzicht vergelijken met het samengaan van de jonge Elisa met de vertrekkende Elia. Joas gebruikt ook de woorden die Elisa sprak toen Elia van hem werd weggenomen (vers 14; 2Kn 2:12). Joas zegt daarmee hetzelfde als Elisa over Elia, dat in deze ene man de hele kracht van Israël is samengebald en

dat de hele kracht uit Israël wordt weggenomen als Elisa sterft. Bij Elia was dat laatste niet zo, want Elisa volgde hem, terwijl zijn geest op hem rustte. Als Elisa echter zou sterven, was er geen opvolger die in zijn kracht verder zou gaan.

Bij Elisa was Gods kracht aanwezig. Dat zag de boze Joas goed. Hij gebruikt wel dezelfde woorden als Elisa, maar hij heeft niet hetzelfde geloof. Dat blijkt uit wat volgt. Hij wordt getest of hij de geestelijke kracht van Elisa wil hebben, zoals Elisa die van Elia wilde hebben en ook heeft gekregen.

De test bestaat uit de manier waarop hij zal omgaan met een boog en pijlen. Joas moet die voor Elisa halen. Als hij op bevel van Elisa heeft aangelegd, legt Elisa zijn handen op de handen van Joas. Deze handeling toont aan dat Joas het instrument is om de macht van Hazaël te verbreken, maar dat hij zich goed moet realiseren dat zijn kracht in de kracht van Elisa ligt. Dat is natuurlijk niet de lichamelijke kracht, maar de geestelijke kracht van deze man Gods. Door zijn handen op de handen van Joas te leggen gaat in vervulling wat de HEERE over Elisa en Hazaël heeft gezegd (zie 1Kn 19:17).

Vervolgens krijgt Joas de opdracht het venster naar het oosten open te doen. Het oosten spreekt van een nieuwe dag, nieuwe hoop. Door dat open raam moet Joas een pijl wegschieten. Het bevel om dat te doen klinkt met kracht uit de mond van de zwakke, stervende profeet. Elisa verklaart dat die pijl *“een pijl van verlossing door de HEERE, en een pijl van verlossing van de Syriërs”* is. In die pijl is de kracht van de HEERE aanwezig. Elisa voegt eraan toe: *“Want u zult de Syriërs in Afek verslaan, tot vernietiging toe.”* Als hij het van Gods kracht verwacht, kan hij de verlossing van de vijand, Syrië, bewerken. Uit alles wat Elisa zegt, wordt duidelijk dat alle handelingen een symbolische betekenis hebben.

Na het onderwijs komt de test of hij het begrepen heeft. Elisa zegt hem de pijlen in de hand te nemen en op de grond te slaan. Joas doet wat Elisa zegt. Uit wat hij doet, blijkt dat hij er iets van heeft begrepen, maar dat de wezenlijke boodschap aan hem is voorbijgegaan. Hij had zich in dit symbool (zie en vgl. 1Kn 22:11) van overwinning moeten inleven. Dan zou hij vele malen geslagen hebben. Nu slaat hij slechts driemaal. Daardoor heeft hij de vijand niet volkomen kunnen verdelgen.

Als wij weinig geloof hebben, komt er maar weinig tot stand. Evenals bij Joas ontbreekt ook bij ons vaak de geloofsenergie dat God een groot werk zal doen. We blijven vaak passief. Joas krijgt, wat hij gelooft. Hij heeft drie keer geslagen en zal drie overwinningen boeken (*vers 25*).

Dood van Elisa | *verzen 20-21*

20 Daarna stierf Elisa en zij begroeven hem. Nu kwamen er aan het begin van het jaar telkens benden uit Moab in het land. 21 En het gebeurde, toen men een man aan het begraven was, dat zij, zie, een bende zagen. Daarom wierpen zij de man in het graf van Elisa. Toen de man [daarin] terechtkwam en met de beenderen van Elisa in aanraking kwam, werd hij weer levend en rees overeind op zijn voeten.

Het geloof van Joas was gering, omdat hij niet het geheim van leven uit de dood kende. De kracht van God was ook bij Elisa in zijn dood. Ook in zijn dood bleef die kracht aanwezig. Elisa blijft een bron van kracht om te leven. Het is de overwinning van de dood, dat is de kracht van God die zichtbaar wordt in de opstanding. Het gaat om het geloof in de God Die leven uit de dood kan geven, ook nu, maar dan in geestelijk opzicht. Wij mogen weten dat de ware kracht in het graf van de Heer Jezus ligt. In dat graf liggen tegelijk de oorsprongen van het nieuwe leven dat we hebben door Zijn dood.

Vanwege de ontrouw van Gods volk kunnen de vijanden, de benden van Moab, aan het begin van het jaar telkens in het land komen om te roven. In die situatie geeft God dit prachtige getuigenis van de kracht van Zijn genade in de opstanding uit de doden. De aanleiding is de begrafenis van een man. Terwijl men de man naar zijn graf brengt, wordt het gezelschap overvallen door een bende. Gedwongen door de nood werpen de mensen de man in het dichtstbijzijnde graf. Dat blijkt het graf van Elisa te zijn.

Zodra de man in het graf in aanraking met de beenderen van Elisa komt, wordt hij weer levend. Wat hier gebeurt, kunnen we zien als een samenvatting van het hele leven van Elisa. Hij is de man die in de opstandingskracht van God heeft gepredikt. De andere dode die door Elisa levend werd gemaakt, lag zo gezegd op dezelfde plaats, het bed van de man Gods (*2Kn 4:21*). We kunnen hierin het beeld zien dat zij die

in de dood met de Heer Jezus zijn geweest, door Zijn dood levend worden.

In algemene zin kunnen we Elisa ook zien als een beeld van elke man van God. Dan weten we dat waar een man van God werkzaam is, nieuw leven komt. Een man Gods staat in verbinding met de levende God en geeft het leven van God door in zijn hele dienst.

De man die tot leven komt, kunnen we zien als een beeld van het overblijfsel. Israël is op dit moment dood, maar het volk zal tot leven komen door in aanraking te komen met de Heer Jezus, dat wil zeggen door het geloof in Hem. Als Israël weer door God wordt aangenomen als Zijn volk, is dat niets anders *“dan leven uit de doden”* (Rm 11:15). Dat leven heeft zijn oorsprong in het graf van de Heer Jezus. Door die aanraking zal het volk *“op zijn voeten”* overeind rijzen. Het zal weer een zelfstandige natie worden en dan wandelen in de weg die de HEERE het wijst.

De HEERE is Zijn volk genadig | verzen 22-25

22 Hazaël, de koning van Syrië, onderdrukte Israël al de dagen van Joahaz. 23 Maar de HEERE was hun genadig. Hij ontfermde Zich over hen en keerde Zich tot hen, omwille van Zijn verbond met Abraham, Izak en Jakob. Hij wilde hen niet te gronde richten en heeft hen niet verworpen van voor Zijn aangezicht, tot nu toe. 24 En Hazaël, de koning van Syrië, stierf, en zijn zoon Benhadad werd koning in zijn plaats. 25 Joas, de zoon van Joahaz, nam uit de macht van Benhadad, de zoon van Hazaël, de steden [terug] die [Hazaël] in de oorlog uit de macht van zijn vader Joahaz genomen had. Joas versloeg hem driemaal en bracht de steden van Israël [weer aan Israël] terug.

In dit gedeelte vinden we een laatste getuigenis van de genade van God. Deze genade kan zich niet groot tonen vanwege de afwezigheid van berouw en bekering. Toch is die genade er. De genade vindt haar bron in God Zelf. De beloften die God aan ons heeft gedaan, zijn niet gedaan vanwege onze trouw, maar vanwege en op basis van het werk van Zijn Zoon.

Het is opmerkelijk dat het betoon van Gods genade in drie verschillende bewoordingen tot uiting komt: Hij is hun ‘genadig’, Hij ‘ontfermt’

Zich over hen en Hij 'keert Zich tot hen'. God heeft Zijn volk nooit definitief verworpen.

De uitwerking van Gods genade is weldadig voor Israël. De HEERE geeft in Zijn genade Joas de kracht om de steden van Israël, die de Syriërs in bezit hadden, uit hun macht te nemen. Dit zal een ware weldaad voor die steden zelf geweest zijn. Hierdoor zijn ze verlost van het juk van de verdrukking. Het zal ook een weldaad voor het hele koninkrijk zijn geweest, dat door het terugbrengen van de steden onder de vlag van Israël weer sterker is geworden.

Joas heeft door Gods genade de Syriërs driemaal verslagen, net zo vaak als hij de pijlen tegen de grond had geslagen (*verzen 18-19*). Maar dan houden zijn overwinningen op.

2 Koningen 14

Amazia wordt koning van Juda | verzen 1-4

1 In het tweede jaar van Joas, de zoon van Joahaz, de koning van Israël, werd Amazia koning, de zoon van Joas, de koning van Juda. 2 Hij was vijftientig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde negenentwintig jaar in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Joaddan, uit Jeruzalem. 3 Hij deed wat juist was in de ogen van de HEERE, alleen niet zoals zijn vader David; hij deed overeenkomstig alles wat zijn vader Joas gedaan had. 4 Alleen werden de [offer]hoogten niet weggenomen: het volk bracht nog [steeds] slachtoffers en reukoffers op de [offer]hoogten.

Tot nu toe hebben we de gebeurtenissen in het tienstammenrijk hoofdzakelijk gezien in verbinding met Elia en Elisa. Wat overblijft, is de geschiedenis van Israël en Juda tot hun einde. Toch is er zo af en toe een opleving. De hoofdgedachte van de overige hoofdstukken is echter hoogmoed en de daarop volgende val (*Sp 16:18*). Het gaat om de lessen die wij daaruit kunnen leren.

*Trots komt vóór de ondergang,
en hoogmoed komt vóór de val.
(Sp 16:18)*

Er is regelmatig afwisselend sprake van het noordelijk rijk en het zuidelijk rijk. We hebben nu eerst weer een koning uit het huis van David voor ons, Amazia. Evenals bij andere koningen (*2Kn 8:26; 12:1*) wordt ook van deze koning de naam van zijn moeder vermeld. De moeders van deze koningen zijn belangrijk en worden daarom genoemd. Hun invloed op de vorming van het geestelijk karakter van de koningen is groot. Die invloed is het grootst in de eerste vijf jaren van de opvoeding.

Joaddan, de moeder van Amazia, is een van de twee vrouwen die Jojada aan Joas heeft gegeven (*zie 2Kr 24:3*). Zij zal een Godvrezende vrouw zijn geweest. Haar naam betekent 'HEERE, hoe lang nog'. Waarschijnlijk is ze geboren onder de regering van de goddeloze Athalia en hebben haar ouders haar die naam gegeven in een tijd van grote boosheid.

Direct na het noemen van de naam van zijn moeder lezen we dat Amazia "deed wat juist was in de ogen van de HEERE". We lezen dit omdat

hij zo'n moeder had. Dit wordt van meerdere koningen gezegd. Toch is er onderscheid. Van Amazia wordt ook gezegd dat hij *"alleen niet zoals zijn vader David"* deed. Ook dat wordt van enkele van de koningen van Juda gezegd. Enkele andere koningen deden dat wel. Zij staken boven de anderen uit. Amazia deed meer zoals zijn vader Joas had gedaan, die goed deed zolang Jojada leefde. Met Amazia gaat het ook later verkeerd, net zoals het met Joas in zijn latere leven verkeerd is gegaan.

Hij laat ook de offerhoogten bestaan. Het zijn de hoogten waar de HEERE werd gediend en die er nog bleven, nadat de tempel was gebouwd. Dat had niet mogen gebeuren, ze hadden moeten worden verwijderd, want ze hadden hun tijd gehad. Deze zwakheid wordt hem tot een val. Hoe hoger de positie, des te dieper kan men vallen. Dat geldt niet alleen voor jongeren, maar zeker ook voor ouderen.

Eerste regeringsdaden van Amazia | verzen 5-7

5 En het gebeurde, toen hij het koningschap stevig in zijn hand had, dat hij zijn dienaren doodde die de koning, zijn vader, gedood hadden. 6 Maar de kinderen van die moordenaars bracht hij niet ter dood, zoals geschreven staat in het wetboek van Mozes, waar de HEERE geboden heeft: De vaders mogen niet ter dood gebracht worden om de kinderen en de kinderen mogen niet ter dood gebracht worden om de vaders, maar ieder zal om zijn [eigen] zonde ter dood gebracht worden. 7 Hij was het die Edom in het Zoutdal versloeg, tienduizend [man], en tijdens die strijd Sela innam; hij gaf het de naam Jokteël, tot op deze dag.

De eerste regeringsdaad die van Amazia wordt beschreven, is die van het uitvoeren van een rechtvaardig oordeel. Hij doodt de dienaren die zijn vader hebben gedood (2Kn 12:21). Bij het uitoefenen van het recht houdt Amazia rekening met een belangrijk principe en dat is dat ieder voor zijn eigen zonde gestraft wordt. De koning is de hoogste rechter. Amazia houdt zich aan het Woord van God en legt geen grotere straf op. Hij heeft zich, wat denkbaar geweest zou zijn, niet 'gewroken' op de moordenaars van zijn vader. Hij doodt, overeenkomstig wat *"geschreven staat in het wetboek van Mozes"*, alleen de misdadigers en niet hun familie (zie Dt 24:16). Tucht moet altijd volgens Gods Woord en niet volgens onze gevoelens plaatsvinden.

Een volgende daad van Amazia is het verslaan van Edom. In 2 *Kronieken* 25 staan meer bijzonderheden over deze strijd tegen Edom en wat de gevolgen daarvan zijn. Daar zien we dat hij niet alleen een leger uit Juda heeft, maar ook nog veel soldaten uit het tienstammenrijk heeft ingehuurd. Als een profeet hem daarop aanspreekt, stuurt hij ze allemaal weg. Dan behaalt hij die geweldige overwinning.

Amazia door Joas verslagen | *verzen 8-14*

8 Toen stuurde Amazia boden naar Joas, de zoon van Joahaz, de zoon van Jehu, de koning van Israël, om te zeggen: Kom, laten wij ons met elkaar meten! 9 Maar Joas, de koning van Israël, stuurde Amazia, de koning van Juda, [deze boodschap]: De distel die op de Libanon groeit, stuurde de ceder die op de Libanon groeit, [deze boodschap]: Geef uw dochter aan mijn zoon tot vrouw. Maar de dieren van het veld die op de Libanon leven, kwamen voorbij en vertraptten de distel. 10 U hebt Edom geheel verslagen; daarom is uw hart overmoedig. Geniet van de eer en blijf in uw huis, want waarom zou u zich in het onheil storten, zodat u ten val komt, en Juda met u?

11 Maar Amazia luisterde niet; daarom trok Joas, de koning van Israël, op, zodat hij en Amazia, de koning van Juda, zich in Beth-Semes, dat Juda toebehoort, met elkaar maten. 12 En Juda werd door Israël verslagen, en zij vluchtten, ieder naar zijn tent.

13 En Joas, de koning van Israël, greep Amazia, de koning van Juda, de zoon van Joas, de zoon van Ahazia, in Beth-Semes en kwam naar Jeruzalem. Hij sloeg een bres in de muur van Jeruzalem, van de poort van Efraïm tot aan de Hoekpoort, vierhonderd el [lang]. 14 En hij nam al het goud en het zilver mee, en al de voorwerpen die werden aangetroffen in het huis van de HEERE en in de schatkamers van het huis van de koning, en [ook] gijzelaars. Daarna keerde hij terug naar Samaria.

In zijn hoogmoed en overmoed daagt Amazia Joas uit. Waarom doet hij dat? Dat maakt 2 *Kronieken* 25 ook duidelijk. Als Amazia na zijn overwinning op Edom terugkeert, neemt hij ook de afgoden van Edom mee en buigt zich voor hen neer. Dat is niet meer de dienst op de hoogten aan de HEERE, maar afgodendienst. De HEERE stuurt een profeet naar hem toe die hem hierop aanspreekt. Hij luistert echter niet.

In plaats daarvan bindt hij, hoogmoedig geworden door de grote overwinning op Edom, de strijd aan met Joas, de koning van Israël. Zijn hart is verduisterd door de afgodendienst. Daardoor is hij doof voor Gods profeet. Hij kan niet meer goed denken en komt tot de dwaasheid die hier wordt beschreven.

Ook Joas is hoogmoedig, wat tot uitdrukking komt in de fabel die hij vertelt. Hij vergelijkt Amazia met een distel en zichzelf met een ceder. De dieren van het veld zijn de soldaten van Joas. Zij zullen de distel, Amazia en zijn leger, verslaan. Dat is ook gebeurd. Tegelijk is de fabel ook een terechtwijzing voor Amazia. Een gelovige wordt door een ongelovige terechtgewezen. Amazia blijft echter volharden in zijn hoogmoedige voornemen, met een dramatisch gevolg voor hem en zijn volk.

Hier staan twee hoogmoedige koningen tegenover elkaar, de een is een gelovige, de ander is een ongelovige. Van Amazia lezen we dat hij deed wat juist was in de ogen van de HEERE (*vers 3*); van Joas lezen we dat hij deed wat slecht was in de ogen de HEERE (*2Kn 13:11*). De overwinning wordt door de HEERE aan de ongelovige Joas gegeven. Als de rechtvaardige onrechtvaardig handelt, vindt hij God op zijn weg. Dat zien we in de nederlaag die Amazia lijdt.

De gelovige heeft met Gods regeringswegen te maken. God oordeelt de Zijnen op aarde; de ongelovigen oordeelt Hij na het eind van hun leven. Als een gelovige een verkeerde weg gaat, kan hij niet rekenen op de hulp van de HEERE en moet hij Zijn tucht ervaren. De hulp die de ongelovige ervaart, zal tegen hem getuigen als hij voor eeuwig wordt geoordeeld.

Juda wordt door Israël verslagen en Amazia wordt door Joas gevangen genomen. Amazia is de eerste koning van het huis Juda die gevangen wordt genomen en dat nog wel door een koning van Israël. Joas slaat ook een bres in de muur van Jeruzalem. Ook dat is de eerste keer dat zoiets gebeurt. Joas is de enige koning van Israël die in al de oorlogen tussen de twee en tien stammen tot aan Jeruzalem is doorgebroken.

Als Joas eenmaal in Jeruzalem is, plundert hij de stad. Hij neemt alles mee wat van waarde is en keert met buit beladen terug naar Samaria.

Dood van Joas en Amazia | verzen 15-20

15 Het overige nu van de geschiedenis van Joas, wat hij gedaan heeft, zijn macht en hoe hij tegen Amazia, de koning van Juda, gestreden heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël? 16 En Joas ging te ruste bij zijn vaderen en werd in Samaria begraven bij de koningen van Israël, en zijn zoon Jerobeam werd koning in zijn plaats.

17 Amazia nu, de zoon van Joas, de koning van Juda, leefde na de dood van Joas, de zoon van Joahaz, de koning van Israël, [nog] vijftien jaar. 18 Het overige nu van de geschiedenis van Amazia, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? 19 Men smeedde een samenzwering tegen hem in Jeruzalem, zodat hij naar Lachis vluchtte. Zij stuurden echter [mannen] achter hem aan naar Lachis en doodden hem daar. 20 Zij brachten hem over met paarden en hij werd in Jeruzalem begraven, bij zijn vaderen, in de stad van David.

De dood van Joas is al eerder meegedeeld (2Kn 13:12-13). Dat gebeurt nu nog een keer vanwege de vervlechting van zijn geschiedenis met de geschiedenis van Amazia in de verzen 8-14. Na de dood van Joas leeft Amazia nog vijftien jaar. Hierin zien we de genade van God die Amazia nog vijftien jaar extra geeft na zijn smadelijke nederlaag om alsnog tot verootmoediging en bekering te komen.

Of hij werkelijk tot inkeer is gekomen, wordt niet vermeld. Zijn einde is net zo smadelijk als dat van zijn vader Joas. Ook hij wordt het slachtoffer van een samenzwering.

Azaria tot koning gemaakt | verzen 21-22

21 En heel het volk van Juda nam Azaria, die nu zestien jaar oud was, en zij maakten hem koning in de plaats van zijn vader Amazia. 22 Hij was het die Elath uitbouwde en het aan Juda terugbracht, nadat de koning bij zijn vaderen te ruste gegaan was.

Na de dood van Amazia wordt Azaria, ook wel Uzzia genoemd (2Kr 26:1), koning. De namen Azaria en Uzzia hebben nagenoeg dezelfde betekenis. Azaria betekent 'in de HEERE is hulp' en Uzzia betekent 'wiens kracht de HEERE is'. Omdat hij nog maar zestien jaar oud is en er geen gewone procedure van opvolging kan zijn vanwege de plotse-

linge dood van zijn vader, wordt hij koning gemaakt door *“heel het volk van Juda”*.

De enige daad die hier van Azaria wordt vermeld, is dat hij Elath uitbouwt, of versterkt en het aan Juda terugbrengt. Hiermee lijkt Azaria de onderwerping van Edom aan Israël compleet te maken. Elath is een belangrijke havenstad in het gebied van Edom (1Kn 9:26). De vermelding van deze daad wekt de gedachte dat hierdoor ook de kracht van zijn regering wordt gekenmerkt.

Jerobeam II koning over Israël | *verzen 23-27*

23 In het vijftiende jaar van Amazia, de zoon van Joas, de koning van Juda, werd in Samaria koning: Jerobeam, de zoon van Joas, de koning over Israël, [en hij regeerde] eenenveertig jaar. 24 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE: hij week niet af van alle zonden van Jerobeam, de zoon van Nebat, die Israël deed zondigen. 25 Hij bracht ook het gebied van Israël van Lebo-Hamath tot de zee van de Vlakte [aan Israël] terug, overeenkomstig het woord van de HEERE, de God van Israël, dat Hij gesproken had door de dienst van Zijn dienaar Jona, de zoon van Amitthai, de profeet uit Gath-Hefer. 26 Want de HEERE zag dat de ellende van Israël zeer bitter was, dat het met de gebondene en de vrije gedaan was en dat Israël geen helper had. 27 De HEERE had niet gezegd dat Hij de naam van Israël van onder de hemel uitwissen zou, maar Hij verlostte hen door de hand van Jerobeam, de zoon van Joas.

We gaan nu weer naar het noordelijke tienstammenrijk. Na de dood van Joas is zijn zoon Jerobeam koning geworden. Waarom Joas zijn zoon en troonopvolger Jerobeam heeft genoemd, weten we niet. Opmerkelijk is het wel dat hij zijn zoon noemt naar de man die Israël twee alternatieve plaatsen van aanbidding heeft gegeven met op elk van die plaatsen een gouden kalf. Dat Jerobeam Israël zondigen deed, een refrein dat we horen bij elke koning die over het tienstammenrijk heeft geregeerd, zei Joas blijkbaar niets. Het lijkt erop dat Joas integendeel Jerobeam heeft vereerd en daarom zijn zoon ook die naam gaf. Om hem te onderscheiden van de eerste koning van het tienstammenrijk wordt deze Jerobeam in commentaren wel Jerobeam II genoemd.

Het tienstammenrijk is onder Jerobeam II tot grote bloei gekomen. Oppervlakkig gezien lijkt het toch wel zo dat hij de zegen van de HEERE krijgt. Er is onder zijn regering een uitzonderlijk grote welvaart. Hij regeert ook heel lang, langer dan enige andere koning over het tienstammenrijk heeft geregeerd. Hij is het derde geslacht na Jehu. Zijn zoon regeert slechts enkele maanden en dan is het met de regering van het geslacht van Jehu voorbij.

Dan horen we van de profeet Jona. Profeten treden op als het volk van God is afgeweken. Dat is ook hier het geval. Gebruikelijk roepen de profeten dan op tot bekering en dreigen met Gods oordeel als ze zich niet bekeren. Dat is hier niet het geval. De boodschap van de profeet Jona is anders. Hij profeteert dat er voorspoed zal zijn.

Van deze Jona hebben we ook een boek in de Bijbel. De profetie die hij in die tijd heeft uitgesproken, staat echter niet in zijn bijbelboek. Zijn profetie heeft betrekking op de directe toekomst en niet op, wat gebruikelijk voor Gods profeten is van wie we een boek in de Bijbel hebben, de verre toekomst. In deze tijd begint de dienst van de schrijvende profeten. De profeet Jesaja is begonnen in de dagen van Uzzia. Ook Amos en Hosea zijn in deze dagen begonnen met profeteren (*zie Am 7:9-15*).

De aanleiding voor het sturen van Jona is dat de HEERE de ellende van Israël ziet en dat ze geen helper hebben. De ellende waarin het volk zich bevindt, is het gevolg van hun verlaten van de HEERE. Daarom moet Hij deze ellende over Zijn volk laten komen. Maar ondanks Zijn oordeel wil Hij de naam van het volk niet van onder de hemel uitwissen.

Door een man als Jerobeam II geeft de HEERE Zijn volk verlossing. Hier is het weer de genade van God Die een mens gebruikt die met Hem geen rekening houdt. De voorspoed van Jerobeam II is geen teken van Gods goedkeuring, maar alleen van Zijn medelijden.

Dood van Jerobeam II | *verzen 28-29*

28 Het overige nu van de geschiedenis van Jerobeam, al wat hij gedaan heeft en zijn macht, hoe hij oorlog gevoerd heeft en hoe hij Damascus en Hamath van Juda aan Israël teruggebracht heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van

Israël? 29 En Jerobeam ging te ruste bij zijn vaderen, bij de koningen van Israël, en zijn zoon Zacharia werd koning in zijn plaats.

In enkele verzen wordt de hele regering van Jerobeam beschreven. God is niet onder de indruk van alles wat hij heeft gedaan en is er niet uitvoerig over. We krijgen geen opsomming van al zijn daden. Het staat in de boeken die mensen bijhouden, maar niet in Gods Woord.

2 Koningen 15

Azaria koning van Juda | *verzen 1-7*

1 In het zevenentwintigste jaar van Jerobeam, de koning van Israël, werd Azaria koning, de zoon van Amazia, de koning van Juda. 2 Hij was zestien jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde tweeën-vijftig jaar, in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Jecholia, uit Jeruzalem. 3 Hij deed wat juist was in de ogen van de HEERE, overeenkomstig alles wat zijn vader Amazia gedaan had. 4 Alleen werden de [offer]hoogten niet weggenomen: het volk bracht nog [steeds] slachtoffers en reukoffers op de [offer]hoogten. 5 En de HEERE trof de koning, zodat hij melaats werd tot de dag van zijn dood. Hij woonde in een apart staand huis. Maar Jotham, de zoon van de koning, [had de leiding] over het huis en gaf leiding aan de bevolking van het land. 6 Het overige nu van de geschiedenis van Azaria, en alles wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? 7 Azaria ging te ruste bij zijn vaderen en zij begroeven hem bij zijn vaderen, in de stad van David, en zijn zoon Jotham werd koning in zijn plaats.

De schrijver van *Koningen* laat in dit hoofdstuk in snel tempo de geschiedenis van zeven koningen aan ons voorbij trekken: aan het begin en aan het eind een koning van Juda (Azaria aan het begin, *verzen 1-7*, en Jotham aan het eind, *verzen 32-38*) en daartussen vijf koningen van Israël (*verzen 8-31*).

De beschrijving van de regering van Azaria gebeurt in de gebruikelijke bewoordingen, met uitzondering van *vers 5*. Azaria heeft heel lang geregeerd. Dat duidt op een zekere stabiliteit in Juda. Daarmee staat de in Israël heersende wanorde in schril contrast. De vijf koningen die hierna worden genoemd volgen elkaar tijdens zijn regering op.

Het geestelijk niveau van Azaria is als dat van zijn vader en niet als dat van David. Ook tijdens zijn leven blijven de offerhoogten bestaan en brengt het volk daar hun offers. Pas als Hizkia regeert, worden deze hoogten weggedaan.

Ook Azaria is na een goed begin ontrouw geworden. Hoe moeilijk is het toch om trouw te blijven bij veel macht en goede daden. Als hij

mchtig geworden is, wordt hij hoogmoedig (zie 2Kr 26:17-21). Hij vergeet dat hij zijn macht aan de HEERE te danken heeft. Hij matigt zich een positie aan die de HEERE hem niet heeft gegeven. Hij wil gaan offeren, iets wat hij niet mocht. Als hij daarover vermaand wordt, wordt hij boos. Dan breekt de melaatsheid uit. Azaria moet apart gaan wonen van het volk. Dat is tot de dag van zijn dood zijn lot. Over het koninklijk huis krijgt zijn zoon de leiding.

Melaatsheid is een beeld van de zonde die naar buiten uitbreekt (zie ook Mirjam, Nm 12:10, en Gehazi, 2Kn 5:27). Plotseling zien anderen dat in een gelovige een zonde zich openbaart.

Hoogmoed is de oerzonde, de zonde van de satan (1Tm 3:6b) en van Adam, die beiden als God wilden zijn. Deze zonde steekt in

..., opdat hij niet, hoogmoedig geworden, in [hetzelfde] oordeel als de duivel valt. (1Tm 3:6b)

het hart van elk van ons. Als hij zich nog niet heeft geopenbaard, is dat Gods genade. We moeten bedenken dat we er niet te goed voor zijn. Wij mogen ons wel afvragen hoe wij reageren als iemand ons iets zegt.

Zacharia koning over Israël | verzen 8-12

8 In het achtendertigste jaar van Azaria, de koning van Juda, regeerde Zacharia, de zoon van Jerobeam, over Israël in Samaria, zes maanden. 9 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, zoals zijn vaders gedaan hadden: hij week niet af van de zonden van Jerobeam, de zoon van Nebat, die Israël deed zondigen. 10 Sallum, de zoon van Jabes, spande tegen hem samen. Hij sloeg hem neer in aanwezigheid van het volk en doodde hem; en hij werd koning in zijn plaats. 11 Het overige nu van de geschiedenis van Zacharia, zie, dat is beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël. 12 Dit was het woord van de HEERE dat Hij tot Jehu gesproken had: Er zullen zonen van u tot het vierde geslacht op de troon van Israël zitten. En zo is het gebeurd.

Na de dood van Jerobeam II wordt zijn zoon Zacharia koning over Israël. Het is de laatste koning van het huis van Jehu. Dan is het met het huis van Jehu afgelopen. De laatste koning regeert slechts zes maanden. Toch is het lang genoeg om zich te openbaren als een koning die niet is afgeweken van de zonden van de eerste koning van Israël.

Zijn regering duurt maar zo kort omdat hij al na zes maanden wordt vermoord. Hierna volgen de koningen elkaar weer regelmatig op omdat de regerende koning door zijn opvolger wordt vermoord. De profeet Hosea spreekt erover. Hosea begon met profeteren in de dagen van Jerobeam II (zie Hs 1:1). In het eerste hoofdstuk van zijn profetie spreekt de HEERE over het vergelden van de bloedschulden van Jehu (zie Hs 1:4). Die tijd is angebroken.

Dat de koningen elkaar opvolgen door het vermoorden van de heersende koning, zegt Hosea heel scherp: *“Bloedbad volgt op bloedbad”* (Hs 4:2). Dat lijkt erop te wijzen dat hij vanaf hoofdstuk 4 de situatie beschrijft zoals die met Sallum begint. De woorden: *“Zij hebben koningen aangesteld, maar buiten Mij om; zij hebben vorsten aangesteld, maar zonder Mij erin te kennen”* (Hs 8:4a) lijken dat te bevestigen. Ze hadden koningen gemaakt, maar niet vanuit de HEERE.

Dat Sallum door de moord op Zacharia het woord van de HEERE vervult (2Kn 10:30; zie ook Am 77:9), doet niets af van zijn eigen verantwoordelijkheid. Hier zien we weer de twee zijden: de zijde van de verantwoordelijkheid van de mens en de zijde van de raad van God. Sallum zou met een vroom beroep op wat God had gezegd, hebben kunnen zeggen dat hij de wil van God had gedaan. Maar zo is het niet. Hij heeft eigenwillig gehandeld en moet de straf voor zijn zonde dragen.

Tegelijk heeft God door dit handelen Zijn raad vervuld. Het laatste zinsdeel van vers 22 benadrukt dat: *“En zo is het gebeurd”*, precies zoals de HEERE heeft gezegd en niet anders. In het Hebreeuws zijn het dezelfde woorden als die in Genesis 1 voorkomen, steeds nadat God heeft gesproken, en daar vertaald zijn met: *“En het was zo”* (Gn 1:7,9,11,15,24,31).

Sallum koning over Israël | verzen 13-16

13 Sallum, de zoon van Jabes, werd koning in het negenendertigste jaar van Uzziā, de koning van Juda, en hij regeerde een volle maand in Samaria. 14 Menahem, de zoon van Gadi, trok op uit Tirza, kwam in Samaria en versloeg Sallum, de zoon van Jabes, in Samaria; hij doodde hem en werd koning in zijn plaats. 15 Het overige nu van de geschiedenis van Sallum, en de samenzwering die hij smeedde, zie, dat is beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van

Israël. 16 Toen versloeg Menahem Tifsah met al zijn inwoners, en [ook] het bijbehorende gebied, van Tirza af; omdat men [de poort] niet [voor hem] had opengedaan, versloeg hij [hen]. Bij al de zwangere vrouwen daar reet hij [de buik] open.

Sallum is niet lang aan de macht geweest, slechts één maand. Het wordt benadrukt dat het “een volle maand” is. Zijn regeringsperiode is zó kort, dat hij geen leiding aan het volk heeft kunnen geven. Als enige koning van de vijf die hier genoemd worden, staat bij zijn naam niet het refrein dat hij niet afweek van de zonden van Jerobeam. Als hij een volle maand heeft geregeerd, wordt hij door Menahem vermoord, waarna Menahem zelf plaatsneemt op de troon.

Wat een antigetuigenis geeft het volk hier van de HEERE. Als volk zouden ze hebben moeten getuigen van de grote goedheid van de HEERE. In plaats daarvan slachten ze elkaar af. Het is een waarschuwing voor ons dat we ervoor moeten oppassen niet in onmin te gaan leven met andere leden van Gods volk, waar ze zich ook bevinden.

Van Menahem wordt nog een bijzondere gruweldaad vermeld. Omdat men de poort niet voor hem heeft opengedaan, is hij zwaar beledigd in zijn trots. Hij is immers de koning! Hoe wagen ze het dan hem buiten te sluiten in plaats van hem te ontvangen als koning met alle eer die een koning waard is. Deze belediging zet hij hun betaald met een buitengewone wreedheid. Hij snijdt bij al de zwangere vrouwen de buik open. Bij Menahem ontbreekt elke eerbied voor het leven. Deze gruweldaad wordt hier begaan door iemand die tot Gods volk behoort (zie 2Kn 8:12; Hs 14:1; Am 1:13).

De barbaarse wreedheid die hij begaat en het ontbreken van eerbied voor het leven die hij aan de dag legt, worden vandaag in gecultiveerde vorm gevonden in de abortusklinieken.

Menahem koning over Israël | *verzen 17-22*

17 In het negenendertigste jaar van Azaria, de koning van Juda, werd Menahem, de zoon van Gadi, koning over Israël [en hij regeerde] tien jaar in Samaria. 18 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE: hij week al zijn dagen niet af van de zonden van Jerobeam, de zoon van Nebat, die Israël deed zondigen. 19 [Toen] kwam Pul, de koning van Assyrië, tegen het land op; en Menahem

gaf Pul duizend talent zilver, zodat deze op zijn hand zou zijn om het koninkrijk vast te doen zijn in zijn hand. 20 Menahem bracht dit geld op van alle vermogende Israëlieten om [het] aan de koning van Assyrië te geven: vijftig sikkel zilver voor elke man. Toen keerde de koning van Assyrië terug en bleef daar niet in het land. 21 Het overige nu van de geschiedenis van Menahem, en alles wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël? 22 Daarna ging Menahem te ruste bij zijn vaderen, en zijn zoon Pekahia werd koning in zijn plaats.

Menahem, door moord aan de macht gekomen, is voor een periode van tien jaar koning van Israël. Tijdens zijn regering trekt "Pul, de koning van Assyrië" tegen hem op. Hier horen we voor de eerste keer in de Bijbel van de koning van Assyrië. Menahem voorkomt een confrontatie door een grote som geld te betalen. Dat geld haalt hij weg bij een aantal vermogende mensen. Het is niet ondenkbaar dat deze mensen zo vermogend zijn geworden in de tijd van economische voorspoed onder Jerobeam II. Hier worden ze echter verplicht een aanzienlijk deel van hun vermogen aan Menahem af te staan.

We zien hier hoe betrekkelijk rijkdom is. Vandaag worden we daar ook aan herinnerd als we zien hoe banken (kunnen) 'omvallen' en niet meer aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Dan zijn alle spaarcentjes ineens verdwenen.

Maar Menahem koopt met dit geld niet alleen een aanval door Pul af. Hij heeft zoveel geld gegeven, dat hij er een extra voordeel bij kan bedingen. Dat extra voordeel is, dat Pul nu op zijn hand is. De koning van Assyrië is tot een bondgenoot gekocht, iemand die hem zal steunen als er vijanden komen. Hij neemt dus zijn toevlucht om steun te krijgen tot iemand die eerst zijn ondergang heeft gezocht en dat in wezen nog steeds doet. Hoe kan iemand zo blind zijn voor de ware aard van een gezworen vijand? Dat kan alleen als er geen vertrouwen op de HEERE is.

Opmerkelijk genoeg sterft Menahem een natuurlijke dood. Hij wordt dus niet vermoord door de volgende die koning wil zijn, maar wordt opgevolgd door zijn zoon Pekahia. Pekahia wordt wel weer vermoord.

Pekahia koning over Israël | verzen 23-26

23 In het vijftigste jaar van Azaria, de koning van Juda, werd Pekahia, de zoon van Menahem, koning over Israël [en hij regeerde] twee jaar in Samaria. 24 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE: hij week niet af van de zonden van Jerobeam, de zoon van Nebat, die Israël deed zondigen. 25 En Pekah, de zoon van Remalia, zijn officier, spande tegen hem [samen] en sloeg hem neer in Samaria, in de burcht van het huis van de koning, samen met Argob en met Arje, en met hem vijftig man van de nakomelingen van de Gileadieten. Zo doodde hij hem en werd koning in zijn plaats. 26 Het overige nu van de geschiedenis van Pekahia, en alles wat hij gedaan heeft, zie, dat is beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël.

Pekahia regeert twee jaar. Die betrekkelijk korte periode is lang genoeg om over het totaal van zijn regering het refrein te laten klinken dat hij niet afweek van de zonden van Jerobeam. Hij wordt opgevolgd door de man die door hem te vermoorden een eind maakt aan zijn regering. Die man is zijn officier Pekah.

Pekah wordt bij zijn de moord op Pekahia o.a. geholpen door Gileadieten, mensen die in het Overjordaanse wonen. Dit kan een aanwijzing zijn dat bij deze koningsmoord (zoals misschien ook wel bij andere koningsmoorden) politieke belangen een rol spelen. We zien die politieke belangen ook in het steun zoeken, nu eens bij Assyrië en dan weer bij Egypte.

In elk geval is partijvorming ook binnen het tegenwoordige volk van God, de gemeente, helaas geen vreemd verschijnsel (1Ko 1:11-12). Partijvorming brengt altijd verdeeldheid en onvrede. "Partijzucht" is een werk van het vlees (zie Gl 5:19-22).

Want mij is over u bekend gemaakt, mijn broeders, door de [huisgenoten] van Chloë, dat er twisten onder u zijn. Ik bedoel dit, dat ieder van u zegt: Ik ben van Paulus, ik van Apollos, ik van Kefas, en ik van Christus. (1Ko 1:11-12)

Pekah koning over Israël | verzen 27-31

27 In het tweeënvijftigste jaar van Azaria, de koning van Juda, werd Pekah, de zoon van Remalia, koning over Israël [en hij regeerde] twintig jaar, in Samaria. 28 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE: hij week niet af van de zonden van Jerobeam, de zoon

van Nebat, die Israël deed zondigen. 29 In de dagen van Pekah, de koning van Israël, kwam Tiglath-Pileser, de koning van Assyrië, en nam Ijon in, en [ook] Abel-Beth-Maächa, Janoah, Kedes, Hazor, Gilead, Galilea en het hele land van Naftali; [en] hij voerde [de inwoners] weg naar Assyrië. 30 En Hosea, de zoon van Ela, smeedde een samenzwering tegen Pekah, de zoon van Remalia; hij sloeg hem neer, doodde hem en werd koning in zijn plaats in het twintigste jaar van Jotham, de zoon van Uzzia. 31 Het overige nu van de geschiedenis van Pekah, en alles wat hij gedaan heeft, zie, dat is beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël.

Pekah is voor langere periode aan de macht. Hij regeert twintig jaar over Israël en doet daarbij, net als alle andere koningen van Israël, wat slecht is in de ogen van de HEERE. In zijn dagen trekt Tiglath-Pileser, de koning van Assyrië, tegen Israël op en verovert een aantal steden en gebieden. De inwoners ervan voert hij weg naar Assyrië. Zo breekt hij hun macht. Hij voert "Gilead" weg, dat is een deel van het Overjordaanse, het gebied van de tweeënhalve stam, en hij voert "Galilea en het hele land van Naftali" weg, dat is het hele noorden van Israël; er blijft niets van over.

Pekah verliest behalve veel gebied en onderdanen ook zijn leven. Hij wordt vermoord door Hosea, die koning wordt in zijn plaats. Hosea is een pro-Assyrische koning. Er is voor hem als koning trouwens niet veel overgebleven om over te regeren. Pas in *hoofdstuk 17* horen we meer over koning Hosea.

Jotham koning van Juda | *verzen 32-38*

32 In het tweede jaar van Pekah, de zoon van Remalia, de koning van Israël, werd Jotham koning, de zoon van Uzzia, de koning van Juda. 33 Hij was vijftwintig jaar oud toen hij koning werd en hij regeerde zestien jaar in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Jerusa, de dochter van Zadok. 34 Hij deed wat juist was in de ogen van de HEERE: overeenkomstig alles wat zijn vader Uzzia gedaan had, deed hij. 35 Alleen werden de [offer]hoogten niet weggenomen: het volk bracht nog [steeds] slachtoffers en reukoffers op de [offer]hoogten. Hij was het die de Bovenpoort van het huis van de HEERE bouwde. 36 Het overige van de geschiedenis van Jotham, en alles wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de

kronieken van de koningen van Juda? 37 In die dagen begon de HEERE Rezin, de koning van Syrië, en Pekah, de zoon van Remalia, op Juda af te sturen. 38 Jotham ging te ruste bij zijn vaderen en werd begraven bij zijn vaderen in de stad van zijn vader David, en zijn zoon Achaz werd koning in zijn plaats.

Met het aantreden van Jotham, de zoon van Uzzia of Azaria, als koning van Juda zijn we terug bij het tweestammenrijk. Van hem wordt gezegd, net als van acht andere koningen die na Salomo hebben geregeerd, dat hij doet wat juist is in de ogen van de HEERE. Van die acht is Jotham de enige van wie niet wordt gezegd dat hij op latere leeftijd ontrouw is geworden. Hij volgt zijn vader in het goede na. Het kwade dat zijn vader heeft gedaan, volgt hij niet na. Het volk waarover hij regeert, gaat echter door met zijn verderfelijke praktijken (2Kr 27:2).

Hij deed wat juist was in de ogen van de HEERE: overeenkomstig alles wat zijn vader Uzzia gedaan had. Alleen ging hij de tempel van de HEERE niet binnen. Maar het volk [ging] nog [door met] zijn verderfelijke praktijken. (2Kr 27:2)

In zijn dagen begint Micha te profeteren (zie Mi 1:1). De profeet Jesaja is zijn dienst begonnen in de laatste jaren van zijn vader Uzzia (zie Js 1:1). Het verdorven handelen wordt door Jesaja uitvoerig in zijn boek beschreven. Koningen kunnen door de HEERE worden gebruikt voor een opwekking. Opwekkingen hebben echter weinig echt en blijvend resultaat, omdat onder de oppervlakte bij het volk de hang naar afgoderij in welke vorm ook steeds aanwezig is.

In de geschiedenis van Israël en Juda gaat het steeds meer bergafwaarts. In Israël is de laatste koning (Hosea) aan de regering. In Juda zal het nog even duren, maar dan valt ook voor dat rijk het doek vanwege hun halsstarrige afwijken van de HEERE. Het is de eindtijd van Gods volk, zoals ook wij daarin leven. Waar wordt werkelijk liefde voor en trouw aan de Heer gevonden? Kerkgeschiedenis wordt vaak door de grote mannen gemaakt en geschreven, maar hoe zag het er werkelijk uit onder het volk? De massa gaat vaak mee in de breedte, terwijl slechts enkelen in de diepte gaan.

De belangstelling van Hosea gaat ook uit naar de tempel. Dat blijkt uit de enige daad die van hem wordt vermeld. Van hem wordt genoteerd dat hij *“de Bovenpoort van het huis van de HEERE bouwde”*.

Vanwege de gedurige ontrouw van het volk moet de HEERE vijanden op Juda afsturen. De nieuwe vijand is *“Rezin, de koning van Syrië, en Pekah, de zoon van Remalia.”* Pekah is de koning van Israël die hier in een ongoddelijk verbond met Rezin, de ongoddelijke koning van Syrië, optrekt tegen zijn broeders. Dat de HEERE dit bewerkt, doet niets af van de verantwoordelijkheid van Pekah om dit boze werk te doen.

2 Koningen 16

Achaz wordt koning van Juda | verzen 1-4

1 In het zeventiende jaar van Pekah, de zoon van Remalia, werd Achaz koning, de zoon van Jotham, de koning van Juda. 2 Achaz was twintig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde zestien jaar in Jeruzalem; hij deed niet wat juist was in de ogen van de HEERE, zijn God, zoals zijn vader David, 3 maar hij ging in de weg van de koningen van Israël; ja, zelfs deed hij zijn zoon door het vuur gaan, overeenkomstig de gruweldaden van de heidenvolken die de HEERE van voor [de ogen van] de Israëlieten verdreven had. 4 Hij bracht slachtoffers en reukoffers op de [offer]hoogten en op de heuvels, en onder elke bladrijke boom.

De geschiedschrijver gaat in dit hoofdstuk verder met de beschrijving van de koningen die over het tweestammenrijk hebben geregeerd. Achaz, de zoon van Jotham, is aan de macht gekomen. Dit hele hoofdstuk wordt aan hem gewijd. Het is geen lang hoofdstuk, maar het geeft een duidelijk beeld van de regering van Achaz. Het beeld is niet rooskleurig.

De samenvatting van zijn regering, die zestien jaar heeft geduurd, is dat hij niet deed wat juist was in de ogen van de HEERE, zijn God, zoals zijn vader David. Er staat dus niet dat hij deed wat slecht was, maar dat hij niet deed wat juist was. Dat is om de tegenstelling met David duidelijk te maken. David deed in alles wat juist was in de ogen van de HEERE. Alles wat Achaz doet, is volledig en radicaal in strijd met wat David deed. Dat er ook sprake is van “de HEERE, zijn God”, wordt gezegd, omdat hij dat zo beleed.

De daden die van Achaz worden beschreven, getuigen van groot verderf. Het zijn daden naar het model van de koningen van Israël. Achaz doet er zelfs nog een schepje bovenop: “Ja, zelfs deed hij zijn zoon door het vuur gaan.” Hij offert zijn zoon aan het dodenrijk. Het blijft dus niet bij een handelwijze als de koningen van Israël, maar hij doet “overeenkomstig de gruweldaden van de heidenvolken die de HEERE van voor [de ogen van] de Israëlieten verdreven had”. Deze man is elke verbinding met de HEERE, zijn God, kwijt. Er bestaat het grootst mogelijke contrast tussen wat hij belijdt en wat hij beleeft.

Zijn hele op de afgoden en afgodendienst gerichte houding blijkt uit de offerplaatsen die hij heeft. Hij offert niet alleen op de hoogten die eerst aan de HEERE gewijd waren, maar op alles wat maar iets boven de aarde verheven is.

Achaz sluit een verbond met Assyrië | verzen 5-9

5 Toen trok Rezin, de koning van Syrië, met Pekah, de zoon van Remalia, de koning van Israël, ten strijde tegen Jeruzalem. Zij belegerden Achaz, maar waren niet tot strijden in staat. 6 In diezelfde tijd bracht Rezin, de koning van Syrië, Elath terug aan Syrië en verdreef hij de Judeeërs uit Elath; de Syriërs kwamen naar Elath en woonden daar tot op deze dag. 7 Toen stuurde Achaz boden naar Tiglath-Pileser, de koning van Assyrië, om te zeggen: Ik ben uw dienaar en uw zoon. Kom en verlos mij uit de hand van de koning van Syrië en uit de hand van de koning van Israël, die mij aan [willen] vallen. 8 Achaz nam het zilver en het goud dat in het huis van de HEERE en in de schatkamers van het huis van de koning aangetroffen werd, en hij stuurde [dat als] geschenk naar de koning van Assyrië. 9 De koning van Assyrië luisterde naar hem: de koning van Assyrië trok op tegen Damascus, nam het in en voerde [de inwoners] weg naar Kir, en Rezin doodde hij.

Terwijl Achaz zo afgodisch bezig is, komen er vijanden op hem af: “Rezin, de koning van Syrië, met Pekah, de zoon van Remalia, de koning van Israël.” Zij trekken “ten strijde tegen Jeruzalem”. Zoals steeds vallen vijanden Gods volk aan als het volk afwijkt van God. Zonder God zijn ze altijd zwakker dan de zwakste vijand. Tegelijk is een vijandig volk een middel in Gods hand om Zijn volk weer bij Hem terug te brengen. Het is nog belangrijk erop te wijzen wat voor een afschuwelijke rol Pekah in zijn verbond met Syrië speelt. Hij, nota bene de koning van Israël, wil meehelpen een eind te maken aan het huis van David.

In *Jesaja 7* lezen we meer bijzonderheden over dit optrekken van Rezin en Pekah tegen Jeruzalem. Daar zien we dat God in genade met Achaz wil handelen. In Zijn genade laat God niet toe dat deze vijanden Jeruzalem innemen (*zie Js 7:1*). Dan heeft Hij door Jesaja een boodschap voor Achaz bij “het einde van de waterloop van de bovenvijver, bij de weg naar het Blekersveld” (*Js 7:3*). Het is een symbolische plaats. Het is een

plaats die spreekt van reiniging en verkwikking die hem worden aangeboden als hij bereid is te luisteren naar de stem van de HEERE.

Jesaja stelt de vijanden, *“Rezin en Syrië en de zoon van Remalia”* (Js 7:4), als volkomen onbeduidend voor. Hij profeteert over hun einde door de macht van Assyrië, waarvan Achaz zijn hulp verwacht. Jesaja bemoeidigt Achaz dat er uitkomst is, als hij rustig op de HEERE vertrouwt. Achaz krijgt zelfs het aanbod om een teken te vragen van de HEERE, waardoor hij zeker mag weten dat de HEERE hem van die vijanden zal verlossen. Maar Achaz weigert dit aanbod met gehuichelde vroomheid (zie Js 7:10-12). Hij heeft zijn eigen politiek.

Dan geeft de HEERE Zelf een teken, niet aan Achaz, maar aan het huis van David. Hij belooft de Messias (zie Js 7:13). Hij is het antwoord op alle politieke vragen. Hij laat Achaz ook weten dat hijzelf door de bondgenoot op wie hij zijn hoop heeft gevestigd, zal omkomen, omdat hij weigert op de HEERE te vertrouwen (zie Js 7:17).

Achaz is een van die figuren die alleen op hun eigen verstand en waarneming vertrouwen. Vertrouwen op de HEERE, Die je niet kunt zien en bij Wie je maar moet afwachten of zal gebeuren wat Hij zegt, is hem te vaag. Neem dan Assyrië. Die is vlakbij, je kunt hem zien en hij helpt direct.

Is dat niet een spanningsveld dat wij herkennen, waarin ook wij kunnen verkeren? Kiezen wij niet ook vaak voor een directe oplossing in plaats van ons te onderwerpen aan wat God zegt? Ga ik voor wat, volgens mij, zeker werkt, of wacht ik op wat God heeft aangeboden? Laten we als voorbeeld eens denken aan spanningen in een huwelijk. In een huwelijk kunnen teleurstellingen voorkomen. Zoekt de man dan het gesprek met zijn vrouw, misschien ook met hulp van iemand anders, zodat ze weer samen kunnen bidden voor hun nood? Of zoekt hij zijn heil bij een andere vrouw, iemand van zijn werk, bij wie hij zijn verhaal kwijt kan, iemand ‘die mij zo goed begrijpt’?

De hulpvraag aan Assyrië mag ook wat kosten. De kosten voor de hulp worden betaald met zilver en goud uit de tempel, *“het huis van de HEERE”*. Elk verbond dat een christen aangaat met de vijand van God, de wereld, gaat ten koste van de waarheid van de verzoening (waarvan het zilver spreekt) en ten koste van de heerlijkheid van God (waarvan

het goud spreekt). Steeds weer wordt de tempel leeggeroofd ten gunste van de wereld. God en Zijn belangen zijn volledig buiten beeld geraakt.

Het verbond lijkt te werken en de prijs waard te zijn. De koning van Assyrië doet wat hem is gevraagd. Hij trekt tegen Damascus op, verslaat de Syriërs en neemt zo de dreiging voor Achaz van deze vijanden weg. Achaz is daardoor des te vaster komen te zitten in de strik van de duivel. Zijn volgende stappen maken duidelijk dat hij helemaal met de HEERE afrekent. Hij gaat Hem vervangen door wat voor hem aantrekkelijk is.

Het altaar van de HEERE vervangen | *verzen 10-18*

10 Toen ging koning Achaz naar Damascus, Tiglath-Pileser, de koning van Assyrië, tegemoet. Toen hij het altaar dat in Damascus was, gezien had, stuurde koning Achaz een afbeelding van dat altaar naar de priester Uria, [samen] met het ontwerp ervan, overeenkomstig heel zijn vorm. 11 En de priester Uria bouwde een altaar. Overeenkomstig alles wat koning Achaz [hem] vanuit Damascus toegestuurd had, zo maakte de priester Uria [het], voordat koning Achaz uit Damascus kwam.

12 Toen de koning uit Damascus gekomen was, zag de koning het altaar. De koning naderde tot het altaar en offerde daarop. 13 Hij liet zijn brandoffer en zijn spijsoffer in rook opgaan, hij goot zijn plengoffer uit en hij sprenkelde het bloed van zijn dankoffers op dat altaar. 14 Maar het koperen altaar, dat voor het aangezicht van de HEERE stond, haalde hij van de voorkant van het huis vandaan, van [waar het stond] tussen het [nieuwe] altaar en het huis van de HEERE; en hij zette het aan de noordkant van het [nieuwe] altaar. 15 En koning Achaz gebod de priester Uria: Laat op het grote altaar het morgenbrandoffer en het avondgraanoffer in rook opgaan, het brandoffer van de koning en zijn graanoffer en het brandoffer van heel de bevolking van het land, hun graanoffer en hun plengoffers. Sprenkel daarop al het bloed van de brandoffers en al het bloed van de slachtoffers. Maar het koperen altaar zal mij tot onderzoek dienen. 16 En de priester Uria deed overeenkomstig alles wat koning Achaz geboden had. 17 En koning Achaz sneed de sierlijsten van de onderstellen af en verwijderde het spoelbekken [dat] daarop [stond]. Verder haalde hij de zee van de koperen runderen af, die daaronder waren, en zette die

op een stenen vloer. 18 Ook verwijderde hij de sabbatsgalerij, die zij in het huis gebouwd hadden, en de buitenste ingang voor de koning in het huis van de HEERE, omwille van de koning van Assyrië.

Achaz gaat naar Damascus om zijn weldoener en beschermer, de koning van Assyrië, te begroeten. Het lijkt erop dat de plaats van ontmoeting het altaar is dat in Damascus staat. Achaz komt onder de indruk van dat altaar. Het is een groot altaar (*vers 15*). Mogelijk is het een van oorsprong Assyrisch altaar. Hij ziet dat de goden van Assyrië hen hadden geholpen. Nu wil hij zich ook van de gunst van deze goden verzekeren en aan hen offeren. Daarom wil hij een altaar zoals zij dat hebben.

Terwijl hij nog in Damascus is, stuurt hij er een afbeelding van naar de priester Uria.

Toen nam ik voor mijzelf betrouwbare getuigen: Uria, de priester, ... (Js 8:2b)

Uria is een trouwe man (*Js 8:2b*), maar ook een man zonder ruggengraat. Hij heeft geen kracht om nee te zeggen. Hij doet wat hem is gezegd en zelfs zo snel dat het altaar klaar is voordat Achaz terug is. Als Achaz weer in Jeruzalem is en het altaar ziet, nadert hij tot het altaar en offert erop. *Vers 12* spreekt nadrukkelijk over Achaz als "koning" (driemaal in dit vers). Er is een sterke overeenkomst met koning Jerobeam I en zijn altaar (*zie 1Kn 12:32-33*). We moeten constateren dat Jerobeam en zijn altaardienst nu in Juda zijn binnengekomen.

De offers die Achaz brengt (*vers 13*), kennen we uit *Leviticus 1-7*. Opmerkelijk is dat het zondoffer ontbreekt. Het benadrukt dat zijn dienst slechts een uitwendige dienst is. Er is geen enkel besef van zonde aanwezig. Hij regelt alles naar eigen goeddunken. Het is helemaal een eigenwillige godsdienst. Dat zien we ook als hij het koperen brandofferaltaar verwijdert van de plaats waar het hoort en in plaats daarvan zijn zelf nagemaakte altaar neerzet (*vers 14*). Het altaar van Achaz moet centraal staan.

Het altaar van de HEERE wordt niet helemaal verwijderd. Het wordt op een afstand geplaatst, zodat het op de plaats waar het staat, als het ware in de verte herinnert aan de dienst van de HEERE.

Achaz bepaalt dat vanaf nu het grote altaar, zijn altaar, moet worden gebruikt om de voorgeschreven offers op te brengen (*vers 15*). Hij geeft de priester Uria opdracht erop toe te zien dat het zo gebeurt als hij heeft

bevolen. Het koperen altaar van de HEERE heeft voor hem afgedaan voor wat betreft de offerdienst aan de ware God. In plaats daarvan maakt hij er een plaats van waar hij tot demonen kan naderen om hun om raad te vragen.

De vernieuwingsdrijf van Achaz kent geen grenzen. Het volgende onderdeel van de oude eredienst dat eraan moet geloven, is de koperen zee die op twaalf runderen staat. Hij snijdt de sierlijsten van de onderstellen af en verwijdert het spoelbekken (*vers 17*). Ook haalt hij de zee van de runderen af. Hij rekent (in dit beeld) af met de gedachte dat reinheid nodig is om dienst in het huis van de HEERE te kunnen doen.

De runderen zijn niet een versiering voor de koperen zee, maar vormen het draagvlak voor reiniging. Het is een beeld dat ervan spreekt dat reiniging moet gebeuren op de grond van het offer van Christus. Runderen spreken van Zijn dienst die Hij voortdurend voor ons uitoefent. Die grondslag wordt vervangen door een stenen vloer, een grondslag die door mensen is gemaakt.

Ook de sabbatsgalerij wordt opgeofferd aan zijn vernieuwingsdrang (*vers 18*). Wat de sabbatsgalerij precies is geweest, is niet duidelijk. Er wordt wel gedacht aan een overdekte plaats in de tempel waar de koning op de sabbat plaatsnam bij zijn bezoek aan de tempel. Dat zou goed kunnen, omdat het verwijderen van de sabbatsgalerij wordt verbonden aan het wegnemen van *“de ingang van de koning in het huis van de HEERE”* (zie en vgl. *1Kn 10:5; Ez 46:1-2*). Het toont zijn minachting voor de sabbat (de rust van God en Zijn volk) en de absolute onwil om als koning verbonden te zijn met de woonplaats van God (het besef dat hij alleen koning kan zijn als hij erkent dat God zijn Heer is).

Hij laat alles weghalen wat ook maar even aan de dienst aan de ware God herinnert. Al zijn handelingen betekenen de afschaffing van de ware dienst aan God. Hij stelt een godsdienst in die helemaal aan zijn smaak beantwoordt. Dat is de beproefde methode om af te rekenen met wat God daarover te zeggen heeft. Het is belangrijk aan God te vragen hoe Hij wil dat we eredienst doen. Dat betekent voor ons dat we Zijn Woord raadplegen in een gezindheid van onderworpenheid aan wat Hij zegt.

Het betekent niet dat onze aanbidding steeds langs bepaalde, vastgestelde patronen via standaardformuleringen moet verlopen. De Heilige

Geest zal telkens andere aspecten aan ons laten zien waarvoor we God kunnen en willen aanbidden. Er is geen liturgie voor op te stellen.

Iemand stelde terecht: We moeten niet met onze aanbedding spelen en die verluchten met interviews en onderhoudende optredens (entertainment). Opmerkelijk genoeg stelde hij daarbij: 'In de gemeente die ik dien, wordt onze aanbedding zorgvuldig zo gepland, dat we nooit op twee zondagen achter elkaar hetzelfde hebben.'

Toen ik dit las, be kroop mij de gedachte dat de schrijver zelf handelde naar het model van Achaz, dat hij eerst (terecht) aanklaagde. Is de Heilige Geest niet de Enige Die de aanbedding van de gemeente zo kan leiden dat de aanbedding elke keer weer anders is, nieuw en fris, en dat het toch voldoet aan de aloude waarheden van Gods Woord (vgl. Jh 4:23-24)?

Maar er komt een uur, en het is er, dat de ware aanbidders de Vader zullen aanbidden in geest en waarheid; immers, de Vader zoekt zulke [personen] die Hem aanbidden. God is een geest, en wie Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid. (Jh 4:23-24)

Dood van Achaz | verzen 19-20

19 Het overige nu van de geschiedenis van Achaz, wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? 20 En Achaz ging te ruste bij zijn vaderen en werd begraven bij zijn vaderen in de stad van David, en Hizkia, zijn zoon, werd koning in zijn plaats.

Met het voorgaande is door God in dit boek alles over Achaz gezegd wat er van hem te zeggen is en wat voor ons nuttig is om te weten. "Het overige" staat "beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda". Dat "overige" kan niet donkerder zijn dan wat Gods Geest ons in dit hoofdstuk heeft meegedeeld, wel meer in bijzonderheden. Die bijzonderheden zijn voor ons niet nodig om te weten. Wat ons wordt verteld, houdt een ernstige waarschuwing in ons niet tot de wereld om hulp te wenden en in het dienen van God niet onze eigen ideeën te volgen.

Het laatste vers geeft in deze diep duistere periode in het volk van God een straal van hoop. Die straal van hoop is Hizkia. God bereidt een opwekking voor door een Godvrezende zoon koning te laten worden in de plaats van zijn goddeloze vader Achaz.

2 Koningen 17

Dit hoofdstuk beschrijft de geschiedenis van de Samaritanen. Na dit hoofdstuk gaat het verder over de koningen van Juda. De meeste stammen van het noorden zijn al weggevoerd. Het rijk bevat nu nog alleen Samaria en de landstreken eromheen. Daarover regeert Hosea, die ook door moord aan de macht gekomen is.

Hosea koning over Israël | verzen 1-4

1 In het twaalfde jaar van Achaz, de koning van Juda, werd Hosea, de zoon van Ela, koning over Israël in Samaria [en hij regeerde] negen jaar. 2 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, alleen niet zoals de koningen van Israël die er vóór hem geweest waren. 3 Tegen hem trok Salmaneser op, de koning van Assyrië; Hosea werd zijn dienaar en droeg schatting aan hem af. 4 Maar toen de koning van Assyrië een samenzwering bij Hosea ontdekte, [namelijk] dat deze boden gestuurd had naar So, de koning van Egypte, en dat hij de schatting aan de koning van Assyrië niet als tevoren van jaar tot jaar afdroeg, nam de koning van Assyrië hem gevangen en sloot hij hem op in de gevangenis.

We keren weer terug naar het tienstammenrijk, waarvan we in dit hoofdstuk het einde lezen. Al eerder is vermeld dat Hosea de nieuwe koning van Israël is (2Kn 15:30). Ook van hem moet worden gezegd, als van alle koningen van Israël, dat hij doet “wat slecht was in de ogen van de HEERE”. Wat niet volgt, is dat hij doet zoals Jerobeam heeft gedaan, dat wil zeggen dat hij de door Jerobeam gemaakte kalveren aanbidt. Het lijkt erop dat dit niet van hem gezegd kon worden omdat deze kalveren naar alle waarschijnlijkheid al waren weggevoerd (zie Hs 10:5). Het betekent dat als iemand een kwaad niet doet, het niet wil zeggen dat hij beter is, maar dat het kan komen doordat hij niet in de gelegenheid is.

Koning Hosea is goed in samenzweringen. Hij heeft eerder een samenzwering gesmeed tegen Pekah om hem te vermoorden en koning te worden (2Kn 15:30). Nu heeft hij een samenzwering gesmeed met de koning van Egypte, bij wie hij in het geheim steun zoekt. De koning van

Assyrië ontdekt deze samenzwering echter. Hosea wordt gevangen genomen en als gevangene naar Assyrië gevoerd. Nog een aanleiding tot zijn gevangenneming is dat hij niet langer de schatting betaalt die hem door de koning van Assyrië was opgelegd. Een en ander betekent zijn ondergang. De profeet Hosea schrijft ook over de ondergang van koning Hosea (Hs 10:7; 11:5).

Samaria is afgehouden; zijn koning [drijft] als een tak op het water. (Hs 10:7)

Hij zal niet terugkeren naar het land Egypte, maar Assyrië, dat zal zijn koning zijn, want zij weigeren zich te bekeren. (Hs 11:5)

Israël weggevoerd | verzen 5-6

5 Vervolgens trok de koning van Assyrië het hele land door. Hij trok ook op naar Samaria en belegerde het drie jaar [lang]. 6 In het negende jaar van Hosea nam de koning van Assyrië Samaria in en voerde Israël weg naar Assyrië. Hij liet hen wonen in Halah en in Habor, aan de rivier Gozan en in de steden van Medië.

Niet alleen koning Hosea wordt weggevoerd in gevangenschap. De koning van Assyrië trekt het land door, belegerd Samaria en neemt het in en voert de hele bevolking van Israël weg naar Assyrië. Dat gebeurt in het negende jaar van Hosea, dat is het laatste jaar van zijn regering (vers 1). Het volk van God is in slavernij terechtgekomen en wordt gedwongen een vreemde koning in een vreemd land te dienen. Het is het roemloze einde van een (deel van een) volk dat eens onder een andere Hosea, de zoon van Nun (dat is Jozua, zie Nm 13:6,18), het land is binnengetrokken. Nu worden ze op smadelijke wijze onder koning Hosea, de zoon van Ela, uit het land weggevoerd. De reden daarvoor wordt in de volgende verzen uitvoerig aangetoond.

Zij zullen zich in de komende tijd met de heidenen vermengen te midden waarvan zij wonen. Daarmee lijkt de naam van Israël van de aardbodem te zijn verdwenen. Maar God houdt Zijn volk in het oog (vgl. Jk 1:1; Hd 26:7). Aan het eind van de tijd zal Hij uit de stammen die Hij in Zijn tucht uit Zijn land heeft moeten verdrijven en in verstrooiing heeft moeten heenzenden,

Jakobus, slaaf van God en van [de] Heer Jezus Christus, aan de twaalf stammen in de verstrooiing: gegroet! (Jk 1:1)

En nu sta ik terecht wegens [de] hoop van de belofte door God aan onze vadersen gedaan, waartoe onze twaalf stammen, terwijl zij vurig nacht en dag [God] dienen, hopen te komen; over deze hoop, o koning, word ik door [de] Joden beschuldigd. (Hd 26:6-7)

een overblijfsel terugbrengen in Zijn land

(Js 11:12a; zie ook Dt 30:2-4; Ps 147:2; Js 56:8).

Hij zal een banier omhoogheffen onder de heidenvolken en Hij zal de verdrevenen van Israël verzamelen

... (Js 11:12a)

Tijdens de regering van koning Hosea

heeft de profeet Hosea ook gesproken over

het heerlijke herstel van het tienstammenrijk, samen met het tweestammenrijk. In *Hosea 11:8* horen we de HEERE in Zijn erbarmen over hen: "Hoe zal Ik u prijsgeven, Efraïm, u uitleveren, Israël?". In *Hosea 13:14* spreekt de HEERE dat Hij hen zal "verlossen uit de macht van het graf" en hen zal "vrijkopen uit de dood". Ook in *Hosea 14* spreekt de HEERE over Zijn werk in Israël en wat Hij voor hen zal zijn (zie *Hs 14:4-9*), dat Hij hen zal genezen en dat Hij voor hen als de dauw zal zijn. Als we dit weten, ziet de geschiedenis van dit hoofdstuk er toch anders uit.

Aanleiding tot de wegvoering | *verzen 7-23*

7 Dit gebeurde omdat de Israëlieten gezondigd hadden tegen de HEERE, hun God, Die hen uit het land Egypte geleid had, onder de hand van de farao vandaan, de koning van Egypte. Zij hadden andere goden vereerd, 8 en hadden gewandeld overeenkomstig de verordeningen van de heidenvolken die de HEERE van voor [de ogen van] de Israëlieten verdreven had; de koningen van Israël hadden die uitgevaardigd. 9 De Israëlieten hadden dingen bedacht die niet juist zijn tegenover de HEERE, hun God; zij hadden in al hun steden [offer]hoogten voor zich gebouwd, van de wachttoren af tot de versterkte steden toe. 10 Zij hadden gewijde stenen en gewijde palen voor zich opgericht, op elke hoge heuvel en onder elke bladerrijke boom. 11 Zij hadden daar, op alle [offer]hoogten, reukoffers gebracht, zoals de heidenvolken die de HEERE had weggevoerd, van vóór hun [ogen]. Zij hadden slechte dingen gedaan om de HEERE tot toorn te verwekken. 12 Zij hadden de stinkgoden gediend, waarvan de HEERE tegen hen gezegd had: U mag dit niet doen.

13 Toen de HEERE Israël en Juda door de dienst van alle profeten, van alle zieners, gewaarschuwd had: Bekeer u van uw slechte wegen en neem Mijn geboden [en] Mijn verordeningen in acht, overeenkomstig heel de wet die Ik uw vaders geboden heb, en die Ik tot u gezonden heb door de dienst van Mijn dienaren, de profeten – 14 toen luisterden zij niet, maar zij waren halsstarrig, zo halsstarrig als hun vaders, die niet in de HEERE, hun God, geloofd hadden.

15 Ook verwierpen zij Zijn verordeningen en Zijn verbond, dat Hij met hun vaders gesloten had, en Zijn getuigenissen, waarmee Hij hen gewaarschuwd had. Zij gingen de nietige [afgoden] achterna, zodat zij [zelf] nietig werden. [Ze gingen] de heidenvolken achterna die rondom hen [woonden], terwijl de HEERE hun geboden had niet te doen als zij. 16 Ja, zij verlieten al de geboden van de HEERE, hun God, en maakten gegoten beelden voor zich: twee kalveren. Ze maakten gewijde palen, bogen zich voor heel het leger aan de hemel neer en dienden de Baäl. 17 Ook deden zij hun zonen en dochters door het vuur gaan, pleegden waarzeggerijen en deden aan wichelarij, en verkochten zich om te doen wat slecht was in de ogen van de HEERE [en] Hem tot toorn te verwekken.

18 De HEERE was zeer toornig op Israël, zodat Hij hen wegdeed van Zijn aangezicht. Er bleef niets over dan alleen de stam van Juda. 19 [Maar] zelfs Juda nam de geboden van de HEERE, hun God, niet in acht: zij wandelden overeenkomstig de verordeningen van Israël, die zij gemaakt hadden.

20 Toen verwierp de HEERE het hele nageslacht van Israël. Hij vernederde hen en gaf hen in de hand van plunderaars, totdat Hij hen van Zijn aangezicht weggeworpen had. 21 Hij scheurde Israël namelijk los van het huis van David, en zij maakten Jerobeam, de zoon van Nebat, koning. Jerobeam dreef Israël van achter de HEERE vandaan en deed hen een grote zonde bedrijven. 22 De Israëlieten wandelden overeenkomstig alle zonden van Jerobeam, die hij gedaan had; zij weken daar niet van af, 23 totdat de HEERE Israël van Zijn aangezicht wegdeed, zoals Hij gesproken had door de dienst van al Zijn dienaren, de profeten. Zo werd Israël in ballingschap uit zijn land weggevoerd naar Assyrië, tot op deze dag.

God heeft Assyrië als tuchtroede voor Zijn volk gebruikt. De directe aanleiding voor de wegvoering door de koning van Assyrië is de opstand van koning Hosea. Maar de geestelijke achtergronden zijn natuurlijk veel belangrijker en ingrijpender. De geestelijke achtergronden die de dieperliggende aanleiding voor de wegvoering zijn, die de rechtvaardiging ervoor zijn, worden in de volgende verzen uitvoerig gegeven.

De hele beschrijving maakt duidelijk dat God enerzijds zeer geduldig is geweest en anderzijds ten slotte genooddaakt werd dit oordeel over

Zijn volk te brengen. De geschiedschrijver laat de hele geschiedenis van Gods volk de revue passeren, niet alleen van de tien stammen, maar van alle twaalf stammen.

Er wordt een overvloed aan redenen voor de wegvoering gegeven, redenen die allemaal nauw met elkaar samenhangen, waarom God dat met Zijn volk heeft gedaan. Het gebeurde omdat zij hadden gezondigd en dat niet alleen maar tijdens de regering van en door koning Hosea. De Geest van God gaat terug helemaal naar het begin van hun geschiedenis als volk van God. Vanaf toen tot nu toe heeft de zonde van Israël zich opgehoopt. Het vindt allemaal zijn oorsprong in het vereren van "andere goden" (vers 7).

Het vereren van andere goden heeft gevoerd tot het wandelen "overeenkomstig de verordeningen van de heidenvolken" (vers 8). Dit wordt als eerste zonde genoemd. We zien hierin een beeld van de ontwikkeling van de christenheid. Dat heeft geleid tot het bedenken van dingen "die niet juist zijn tegenover de HEERE, hun God" (vers 9). Ze hebben eigen plaatsen gemaakt om God te offeren.

Op die zelfbedachte en zelfgemaakte plaatsen hebben ze aan de afgoden geofferd (vers 11). Dat kennen we ook in de christenheid, waar alles wat ons van de ware God wegvoert, als afgodendienst moet worden bestempeld. Daarvoor worden we indringend gewaarschuwd (1Jh 5:21).

*Kinderen, wacht u voor de afgoden.
(1Jh 5:21)*

De volgende stap is dat het volk zich aan die goden heeft overgegeven, hen is gaan dienen en dat tegen het uitdrukkelijke verbod van de HEERE in (vers 12; zie Ex 20:3-5). De HEERE heeft dus een uitdrukkelijk verbod gegeven, maar Hij heeft Zich daarna ook niet onbetuigd gelaten over Zijn wil. Hij heeft "Israël en Juda door de dienst van alle profeten, ... gewaarschuwd" zich te bekeren en terug te keren van hun slechte wegen en Zijn verordeningen weer in acht te nemen. In plaats van te luisteren heeft het volk het getuigenis van God verworpen. Ze hebben Gods verordeningen veracht, terwijl ze de verordeningen van de heidenvolken hielden. Zijn dienaren werden veracht en Zijn inzettingen werden veracht (verzen 13-15).

Als vervanging van de dienst in Jeruzalem hebben ze twee gouden kalveren gemaakt. Daar hebben ze zich voor neergebogen. Ze hebben zelfs hun zonen en dochters door het vuur laten gaan. Zo hebben ze

zich verkocht aan de duivel. Het doel van dit alles was om de HEERE te sarren en te beledigen en Hem tot toorn te verwekken (*verzen 16-17*).

Het resultaat is dat de HEERE *“zeer toornig op Israël”* werd en hen wegdeed van voor Zijn aangezicht. Er bleef geen stam over, behalve Juda. Van de andere stammen waren slechts enkele mensen in het land achtergebleven (*vers 18*).

Dat Juda als enige stam nog overbleef, is voor Juda geen zaak om zich over op de borst te slaan. In deze hele opsomming van de zonden van Israël wordt in een enkel vers (*vers 19*) ook iets over Juda gezegd. Juda zal het niet beter doen. Het is om te voorkomen dat Juda zich beroemt dat zij toch niet zo slecht zijn als de tien stammen. Een dergelijke houding zou heel ongepast en heel onterecht zijn, want zij volgen Israël, zij het op afstand, in het kwaad. Ze zullen Israël zelfs inhalen als het gaat om het bedrijven van ongerechtigheid. Het resultaat is dat het hele Israël (de twaalf stammen) door de HEERE van voor Zijn aangezicht wordt weggedaan (*vers 20*).

Het oordeel over Zijn volk was in feite al begonnen met de scheuring van het rijk (*vers 21*). Jerobeam, de eerste koning van de tien stammen, ging hen voor in de weg achter de HEERE vandaan. Het was een weg die Gods Geest hier kwalificeert als een weg waarop *“grote zonde”* bedreven werd. De zonde van Jerobeam werd algemeen en ook volhardend bedreven. Daarvan weken ze niet af (*vers 22*).

Het is tragisch dat van het volk van God moet worden gezegd dat ze niet afweken van alle zonden van Jerobeam. Dat betekent dat ze daarin volhardden. Wat een contrast met hun houding ten opzichte van de HEERE. Het had zo moeten zijn dat ze niet afweken van de HEERE door volhardend achter Hem aan te gaan.

In *vers 23* volgt de conclusie van alle opgesomde zonden van het volk. De HEERE houdt Zich aan wat Hij heeft gezegd, ook als dat een woord van oordeel over ontrouw is. Al Zijn dienaren, de profeten, hebben het oordeel aangekondigd. Nu moet het komen. *“Zo werd Israël in ballingschap uit zijn land weggevoerd naar Assyrië, tot op deze dag.”*

De stamverbanden mogen dan verdwenen zijn, voor enkelingen is er altijd een weg van trouw en geloof die kan worden gegaan met en voor de HEERE. Dat is in alle tijden zo. God zorgt altijd voor een overblijfsel dat de weg van het geloof gaat. Zo zien we dat er in de tijd van Jerobeam

getrouwen naar Jeruzalem gaan (zie 2Kr 11:16). Zij willen God alleen dienen in verbinding met het ware altaar. Ze hebben zich letterlijk afgezonderd van de tien stammen.

Later laat Hizkia een uitnodiging uitgaan naar alle gebieden van de tien stammen om hen die van Gods volk daar wonen vandaar te roepen om naar Jeruzalem te komen. Hoewel de massa afwijzend reageert, geven toch enigen uit de tien stammen gehoor aan de oproep en komen naar Jeruzalem (zie 2Kr 30:11,18,25). Ook voor Gods volk in onze tijd geldt dat nooit de hoop mag worden opgegeven dat God de waarheid van de gemeente als hele lichaam van Christus in stand houdt. Als er maar geloof is om die zegen aan te nemen.

Er zijn ook opwekkingen in Samaria (2Kr 31:1; 2Kr 34:6,9,21). We hoeven uit dit hoofdstuk dus niet de indruk te krijgen dat het helemaal voorbij is met Samaria en de tien stammen. De HEERE kent ook in de tien stammen hen die de Zijnen zijn. De hoofdlijn in dit hoofdstuk is echter treurig.

De nieuwe bewoners van Samaria | verzen 24-28

24 De koning van Assyrië bracht [mensen] uit Babel, uit Chuta, uit Avva, uit Hamath en Sefarvaïm, en liet hen in de steden van Samaria wonen, in plaats van de Israëlieten. Zij namen Samaria in bezit en woonden in zijn steden. 25 En het gebeurde in de begin[tijd] dat zij daar woonden, dat zij de HEERE niet vreesden. Daarom zond de HEERE leeuwen onder hen, die [enigen] van hen doodden. 26 Daarom zeiden zij tegen de koning van Assyrië: De volken die u liet wegvoeren en in de steden van Samaria hebt laten wonen, kennen de wijze niet [waarop] de God van het land [gediend moet worden]; daarom heeft Hij leeuwen onder hen gezonden, en zie, die doden hen, omdat zij de wijze niet kennen [waarop] de God van het land [gediend moet worden]. 27 Toen gebod de koning van Assyrië: Breng een van de priesters die u daarvandaan weggevoerd hebt, daar naartoe om er te gaan wonen, zodat hij hun de wijze kan leren [waarop] de God van het land [gediend moet worden]. 28 Toen kwam een van de priesters die men uit Samaria weggevoerd had, en deze ging in Bethel wonen. Hij leerde hun hoe zij de HEERE moesten vrezen.

In *vers 24* wordt de draad met de geschiedenis weer opgenomen. We zien hoe het na de wegvoering verder gaat met de steden van Samaria. Deze steden krijgen nieuwe inwoners. Ze worden bevolkt met mensen uit andere landen. Hun kenmerk is als dat van Gods volk dat er eerst woonde, want ook zij vrezen de HEERE niet (*vers 25*). Daarom zendt de HEERE leeuwen onder hen.

Een natuurlijke reden kan zijn dat het aantal bewoners onvoldoende is om het land te bevolken, waardoor het wild gedierte kans krijgt zich te vermenigvuldigen (*zie Ex 23:29*). In elk geval is de hand van God erin. Hij gebruikt de leeuwen om deze mensen eraan te laten denken dat Hij er is en dat zij in Zijn land zijn. De mensen die er zijn komen wonen, zijn mensen die niets met de HEERE te maken hebben, ze bemoeien zich niet met Hem. De HEERE bemoeit Zich echter wel met hen. Omdat deze mensen in Zijn land wonen, zendt Hij een oordeel. God is niet de God alleen van het land Israël, maar van de hele wereld.

De inwoners van de Samaritaanse steden trekken een juiste conclusie, maar de oplossing van hun probleem is niet juist. Terwijl Gods handelen erop is gericht dat mensen naar Hem gaan vragen, wordt de koning van Assyrië benaderd. Het is hem duidelijk dat de leeuwen zijn gezonden vanwege het gebrek aan kennis van de God van het land. Om daarin verandering te brengen gebiedt de koning van Assyrië dat er een priester naar toe zal gaan die het volk *“de wijze kan leren [waarop] de God van het land [gediend moet worden]”*.

De priester die wordt gestuurd, zal ongetwijfeld een van de priesters van de gouden kalveren zijn. Het is een priester van een menggodsdienst. Deze man voert onder de nieuwe bewoners van de steden van Samaria een dienst in die nog meer vermengd is. Wat hij de bevolking van het land leert over de dienst van God, bestaat uit niets anders dan het waarnemen van uiterlijke vormen zoals hij ze had uitgevoerd toen hij er zelf nog woonde.

Deze vreselijke vermenging zien we ook in de christenheid. Priesters van de roomse kerk hebben overal ter wereld een menggodsdienst ingesteld. Het is een vermenging van waarheid en wereld. Mensen werden met het zwaard het water in gedreven om zich te laten dopen. Dat heeft Europa christelijk gemaakt. Hoezeer de naam ‘christelijk’

vandaag een hol begrip is geworden, hoeft geen betoog voor wie Gods Woord liefheeft en kent.

De godsdienst van de Samaritanen | verzen 29-33

29 Maar ieder volk bleef zijn [eigen] goden maken; zij plaatsten die in de huizen op de [offer]hoogten die de Samaritanen gemaakt hadden, ieder volk in hun steden, waar zij woonden. 30 De mensen uit Babel maakten Sukkoth Benoth, de mensen uit Chuta maakten Nergal, de mensen uit Hamath maakten Asima, 31 en de Avvieten maakten Nibha en Tartak. De mensen van Sefarvaïm verbrandden hun zonen met vuur voor Adrammelech en Anammelech, de goden van Sefarvaïm. 32 [Daarnaast] vreesden zij de HEERE, en stelden voor zichzelf uit hun geledingen priesters aan voor de [offer]hoogten, die voor hen [dienst] deden in de huizen op de [offer]hoogten. 33 Zij vreesden de HEERE maar dienden [ook] hun goden, overeenkomstig de handelwijze van de volken waaruit men hen weggevoerd had.

Naast het ritueel vereren van de God van Israël, blijft elk volk ook trouw aan de eigen goden die ze zelf maakten. Uiterlijk doen ze wat gepast is voor een trouwe Israëliet, daarbij geholpen door een ‘originele’ priester. Het dienen van hun eigen goden verdraagt zich uitstekend met de dienst aan de HEERE zoals die hun is geleerd door de priester. Dat is wat de roomse kerk heeft gedaan, die heidense goden christelijk maakte, zodat ieder er een aanhanger van kan worden en toch zijn eigen goden kan blijven houden, zij het soms met andere namen.

In vers 29 komt voor het eerst de naam ‘Samaritanen’ voor.

Ongehoorzaam aan het Woord | verzen 34-41

34 Tot op deze dag toe doen zij overeenkomstig de vroegere handelwijze. Zij vrezen de HEERE niet en zij handelen niet naar hun verordeningen, naar hun bepalingen, naar de wet en naar het gebod dat de HEERE geboden heeft aan de kinderen van Jakob, die Hij de naam Israël gaf. 35 Toch had de HEERE een verbond met hen gesloten en hun geboden: U mag geen andere goden vereren, u niet voor hen neerbuigen, hen niet dienen en niet aan hen offeren. 36 Maar de HEERE, Die u met grote kracht en met een uitgestrekte arm uit het land Egypte geleid heeft – Hem moet u vrezen, voor Hem

moet u zich buigen en aan Hem moet u offeren. 37 De verordeningen, de bepalingen, de wet en de geboden, die Hij u voorgeschreven heeft, moet u alle dagen nauwlettend in acht nemen; u mag geen andere goden vereren. 38 Het verbond dat Ik met u gesloten heb, mag u niet vergeten; u mag andere goden niet vereren. 39 Voorwaar, de HEE-RE, uw God, moet u vrezen; dan zal Hij u redden uit de hand van al uw vijanden. 40 Maar zij luisterden niet en deden overeenkomstig hun vroegere handelwijze. 41 Deze volken vreesden de HEERE én zij dienden hun afgodsbeelden. Ook hun kinderen en hun kleinkinderen doen zoals hun vadersen gedaan hebben, tot op deze dag.

Vers 34 lijkt weer een tegenstelling met de vorige verzen. In de vorige verzen staat dat zij de HEERE vrezen en nu staat er dat zij de HEERE niet vrezen. Het is echter geen tegenstelling. Het eerste vrezen van de HEERE is alleen uiterlijk, terwijl het in *vers 34* om het vrezen van de HEERE met het hart gaat.

Een waarachtig vrezen van de HEERE, een vrees met het hart, is niet bij het volk aanwezig. De toetssteen voor een waarachtig vrezen van de HEERE is of er gehoorzaamheid is aan wat de HEERE in Zijn Woord heeft gezegd. Die gehoorzaamheid is ten enenmale afwezig bij de bewoners van de steden van Samaria. Dat wordt duidelijk in de *verzen 34-40* naar voren gebracht. In die verzen wordt uitvoerig gesproken over het belang van het Woord ("*de verordeningen, de bepalingen, de wet en de geboden*", *vers 37*), met in *vers 41* de conclusie.

De conclusie brengt ons in een volgende fase van de ontwikkeling van Samaria en de godsdienst die daar wordt aangehangen. We vinden die fase in de evangeliën. Daar vinden we niets over een afgodendienst die door de Samaritanen wordt bedreven. De Samaritanen geloven in de vijf boeken van Mozes en dienen de HEERE op de berg Gerizim. Het is echter een godsdienst die zijn wortels heeft in wat we hier vinden.

In wat de Heer Jezus tot de Samaritaanse vrouw zegt, horen we hoe Hij die dienst beoordeelt: "*U aanbidt wat u niet weet*" (Jh 4:22). Samaritanen aanbidden dus wat zij niet weten. Deze Samaritanen hebben de Schrift in de hand waarin geschreven staat dat de HEERE in Jeruzalem woont en dat Hij daar aanbeden wil worden. De vrouw weet dat en toch zegt ze: "*Onze vadersen hebben op deze berg aangebeden*" dat is de berg Gerizim. Dus tegen de duidelijke uitspraken van Gods Woord in hebben de

Samaritanen een eigen plaats van eredienst met een vorm die ze zelf hebben bedacht.

In de kerkgeschiedenis hebben we een dergelijke ontwikkeling. Wat we bij de Samaritanen zien, zien we zich herhalen in het protestantisme. In het protestantisme is het Woord op het rooms-katholicisme heroverd en heeft men met de afgodendienst afgerekend. Maar daarmee is het eindstation niet bereikt. Er moet nog iets volgen. Het gaat om het innemen van de ware plaats van aanbidding. Die kan alleen door de Profeet, de Heer Jezus, worden bekendgemaakt. Hij is die ware plaats.

Wat de Samaritanen en de christenheid nodig hebben, is de Heer Jezus, de Zoon van God Die over de Vader kan spreken. Wie met Hem in verbinding komt, wordt ook gewezen op de ware plaats van aanbidding. Die plaats is niet geografisch bepaald, zoals Jeruzalem, maar is geestelijk van aard. Het gaat om aanbidding *“in geest en waarheid”* (zie Jh 4:23-24), dat wil zeggen aanbidding moet gebeuren op een geestelijke en waarachtige wijze. Dat betekent dat een totaal andere grondslag moet worden ingenomen dan zoals het in Samaria ging in de tijd van de wegvoering.

De tegenstellingen tussen Joden en Samaritanen waren groot. De Joden verachtten de Samaritanen, maar de Heer Jezus veracht de Samaritanen niet. Dat houdt voor ons een waarschuwing in. Als we door genade de Vader in geest en waarheid mogen aanbidden op de plaats waar de Heer Jezus nu woont, dat is waar de gemeente samenkomt (Mt 18:20), mogen we anderen niet verachten die naar een plaats

Want waar twee of drie vergaderd zijn in mijn naam, daar ben Ik in hun midden. (Mt 18:20)

gaan die niet met het Woord in overeenstemming is. Het is hoogmoed de ware plaats van aanbidding te kennen en verachtelijk neer te zien op hen die deze plaats niet kennen. Waar dat gevonden wordt, verdwijnt de Heer uit het midden. Hij kan niet zijn op een plaats waar hoogmoed is. Daar heerst de geest van Laodicéa. Daar staat Hij buiten, aan de deur (zie Op 3:14-20).

Wat we hier, in 2 Koningen 17, over de Samaritanen lezen, is niet het laatste wat we van Samaria horen. *“Tot op deze dag”* wil zeggen tot de dag van de geschiedschrijver. Hierboven is er al op gewezen dat de Heer Jezus in Johannes 4 juist tot een vrouw uit Samaria spreekt over de heerlijkste dienst van de gelovige, of het doel van het leven van de

gelovige: de aanbedding van de Vader. Iets dergelijks zien we in *Lukas 17*. Daar vindt een Samaritaan die van zijn melaatsheid is gereinigd de ware plaats van aanbedding: aan de voeten van de Heer Jezus (*Lk 17:15-16*). Naar aanleiding van deze twee voorbeelden kunnen we zeggen dat een zuster (in *Johannes 4*) en een broeder (in *Lukas 17*) deze plaats van aanbedding hebben gevonden.

Eén van hen nu, toen hij zag dat hij gezond was geworden, keerde terug, terwijl hij met luider stem God verheerlijkte. En hij viel op [zijn] gezicht aan zijn voeten en dankte Hem; en deze was een Samaritaan. (Lk 17:15-16)

In de bekende gelijkenis van de barmhartige Samaritaan vergelijkt de Heer Jezus Zichzelf met een Samaritaan (zie *Lk 10:25-37*). In die gelijkenis gaat het om de vraag wie mijn naaste is. De Naaste is Hij Die tot ons is gekomen. Wil ik de plaats van de naaste ten opzichte van Hem innemen en afhankelijk zijn van Zijn genade?

2 Koningen 18

Hier begint het laatste deel van *2 Koningen*. Het gaat daarin over de geschiedenis van Juda, het tweestammenrijk. Die geschiedenis wordt vooral bepaald door de koningen Hizkia en Josia. De HEERE heeft door elk van hen voor een periode van opwekking gezorgd.

De geschiedenis van Hizkia vinden we drie keer in de Schrift: hier, in *Jesaja 36-39* en in *2 Kronieken 29-32*. Dat zijn geschiedenis drie keer wordt verteld, betekent niet dat we drie keer hetzelfde verhaal lezen. Het is geen loutere herhaling. De geschiedenis in *Jesaja* komt voor een groot deel overeen met wat we hier vinden, maar in *2 Kronieken* is het veelal anders. In *2 Kronieken* wordt de priesterlijke zijde beschreven, terwijl we hier de historische gebeurtenissen hebben. In *Jesaja* wordt de geschiedenis vanuit profetisch perspectief beschreven.

In *2 Kronieken* gaat het vooral over het herstel van de tempel en het vieren van het Pascha. Beide gebeurtenissen vinden plaats in de begintijd van de regering van Hizkia. In *2 Koningen* en *Jesaja* gaat het meer over gebeurtenissen die in de tweede helft van zijn regering plaatsvonden.

In *Jesaja* krijgt deze geschiedenis zijn profetische betekenis. *Jesaja 36-39* vormt de afsluiting van het eerste deel van het boek, met daarin Assyrië als de grote vijand. Dat is ook wat in de eindtijd zal gebeuren. De verdelging van de koning van Assyrië, de koning van het noorden, zal gebeuren door de HEERE Zelf (de Heer Jezus), waardoor Hij Zijn volk zal bevrijden en waarna het volk in het vreedrijk onder de heerschappij van de Messias (de Heer Jezus) zal zijn. De directe les is dat er vertrouwen mag zijn op de Heer Jezus in de moeilijkste omstandigheden.

Hizkia wordt koning van Juda | *verzen 1-8*

1 Het gebeurde nu in het derde jaar van Hosea, de zoon van Ela, de koning van Israël, dat Hizkia koning werd, de zoon van Achaz, de koning van Juda. 2 Hij was vijftientig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde negentwintig jaar in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Abi, de dochter van Zacharia. 3 Hij deed wat juist was in de ogen van de HEERE, overeenkomstig alles wat zijn vader David gedaan had. 4 Hij nam de [offer]hoogten weg, sloeg de

gewijde stenen in stukken en hakte de gewijde palen om. Hij verbrijzelde ook de koperen slang, die Mozes gemaakt had, omdat de Israëlieten er tot die tijd toe reukoffers aan gebracht hadden; men noemde hem Nehustan.

5 Hij vertrouwde op de HEERE, de God van Israël, zodat er na hem zijns gelijke niet was onder alle koningen van Juda, en [ook niet onder hen] die er vóór hem geweest waren. 6 Want hij hield zich vast aan de HEERE; hij week er niet van af Hem na te volgen, en hij nam Zijn geboden in acht, die de HEERE Mozes geboden had.

7 De HEERE was met hem. Overal waarheen hij uittrok, handelde hij verstandig. Bovendien kwam hij in opstand tegen de koning van Assyrië en diende hem niet [meer]. 8 Hij was het die de Filistijnen versloeg, tot Gaza toe, en de bijbehorende gebieden [veroverde], van de wachttorens af tot de versterkte steden toe.

De tien stammen zijn weggevoerd uit het land Israël. Wat nog rest, is de geschiedenis van de twee stammen. Zoals al is opgemerkt, hebben de twee stammen zich niet laten waarschuwen door wat er met de tien stammen is gebeurd. Toch zal het nog enige tijd duren voordat ook voor de twee stammen het doek valt en zij worden weggevoerd in ballingschap. De twee stammen blijven nog geruime tijd het voorwerp van Gods genade. In de resterende tijd die de twee stammen in het land wonen, krijgen we enkele bijzondere bewijzen van die genade te zien.

Het eerste bewijs is dat God aan een goddeloze koning (Achaz) een Godvrezende zoon (Hizkia) schenkt. Daarin zien we de zorg van God voor een overblijfsel. De naam van de moeder van Hizkia wordt genoemd. Zij heet Abi, dat betekent 'mijn vader'. Zij heeft in de HEERE een Vader gekend Die haar heeft geholpen haar zoon Hizkia op te voeden in de vrees van de HEERE, een vrees die volledig ontbrak bij Achaz.

Hizkia is een koning op wie de HEERE met vreugde neerziet en die Hem herinnert aan David, de man naar Zijn hart. De eerste regeringsdaden die van Hizkia worden genoteerd zijn dingen die met afgoderij te maken hebben. Hij neemt weg en verwoest wat het hart van het volk in beslag had genomen en waardoor de HEERE werd vergeten en veracht. Daartoe behoort ook de koperen slang. De koperen slang was door de genade van God eens zegenrijk geweest. Het was een door God

gegeven middel waaraan voor elk lid van het volk dat door een giftige slang was gebeten, genezing verbonden was (Nm 21:8-9).

Dat wil niet zeggen dat de koperen slang genezing gaf. Iemand werd alleen genezen als hij in gehoorzaamheid aan wat God had gezegd naar de slang keek. Iemand keek dus alleen als hij geloofde in wat God had gezegd. De koperen slang werd echter een voorwerp van aanbidding en niet God. Alsof de koperen slang, dat stuk metaal, de redding had gegeven.

Zo kan het ook met het dragen van een kruisje zijn. Het kruis brengt redding voor ieder die gelooft dat Christus daar voor hem is gestorven (Jh 3:14-16). Wie echter een houten kruisje draagt en daaraan eer bewijst, laat zien dat voor hem dat kruisje een mascotte is. Dat moet verwoest worden. Dat is ook wat Hizkia doet met de Nehustan. Hij verbrijzelt dit afgodsbeeld.

En de HEERE zei tegen Mozes: Maak u een gijslang en zet hem op een staak. Het zal gebeuren dat ieder die gebeten is, in leven zal blijven, als hij daarnaar kijkt. Toen maakte Mozes een koperen slang en zette hem op de staak. En het gebeurde als de slang iemand beet dat hij naar de koperen slang keek en in leven bleef. (Nm 21:8-9)

En zoals Mozes de slang in de woestijn heeft verhoogd, zo moet de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat ieder die in Hem gelooft, <niet verloren gaat maar> eeuwig leven heeft. Want zo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat ieder die in Hem gelooft, niet verloren gaat maar eeuwig leven heeft. (Jh 3:14-16)

De kracht van de daden van Hizkia zit in zijn geloofsvertrouwen. De verzen 5-6 geven daarvan een indrukwekkend getuigenis. Daar lezen we dat *"hij vertrouwde op de HEERE"* op een manier die uniek is *"onder alle koningen van Juda"*. Hij *"hield zich vast aan de HEERE"*, weer zo'n prachtige uitdrukking. *"Hij week er niet van af Hem na te volgen, en hij nam Zijn geboden in acht, die de HEERE Mozes geboden had."* Zijn hele optreden geeft getuigenis van zijn trouw aan de HEERE, waarbij hij zich onderwerpt aan wat de HEERE heeft gezegd tegen Mozes. Het woord dat de HEERE vele eeuwen tevoren gesproken heeft, is voor Hizkia absolute maatstaf voor zijn levenswandel. Voor ons geldt hetzelfde. Wij, die ook in een eindtijd leven, worden ook herinnerd *"aan de woorden die tevoren door de heilige profeten gesproken zijn en aan het gebod van de Heer en Heiland, door uw apostelen [verkondigd]"* (2Pt 3:2; zie ook Jd :17).

Het hoeft geen verbazing te wekken dat we vervolgens lezen van Hizkia: *"De HEERE was met hem"* en dat hij *"verstandig"* handelt *"overall waarheen hij uittrok"*. Omdat hij op God vertrouwt, maakt hij een eind

aan de verbinding met de koning van Assyrië. Elke menselijke steun is een loochening van vertrouwen op de HEERE. Het gevolg van het verbreken van zijn contacten met de koning van Assyrië is dat hij de Filistijnen verslaat. De Filistijnen waren bondgenoten van Assyrië en betekenden een grote bedreiging voor Israël vanwege hun claim op het land.

Assyrië voert Israël weg | *verzen 9-12*

9 Het gebeurde nu in het vierde jaar van koning Hizkia – dat is het zevende jaar van Hosea, de zoon van Ela, de koning van Israël – dat Salmaneser, de koning van Assyrië, optrok tegen Samaria en het belegerde. 10 Zij namen het na verloop van drie jaar in, in het zesde jaar van Hizkia. Het was het negende jaar van Hosea, de koning van Israël, toen Samaria ingenomen werd. 11 De koning van Assyrië voerde Israël weg naar Assyrië en bracht hen onder in Halah en in Habor, bij de rivier Gozan en in de steden van Medië, 12 omdat zij de stem van de HEERE, hun God, niet gehoorzaam waren geweest, maar Zijn verbond hadden overtreden. Zij hadden niet geluisterd naar alles wat Mozes, de dienaar van de HEERE, geboden had, en hadden dat niet gedaan.

In deze verzen wordt een stukje herhaald van Israël en Hosea (zie 2Kn 17:4-8). Een mogelijke reden is dat de schrijver de tegenstelling tussen Hosea en Hizkia wil laten zien. Hosea hield geen rekening met de HEERE, terwijl Hizkia volledig op de HEERE vertrouwt. Israël had niet geluisterd naar “alles wat Mozes, de dienaar van de HEERE, geboden had”, wat Hizkia nu juist wel doet (*vers 6*).

Hizkia betaalt Sanherib schatting | *verzen 13-16*

13 In het veertiende jaar van koning Hizkia trok Sanherib, de koning van Assyrië, op tegen alle versterkte steden van Juda en nam ze in. 14 Toen stuurde Hizkia, de koning van Juda, [deze boodschap] naar de koning van Assyrië, naar Lachis: Ik heb gezondigd, keer van mij af; wat u mij zult opleggen, zal ik dragen. Toen legde de koning van Assyrië Hizkia, de koning van Juda, driehonderd talent zilver en dertig talent goud op. 15 Hizkia gaf al het zilver dat in het huis van de HEERE gevonden werd, en in de schatkamers van het huis van de koning. 16 In die tijd sneed Hizkia [het goud] af van de deuren

en de deurposten van de tempel van de HEERE. Hizkia, de koning van Juda, had die [met goud laten] overtrekken. Hij gaf dat [goud] aan de koning van Assyrië.

De geschiedschrijver slaat tien jaren van de regering van Hizkia over en neemt ons mee naar het veertiende jaar van de regering van koning Hizkia. Het lijkt erop dat in de voorbije jaren zijn geloofsvertrouwen langzaam is weggezakt, zodat we nu moeten vernemen dat hij buigt voor de koning van Assyrië die hem bedreigt. Zijn vertrouwen op God lijkt te zijn verdwenen.

Hizkia stelt zich afhankelijk van de koning van Assyrië op en is de HEERE vergeten. Hij heeft de weg van het geloof verlaten. Als hij tegen de koning van Assyrië zegt: *“Ik heb gezondigd”*, zegt hij in feite dat zijn juiste weg voor de HEERE een weg van zonde is. Niet de HEERE staat hem meer voor de aandacht, maar hij ziet de dingen in het licht van de koning van Assyrië. Het is een zonde van Hizkia om dat zo te zeggen.

Om de dreiging af te kopen stelt Hizkia aan de koning van Assyrië voor dat hij zal betalen wat hem wordt opgelegd. De som wordt vastgesteld. Voor het betalen ervan neemt Hizkia al het zilver van de tempel en van zijn eigen schatten. Het is een handelen vanwege gebrek aan geloof. Hizkia snijdt ook het goud van de deuren en deurposten van de tempel af om te betalen wat hem door de koning van Assyrië is opgelegd.

Brallen tegen de HEERE | *verzen 17-37*

17 Maar de koning van Assyrië stuurde de opperbevelhebber, de bevelhebber van de hofhouding en de commandant van Lachis naar Jeruzalem, naar koning Hizkia, met een sterke legermacht. Zij trokken op en kwamen naar Jeruzalem. Nadat zij opgetrokken en [daar] aangekomen waren, stelden zij zich op bij de waterloop van de boventijver, op de hoofdweg naar het Blekersveld. 18 Toen zij om de koning riepen, ging Eljakim, de zoon van Hilkia, het hoofd van de hofhouding, [de stad] uit naar hen toe, met Sebna, de schrijver, en Joah, de zoon van Asaf, de kanselier.

19 Daarop zei de commandant tegen hen: Zeg toch tegen Hizkia: Dit zegt de grote koning, de koning van Assyrië: Wat is dit voor vertrouwen dat u koestert? 20 U zegt (maar het is lippentaal): Er is beraad en [gevechts]kracht voor de oorlog. Op wie stelt u nu uw

vertrouwen, dat u tegen mij in opstand komt? 21 Nu, zie, u vertrouwt voor uzelf op die geknakte rietstaf, op Egypte. Maar als iemand daarop leunt, dringt hij in zijn hand en doorboort die. Zo is de farao, de koning van Egypte, voor allen die op hem vertrouwen. 22 En als u tegen mij zegt: Wij vertrouwen op de HEERE, onze God – is Hij het niet van Wie Hizkia de [offer]hoogten en altaren verwijderd heeft? En heeft [Hizkia] niet tegen Juda en tegen Jeruzalem gezegd: Voor dit altaar in Jeruzalem moet u zich neerbuigen? 23 Welnu, ga toch een weddenschap aan met mijn heer, de koning van Assyrië: ik geef u tweeduizend paarden, als u van uw kant daarvoor de ruiters kunt leveren! 24 En hoe zou u [ooit] een aanval kunnen keren van een enkele landvoogd van de geringste dienaren van mijn heer? U vertrouwt voor uzelf echter op Egypte vanwege [zijn] strijdwagens en vanwege [zijn] ruiters. 25 Nu [dan], ben ik buiten [de wil van] de HEERE tegen deze plaats opgetrokken om die te gronde te richten? De HEERE heeft tegen mij gezegd: Trek op tegen dit land en richt het te gronde!

26 Toen zeiden Eljakim, de zoon van Hilkia, Sebna en Joah tegen de commandant: Spreek toch Aramees tegen uw dienaren, want dat verstaan wij. Spreek met ons geen Judees ten aanhoren van het volk dat op de [stads]muur is.

27 Maar de commandant zei tegen hen: Heeft mijn heer mij [alleen] naar uw héér en naar ú gestuurd om deze woorden te spreken? Is het [ook] niet naar de mannen die [daar] op de muur zitten, [om hun te zeggen] dat zij met u hun [eigen] uitwerpselen zullen eten en hun [eigen] urine drinken? 28 En de commandant stelde zich op, riep met luide stem in het Judees, en hij sprak en zei: Luister naar de woorden van de grote koning, de koning van Assyrië! 29 Dit zegt de koning: Laat Hizkia u niet bedriegen, want hij zal u niet uit zijn hand kunnen redden. 30 Laat Hizkia u ook niet doen vertrouwen op de HEERE door te zeggen: De HEERE zal ons zeker redden, en deze stad zal niet gegeven worden in de hand van de koning van Assyrië. 31 Luister niet naar Hizkia, want dit zegt de koning van Assyrië: Geef u aan mij over, kom [de stad] uit, naar mij toe. Dan mag ieder eten van zijn [eigen] wijnstok en ieder van zijn [eigen] vijgenboom, en ieder water drinken uit zijn [eigen] put, 32 totdat ik kom en u meevoer naar een land als uw [eigen] land, een land van koren en

nieuwe wijn, een land van brood en wijngaarden, een land van olijven, van olie en van honing. Dan zult u leven en niet sterven. Luister niet naar Hizkia, want hij misleidt u door te zeggen: De HEERE zal ons redden. 33 Hebben de goden van de volken ieder zijn [eigen] land ooit gered uit de hand van de koning van Assyrië? 34 Waar zijn de goden van Hamath en Arpad? Waar zijn de goden van Sefarvaïm, Hena en Ivva? Hebben zij Samaria soms uit mijn hand gered? 35 Wie onder al de goden van de landen zijn er die hun land uit mijn hand gered hebben? Zou de HEERE dan wél Jeruzalem uit mijn hand redden?

36 Maar het volk zweeg en antwoordde hem met geen woord, want het gebod van de koning was dit: U mag hem niet antwoorden. 37 Toen kwam Eljakim, de zoon van Hilkia, het hoofd van de hofhouding, met Sebna, de schrijver, en Joah, de zoon van Asaf, de kanselier, in gescheurde kleren naar Hizkia toe. Zij vertelden hem de woorden van de commandant.

Het woord “*maar*” waarmee *vers 17* begint, maakt duidelijk dat de hele enorme schatting die Hizkia aan de koning van Assyrië heeft gegeven, niets heeft geholpen. De koning van Assyrië gaat door met beroven. Hij verbreekt het verbond dat Hizkia met hem heeft gesloten (*zie Js 38*). Hij stuurt hoge functionarissen met een sterke legermacht naar Jeruzalem.

De plaats waar de vijand komt (*vers 17b*), is de plaats waar Jesaja eerder koning Achaz, de vader van Hizkia, heeft ontmoet (*zie Js 7:3*). Jesaja heeft bij die gelegenheid zijn zontje bij zich. Achaz wordt daar een uitweg getoond, maar hij weigert die in geloof aan te nemen. Op die plaats van water en een blekersveld wordt een belofte gegeven. Water spreekt van reiniging en de bleker spreekt van reiniging van kleding. De naam van het zontje van Jesaja, Sjear-Jasjub, betekent ‘een rest zal zich bekeren’. Op die plaats wordt ook gesproken over de geboorte van de Messias. Op deze plaats komt de vijand met een boodschap, waardoor Hizkia op de proef gesteld wordt.

Hizkia stuurt een afvaardiging om te horen wat de mannen van Assyrië willen (*vers 18*). Het wordt een eenzijdig gesprek. In *vers 19* begint de commandant met veel retoriek aan een indrukwekkende rede. Daarin is veel wat waar is en er is ook veel leugen. Alles wat hij zegt, is bedoeld om Hizkia en de mannen van Juda angst in te boezemen.

Hij begint met het voorstellen van de koning van Assyrië als “de grote koning”. De vraag in *vers 20* is een indringende en terechte vraag. In *vers 21* moet Hizkia uit de mond van een heiden horen dat zijn vertrouwen niet op de HEERE, maar op een aardse koning gesteld is. Dit is een juiste en treurige constatering. Egypte is niet om op te steunen. De HEERE Zelf vergelijkt Egypte met een geknakt riet (*zie Ez 29:6-7*).

Maar, zo gaat de commandant verder, als Hizkia zou zeggen dat hij op de HEERE vertrouwt, dan betekent dat ook niets (*vers 22*). Hizkia heeft dan wel de hoogten weggenomen, maar wat heeft dat opgeleverd? Heeft dat aan het volk enig goed gebracht? Zijn ze daar dankbaar voor? De commandant probeert tweedracht te zaaien tussen Hizkia en het volk, want het volk hoort alles wat de commandant zegt.

Een volgend argument om de moraal te breken is het wijzen op de zwakheid van het leger van Hizkia (*vers 23-24*). Zijn hele leger stelt niets voor. Hizkia zou niet eens voor tweeduizend paarden, als de koning van Assyrië hem die zou geven, de ruiters kunnen leveren.

Nog een argument om indruk te maken op de mannen van Juda is een verwijzing naar een opdracht van de HEERE die hij zou hebben om op te trekken (*vers 25*). De commandant zegt dat zonder enig geloof. Tegelijk zit er ook waarheid in, want de Assyriërs zijn Gods tuchtroede voor Zijn volk. Deze uitspraak zal zich dan ook tegen hem keren, want terwijl hij zegt wat waar is, doet hij er niets mee om in zijn relatie met God verandering te brengen.

Het lijkt erop dat de commandant even zwijgt om te zien hoe er op zijn woorden wordt gereageerd. Het gezantschap van Hizkia reageert ook (*vers 26*), maar zonder dat er enige weerbaarheid in naar voren komt. Ze geven geen enkele blijk van vertrouwen op de almachtige God, de God van Zijn volk. Hun reactie is er een van angst. Ze willen niet dat het volk dit hoort, want dat zal hen alleen maar meer ontmoedigen. Maar dat is nu juist de bedoeling van de commandant.

De reactie ontlokt een volgende tirade aan de commandant. Aangespoord door wat het gezantschap in hun angst heeft gezegd, spreekt hij tot het hele volk dat daar is. Ze moeten maar goed luisteren naar zijn woorden, want anders zullen ze zich, samen met de leiders van het volk, voeden met hun eigen uitwerpselen en hun dorst lessen met hun eigen urine (*vers 27*). Als hij hun dit beeld voor ogen heeft geschilderd,

begint de commandant, in het Judees en met luide stem, weer met het voorstellen van “*de grote koning*” (*vers 28; zie ook vers 19*).

Het volk moet goed begrijpen dat Hizkia een waardeloze en misleidende koning is. Hizkia is machteloos en ook de HEERE, naar Wie Hizkia verwijst, is machteloos (*verzen 29-30*). Nee, ze kunnen zich beter aan de koning van Assyrië overgeven. In plaats van zich te voeden met hun uitwerpselen en hun dorst te lessen met hun eigen urine, zullen ze de heerlijke vruchten van hun eigen wijnstok en vijgenboom eten en water drinken uit hun eigen put (*vers 31*).

De commandant maakt het (slim en zeer misleidend) wel heel aantrekkelijk om zich over te geven door het land waar hij Gods volk heen zal voeren, voor te stellen als eenzelfde land als waarin ze nu wonen (*vers 32*). Het geloof zal dat direct doorzien. Dat land is niet het land van God, want Zijn tempel staat daar niet, waarin Hij woont. Het lijkt er allemaal mooi uit te zien, maar de HEERE is er niet. Hoe zwak het ook is, maar laten we vast houden aan wat God heeft gegeven.

De daden die hij in de *verzen 33-35* noemt, zijn juist, maar hij begaat de dwaasheid de HEERE tot een afgod te verlagen. De HEERE is voor hem als een van de afgoden van de andere landen. Deze dwaze en lage opvatting zal dan ook uiteindelijk tot zijn smadelijke afgang voeren.

De reactie van het gezantschap van Hizkia op deze tweede rede van de commandant is er een van stilzwijgen (*vers 36*). Ze zwijgen omdat Hizkia hun dat had opgedragen. Het is soms heel goed en heel belangrijk om op bepaalde uitspraken niet in te gaan. Zwijgen spreekt soms veel duidelijker en luider dan spreken. Niet dat het gezantschap in geloof zwijgt. De toespraak heeft hen in diepe verslagenheid gebracht. Met gescheurde kleren gaan ze naar Hizkia en vertellen hem wat de commandant heeft gezegd (*vers 37*).

2 Koningen 19

Hizkia stuurt dienaren naar Jesaja | verzen 1-5

1 Zodra koning Hizkia [dat] hoorde, gebeurde het dat hij zijn kleren scheurde, zich in een rouwgewaad hulde en het huis van de HEERE binnenging. 2 Verder stuurde hij Eljakim, het hoofd van de hofhouding, Sebna, de schrijver, en de oudsten van de priesters, gehuld in rouwgewaden, naar Jesaja, de profeet, de zoon van Amoz. 3 Zij zeiden tegen hem: Dit zegt Hizkia: Deze dag is een dag van benauwdheid, bestraffing en belediging; ja, de kinderen staan op het punt geboren te worden, maar er is geen kracht om te baren. 4 Misschien zal de HEERE, uw God, al de woorden horen van de commandant, die zijn heer, de koning van Assyrië, gestuurd heeft om de levende God te honen, en zal Hij hem straffen om de woorden die de HEERE, uw God, gehoord heeft. Wilt u dan een gebed opzenden voor het overblijfsel dat er [nog] te vinden is? 5 Toen kwamen de dienaren van koning Hizkia bij Jesaja.

Als het gezantschap de woorden van de commandant aan Hizkia heeft overgebracht, scheurt Hizkia zijn kleren. Ook hult hij zich in een rouwgewaad. Hij toont zijn goede gezindheid, die van verootmoediging. Hij is niet hoogmoedig, maar buigt zich onder het oordeel dat over hem komt. Hij weet wat hij heeft verdiend en dat de hand van de HEERE dat over hem brengt. Daarom gaat hij tot Hem in Zijn huis.

Verder stuurt hij een gezantschap, met daarin enkele personen die hij eerst naar de commandant heeft gestuurd, naar Jesaja. Hij neemt hiermee zijn toevlucht tot het Woord van God om te vragen wat er moet gebeuren. Het is voor ons het voorbeeld om God te vragen door Zijn Woord te raadplegen.

Ze brengen de nood van Hizkia bij Jesaja. Het is “*een dag van benauwdheid*” omdat de vijand voor de poort van Jeruzalem ligt en de kracht ontbreekt om tegen de vijand te vechten. Krachteloosheid veroorzaakt benauwdheid. Het is ook een dag van “*bestrafing*”. Hiermee erkent Hizkia dat de benauwdheid van de vijand een bestraffing is die zij verdienen vanwege hun ontrouw aan de HEERE.

Dat neemt niet weg dat Hizkia de woorden van de commandant ook kenmerkt als *“belediging”*. Daarop gaat Hizkia in *vers 4* verder in. Maar eerst spreekt hij nog in beeldende taal over Gods werk in Zijn volk. Hij vergelijkt de situatie waarin het volk verkeert met een geboorte die zich aandient, terwijl er geen kracht is om te baren. Er zijn geboorteweën, maar de kinderen worden maar niet geboren, zodat de dood van de moeder dreigt. Er is in het volk, bij monde van Hizkia, erkenning van ontrouw. Belijdenis van ontrouw is te vergelijken met de pijn van een nieuwe geboorte (*zie en vgl. Jh 16:21a*). Maar het lijkt erop dat de geboorte niet doorzet. Hizkia ziet alleen de benauwdheid en geen verlossing.

Hij durft niet eens meer over de HEERE als ‘mijn God’ te spreken. Voor zichzelf ziet hij dat hij dat recht heeft verspeeld. Maar *“misschien”* zal de HEERE wel naar Jesaja luisteren. Hij spreekt tot Jesaja over *“de HEERE, uw God”*. Hij erkent de goede betrekking die Jesaja tot de HEERE heeft. De reden voor zijn vraag om gebed is niet dat hij persoonlijk wordt beledigd of dat het volk wordt bedreigd, maar dat de vijand de levende God heeft gehoord (*zie en vgl. 1Sm 17:45*). Het gaat om de Naam van God. Is dat ook onze drijfveer als wij iets vragen of gaat het om onze eigen eer?

De vraag aan Jesaja is of hij een gebed wil opzenden *“voor het overblijfsel”*. Dat maakt deze geschiedenis van toepassing op de eindtijd, wanneer er een overblijfsel zal zijn dat in grote nood is. Het is ook van toepassing op ons, die als gelovigen in een afvallige christenheid, een overblijfsel (willen) zijn dat zich richt op de eer van de Naam van God.

Bemoediging door Jesaja | *verzen 6-7*

6 En Jesaja zei tegen hen: Dit moet u tegen uw heer zeggen: Zo zegt de HEERE: Wees niet bevreesd voor de woorden die u gehoord hebt, [de woorden] waarmee de knechten van de koning van Assyrië Mij gelasterd hebben. 7 Zie, Ik geef een geest in hem, dat hij een gerucht zal horen en zal terugkeren naar zijn land. Dan zal Ik hem in zijn land door het zwaard neervellen.

De dienaren van Hizkia komen bij Jesaja als mannen die delen in de gevoelens van Hizkia. Ze kunnen die dan ook op de juiste wijze vertolken. Daarom krijgen zij een bemoedigend antwoord. Het is de belofte van bevrijding van het volk en van oordeel over de koning van

Assyrië. De HEERE zal ervoor zorgen dat de koning van Assyrië iets zal horen wat hem ertoe zal brengen het beleg van Jeruzalem op te geven en naar zijn land terug te keren. Als hij in zijn eigen land terug is, zal de HEERE Zelf hem door het zwaard neervellen.

Hier is de belofte dat het oordeel zal komen over de tuchtroede die door God is gebruikt om Zijn volk te tuchtigen (Js 10:12). God laat zien dat Hij niet alleen een God van Juda is, maar van alle koninkrijken. Hij is geen plaatselijke God, maar God van de hele aarde. Hij zorgt ervoor dat deze koning in zijn eigen land te midden van zijn eigen goden gedood zal worden en toont daarmee Zijn almacht.

Het zal gebeuren, zodra de Heere heel Zijn werk op de berg Sion en in Jeruzalem voltooid heeft, dat Ik de vrucht van de trots van de koning van Assyrië en de glans van zijn hooghartige oogopslag zal vergelden. (Js 10:12)

Assyrië wil opnieuw imponeren | verzen 8-13

8 Toen keerde de commandant terug en trof de koning van Assyrië aan, in strijd gewikkeld met Libna. Hij had namelijk gehoord dat hij uit Lachis was vertrokken. 9 Toen [Sanherib] over Tirhaka, de koning van Cusj, hoorde zeggen: Zie, hij is uitgetrokken om tegen u te strijden, stuurde hij opnieuw gezanten naar Hizkia om te zeggen: 10 Dit moet u tegen Hizkia, de koning van Juda, zeggen: Laat uw God, op Wie u vertrouwt, u niet bedriegen door te zeggen: Jeruzalem zal niet in de hand van de koning van Assyrië gegeven worden. 11 Zie, u hebt zelf gehoord wat de koningen van Assyrië met al de landen hebben gedaan door ze met de ban te slaan. En zou ú [dan] gered worden? 12 Hebben de goden van de volken die mijn vaderen te gronde gericht hebben, hen gered: Gozan, Haran, Rezef en de zonen van Eden die in Telassar waren? 13 Waar is de koning van Hamath, de koning van Arpad, de koning van de stad Sefarvaïm, van Hena en van Ivoa?

De commandant doet nog een laatste poging om de moraal van het volk te breken. Het is een noodpoging om zo het volk alsnog aan zich te onderwerpen om dan de strijd aan te gaan met Tirhaka. Het gerucht heeft hem namelijk bereikt dat die hem aanvalt. De commandant gebruikt nog een keer een al eerder gebruikt argument. Dat argument is het wijzen op de wapenfeiten van de koningen van Assyrië, wat ze hebben gedaan met andere landen. Hij wijst ook op de goden van die

volken en wijst op hun onmacht om de volken te redden waarvan zij de goden waren. Daarmee vergelijkt de commandant, zonder het uitdrukkelijk te zeggen, de HEERE, de God van Zijn volk, weer met de afgoden van de volken. Hij snoeft dat de HEERE net zomin als de afgoden in staat zal zijn Zijn volk te redden uit de macht van de koning van Assyrië.

Gebed van Hizkia | *verzen 14-19*

14 Toen Hizkia de brieven uit de hand van de gezanten had ontvangen en die had gelezen, ging hij naar het huis van de HEERE. Vervolgens spreidde Hizkia die [brieven] uit voor het aangezicht van de HEERE, 15 en Hizkia bad voor het aangezicht van de HEERE en zei: HEERE, God van Israël, Die tussen de cherubs troont, U bent het, U alleen bent de God van alle koninkrijken van de aarde, Ú hebt de hemel en de aarde gemaakt. 16 Neig, HEERE, Uw oor en luister; open, HEERE, Uw ogen en zie. Hoor de woorden van Sanherib, die hij gestuurd heeft om de levende God te honen. 17 Het is waar, HEERE, de koningen van Assyrië hebben die heidenvolken en hun land verwoest, 18 en hun goden hebben zij prijsgegeven aan het vuur. Het waren immers geen goden, maar het was het werk van mensenhanden, hout en steen. Daarom hebben zij die vernield. 19 Nu dan, HEERE, onze God, verlos ons toch uit zijn hand. Dan zullen alle koninkrijken van de aarde weten dat U, HEERE, alleen God bent.

De reactie van Hizkia op de bedreigingen van de vijand is prachtig en navolgenswaardig. Hizkia neemt weer de toevlucht tot de HEERE. Dat is altijd Gods grote doel met beproevingen. Het is ook mooi om te zien hoe hij dat doet. Hizkia vraagt niet aan de HEERE om een antwoord op die brieven voor de koning van Assyrië, maar om uitkomst van de HEERE voor de inhoud.

Hij spreidt de brieven met daarin alle dreigingen voor de HEERE uit. Hij maakt de HEERE met de inhoud ervan bekend. Zo mogen wij al onze noden stuk voor stuk voor de Heer neerleggen. We mogen alle dingen waarover we in zorg zitten, met naam en toenaam noemen.

Hizkia erkent God als de Enige op aarde. In dat besef nadert hij tot God. Hij spreekt God eerst aan met de Naam *“HEERE, God van Israël, Die tussen de cherubs troont”*. Deze prachtige Naam van God toont Zijn verbinding met Zijn volk aan en dat Hij regeert. Hizkia belijdt Hem als de enige God en dat niet alleen van Israël, maar *“van alle koninkrijken van de aarde”*. Dat is Hij, omdat Hij de Schepper van de hemel en de aarde is. Daarom is Hij de Bezitter ervan. Zoiets wordt nooit van of tot enige afgod gezegd. God is de God van het heelal.

Die almachtige God kan worden benaderd en worden aangesproken en ertoe worden bewogen om te luisteren en te zien. Hizkia smeekt Hem aandacht te schenken aan *“de woorden van Sanherib, die hij gestuurd heeft om de levende God te honen”*. We zien dat het Hizkia niet gaat om woorden die tegen hém gesproken zijn, maar om wat tegen de levende God is gezegd, waarmee Hij gehoond en beledigd is.

Hizkia is niet blind voor wat zijn vijand heeft gedaan. Het is allemaal waar wat de vijand heeft gezegd over volken en hun goden die zij hebben overwonnen. Maar Hizkia zegt er direct bij hoe dat komt. Natuurlijk kon de koning van Assyrië die goden overwinnen, want het waren slechts dode dingen van hout en steen, het werk van mensenhanden. Zulke dingen kun je gewoon oppakken en verbranden of stukgooien.

Hizkia weet dat ondanks alle wapenfeiten van de vijand, zijn God boven alles staat. Hij alleen is in staat te verlossen; Hij kan deze vijand oordelen. Hizkia vraagt om die verlossing aan de HEERE. Hij doet dat niet in de eerste plaats om zijn eigen behoud, maar opdat *“alle koninkrijken van de aarde”*, waarvan God de God is (*vers 15*), ook daadwerkelijk zullen weten dat Hij *“alleen God”* is (*vers 19*).

Profetie van Jesaja | *verzen 20-34*

20 Toen stuurde Jesaja, de zoon van Amoz, [deze boodschap] naar Hizkia: Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Wat u tot Mij gebeden hebt met betrekking tot Sanherib, de koning van Assyrië, heb Ik gehoord.

21 Dit is het woord dat de HEERE over hem gesproken heeft:

*De maagd, de dochter van Sion, veracht u, zij bespot u,
de dochter van Jeruzalem schudt het hoofd achter u.*

- 22 *Wie hebt u gehoord en gelasterd?
Tegen Wie hebt u de stem verheven
en uw ogen hoog[moedig] opgeheven?
Tegen de Heilige van Israël!*
- 23 *Door uw gezanten hebt u de Heere gehoord
en gezegd: Met mijn talrijke strijdswagens
heb ik de hoge bergen bestegen,
de flanken van de Libanon.
Ik hak zijn hoge ceders, zijn uitgelezen cipressen om.
Ik kom tot in zijn nachtkwartier, [tot in] zijn weelderig groeiend
woud.*
- 24 *Ik heb gegraven en van onbekende wateren gedronken;
ik heb met mijn voetzolen alle rivieren van de belegerde plaatsen
drooggelegd.*
- 25 *Hebt u dan niet gehoord dat Ik, [de Heere,] dit lang tevoren ge-
daan heb,
en dat Ik dit van de dagen van weleer heb bewerkstelligd?
Nu heb Ik het doen komen:
u bent er om de versterkte steden tot puinhopen te verwoesten.*
- 26 *Daarom waren hun inwoners machteloos,
waren zij ontsteld en beschaamd,
werden zij [als] gras op het veld
of groene grasscheutjes,
[als] gras op de daken, of koren
verzengd eer het overeind staat.*
- 27 *Maar uw zitten,
uw uitgaan, uw [thuis]komen ken Ik,
en uw tekeergaan tegen Mij.*
- 28 *Omdat u tegen Mij tekeer bent gegaan,
en uw hoogmoed is opgeklommen [tot] in Mijn oren –
zal Ik Mijn haak in uw neus slaan
en Mijn bit tussen uw lippen,
en Ik zal u doen terugkeren
langs de weg waarover u bent gekomen.*
- 29 *En dit zal voor u het teken zijn:
men zal dit jaar eten wat vanzelf gegroeid is,
in het tweede jaar wat daarvan weer opkomt;*

- in het derde jaar moet u zaaien en maaien,
en wijngaarden planten en de vruchten daarvan eten,*
30 *want opnieuw zal wat ontkomen, wat overgebleven is van het
huis van Juda,
wortel schieten naar beneden toe en vrucht dragen de hoogte in,*
31 *want van Jeruzalem zal uitgaan wat overgebleven is,
en wat ontkomen is, van de berg Sion.
De na-ijver van de HEERE van de legermachten zal dit doen.*
32 *Daarom, zo zegt de HEERE over de koning van Assyrië:
Hij zal deze stad niet binnenkomen,
daar geen pijl in schieten,
haar met geen schild tegemoetkomen,
en tegen haar geen belegeringsdam opwerpen.*
33 *Langs de weg waarover hij gekomen is, zal hij terugkeren, maar
deze stad zal hij niet binnenkomen, spreekt de HEERE. 34 Want Ik
zal deze stad beschermen door haar te verlossen, omwille van Mijzelf
en omwille van David, Mijn dienaar.*

Hizkia had zelf direct tot God gebeden, maar het antwoord komt via Jesaja (vers 20). Het is een uitvoerig antwoord van de HEERE. Dit antwoord is van toepassing op de eindtijd.

De HEERE begint met de spot te drijven met de macht van de koning van Assyrië (vers 21). Met dit woord van spot van God over de vijanden maakt het volk zich één. Het zijn ook de woorden van het volk, dat hier wordt voorgesteld als “*de maagd, de dochter van Sion*” en “*de dochter van Jeruzalem*”. Deze spotwoorden worden door de HEERE het overblijfsel in de mond gelegd. Alleen als het volk werkelijk het karakter van maagd en dochter zal hebben, zal het deze woorden kunnen spreken.

Het is hier een heilig, een Goddelijk spotten (Ps 2:4). Op die manier spotten moeten wij leren. Spotten is bij ons vaak een uiting van het vlees of een uiting van wraakgevoelens. Ook gevoelens van leedvermaak zijn vaak aanwezig als wij spotten. Van dit alles is in de spot van God en in Goddelijke spot door Zijn volk niets aanwezig.

*Die in de hemel woont, zal lachen,
de Heere zal hen bespotten.
(Ps 2:4)*

De HEERE neemt de beledigingen door de koning van Assyrië hoog op (*vers 22*). Hoe vermetel om zo tegen de Heilige van Israël te spreken! De HEERE kan niet anders doen dan Zijn toorn over hem te brengen.

De HEERE weet precies wat de hoogmoedige koning heeft gezegd en waarop hij zich beroemt (*verzen 23-24*). Door Jesaja laat de HEERE weten wat er in het hart van de vijand leeft. Het is de taal van de hoogmoed. Hij meent dat hij de grootste machten van de wereld kan overwinnen. Hij heeft inderdaad veel veroverd, maar in zijn hoogmoed meent hij dat hij ook God kan overwinnen. De koning van Assyrië spreekt alsof hij God is.

Vervolgens spreekt de HEERE tot het geweten van de vijand (*vers 25*). Is het nooit bij hem opgekomen dat hij slechts een werktuig van God is en dat hij slechts Zijn wil uitvoert? De vijand doet niet anders dan wat God Zich allang geleden heeft voorgenomen. Góð bestuurt de geschiedenis en niet de machtige mannen van de wereld. Als machthebbers zich dat zouden realiseren, zouden ze tot bekering komen en hun taken gaan verrichten in de vrees voor God en tot welzijn van hun onderdanen. Daarom worden we aangespoord te bidden voor allen die in hoogheid zijn (1Tm 2:1-4).

Ik vermaan dan allereerst dat smekingen, gebeden, voorbiddingen en dankzeggingen gedaan worden voor alle mensen, voor koningen en alle hooggeplaatsten, opdat wij een rustig en stil leven leiden in alle godsvrucht en eerbaarheid. Dit is goed en aangenaam voor God, onze Heiland, die wil dat alle mensen behouden worden en tot kennis van [de] waarheid komen. (1Tm 2:1-4)

De HEERE laat de koning van Assyrië weten dat hij de overwonnen volken slechts in zijn macht kon krijgen omdat God ze in zijn macht heeft gegeven (*vers 26*). In zichzelf is hij als een van die door hem overwonnen volken. De overwonnen volken werden voor hem als gras, maar zelf is hij niet anders dan datzelfde gras. "Allen die Sion haten", zullen "beschaamd worden en terugwijken". Zij zullen "worden als gras op de daken, dat verdort voordat men het uittrekt" (*Ps 129:5-6*). Onder dit oordeel valt ook de snoevende koning van Assyrië.

God kent de vijand door en door (*vers 27*). Voor de gelovige is dit besef een bemoediging en tegelijk heeft hij het verlangen om door en door gekend te worden, opdat hij helemaal tot Gods eer zal zijn en leven (*zie Ps 139:1-3; 23-24*). Voor de ongelovige is die gedachte onverdraaglijk.

De HEERE zal met de vijand afrekenen, zonder dat hij zich zal kunnen verzetten (*vers 28*). Als een dier dat niet wil, zal de vijand toch door Hem

worden afgevoerd met middelen die Hij daarvoor gebruiken zal en die in overeenstemming zijn met zijn hoogmoed.

In *vers 29* richt Jesaja zich ineens tot Hizkia. Het teken dat Hizkia krijgt, is een teken dat God Zijn volk niet verlaat. De HEERE zal de vrucht van het land weer zegenen. Er was geen gelegenheid geweest te zaaien, maar ze zullen kunnen eten wat vanzelf opkomt. God zal ervoor zorgen dat het volk te eten zal hebben. In het derde jaar moeten ze weer gaan zaaien en zullen ze weer kunnen maaien en eten.

We kunnen dit ook geestelijk toepassen. Iemand die pas bevrijd is uit de macht van de zonde, die dus pas bekeerd is, weet nog niet veel, maar de Heer zal hem rijkelijk zegenen. Hij krijgt al die zegeningen als het ware in de schoot geworpen en mag eten wat hem zo wordt gegeven. Maar hij moet ook zelf gaan lezen en studeren, hij moet zelf zaaien en zal ook mogen maaien. Hij gaat zelf op zoek naar voedsel.

De *verzen 30-31* zijn prachtige verzen die gaan over het overblijfsel. Deze verzen komen overeen met *Jesaja 10:20-21*: *“Op die dag zal het gebeuren dat de rest van Israël en wie van het huis van Jakob ontkomen zijn, niet langer zullen steunen op hem die hen geslagen heeft, maar zij zullen steunen op de HEERE, de Heilige van Israël, in trouw. [Die] rest zal terugkeren, de rest van Jakob, naar de sterke God.”* De sterke God is de Messias (zie *Js 9:4*). We zien de verbinding tussen de gebeurtenissen hier en de toekomst.

Wij moeten dit overblijfselkarakter hebben. Machtige vijanden bedreigen ons, maar we zijn afhankelijk van de Heer. Wij mogen uitzien naar de komst van de Heer Jezus. Voor ons komt Hij niet tussenbeide door onze vijanden te oordelen, maar door ons van tussen onze vijanden uit op te nemen tot Zichzelf.

De HEERE besluit Zijn antwoord aan Hizkia met de toezegging dat de vijand niet in de stad zal komen. Deze toezegging wordt in de *verzen 32-34* herhaaldelijk en op verschillende manieren gedaan. De HEERE doet er alles aan om Hizkia van de zekerheid van de bevrijding te overtuigen. De hoofdreden dat de vijand Gods stad niet in bezit zal krijgen, is dat de HEERE de stad beschermt omwille van Zichzelf en omwille van David, Zijn dienaar.

De HEERE heeft deze stad uitgekozen, het is Zijn stad, waaraan Zijn Naam tot in eeuwigheid verbonden is. De HEERE heeft ook David

uitgekozen, Zijn dienaar, om Zijn koning te zijn. Omwille van de ware David, de Man naar Zijn hart, de Heer Jezus, zal God in de toekomst *“deze stad beschermen door haar te verlossen”*. Die verlossing krijgt in de volgende verzen een voorvulling.

Bevrijding van Jeruzalem | *verzen 35-37*

35 Het gebeurde in diezelfde nacht dat de engel van de HEERE [ten strijde] trok en in het leger van Assyrië honderdvijfentachtigduizend [man] neersloeg. Toen men de [volgende] morgen vroeg opstond, zie, het waren allemaal dode lichamen. 36 Daarop brak Sanherib, de koning van Assyrië, op. Hij trok weg en keerde [naar zijn land] terug; en hij bleef in Ninevé. 37 Het gebeurde nu, toen hij zich in het huis van Nisroch, zijn god, neerboog, dat Adrammelech en Sarezer, zijn zonen, hem met het zwaard doodden. Zij ontkwamen naar het land Ararat, en Esar-Haddon, zijn zoon, werd koning in zijn plaats.

Direct nadat de HEERE beloofd heeft Jeruzalem te verlossen, vervult Hij Zijn belofte. *“In diezelfde nacht”* gebeurt het. *“De engel van de HEERE”*, dat is de Heer Jezus, trekt ten strijde. Hij doodt in die nacht door een daad van macht maar liefst honderdvijfentachtigduizend vijandige soldaten. Zo zal de Heer Jezus in de toekomst op aarde komen om de vijand te oordelen en Zijn volk te bevrijden.

Het antwoord van Sanherib is dat hij opbreekt en naar zijn land terugkeert. Als hij zich in het huis van zijn god voor zijn god neerbuigt, wordt hij door zijn zonen met het zwaard gedood. Het is werkelijk aandoenlijk, zielig, om te zien hoe *“de grote koning”*, zoals hij zichzelf noemde, zich neerbuigt voor een dode afgod. Hij buigt zich voor een stuk hout of steen om daarvan zijn hulp te verwachten, ondanks de smadelijke aftocht uit Juda. En het wordt nog smadelijker als hij, zo neergebogen voor dit stuk hout of steen om daarvan hulp te vragen, wordt gedood. In zijn afgod komt geen beweging om hem te beschermen. Onbewogen blijft de afgod daar staan.

De dood van Sanherib gebeurt zoals God heeft voorzien in *vers 7b*. God toont hier dat Hij de God van de hele aarde is en boven alle goden staat. Op soortgelijke wijze zal de koning van Assyrië die er in de eindtijd zal zijn, zijn einde vinden door de macht van God (*zie Dn 11:45*).

2 Koningen 20

Ziekte en genezing van Hizkia | verzen 1-11

1 In die dagen werd Hizkia ziek, tot stervens toe. Toen kwam de profeet Jesaja, de zoon van Amoz, bij hem en zei tegen hem: Zo zegt de HEERE: Regel [de zaken] van uw huis, want u zult sterven en niet leven. 2 Daarop keerde hij zijn gezicht naar de muur en bad tot de HEERE: 3 Och HEERE, bedenk toch dat ik in trouw en met een volkomen hart voor Uw aangezicht gewandeld heb en gedaan heb wat goed is in Uw ogen. En Hizkia huilde erg.

4 Het gebeurde nu, toen Jesaja [nog] niet uit de middelste voorhof gegaan was, dat het woord van de HEERE tot hem kwam: 5 Keer terug en zeg tegen Hizkia, de vorst van Mijn volk: Dit zegt de HEERE, de God van uw vader David: Ik heb uw gebed gehoord, Ik heb uw tranen gezien. Zie, Ik ga u gezond maken; op de derde dag zult u naar het huis van de HEERE gaan. 6 En Ik zal vijftien jaar aan uw [levens]dagen toevoegen, en zal u uit de hand van de koning van Assyrië redden, evenals deze stad; Ik zal deze stad beschermen omwille van Mij en omwille van Mijn dienaar David. 7 Daarna zei Jesaja: Neem een klomp vijgen. Zij namen die en legden die op de zweer; en hij werd genezen.

8 Hizkia nu had tegen Jesaja gezegd: Wat is het teken dat de HEERE mij gezond zal maken en dat ik op de derde dag naar het huis van de HEERE zal gaan? 9 Jesaja zei: Dit zal voor u een teken van de HEERE zijn dat de HEERE het woord dat Hij gesproken heeft, doen zal: Moet de schaduw tien treden verdergaan of tien treden teruggaan? 10 Toen zei Hizkia: Het is voor de schaduw gemakkelijk om tien treden verder te gaan. Nee, laat de schaduw tien treden teruggaan. 11 En Jesaja, de profeet, riep de HEERE aan, en Hij deed de schaduw tien treden teruggaan van de treden die zij op de treden van Achaz' [zonnewijzer] naar beneden was gegaan.

“In die dagen” (vers 1), dat wil zeggen in de dagen van zijn nood vanwege de vijand van buiten, wordt Hizkia ziek. Hij wordt zelfs zo ziek, dat hij moet sterven. Hizkia heeft dus een beproeving van buiten, de vijand die Jeruzalem heeft omsingeld, en een beproeving van binnen, in

zichzelf. Deze tweede beproeving komt bovenop de eerste en is nog groter, want die betreft hemzelf.

Wat Hizkia overkomt, is een beeld van de beproevingen van het overblijfsel die ook een vijand van buiten hebben en ook een vijand van binnen. Beide vijanden zijn doodsbedreigend, maar de vijand van binnen is het ergst. De vijand van binnen is namelijk iemand van het volk zelf, de antichrist.

Jesaja komt naar hem toe met de mededeling dat hij zal sterven en dat hij met het oog daarop de zaken van zijn huis moet regelen. Voor ons geldt dat wij onze zaken geregeld moeten hebben met het oog op de komst van de Heer. Die komst kan elk moment plaatsvinden en dus moeten we er altijd klaar voor zijn.

De mededeling dat hij moet sterven, veroorzaakt een enorm verdriet bij Hizkia. Sterven is voor een oudtestamentische gelovige heel erg, zeker als hij nog betrekkelijk jong is zoals Hizkia, die hier ongeveer veertig jaar is. De belofte van de HEERE is immers een lang leven bij trouw aan Hem. Daar herinnert Hizkia de HEERE dan ook aan. Als hij nu zou worden weggenomen, zou het lijken alsof God hem had weggenomen vanwege zijn slechte geestelijke toestand.

De HEERE wil Hizkia door wat hem hier overkomt, laten ontdekken wat de macht van de dood is. Hij wil hem ook laten ontdekken wat de macht van de opstanding is. We zien dat de Heer altijd rijkere lessen geeft dan wij op het eerste gezicht waarnemen. Gebeurtenissen waarvan wij menen dat ze een eind maken aan bepaalde dingen, zijn door God vaak niet bedoeld om ons iets af te nemen, maar om ons er iets bij te geven: een grotere kijk op Zijn macht.

Als Hizkia zijn verdriet heeft uitgestort bij de HEERE, krijgt Jesaja een nieuwe boodschap van de HEERE voor Hizkia. Als het woord van de HEERE tot Jesaja komt, is hij nog niet eens helemaal de deur uit. Daardoor is hij al heel snel weer bij Hizkia met het antwoord op zijn gebed.

Hizkia krijgt van de HEERE een prachtig antwoord. Jesaja moet hem het antwoord brengen namens *“de HEERE, de God van uw vader David”*. Daardoor wordt de blik weer gericht op David als beeld van de Messias. In het antwoord van de HEERE kunnen we een zevental zegeningen opmerken.

1. De HEERE heeft zijn gebed gehoord. Wij mogen ook weten dat de Heer al onze gebeden hoort.
2. De HEERE heeft zijn tranen gezien. De Heer kent ook van ons onze zielsbenauwdheid en ons berouw over onze zonden.
3. De HEERE zegt hem toe dat hij gezond zal worden. God zal Zich over hem ontfermen en zijn gezondheid herstellen door hem de kracht van de opstanding te laten ervaren, zoals de volgende regel toont. Voor ons geldt dat elk gebed dat in Zijn plan past, door Hem wordt verhoord. Het is geen aansporing voor ieder die ziek is, om herstel van die ziekte te claimen. Hizkia heeft geen gezondheid geclaimd. Hij heeft zijn nood bekendgemaakt en dit was Gods antwoord voor hem.
4. Na de belofte dat hij gezond zal worden, zegt de HEERE dat hij op de derde dag naar het huis van de HEERE zal gaan. De kracht van de opstanding zal hem naar het huis van de HEERE doen gaan. Voor ons betekent het dat wij, als we ons bewust zijn dat we nieuw leven hebben, onze plaats in de gemeente zullen innemen.
5. De HEERE belooft hem een verlenging van zijn leven van vijftien jaar.
6. De HEERE belooft dat hij zal worden gered uit de hand van de koning van Assyrië.
7. De HEERE belooft bescherming van de stad. Hizkia krijgt die bescherming op grond van Wie de HEERE is en omwille van de Messias.

De verhoring van het gebed van Hizkia gebeurt niet door een opzienbarend wonder. Voor zijn genezing wordt een gewoon, alledaags en tastbaar geneesmiddel gebruikt dat anderen bij hem moeten aanbrengegen. Dat geneesmiddel is een klomp vijgen. Het resultaat is dat *“hij werd genezen”*.

In geestelijke zin zijn vijgen een beeld van gerechtigheid. Nathanaël zat onder de vijgenboom (zie Jh 1:49). Van Nathanaël zegt de Heer Jezus dat hij *“een Israëliet is, in wie geen bedrog is”* (Jh 1:48). Nathanaël en de vijgenboom geven een beeld van het overblijfsel dat gerechtigheid doet. Een vijgenkoek is zoet. Het kennen van de zoetheid van de gerechtigheid door gerechtigheid te doen brengt genezing.

Hizkia vraagt ook nog om een teken. Er lijkt een zeker gebrek aan geloof te zijn in wat de HEERE heeft gezegd. Dat gebrek aan geloof wordt niet 'afgestraft' met hem in zijn ziekte te laten met het verwijt dat hij maar had moeten geloven. Dat gebeurt nogal eens door de hedendaagse zogenaamde gebedsgenezers. In plaats daarvan krijgt hij van Jesaja de keus uit twee soorten tekenen. Zo komt God tegemoet aan het kleingeloof van Hizkia.

In het kiezen uit een van de twee tekenen zien we dat er toch geloof bij Hizkia is. Het is voor hem geen vraag of de tekenen die Jesaja hem voorstelt, wel gegeven kunnen worden. Hij overweegt in geloof welk teken het duidelijkst zal zijn. In die overweging komt hij tot de keus voor het minst voor de handliggende teken. Het (versneld) vooruitgaan van de tijd is toch niet zo indrukwekkend als de tijd terug te zetten. Het gaat hier niet om de tijd van een klok, waarvan je wijzers kunt terugdraaien, maar om de zon die aan de hemel staat en waar geen mens, maar alleen God bij kan.

Als Hizkia zijn keus heeft gemaakt, roept Jesaja de HEERE aan. Ook Jesaja twijfelt niet aan de uitkomst. Op zijn gebed grijpt de HEERE in de natuur in. De hele natuur wordt door de God van de natuur teruggezet naar een situatie van tien treden geleden, om een gelovige te helpen in Hem te geloven. Het hele verloop en de hele orde zijn in Zijn hand. Hij kan de zon en de maan stilzetten (Jz 10:12-13) en ook terugzetten, zoals Hij hier doet.

Toen sprak Jozua tot de HEERE op de dag dat de HEERE de Amorieten aan de Israëlieten overgaf, en hij zei voor [de ogen van] Israël: Zon, sta stil in Gibeon, en maan, in het dal van Ajalon! En de zon stond stil en de maan bleef staan, totdat het volk zich aan zijn vijanden had geworpen. Is dit niet geschreven in het Boek van de Oprechte? De zon stond stil in het midden van de hemel en haastte zich niet om onder te gaan, ongeveer een volle dag. (Jz 10:12-13)

Het gezantschap uit Babel | verzen 12-19

12 In die tijd stuurde Berodach-Baladan, de zoon van Baladan, de koning van Babel, [gezanten met] brieven en een geschenk naar Hizkia, want hij had gehoord dat Hizkia ziek geweest was. 13 Hizkia luisterde naar hen en liet hun zijn hele schathuis zien: het zilver, het goud, de specerijen, de kostbare olie, zijn wapenhuis en alles wat in zijn schatkamers te vinden was. Er was niets in zijn huis en in heel zijn koninkrijk dat Hizkia hun niet liet zien.

14 Toen kwam de profeet Jesaja bij koning Hizkia. Hij zei tegen hem: Wat hebben die mannen gezegd en waarvandaan zijn zij naar u toe gekomen? Hizkia zei: Zij zijn uit een ver land gekomen, uit Babel. 15 Hij zei: Wat hebben zij in uw huis gezien? Hizkia zei: Zij hebben alles gezien wat er in mijn huis is. Er is niets in mijn schatkamers dat ik hun niet heb laten zien.

16 Toen zei Jesaja tegen Hizkia: Hoor het woord van de HEERE. 17 Zie, er komen dagen dat alles wat er in uw huis is en wat uw vaderen tot op deze dag hebben opgeslagen, naar Babel zal worden weggevoerd. Er zal niets overblijven, zegt de HEERE. 18 [Bovendien] zullen zij [een aantal] van uw zonen meenemen, die uit u zullen voortkomen, die u verwekken zult; zij zullen hovelingen worden in het paleis van de koning van Babel.

19 Hizkia zei tegen Jesaja: Het woord van de HEERE dat u gesproken hebt, is goed. Hij zei ook: Is het niet [zo], dat er dan duurzame vrede in mijn dagen zal zijn?

In vers 12 horen we voor het eerst in de geschiedenis van Israël over Babel. Babel was toen nog een onbeduidende stad en nog lang geen wereldmacht. De koning van Babel heeft gehoord van de ziekte en genezing van Hizkia. Dat is voor hem de aanleiding Hizkia te bezoeken. Het ging de koning van Babel echter niet om Hizkia zijn ziekte. Zijn bezoek heeft een politieke reden. Hij wil proberen Hizkia tot zijn bondgenoot te maken om met hem tegen Assyrië te strijden.

Dit bezoek wordt een val voor Hizkia. Hij is geveleid door dit bezoek. Verblind door het hoge bezoek vergeet hij de HEERE. Hij laat het gezantschap uit Babel alles zien wat hij in huis heeft, al zijn schatten. Dat moet toch wel indruk maken op dit gezantschap. Met geen woord rept hij over de HEERE en het wonder dat Hij aan hem heeft gedaan. Hij zwijgt over Hem Die de dreiging van de dood voor hem heeft weggenomen en Die hij daardoor heeft leren kennen als de God van de opstanding.

Als Hizkia de vragen van Jesaja heeft beantwoord, kondigt Jesaja het oordeel aan over alles wat Hizkia heeft laten zien. Hij voorzegt dat alles zal worden weggenomen en naar Babel zal worden gebracht. Er zullen niet alleen spullen worden weggevoerd, maar ook mensen. Zijn nakomelingen zullen naar Babel worden gevoerd om daar als hovelingen

van de koning van Babel dienst te doen. Hier horen we de eerste aankondiging in de Schrift over de wegvoering van de twee stammen naar Babel.

Hizkia buigt zich onder dit oordeel. Hij accepteert het dat de HEERE dat doet. Daarbij spreekt hij met een zeker gevoel van dankbaarheid voor onverdiende genade de gedachte uit dat dit oordeel niet in zijn dagen zal plaatsvinden.

De dood van Hizkia | *verzen 20-21*

20 Het overige nu van de geschiedenis van Hizkia, en al zijn macht, en hoe hij de vijver en de waterloop gemaakt heeft en water in de stad gebracht heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? 21 Hizkia ging te ruste bij zijn vaderen en zijn zoon Manasse werd koning in zijn plaats.

Hizkia is machtig geweest. Die macht is beschreven in het voor ons onbekend gebleven “boek van de kronieken van de koningen van Juda”. Als bijzonderheid wordt nog vermeld dat Hizkia water vanuit de door hem gemaakte vijver en via de door hem gemaakte waterloop in de stad heeft gebracht. Bij een beleg is het van levensbelang dat de watervoorziening is veiliggesteld. Daar heeft Hizkia voor gezorgd. Geestelijk is het ook van belang om in tijden van beproeving Gods Woord, dat met water wordt vergeleken, tot ons te kunnen nemen.

Ook aan de extra vijftien jaren komt een eind. Hizkia sterft. Dit einde is net als bij de andere koningen van Juda lager dan hij begon. Hij kon beter omgaan met benauwdheid dan met voorspoed. Hij kon beter omgaan met ziekte dan met gezondheid. Ziekte en benauwdheid dreeven hem uit naar de HEERE. Zijn gezondheid en voorspoed leidden ertoe dat hij de HEERE vergat.

2 Koningen 21

Manasse koning van Juda | verzen 1-9

1 Manasse was twaalf jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde vijftig jaar in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Hefziba. 2 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, overeenkomstig de gruweldaden van de heidenvolken die de HEERE van voor [de ogen van] de Israëlieten verdreven had. 3 Hij herbouwde de offerhoogten die Hizkia, zijn vader, vernield had; hij richtte altaren op voor de Baäl, maakte een gewijde paal zoals Achab, de koning van Israël, gemaakt had, en boog zich neer voor heel het leger aan de hemel en diende het. 4 Verder bouwde hij altaren in het huis van de HEERE, waarvan de HEERE gezegd had: In Jeruzalem zal Ik Mijn Naam vestigen. 5 Verder bouwde hij altaren voor heel het leger aan de hemel in beide voorhoven van het huis van de HEERE. 6 Hij liet zijn zoon door het vuur gaan, duidde wolken en deed aan wichelarij. Ook stelde hij dodenbezweerders en waarzeggers aan. Hij deed zeer veel kwaad in de ogen van de HEERE, om [Hem] tot toorn te verwekken. 7 Hij zette ook een beeld van Asjera dat hij gemaakt had, in het huis waarvan de HEERE gezegd had tegen David en zijn zoon Salomo: In dit huis en in Jeruzalem, dat Ik uit alle stammen van Israël verkozen heb, zal Ik voor eeuwig Mijn Naam vestigen. 8 Ik zal de voet van Israël nooit meer doen wijken uit dit land, dat Ik hun vaderen gegeven heb, alleen als zij nauwlettend doen overeenkomstig alles wat Ik hun geboden heb en overeenkomstig de hele wet die Mijn dienaar Mozes hun geboden heeft. 9 Maar zij luisterden niet, want Manasse deed hen dwalen, zodat zij erger deden dan de heidenvolken die de HEERE van voor [de ogen van] de Israëlieten weggevaagd had.

De Godvrezende Hizkia wordt na zijn dood opgevolgd door zijn goddeloze zoon Manasse. Manasse is pas twaalf jaar oud als hij begint te regeren (vers 1). Zijn regering duurt maar liefst vijftig jaar, een periode die de duur van alle andere regeringen overtreft. Het is een van de raadsels van Gods regering dat Hij het toestaat dat een zo goddeloze man als Manasse zo lang over Zijn volk regeert.

De naam van zijn moeder wordt ook gegeven. Hefziba betekent 'Mijn lust is in haar'. In die naam horen we wat Jeruzalem voor de HEERE betekent. Wat voor vrouw zij was, wordt niet meegedeeld. Of zij een goede of een slechte moeder was, weten we niet. Naar de ontwikkeling van Manasse te oordelen heeft ze in elk geval niet kunnen voorkomen dat hij zich tot een dergelijke goddeloze koning heeft kunnen ontwikkelen. Wij kunnen niet altijd een oorzaak aanwijzen als kinderen dwars ingaan tegen wat hun Godvrezende ouders hun hebben voorgehouden.

Manasse neemt geen voorbeeld aan zijn vader Hizkia, maar aan de koningen van Israël, van wie we keer op keer hebben gelezen dat zij deden, wat hier ook van Manasse wordt gezegd, *"wat slecht was in de ogen van de HEERE"* (vers 2). Hij doet *"overeenkomstig de gruweldaden van de heidenvolken"*.

In rap tempo maakt hij de hervormingen van zijn vader ongedaan en *"herbouwde de [offer]hoogten die Hizkia, zijn vader, vernield had"* (vers 3). Hij laat zich ook inspireren door Achab, de meest goddeloze koning van Israël. Het is goed mogelijk dat zijn aanbidding en dienen van zon, maan en sterren (*"heel het leger aan de hemel"*) komt door Assyrische invloed. Zo zien we dat Manasse van alles en iedereen het slechtste overneemt en in praktijk brengt. Het oordeel dat God over zowel de heidenvolken als over Achab had laten komen, doet hem niets.

Dat de goddeloze Manasse naar het lijkt ongehinderd zijn gang kan gaan, zegt ook iets van het volk. De opleving onder Hizkia heeft blijkbaar niet diep wortel geschoten onder de bevolking. Het volk laat zich gemakkelijk meevoeren in de slechte weg waarop Manasse hen voorgaat.

Hij provoceert de HEERE openlijk door in het huis van de HEERE afgodsaltaren te bouwen (verzen 4-5). De grootte van dit kwaad wordt duidelijk tot uiting gebracht door te stellen dat Manasse dit doet in het huis *"waarvan de HEERE gezegd had: In Jeruzalem zal Ik Mijn Naam vestigen"*. Daaraan heeft Manasse geen boodschap. Hij negeert de rechten van de HEERE op Zijn huis en maakt er gewoon een woonplaats voor demonen van. Manasse handelt niet uit onkunde aangaande wil van de HEERE, maar hij maalt helemaal niet om die wil.

Zijn hele optreden toont zijn overgave aan demonische machten aan wie hij zich vrijwillig heeft uitgeleverd (*vers 6*). Dat houdt in dat hij zijn kinderen aan de duivel offert, zich met occultisme inlaat (duiden van wolken en aan wichelarij doen) en allerlei vormen van toverij stimuleert (dodenbezweerdens en waarzeggers aanstellen). De conclusie is dat hij niet 'slechts' de HEERE negeert. Het is nog veel erger. Hij gaat niet alleen met minachting aan de HEERE voorbij, maar hij handelt opzettelijk op die manier om daarmee de HEERE te tarten: *"Hij deed zeer veel kwaad in de ogen van de HEERE, om [Hem] tot toorn te verwekken."*

Van zijn grove schending van de rechten van de HEERE en het tarten van Hem geeft *vers 7* nog een voorbeeld. Nog nadrukkelijker dan in *vers 4* horen we de verontwaardiging van de HEERE over de schaamteloze durf van Manasse om een beeld van Asjera in de tempel te zetten. Gods verontwaardiging beluisteren we in wat Hij van Zijn huis en van Zijn stad zegt. Gods gevoelens over wat Hij heeft uitkozen om daar voor eeuwig Zijn Naam te vestigen, worden ten diepste gekrenkt door de minachtende handelwijze van Manasse.

In *vers 8* spreekt de HEERE in aansluiting op *vers 7* verder over wat Hij had willen doen. Hij had Zijn Naam eeuwig willen vestigen te midden van een volk dat Hij nooit uit dit land zou verdrijven, als zij ten minste zouden luisteren naar Zijn wet. En daar is het fout gegaan: *"Maar zij luisterden niet, ..."* (*vers 9*). Ze volgen Manasse en die doet hen dwalen op een manier dat ze nog erger zondigen dan de heidenvolken die eerst in het land woonden. We hebben hier de kant van de massa van het volk, nadat we in Hizkia de geschiedenis van het overblijfsel hebben gezien.

Er is ook nu geen volk dat het meer heeft verdorven dan de christenheid, zoals toen Israël erger zondigde dan de heidenvolken. Daarom zal het oordeel van God des te strenger over de christenheid komen.

De HEERE kondigt onheil aan | *verzen 10-16*

10 Toen sprak de HEERE door de dienst van Zijn dienaren, de profeten: 11 Omdat Manasse, de koning van Juda, deze gruweldaden gedaan heeft, erger dan al wat de Amorieten gedaan hebben, die er vóór hem geweest zijn, ja, ook Juda door zijn stinkgoden heeft doen zondigen – 12 daarom, zo zegt de HEERE, de God van Israël: Zie, Ik ga onheil over Jeruzalem en Juda brengen, zodat bij ieder die het

hoort, zijn beide oren zullen tuiten. 13 Ik zal over Jeruzalem het meetlint van Samaria uitstrekken en het paslood van het huis van Achab. Ik zal Jeruzalem schoonvegen zoals men een schotel schoonveegt: men veegt hem schoon en keert hem ondersteboven. 14 Ik zal het overblijfsel van Mijn eigendom verlaten en hen in de hand van hun vijanden geven. Zij zullen tot plundering en tot buit worden voor al hun vijanden, 15 omdat zij gedaan hebben wat slecht was in Mijn ogen en Mij tot toorn verwekt hebben, vanaf de dag dat hun vaders uit Egypte gegaan zijn, tot op deze dag. 16 Bovendien vergoot Manasse heel veel onschuldig bloed, totdat hij Jeruzalem [daarmee] vervuld had, van het ene einde tot het andere einde, afgezien van zijn [andere] zonde, waarmee hij Juda deed zondigen, door te doen wat slecht was in de ogen van de HEERE.

Vanwege alle goddeloosheid van Manasse en zijn volharding daarin moet de HEERE het oordeel aankondigen. Hij doet dat “door de dienst van Zijn dienaren, de profeten”. De inhoud van Zijn woorden staat in de verzen 11-15. God laat Zich niet onbetuigd in Zijn waarschuwingen. Als het oordeel komt, kan niemand zeggen dat hij het niet heeft geweten. Dit oordeel zal worden uitgevoerd door Babel.

Vers 11 geeft eerst een samenvatting van de zonden van Manasse. In deze samenvatting wordt hij nadrukkelijk “de koning van Juda” genoemd. Hij had moeten bedenken dat hij koning van Juda was. Juda betekent ‘Godlover’. Manasse heeft deze naam met de grootste schande overladen. Zijn daden zijn gruweldaden, waarbij de daden van de heidense Amoriëten verbleken. Door zijn verkeerde voorbeeld heeft hij Juda doen zondigen.

In de verzen 12-14 volgt de aankondiging van wat de HEERE zal doen als straf over deze zonden, terwijl vers 15 de reden voor de straf geeft. Het onheil dat de HEERE over Jeruzalem en Juda zal brengen, zal grote verbazing wekken bij hen die ervan horen. De maatstaf voor het oordeel is dezelfde als die de HEERE aanlegde bij Samaria en het huis van Achab. God is volmaakt rechtvaardig in Zijn oordeel. Hij meet niet met twee maten.

Door dit oordeel zal er niets van Jeruzalem overblijven. De stad zal zijn als een schoongeveegde en ondersteboven gekeerde schotel (vers 13). De HEERE zal Zich van het overblijfsel van Zijn eigendom terugtrekken

en het in de hand van hun vijanden geven. Hij bemoeit Zich er niet mee en laat ze aan hun lot over. Voor dit lot hebben ze zelf gekozen. Met *“het overblijfsel van Mijn eigendom”* (vers 14) worden de inwoners van Jeruzalem bedoeld die niet in een vorig oordeel zijn omgekomen. Het gaat hier dus niet over het gelovig overblijfsel, maar wat overblijft na het eerste oordeel.

Velen van het overblijfsel die leefden in de dagen van Hizkia, worden door Manasse gedood. Volgens de overlevering heeft Manasse Jesaja *“in stukken gezaagd”* (Hb 11:36). Hij zou deze vreselijke moord met een houten zaag hebben begaan. Wij leven ook in dagen die vergelijkbaar zijn met de dagen van Manasse. Als wij trouw willen zijn aan de Heer en Zijn Woord, moeten we erop rekenen vervolgd te worden (2Tm 3:12) en zullen we bereid moeten zijn onze trouw duur te betalen.

En ook allen die godvruchtig willen leven in Christus Jezus zullen vervolgd worden. (2Tm 3:12)

Dood van Manasse | verzen 17-18

17 Het overige nu van de geschiedenis van Manasse, alles wat hij gedaan heeft, en zijn zonde, die hij begaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? 18 Manasse ging te ruste bij zijn vaderen en werd begraven in de tuin van zijn huis, in de tuin van Uzza, en zijn zoon Amon werd koning in zijn plaats.

De korte voorgaande beschrijving van alle gruweldaden van Manasse is alles wat de schrijver van 2 Koningen te melden heeft. We lezen hier niets over zijn bekering, waarover in 2 Kronieken 33 wordt bericht. We lezen hier alleen over zijn regering, over zijn verantwoordelijkheid, hoe hij heeft geregeerd. In Kronieken lezen we over de genade van God.

Amon koning van Juda | verzen 19-26

19 Amon was tweeëntwintig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde twee jaar in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Mesullemet, de dochter van Haruz, van Jotba. 20 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, zoals zijn vader Manasse gedaan had. 21 Hij ging in al de wegen die zijn vader gegaan was, hij diende

de stinkgoden die zijn vader gediend had, en boog zich voor die neer. 22 Hij verliet de HEERE, de God van zijn vaderen, en ging niet in de weg van de HEERE. 23 De dienaren van Amon spannen tegen hem samen en doodden de koning in zijn huis. 24 De bevolking van het land doodde echter allen die tegen koning Amon samengespannen hadden, en de bevolking van het land maakte zijn zoon Josia koning in zijn plaats. 25 Het overige nu van de geschiedenis van Amon, wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? 26 Men begroef hem in zijn graf, in de tuin van Uzza, en zijn zoon Josia werd koning in zijn plaats.

Na de goddeloze Manasse die heel lang regeerde, komt nog een goddeloze koning, zijn zoon Amon. Deze twee koningen staan tussen twee Godvrezende koningen in. Genade is geen erfgoed, men kan het niet eisen. Genade wordt door God gegeven zonder aanleiding in de mens.

In de beschrijving van de regering van Amon ligt de volle nadruk op het feit dat Amon zijn vader Manasse volledig volgt in diens goddeloosheid: *“Hij ging in al de wegen die zijn vader gegaan was”* (vers 21). Dat is nog erger dan *“niet in de weg van de HEERE gaan”* (vers 22). Hij doet dat als een bewuste keus, want we lezen dat hij de HEERE *“verliet”*. Verlaten is bewust weggaan. De HEERE wordt hier genoemd *“de God van zijn vaderen”*. Hij keert alles de rug toe wat God geweest is voor zijn vaderen, bij wie we in de eerste plaats zullen mogen denken aan David en Hizkia.

Zijn vader Manasse heeft van de HEERE vijfenvijftig jaar mogen regeren. In al diens goddeloosheid heeft Hij niet ingegrepen. Dat betekent niet dat iedereen maar kan doen wat hij wil. Amon haalt een spoedig oordeel over zich. Al na twee jaar regering wordt hij vermoord door zijn dienaren.

De bevolking van het land, de hardwerkende mensen, doden de moordenaars van Amon. Daarna maken zij zijn zoon Josia koning in zijn plaats. Ze nemen het recht in eigen hand. Op de een of andere manier willen ze dat er een koning uit het huis van David aan de macht blijft. Mogelijk handelen zij, omdat er nog iets van de goede invloed van een bekeerde Manasse bij hen aanwezig is. In elk geval gebruikt God het om in Josia een koning op de troon van David te laten plaatsnemen die

Hij als een bijzonder werktuig voor een laatste opwekking onder Zijn volk zal gebruiken. God bestuurt alles, ook het eigenmachtige optreden van bevolkingsgroepen, om Zijn plan te vervullen.

2 Koningen 22

Josia koning van Juda | verzen 1-2

1 Josia was acht jaar oud toen hij koning werd, en regeerde eenendertig jaar in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Jedida, de dochter van Adaja, van Bozkath. 2 Hij deed wat juist was in de ogen van de HEERE, en ging in heel de weg van zijn vader David en week niet af naar rechts of naar links.

Josia is pas acht jaar oud als hij begint te regeren. De naam van zijn moeder wordt genoemd, Jedida, dat betekent 'lieveling'. Zij is de dochter van Adaja, dat 'de HEERE is een sieraad' betekent. De plaats Bozkath is een van de steden van Juda (zie Jz 15:39).

Het algemene kenmerk van Josia lezen we in *vers 2*. Bij hem is niets aanwezig van de goddeloze kenmerken van zijn vader Amon en zijn grootvader Manasse. Integendeel, hij doet wat juist is in de ogen van de HEERE en gaat "in heel de weg van zijn vader David". Hij gaat een rechte weg, zonder af te wijken naar rechts of naar links. Altijd is voor een gelovige het gevaar aanwezig om naar rechts (staat voor wetticisme) of naar links (staat voor liberalisme) af te wijken. Alleen afhankelijkheid van de Heer kan ons voor afwijking naar een van beide kanten bewaren.

Geld voor herstel van de tempel | verzen 3-7

3 Het gebeurde nu in het achttiende jaar van koning Josia, dat de koning de schrijver Safan, de zoon van Azalia, de zoon van Mesul-lam, naar het huis van de HEERE stuurde om te zeggen: 4 Ga naar de hogepriester Hilkia, en laat hem [al] het geld gereedleggen dat in het huis van de HEERE gebracht is, dat de deurwachters bij het volk ingezameld hebben. 5 Laten zij het de uitvoerders van het werk in handen geven die aangesteld zijn over het huis van de HEERE, zodat die het [weer] aan de uitvoerders van het werk kunnen geven die in het huis van de HEERE zijn, om de bouwvallige [gedeelten] van het huis te herstellen: 6 aan de timmerlieden, de bouwlieden en de metselaars, om hout en gehouwen stenen te kopen om het huis te herstellen. 7 Maar er hoeft door hen geen rekenschap te worden

afgelegd van het geld dat hun in handen gegeven is, want zij handelen oprecht.

Zoals bij alle goede koningen zien we ook bij Josia dat zijn eerste regeringsdaden in verband met zorg voor de tempel staan. Hij geeft opdracht de tempel te herstellen. Zijn eerste zorg is Gods huis dat tijdens het bewind van de koningen Manasse en Amon in verval is geraakt. Hij geeft de schrijver Safan de opdracht om tegen de hogepriester Hilkia te zeggen dat hij het geld dat in het huis van de HEERE ligt, moet gebruiken voor dat herstel.

Josia heeft in Safan een trouwe en toegewijde helper. Safan heeft enkele zonen en een kleinzoon die net als hij trouwe mensen zijn (zie Jr 26:24; 29:3; 36:10; 40:5). Deze nakomelingen hebben een positieve invloed uitgeoefend. Het waren Godvrezende zonen. Het is dus mogelijk om een Godvrezende familie te zijn in een goddeloze tijd. Volledigheidshalve moet ook worden vermeld dat hij een zoon heeft die een afdogendie-naar wordt (zie Ez 8:11).

Het geld moet in handen worden gegeven van hen die het werk uitvoeren. Zij kunnen dan de benodigde materialen kopen. Ze kunnen dat doen zonder 'elk bonnetje te overleggen'. Het is altijd goed om te geven in het vertrouwen dat er goed wordt gehandeld door degene aan wie wordt gegeven. Dat betekent niet dat controle geweigerd mag worden. Controle is vaak wel goed. Controle vindt niet plaats uit wantrouwen, maar omdat altijd de mogelijkheid bestaat dat men zich vergist. Vertrouwen mag je niet eisen, maar moet je geven.

De vondst van het wetboek | verzen 8-11

8 Toen zei de hogepriester Hilkia tegen de schrijver Safan: Ik heb het wetboek in het huis van de HEERE gevonden. Hilkia gaf die boek[rol] aan Safan, en die las het. 9 Daarna kwam de schrijver Safan bij de koning en bracht de koning verslag uit. Hij zei: Uw dienaren hebben het geld dat in het huis gevonden is, ingezameld en in handen gegeven van de uitvoerders van het werk die aangesteld zijn over het huis van de HEERE. 10 Ook vertelde de schrijver Safan aan de koning: De priester Hilkia heeft mij een boek[rol] gegeven. En Safan las die de koning voor. 11 Het gebeurde nu, toen de koning de woorden van het wetboek hoorde, dat hij zijn kleren scheurde.

Nadat de geschiedschrijver heeft verteld over de opdracht om het huis van God te herstellen, schrijft hij over de vondst van *“het wetboek in het huis van de HEERE”*. Daar komt in zijn verslag nu de nadruk op te liggen. Wat verder volgt, is de uitwerking die wat in het wetboek geschreven staat, heeft op het hart en het geweten van Josia. De opwekking van Josia wordt gekenmerkt door het vinden van het Woord van God.

We mogen nog wel opmerken dat het vinden van het wetboek gebeurt in samenhang met de zorg voor de tempel. In geestelijke zin kunnen we de toepassing maken dat we Gods Woord, dat wil zeggen de betekenis ervan, zullen ontdekken, als ons hart uitgaat naar wat nu Gods huis is, Zijn gemeente. Wanneer het hart uitgaat naar hetzelfde als waar Gods hart naar uitgaat, is de juiste gezindheid aanwezig om door God onderwezen te worden uit Zijn Woord.

We weten niet wat dit wetboek is, dat ze vinden. Het kan zijn dat het gaat om de vijf boeken van Mozes of alleen om het boek *Deuteronomium*. Belangrijk is dat ook niet. Waar het om gaat, is de uitwerking van die vondst. Het is overigens een grote genade van God dat Hij als het ware Zijn Woord teruggeeft aan Zijn volk. Er staat wel dat Hilkia zegt dat hij het wetboek *“gevonden”* heeft, maar dat betekent niet dat hij er naar heeft gezocht. God zorgt ervoor dat hij het vindt.

Als het gevonden is, gaat het Woord aan zijn onstuitbare loop beginnen (2Th3:1). Hilkia, de hogepriester, heeft het gevonden. Hij geeft het aan Safan. Safan gaat erin lezen. Daarna gaat hij met het wetboek naar de koning. Daar aangekomen doet hij eerst verslag van zijn oorspronkelijke opdracht met betrekking tot het geld. Verder horen we niets over het werk aan de tempel. Alle aandacht gaat uit naar het Woord en wat het bewerkt.

Overigens, broeders, bidt voor ons, dat het woord van de Heer zijn voortgang heeft en verheerlijkt wordt, zoals ook bij u, ... (2Th 3:1)

Na het verslag over het geld vertelt Safan de koning over het wetboek dat hij van Hilkia heeft gekregen. Hij overhandigt het niet aan de koning als een antiquiteit, om het te bewonderen, maar hij leest het de koning voor vanwege de actualiteit, om erdoor aangesproken te worden. De Bijbel wordt de meeste eer bewezen als we er gelovig in lezen, hem bestuderen en in ons hart opnemen wat we lezen en in praktijk brengen wat tot ons wordt gezegd door de Heer.

Dat zien we bij Josia. De uitwerking die Gods Woord op hem heeft, liegt er niet om. Hij wordt erdoor aangegrepen of nog beter, hij wordt erdoor overmand. Hij is niet alleen door het Woord aangeslagen, maar hij wordt erdoor verslagen. Josia vraagt zich niet af of dit de Bijbel is, of het wel waar is. Hij argumenteert niet, maar het Woord werkt in hem. Hij neemt het aan, *“niet als een woord van mensen, maar, zoals het waarlijk is, als Gods woord, dat ook werkt in u die gelooft”* (1Th 2:13).

Bij ons is misschien meer het omgekeerde het geval. Wij hoeven niet naar een Bijbel te zoeken. Vaak hebben we meerdere Bijbels, in verschillende vertalingen en verschillende talen, binnen handbereik, maar het doet ons vaak weinig als we erin lezen. Josia ontdekt de Bijbel. Hij doet een grote vondst, hij vindt *“een grote buit”* (Ps 119:162). Het verscheurt zijn hart. Als teken van zijn innerlijke verslagenheid scheurt hij zijn kleren (zie en vgl. Jl 2:13).

Het is te wensen dat wij dit telkens zullen ervaren als we in Gods Woord lezen. Dat kan! We kunnen ervoor bidden dat de Heer Zichzelf en Zijn wil in Zijn Woord aan ons laat zien. Als Hij bij ons dat oprechte verlangen ziet en ook ziet dat wij ons zullen verootmoedigen als Hij dingen laat zien die niet goed zijn, zal Hij Zichzelf en Zijn wil laten zien.

Het woord van de HEERE | verzen 12-20

12 Toen gaf de koning [de volgende] opdracht aan de priester Hilkia, aan Ahikam, de zoon van Safan, Achbor, de zoon van Michaja, de schrijver Safan, en Asaja, de dienaar van de koning: 13 Ga de HEERE raadplegen, voor mij, voor het volk en voor heel Juda, over de woorden van deze boek[rol] die gevonden is. Want de grimmigheid van de HEERE die tegen ons is ontstoken, is groot, omdat onze vaderen niet geluisterd hebben naar de woorden van deze boek[rol] en niet gehandeld hebben overeenkomstig alles wat voor ons geschreven is.

14 Toen gingen de priester Hilkia, Ahikam, Achbor, Safan en Asaja naar de profetes Hulda, de vrouw van Sallum, de zoon van Tikva, de zoon van Harhas, de beheerder van de [priester]kleding – zij woonde in Jeruzalem, in het nieuwe gedeelte – en zij spraken met haar. 15 Zij zei tegen hen: Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Zeg tegen de man die u naar Mij toe gestuurd heeft: 16 Zo zegt de

HEERE: Zie, Ik ga onheil over deze plaats brengen en over de inwoners ervan, [namelijk] al de woorden van de boek[rol] die de koning van Juda gelezen heeft, 17 omdat zij Mij verlaten en andere goden reukoffers gebracht hebben, zodat zij Mij tot toorn verwekt hebben met al het werk van hun handen. Daarom zal Mijn grimmigheid ontsteken tegen deze plaats en niet uitgeblust worden.

18 Maar tegen de koning van Juda, die u gestuurd heeft om de HEERE te raadplegen, tegen hem moet u dit zeggen: Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Wat betreft de woorden die u gehoord hebt – 19 omdat uw hart week geworden is en u zich voor het aangezicht van de HEERE vernederd hebt, toen u hoorde wat Ik tegen deze plaats en de inwoners ervan gesproken heb, dat ze tot een verwoesting en vervloeking zullen worden, en omdat u uw kleren gescheurd en voor Mijn aangezicht gehuild hebt – daarom heb Ik [u] ook verhoord, spreekt de HEERE. 20 Daarom, zie, Ik ga u met uw vaderen verenigen en u zult met vrede in uw graf bijgezet worden; uw ogen zullen al het onheil dat Ik over deze plaats ga brengen, niet zien. Daarop brachten zij de koning verslag uit.

Josia doet wat elke ziel doet die in waarheid overtuigd wordt van zijn zonden en daarom bevreesd wordt voor het oordeel. Iemand die werkelijk tot de ontdekking komt dat hij een zondaar is, zal zich tot God wenden om te vragen wat hij moet doen. Elk mens die wordt aangeraakt door het Woord van God en die ziet wat hij is in het oog van God, heeft die vraag. Het Woord drijft in de armen van God.

Wie leeft door het Woord, kent ook de waarde en vooral de praktijk van het gebed. Josia wil van de HEERE weten of er nog hoop is. Hij zoekt die hoop bij Hem Die ook het oordeel moet laten komen. Er is bij Josia geen enkele aanmatiging. Hij brengt zijn nood bij de HEERE door te erkennen dat hij en het volk het oordeel hebben verdiend. Hij laat het aan de HEERE over hoe Hij zal antwoorden.

Josia zendt betrouwbare mannen naar Hulda. Waarom hij naar een vrouw, de profetes Hulda, zendt en niet naar Jeremia of Zefanja, die in zijn dagen als profeten optraden, is niet duidelijk. Mogelijk waren zij nog te jong en onbekend. De profetes Hulda kent hij. Dat hij tot een profetes gaat, tekent in elk geval de tijd van verval, zoals in de tijd van het optreden van Debora, toen het verval ook groot was (zie Ri 4-5).

De naam van haar man wordt nadrukkelijk vermeld door ook de naam van zijn vader en grootvader te noemen en ook zijn beroep, dat hij beheerder van de priesterkleren is. De man van Hulda houdt zich bezig met de kleren van de priesters. In de geestelijke betekenis wil dit zeggen dat hij toeziet op het gedrag van de gelovigen, dat dit in overeenstemming is met hun belijdenis.

Hulda kent Gods gedachten met betrekking tot de praktijk van het leven van het volk van God. Een profeet of profetes doet uitspraken van God met het oog op actuele situaties. Zo iemand kan het Woord daarop toepassen. Dat ervaart Josia ook door de boodschap die zij voor hem heeft.

Hulda moet namens de HEERE over Josia spreken als *“de man”* en niet als ‘de koning’. Voor de HEERE is in Zijn rechtspreking alle waardigheid die Josia als koning heeft hier niet van belang. Hulda krijgt van de HEERE te horen wat Hij te zeggen heeft tegen Josia en wat zij moet doorgeven. Het begint met een herhaling van wat Josia heeft horen voorlezen en wat hem tot verslagenheid heeft gebracht. We horen voor de derde keer de aankondiging van de straf van God over Zijn volk. Wat Hulda doet, is niets anders dan Gods Woord naspreken.

Dan volgt er een woord voor Josia persoonlijk. Dat persoonlijke woord wordt wel tot hem als *“de koning van Juda”* gericht. Het is een woord van bemoediging. De reden daarvan is zijn verootmoediging die de HEERE heeft opgemerkt. De HEERE ziet die verootmoediging in zijn hart en Hij heeft ook de uiterlijke kenmerken van het scheuren van zijn kleren en zijn tranen waargenomen.

Van Josia’s vader Amon lezen we dat hij zich niet verootmoedigde voor de HEERE (zie 2Kr 33:23). Zijn vader Manasse verootmoedigde zich, omdat hij zich moest verootmoedigen over zijn eigen zonden. Josia verootmoedigt zich niet vanwege zijn eigen zonden, maar vanwege een gemeenschappelijke schuld. Hij verootmoedigt zich over de zonden van het volk en van zijn vaderen. Hij maakt zich er één mee.

De bemoediging is dat de HEERE hem met zijn vaderen zal verenigen en dat hij met vrede in zijn graf zal worden bijgezet. Van het onheil dat de HEERE over Jeruzalem zal brengen, zal hij niets zien.

De mannen die hij naar Hulda heeft gestuurd, brengen hem verslag uit van wat de HEERE door Hulda heeft laten weten. De uitwerking zien we in het volgende hoofdstuk.

2 Koningen 23

Het verbond | verzen 1-3

1 Toen stuurde de koning [boden], en al de oudsten van Juda en Jeruzalem verzamelden zich bij hem. 2 De koning ging naar het huis van de HEERE, en met hem iedere man uit Juda en alle inwoners van Jeruzalem, de priesters, de profeten en heel het volk, van de kleinste tot de grootste. En hij las ten aanhoren van hen al de woorden van het boek van het verbond dat in het huis van de HEERE gevonden was. 3 De koning ging bij de pilaar staan en sloot een verbond voor het aangezicht van de HEERE, om de HEERE te volgen en Zijn geboden, Zijn getuigenissen en Zijn verordeningen met heel zijn hart en met heel zijn ziel in acht te nemen, door de woorden van dit verbond die in deze boek[rol] beschreven zijn, te bevestigen. En het hele volk trad toe tot dit verbond.

Zowel de oordeelsboodschap met betrekking tot Jeruzalem als de geruststellende boodschap met betrekking tot zichzelf voert bij Josia niet tot passiviteit. Wat de oordeelsboodschap betreft, had hij kunnen denken dat het toch allemaal geen zin had om nog aan het werk te gaan. Wat de geruststellende boodschap betreft, had hij tevreden kunnen zijn en kunnen denken dat het zijn tijd wel zou duren. Maar nee, beide boodschappen brengen hem tot actie.

Hij laat de oudsten van Juda en Jeruzalem bij zich komen. Hij wil hen wakker maken uit hun valse rust en hen weer inzetten. Het aanstaande oordeel maakt hem extra ijverig. Hij gaat hard aan de slag om de noodzakelijke hervormingen door te voeren. Hij zegt niet dat het geen zin heeft, omdat toch alles zal worden verwoest. De zekerheid dat wij niet in het oordeel komen, zal ook ons, als het goed is, niet passief maken, maar des te ijveriger om mensen met het evangelie te bereiken. Ook zal het onze inzet voor de Heer en Zijn gemeente groter maken.

Als de oudsten bij hem zijn, gaat hij met hen naar het huis van de HEERE, de tempel, de vindplaats van het wetboek. Niet alleen de oudsten gaan met hem mee, maar het hele volk, *“van de kleinste tot de grootste”*. Het is een algemene aangelegenheid geworden. Ten aanhoren van dit hele gezelschap leest Josia *“al de woorden van het boek van het*

verbond". Hij wil dat het volk de woorden hoort waardoor hij zelf zo is aangegrepen.

Er is ook voor ons niets wat belangrijker is dan Gods Woord door te geven (vgl. 1Tm 4:12-13). Het is wel van belang dat we dat doen als mensen die er zelf door zijn aangesproken en er ook naar leven. Anders zal het Woord niet overkomen (hoewel God vrijmachtig is het toch bij deze of gene zijn werk te laten doen in hart en geweten).

Laat niemand je jeugdige leeftijd verachten, maar wees een voorbeeld voor de gelovigen in woord, in wandel, in liefde, in geloof, in reinheid. Houd aan met het voorlezen, het vermanen en het leren, totdat ik kom. (1Tm 4:12-13)

Als Josia het boek van het verbond heeft voorgelezen, maakt hij een verbond tussen het volk en de HEERE. Hoewel de opwekking niet diep is, zoals het boek *Jeremia* laat zien, sluit Josia dit verbond toch. Misschien zijn velen toegetroten tot dit verbond omdat ze op dat moment erg onder de indruk waren van het Woord, zonder dat het geweten was geraakt. Maar hoewel de massa dan misschien niet werkelijk innerlijk geraakt is, is het vaak wel zo dat er in de massa enkelen zijn bij wie dat wel het geval is. Zo spreken wij ook tot alle mensen, hoewel er misschien slechts een paar zijn die echt luisteren. De Heer Jezus spreekt over deze situatie in de gelijkenis die Hij vertelt over de zaaier (zie Mt 13:1-9, 18-23). Iedere ziel die wij nog uit het afvallige geheel voor God kunnen winnen, maakt alle inspanning tot een waardevolle zaak en de moeite waard.

De reiniging | verzen 4-14

4 Toen gaf de koning opdracht aan de hogepriester Hilkia, de priesters van de tweede orde en de deurwachters om alle voorwerpen die voor de Baäl, de Asjera en heel het leger aan de hemel gemaakt waren, uit de tempel van de HEERE naar buiten te brengen. Hij verbrandde dat [alles] buiten Jeruzalem, in de velden van de Kidron, en liet het stof ervan naar Bethel dragen.

5 Ook zette hij de afgodspriesters af die de koningen van Juda aangesteld hadden om op de offerhoogten, in de steden van Juda en rondom Jeruzalem reukoffers te brengen, evenals hen die aan de Baäl, de zon, de maan, de sterrenbeelden en heel het leger aan de hemel reukoffers brachten.

6 Ook bracht hij de Asjera uit het huis van de HEERE, naar de beek Kidron, buiten Jeruzalem, en verbrandde hem bij de beek Kidron. Hij verpulverde hem tot stof, en wierp het stof ervan over de begraafplaats van het gewone volk.

7 Ook brak hij de verblijven van de schandknappen af in het huis van de HEERE, waar de vrouwen gewaden voor de Asjera weefden.

8 Hij liet al de priesters uit de steden van Juda komen en verontreinigde de [offer]hoogten waarop die priesters reukoffers gebracht hadden, van Geba af tot Berseba toe. Verder brak hij de [offer]hoogten bij de poorten af, ook die [bij] de ingang van de poort van Jozua, de leider van de stad, aan de linkerhand [als men] de stadspoort binnen[komt]. 9 De priesters van de [offer]hoogten offerden echter niet op het altaar van de HEERE in Jeruzalem, maar zij aten ongezuurde [broden] te midden van hun broeders.

10 [Josia] verontreinigde ook Tofet, dat in het dal Ben-Hinnom lag, opdat niemand zijn zoon of dochter voor de Molech door het vuur liet gaan.

11 Hij haalde de paarden weg die de koningen van Juda aan de zon gewijd hadden, van de ingang van het huis van de HEERE tot de kamer van Nathan-Melech, de hoveling, die zich in de bijgebouwen bevond; en de zonnewagens verbrandde hij met vuur.

12 Ook de altaren die op het dak van het bovenvertrek van Achaz waren, die de koningen van Juda gemaakt hadden, en de altaren die Manasse in de twee voorhoven van het huis van de HEERE gemaakt had, brak de koning af; hij voerde ze vandaar af en wierp het stof ervan in de beek Kidron.

13 Ook de [offer]hoogten die tegenover Jeruzalem lagen, die rechts van de berg van het verderf lagen, die Salomo, de koning van Israël, voor Astarte, de afschuwelijke [afgod] van de Sidoniërs, en voor Kamos, de afschuwelijke [afgod] van Moab, en voor Milkom, de gruwel van de Ammonieten, gebouwd had, verontreinigde de koning.

14 Hij brak eveneens de gewijde stenen in stukken en hakte de gewijde palen om, en vulde hun plaats op met mensenbeenderen.

In de verzen 4-20 wordt de reiniging tot in detail beschreven. Het telkens terugkerende woord "ook" laat zien dat Josia steeds maar doorgaat met

het wegdoen van alles wat niet goed is. En wat is dat veel! Er is een overvloed aan goddeloosheid in Juda en Jeruzalem, dat wil zeggen op het terrein waar men het meest met God bekend moet zijn. Josia is op dit moment achttien jaar aan de regering en heeft zelf het volk een goed voorbeeld gegeven. Toch is de diepte en de omvang van de mesthoop van de afgoderij enorm.

Josia laat zich niet door de enorme hoeveelheid op te ruimen onreinheid ontmoedigen. Elke afgoderij is tot grove oneer van de HEERE en moet worden uitgeroeid. Het werk gaat niet snel. Er moet veel worden gereinigd en er moet grondig worden gereinigd. Grondige reiniging gaat vaak moeizaam. Een opwekking gaat niet zonder reiniging. De reiniging betreft niet alleen de zichtbare dingen. De zichtbare dingen komen uit het innerlijk voort. Het gaat bovenal om een innerlijke reiniging, een reiniging van het hart.

We hebben een vernieuwing van ons denken nodig. Reiniging van ons denken betekent vooral dat we nagaan hoe we denken. Onze kinderen gaan naar school en hun denken wordt gevormd door het denken van de wereld. De wereld bepaalt wel hoe ze alles moeten zien. Ook de ouders worden beïnvloed, vooral door de massamedia. Via dat kanaal wordt hun de mening van de wereld opgedrongen. We kunnen ons daar alleen rein van bewaren als we het niet tot ons nemen. Als we soms dingen van de wereld tot ons moeten nemen, laten we dat dan met de Heer doen, zoals Daniël het deed (zie Dn 1).

Dat kan, als we een hart hebben waarin het
Woord van God rijkelijk woont (Ko 3:16a).

Laat het woord van Christus rijkelijk in u wonen, ... (Ko 3:16a)

De eerste opdracht die Josia geeft, is dat alles moet worden weggedaan wat met de Baäl te maken heeft en in de tempel was gebracht (vers 4). Wij moeten in de eerste plaats nagaan welke dingen van de wereld in de tempel van nu, dat is de gemeente en ons lichaam, ons denken, zijn toegelaten. Josia geeft die opdracht aan "de hogepriester Hilkia, de priesters van de tweede orde en de deurwachters". Reiniging is vooral een priesterlijke activiteit. Als onreinheid ons leven is binnengekomen, gaat dat bovenal ten koste van onze dienst aan God. Hij krijgt dan niet meer uit ons hart en leven waar Hij recht op heeft en waar Hij naar verlangt.

De voorwerpen die aan de afgoden waren geofferd, laat Josia verbranden. Dat gebeurt buiten Jeruzalem, de stad van God. De overblijfselen

van die voorwerpen worden naar Bethel, een plaats in het tienstammenrijk, gebracht. Dat betekent dat hij de as naar een onreine plaats brengt.

De drie afgoden die hier worden genoemd, Baäl, Asjera en het leger aan de hemel, worden wel gezien als afbeelding van de welvaart. Dat maakt de toepassing naar vandaag eenvoudig. We leven immers in een tijd van verafgoding van de welvaart. We mogen wel eens bij onszelf nagaan of we werkelijk in alle dingen alleen God de eer geven, of dat we ons uitsloven om toch maar zoveel mogelijk van de welvaartskoek binnen te krijgen.

Ook de afgodspriesters die *“de koningen van Juda aangesteld hadden”* (vers 5), zet hij af. Met de koningen van Juda zullen ongetwijfeld Manasse en Amon bedoeld worden. De afgodspriesters offerden op de hoogten in Juda en rondom Jeruzalem. Zij zullen in hun dwaasheid gemeend hebben aan de HEERE reukoffers te offeren. Er zijn ook directe afgodspriesters, die aan de Baäl en andere afgoden reukoffers brachten. Ook die zet Josia af.

De volgende actie betreft de Asjera (vers 6), die door Manasse in het huis van de HEERE was geplaatst (2Kn 21:7). Hier gaat Josia zeer grondig te werk. Eerst verbrandt hij hem en dan verpulvert hij hem. De plaats van handeling is de beek Kidron. Daarna werpt hij het stof over een begraafplaats, een onreine plaats. Door het stof over een begraafplaats te werpen brengt hij tegelijk zijn verachting voor deze god tot uitdrukking. Mogelijk dat we bij *“de begraafplaats van het gewone volk”* moeten denken aan een soort massagraf, waar mensen bij elkaar begraven zijn, omdat ze zich geen eigen graf konden veroorloven.

De afschuwelijke verontreinigingen kennen geen grenzen. In vers 7 is sprake van verblijven die in het huis van de HEERE waren gemaakt voor prostituerende mannen. De wanstaltigste seksuele handelingen werden in Gods huis verricht. De vrouwen lieten zich ook niet onbetuigd. Zij weefden gewaden voor de Asjera, de godin van de wellust. In plaats van deze gruwelen aan de kaak te stellen, dekten zij als het ware deze afschuwelijke praktijken met de door hen gemaakte gewaden toe.

Vervolgens laat Josia alle priesters in zijn hele gebied, van Geba in het noorden van Benjamin tot Berseba in het zuiden van Juda, naar zich toe

komen (*vers 8*). Deze priesters worden weggehaald uit hun verontreinigde omgeving. Hij verontreinigt de offerhoogten waarop die priesters reukoffers hadden gebracht. De offerhoogten bij de poorten worden afgebroken. Daaronder wordt een offerhoogte speciaal genoemd, met een nauwkeurige specificatie van de plaats waar die hoogte is.

De priesters die door Josia naar Jeruzalem zijn geroepen, kunnen daar niet op het altaar van de HEERE offeren (*vers 9*). Wel mogen ze met hun broeders van het ongezuurde brood eten. Ze zijn in een situatie die vergelijkbaar is met die van priesters die door een lichamelijk gebrek niet aan de dienst kunnen deelnemen, maar wel van het heilige mogen eten (*zie Lv 21*). Soms is het zo dat iemand die tot bekering komt, een bepaalde dienst niet kan doen vanwege het leven dat hij heeft geleid. Iemand die bijvoorbeeld twee vrouwen heeft, zoals in bepaalde landen voorkomt, kan na zijn bekering geen oudste zijn (*zie 1Tm 3:2*).

In *vers 10* wordt de naam van Josia weer genoemd. Het is als om ons eraan te herinneren dat hij de man is die het opneemt voor de eer van de HEERE. Hij is hier steeds aan het werk. Zijn naam wordt hier direct verbonden aan weer zo'n gruwel zonder weerga, het offeren van de eigen kinderen aan de Molech, de god van het vuur (*zie ook Jr 32:35*). Dat gebeurde in Tofet, in het dal Ben-Hinnom, dat vanwege deze praktijken door de HEERE "Moorddal" wordt genoemd (*Jr 19:6*). Hoe vreselijk deze plaats is, blijkt wel als we bedenken dat van de naam Ben-Hinnom de naam 'Gehenna', dat is 'hel', is afgeleid.

Josia verontreinigt deze plaats opdat niemand meer zijn zoon of dochter door het vuur zal kunnen laten gaan als een offer voor de Molech. In dit vers ligt een sterke oproep aan ouders om eraan te denken met welk doel ze hun kinderen opvoeden en waarvoor ze hun kinderen moeten bewaren.

De in *vers 11* genoemde paarden zijn door "de koningen van Juda" (Manasse en Amon) aan de zon gewijd. Naar hun afgodische gedachten moesten deze paarden met hun wagens de zon langs de hemel trekken. De paarden stonden bij "bij de ingang van het huis van de HEERE". Op die manier tartten en beledigden zij op grove wijze de HEERE. Wie "Nathan-Melech, de hoveling" is geweest, is ons niet bekend. Maar de HEERE kent hem wel. Is hij een bestuurder van de zonnewagens geweest?

Aan het aantal altaren te zien dat Josia opruimt, moet Jeruzalem vergeven zijn geweest van afgodsaltaren. Op elke hoek en elke plek stond wel een afgodsaltaar. In *vers 12* worden weer enkele altaren specifiek genoemd. Josia breekt de altaren af “die op het dak van het bovenvertrek van Achaz waren”. Ook die altaren waren door “de koningen van Juda gemaakt”. Ook “de altaren die Manasse in de twee voorhoven van de HEERE gemaakt had” breekt Josia af. De beledigingen van de HEERE door Manasse kennen geen einde. Hij heeft zijn uiterste best gedaan om het huis van de HEERE in alle opzichten om te bouwen tot een afgodstempel. Josia voert alle drekgoden weg, maakt ze tot stof en werpt het stof in de beek Kidron.

Het is schokkend om in dit reinigingswerk, waarbij we namen tegenkomen als Achaz en Manasse, ineens te stuiten op de naam van Salomo als iemand die ook met de afgodencultus is verbonden (*vers 13*). We weten uit *1 Koningen 11* dat Salomo van de HEERE is afgeweken door zijn vele vrouwen en de goden die deze vrouwen meenamen. We lezen zelfs dat hij hoogten voor die goden bouwde (*1Kn 11:7-8*). Al deze afgoden worden hier veelzeggend aangeduid als “afschuwelijk” en een “gruwel”, waardoor het contrast tussen de afgoden van Salomo en Gods beoordeling daarvan wel krachtig wordt onderstreept.

Toen bouwde Salomo een [offer]hoogte voor Kamos, de afschuwelijke [afgod] van de Moabieten, op de berg die voor Jeruzalem ligt, en voor Molech, de afschuwelijke [afgod] van de Ammonieten. Zo deed hij voor al zijn uitheemse vrouwen, die hun afgoden reukoffers en slachtoffers brachten. (1Kn 11:7-8)

In *vers 14* lezen we dat Josia de gewijde stenen en palen omhakt die als voorwerpen van verering functioneerden. Koning Hizkia heeft dit eerder ook gedaan (*2Kn 18:4*). Het feit dat dit twee generaties later door Josia opnieuw gebeurt, toont hoe hardnekkig deze afgoderij is. De vrijgekomen ruimte wordt door Josia gevuld met mensenbeenderen. Dat doet hij vermoedelijk om dit gebied onrein te maken en daardoor mensen te beletten opnieuw in deze afgoderij te vervallen.

Het altaar te Bethel | *verzen 15-20*

15 En ook het altaar dat in Bethel stond, [en] de [offer]hoogte die Jerobeam, de zoon van Nebat, die Israël deed zondigen, gemaakt had – ook dat altaar en die [offer]hoogte brak hij af; ja, hij verbrandde de

[offer]hoogte, verpulverde die tot stof en verbrandde de gewijde paal. 16 Toen Josia zich omkeerde en de graven zag die daar op de berg waren, stuurde hij [boden] en [liet] de beenderen uit de graven halen. Vervolgens verbrandde hij ze op dat altaar en verontreinigde dat, overeenkomstig het woord van de HEERE dat de man Gods verkondigd had, die deze woorden verkondigde. 17 Verder zei hij: Wat is dat voor een grafteken dat ik zie? De mannen van de stad zeiden tegen hem: Het is het graf van de man Gods die uit Juda kwam, en deze dingen, die u met dit altaar van Bethel gedaan hebt, aangekondigd heeft. 18 Hij zei: Laat hem liggen, laat niemand zijn beenderen aanraken. Dus lieten zij zijn beenderen onaangeroerd, evenals de beenderen van de profeet die uit Samaria gekomen was. 19 Bovendien verwijderde Josia al de huizen van de [offer]hoogten die in de steden van Samaria waren, die de koningen van Israël gemaakt hadden om [de HEERE] tot toorn te verwekken; hij deed er hetzelfde mee als hij in Bethel gedaan had. 20 Al de priesters van de [offer]hoogten die daar waren, slachtte hij af op de altaren, en verbrandde er mensenbeenderen op. Daarna keerde hij terug naar Jeruzalem.

In de verzen 15-20 worden we herinnerd aan een geschiedenis uit 1 Koningen 12-13. De naam van Jerobeam wordt ook hier, zoals al zo vaak eerder, vermeld met toevoeging van het negatieve kenmerk “die Israël zondigen deed”. In zijn vermetelheid had Jerobeam een eigen godsdienst bedacht (twee gouden kalveren) en een eigen altaar opgericht (zie 1Kn 12:25-33). God zegt hem daarover het oordeel aan door een profeet uit Juda. De verzen 15-16 verwijzen daarnaar. In de aankondiging van dat oordeel noemt de man Gods uit Juda de naam van Josia als de uitvoerder van dat oordeel (1Kn 13:1-2). Het ogenblik van de vervulling is nu aangebroken. God laat geen van Zijn woorden ter aarde vallen. Elk woord komt uit, zowel wat de zegen als wat het oordeel betreft.

En zie, er kwam een man Gods door het woord van de HEERE uit Juda naar Bethel, terwijl Jerobeam bij het altaar stond om een reukoffer te brengen. Hij riep tot het altaar, door het woord van de HEERE, en zei: Altaar, altaar, zo zegt de HEERE: Zie, in het huis van David zal een zoon geboren worden, van wie de naam Josia zal zijn. Die zal op u de priesters van de hoogten offeren, die op u reukoffers brengen. Ja, men zal mensenbeenderen op u verbranden. (1Kn 13:1-2)

In de verzen 17-18 vindt nog iets plaats wat verband houdt met de geschiedenis die in 1 Koningen 13 opgetekend staat. Dit keer betreft het de beenderen van de oude profeet. Josia merkt een grafteken op en

vraagt wat dat betekent. Het is niet duidelijk waarom Josia dit niet weet, maar de mensen van de stad weten het wel. Ze vertellen hem over wat de man Gods heeft gezegd en dat Josia heeft gedaan wat de man Gods had aangekondigd.

Het is mooi dat men zich in Bethel deze gebeurtenis herinnert, maar het is niet mooi dat men er blijkbaar niets van heeft geleerd. Het is niet zo mooi dat Josia er blijkbaar niets van weet, maar het is wel mooi dat hij na de herinnering handelt zoals is gezegd door de man Gods. Ook de beenderen van de oude profeet blijven onaangeroerd.

Op dezelfde manier als eerder in Bethel verwijdt Josia *“al de huizen van de [offer]hoogten die in Samaria waren”* (vers 19). Deze huizen waren gemaakt door de koningen van Israël om de HEERE tot toorn te verwekken. De priesters die op deze offerhoogten hadden gediend, worden door Josia afgeslacht (vers 20), iets wat hij niet had gedaan met de priesters in Juda die ook op offerhoogten hadden geofferd (zie vers 8).

Josia viert het Pascha | verzen 21-23

21 De koning gebod het hele volk: Houd voor de HEERE, uw God, het Pascha, zoals in dit boek van het verbond beschreven staat. 22 Want zoals dit Pascha was er geen gehouden, vanaf de dagen van de richters, die aan Israël leiding gegeven hadden, en [ook] niet [in] al de dagen van de koningen van Israël of van de koningen van Juda. 23 Maar in het achttiende jaar van koning Josia werd dit Pascha voor de HEERE in Jeruzalem gehouden.

Op bevel van koning Josia wordt het Pascha gevierd. Dat het bevel om het Pascha te vieren door een koning wordt gegeven, is uniek. Het Pascha wordt hier gevierd tijdens een opwekking. Het is vaker gevierd (zie Ex 12; Nm 9:5; Jz 5:10; 2Kr 30), maar ook vaak niet. Het Pascha stelt het avondmaal van de Heer voor. We kunnen dat opmaken uit het feit dat de Heer Jezus tijdens de viering van het Pascha het avondmaal instelt (zie Lk 22:7-20). Het avondmaal is ook vaak gevierd, maar ook tijden niet. Het is er geweest vanaf het begin.

Josia viert het Pascha omdat hij het in de Schrift heeft gevonden en nadat hij stad en land heeft gereinigd van de afgoden en hun priesters. Zo kan de (plaatselijke) gemeente ook alleen avondmaal vieren als de

gelovigen het in Gods Woord hebben ontdekt en uit hun leven hebben verwijderd wat tegen Gods Woord ingaat (1Ko 5:7-8).

Na de dagen van de richters lezen we alleen van een viering van het Pascha door Hizkia (zie 2Kr 30). Het Pascha dat Josia viert, overtreft ook het Pascha dat Hizkia vierde,

want er staat: *“Zoals dit Pascha was er geen gehouden, vanaf de dagen van de richters, die aan Israël leiding gegeven hadden, en [ook] niet [in] al de dagen van de koningen van Israël of van de koningen van Juda.”* We zien hier dat hoe groter het verval is, hoe groter ook de waardering van de HEERE is als Zijn instelling van het Pascha wordt gehouden. Voor de viering ervan bedenkt Josia geen nieuwe dingen om het aantrekkelijk te maken, maar hij beveelt het te houden *“zoals in dit boek van het verbond beschreven staat”*. Josia houdt het omdat het in Gods Woord staat en hij houdt het zoals het in Gods Woord staat.

Het is een uniek Pascha, het is het beste feest dat ooit in het land is geweest, beter dan in de tijden van David en Salomo en Hizkia. Het is zo groot, omdat het gehouden wordt aan het eind van het bestaan van het rijk Juda, dat op het punt staat weggevoerd te worden.

Ook wij leven in een eindtijd en ook nu is het mogelijk het avondmaal te vieren op een wijze zoals het sinds lange tijd niet is gevierd. Dat kan nu gebeuren. De vraag is of wij erbij zijn. God heeft voor de eindtijd een maaltijd, Zijn avondmaal bereid naar Zijn gedachten, om daaraan deel te nemen zoals Hij het wil. Daaraan kan worden deelgenomen door alle gelovigen die met gereinigde, gewillige harten samenkomen. Als dat gebeurt, zonder sektarisch te zijn (Josia spreekt tot *“het hele volk”!*), mogen ook wij weten dat, hoe groot het verval ook is, de waardering van de Heer Jezus ook groot is als Zijn instelling van het avondmaal wordt gehouden.

Laatste daden en getuigenis van Josia | verzen 24-25

24 Ook deed Josia de dodenbezweerders weg, de waarzeggers, de afgodsbeeldjes, de stinkgoden en alle afschuwelijke [afgoden] die in het land van Juda en in Jeruzalem gezien werden, om [zo] de woorden van de wet uit te voeren, die beschreven waren in het boek dat de

Zuivert het oude zuurdeeg uit, opdat u een nieuw deeg bent; u bent immers ongezuurd. Want ook ons pascha, Christus, is geslacht. Laten wij daarom feestvieren, niet met oud zuurdeeg, ook niet met zuurdeeg van slechtheid en boosheid, maar met ongezuurde [broden] van oprechtheid en waarheid. (1Ko 5:7-8)

priester Hilkia in het huis van de HEERE gevonden had. 25 Vóór hem was er geen koning aan hem gelijk, die zich met heel zijn hart, heel zijn ziel en met heel zijn kracht tot de HEERE bekeerd had, overeenkomstig de hele wet van Mozes; en na hem stond zijns gelijke niet op.

Josia voert de woorden van de wet tot de laatste letter uit. Het Woord leeft zo krachtig in hem, omdat het zo fris voor hem is. Hij wil met alle kracht en ijver daaraan gehoorzaam zijn. Hij kan pas tevreden zijn als alles is weggedaan wat een belediging is voor God en ongehoorzaamheid aan Zijn Woord. Het lijkt erop dat hij na het Pascha nog weer dieper onder de indruk is van Gods Woord en Gods heiligheid, zodat hij nog een keer een rondgang door Juda en Jeruzalem maakt om te zien of er nog wat op te ruimen valt.

Wat er mogelijk nog aan zijn aandacht is ontsnapt, wordt tijdens deze inspectieronde gezien en weggedaan. Het betreft dodenbezweerders en waarzeggers, die zich zoveel mogelijk verborgen zullen hebben gehouden. Ze zullen hun werken van de duisternis zo stiekem mogelijk zijn gaan doen, maar ontkomen toch niet aan de zuiveringsacties van Josia, net zomin als de beelden waarvan ze zich bedienden.

Het getuigenis dat van Josia wordt gegeven, lijkt veel op wat ook van Hizkia wordt gezegd. Ook van Hizkia wordt gezegd dat er vóór hem en na hem niemand was die aan hem gelijk was. Hoe kan dat? De oplossing kan zijn dat zij beiden de beste waren in verschillend opzicht. Hizkia heeft zijn gelijke niet als het gaat om vertrouwen op God. Josia heeft zijn gelijke niet als het gaat om gehoorzaamheid aan het Woord van God, waarnaar hij steeds heeft gehandeld. Hij heeft Gods Woord bewaard en Gods Naam niet verloochend.

Zijn waarachtige en diepgaande bekering "*met heel zijn hart, heel zijn ziel en met heel zijn kracht tot de HEERE*" (zie ook Dt 6:5) heeft overvloedig werken voortgebracht de bekering waardig. Dit getuigenis van zijn bekering is ook uniek in de Schrift. Dat er niemand zoals hij na hem is opgestaan, wordt wel snel duidelijk in de koningen die na hem komen. Die koningen hebben in rap tempo het oordeel van God door wegvoering naar Babel over Juda en Jeruzalem gehaald.

De toorn van de HEERE moet komen | *verzen 26-27*

26 Toch keerde de HEERE Zich niet af van Zijn grote, brandende toorn, want Zijn toorn brandde tegen Juda, vanwege al [zijn] tergen waarmee Manasse Hem tot toorn verwekt had. 27 De HEERE zei: Ik zal ook Juda van Mijn aangezicht wegdoen, zoals Ik Israël weggedaan heb. Ik zal deze stad Jeruzalem verwerpen, die Ik verkozen had, en het huis waarvan Ik gezegd had: Mijn Naam zal daar zijn.

Ondanks de opwekking die God in Zijn genade voor Zijn volk bracht, "keerde de HEERE Zich niet af van Zijn grote, brandende toorn". Wat voor Josia een diepgaand werk in zijn hart en geweten was, was voor het volk slechts een oppervlakkige, tijdelijke aandoening (zie Jr 25:3-7). Zij hadden zich niet radicaal tot God bekeerd. Hetzelfde zien we in de christenheid. Al zou God nog de grootste opwekking geven, dan zou dat niets veranderen aan het feit dat het oordeel over de christenheid komt, zoals hier Juda vlak voor de wegvoering naar Babel staat. Dat heeft niet te maken met een falen van Gods almacht, maar met de onverbeterlijkheid van de mens.

God moet Jeruzalem verwerpen vanwege het tergen van Manasse. Wat Manasse heeft gedaan om God te tergen, kent geen grenzen. God is het aan Zijn heiligheid verplicht het volk, dat zich in plaats van tot God te roepen achter Manasse heeft geschaard, te oordelen. We beluisteren de smart in het hart van de HEERE in wat Hij in *vers 27* zegt over het wegdoen van Juda en het verwerpen van Jeruzalem.

Dood van Josia | *verzen 28-30*

28 Het overige nu van de geschiedenis van Josia, en alles wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? 29 In zijn dagen trok farao Necho, de koning van Egypte, op naar de koning van Assyrië, naar de rivier de Eufraat. Koning Josia ging hem tegemoet; en [de farao] doodde hem in Megiddo, toen hij hem gezien had. 30 Zijn dienaren vervoerden hem – gestorven – uit Megiddo; zij brachten hem naar Jeruzalem en begroeven hem in zijn graf. De bevolking van het land nam Joahaz, de zoon van Josia, zalfde hem en maakte hem koning in de plaats van zijn vader.

Ook Josia is aan het eind van zijn leven afgeweken van de HEERE. Hij is eigenzinnig geworden. Zijn autoriteit wordt zijn val. Hij is wel vaak een beeld van de Heer Jezus, maar hij is geen volmaakt beeld van Hem. Josia wil zich in de grote wereldpolitiek mengen en wordt verpletterd tussen de grootmachten Egypte en Assyrië. Hij bemoeit zich met een strijd die hem niets aangaat en komt om.

Zijn dood is niet eervol. Ook zijn begrafenis is niet eervol. Zijn begrafenis gebeurt door zijn dienaren. Zij brengen hem, dat wil zeggen zijn lichaam, naar Jeruzalem en begraven hem in zijn graf. Josia wordt opgevolgd door zijn zoon Joahaz die daartoe door de bevolking van het land tot koning wordt gezalfd.

Alleen van Salomo en Joas wordt nog gezegd dat zij tot koning gezalfd zijn om direct daarna plaats op de troon te nemen. In die gevallen gebeurde dat om elke aanmatiging van anderen op de troon zinloos te maken. Dat lijkt ook hier het geval te zijn. Joahaz is niet de oudste zoon van Josia. De oudste zoon is Jojakim. Bij Salomo en Joas was de zalving terecht, bij Joahaz lijkt het de voorkeur van het volk te zijn geweest vanwege zijn politieke ligging.

Joahaz koning van Juda | *verzen 31-34*

31 Joahaz was drieëntwintig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde drie maanden in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Hamutal, de dochter van Jeremia, uit Libna. 32 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, overeenkomstig alles wat zijn vaderen gedaan hadden. 33 Farao Necho zette hem in Ribla gevangen, in het land van Hamath, zodat hij niet in Jeruzalem kon regeren, en hij legde het land een boete op van honderd talent zilver en een talent goud. 34 Bovendien maakte farao Necho Eljakim, de zoon van Josia, koning in de plaats van zijn vader Josia en veranderde zijn naam in Jojakim. Joahaz nam hij echter mee, [en] toen die in Egypte aankwam, stierf hij daar.

Vanaf nu worden tot het eind van het rijk (dat is over een periode van tweeëntwintig jaar) vier koningen voorgesteld. In de tijd van deze koningen gebeurt niets wat vreugde geeft. De tijd van opwekkingen zoals onder Hizkia en Josia is voorbij. Geen van de opvolgers van Josia is Godvrezend.

De schrijver beperkt zich in zijn beschrijving van de koningen die nog aan de macht komen, voordat Juda in ballingschap wordt gevoerd. Door het boek *Jeremia* komen we echter nog veel te weten over de ondergang van het rijk. Daar vinden we ontmoetingen tussen enkele van de vier koningen met Jeremia, waarover hier met geen woord wordt gerept.

Joahaz is een slechte koning. Hij heeft maar kort geregeerd. Maar net als andere slechte koningen die kort hebben geregeerd, heeft ook hij in die drie maanden bewezen wat voor soort koning hij is. Ezechiël vergelijkt hem met een jonge leeuw (zie Ez 19:1-4). Na drie maanden komt Gods oordeel over hem door middel van de farao, die op het wereldtoneel nog de machtige heerser is. De farao zet hem in Ribna, een priesterstad, gevangen. Daardoor is zijn koningschap voorbij. Farao Necho legt het land ook nog een boete op. God lijkt aan de kant van de farao te staan en de koningen van Juda op te geven. Het betekent niet dat zij goddelozer waren dan de farao, maar dat zij veel meer verantwoordelijk waren.

De farao toont tevens zijn macht over Juda door een broer van Joahaz, Eljakim, koning te maken. Nog een bewijs van de macht van farao is, dat hij de naam Eljakim verandert in Jojakim. Hij maakt hem geen koning in de plaats van Joahaz, maar in de plaats van zijn vader Josia. Het is alsof het hele koningschap van Joahaz niet heeft bestaan. Mogelijk heeft Joahaz een anti-Egyptische politiek nagestreefd en zich daardoor de woede van de farao op de hals gehaald. Het staat er zo uitdrukkelijk bij dat de farao Joahaz gevangen nam *“zodat hij niet in Jeruzalem kon regeren”*.

Jojakim koning van Juda | verzen 35-37

35 Jojakim droeg het zilver en het goud aan de farao af. Om dat geld volgens het bevel van de farao af te kunnen dragen, legde hij het land belasting op. Hij eiste van ieder van de bevolking van het land zilver en goud overeenkomstig zijn schatplicht, om dat aan farao Necho af te dragen. 36 Jojakim was vijftienvintig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde elf jaar in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Zebudda, de dochter van Pedaja, uit Ruma. 37 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, overeenkomstig alles wat zijn vaderen gedaan hadden.

Jojakim is dan wel koning gemaakt door de farao, maar hij moet de farao wel een hoge schatting betalen. Om die belasting te kunnen betalen past hij dezelfde methode toe als Menahem heeft gedaan (2Kn 15:20). Alleen beperkt hij zich niet zoals Menahem deed tot de financieel draagkrachtigen, maar eist van iedereen van de bevolking zijn bijdrage. Er is wel verondersteld dat hij de bevolking van het land afperste uit wraak, omdat zij zijn broer boven hem hadden gekozen om koning te zijn (zie vers 30).

De onderwerping aan de farao maakt van Jojakim niet een koning die buigt onder het oordeel van God. Tijdens zijn elfjarige regering doet hij wat slecht is in de ogen van de HEERE. Hij volgt hierin zijn vaderen, met wie Manasse en Amon bedoeld zullen zijn.

We zien hoe Juda steeds meer in de macht van andere volken komt, om uiteindelijk in de macht van Babel terecht te komen.

2 Koningen 24

Jojakim koning van Juda (vervolg) | verzen 1-7

1 In zijn dagen trok Nebukadnezar, de koning van Babel, op, en Jojakim werd [gedurende] drie jaar zijn dienaar. Daarna kwam hij opnieuw tegen hem in opstand. 2 Toen zond de HEERE de benden van de Chaldeeën tegen hem, de benden van Syrië, de benden van Moab en de benden van de Ammonieten. Hij zond hen tegen Juda om het om te brengen, overeenkomstig het woord van de HEERE dat Hij gesproken had door de dienst van Zijn dienaren, de profeten. 3 Ja, naar het bevel van de HEERE gebeurde dit in Juda, om hen van voor Zijn aangezicht weg te doen vanwege de zonden van Manasse, vanwege alles wat hij gedaan had, 4 en ook [vanwege] het onschuldig bloed dat hij vergoten had – hij had Jeruzalem met onschuldig bloed gevuld. Daarom wilde de HEERE geen vergeving schenken. 5 Het overige nu van de geschiedenis van Jojakim, en alles wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? 6 Jojakim ging te ruste bij zijn vaderen, en zijn zoon Jojachin werd koning in zijn plaats. 7 De koning van Egypte trok voortaan niet meer uit zijn land, want de koning van Babel had alles ingenomen wat de koning van Egypte toebehoord had, vanaf de Beek van Egypte tot aan de rivier de Eufraat.

“In zijn dagen”, dat zijn de dagen dat Jojakim koning is, trekt Nebukadnezar (zijn naam wordt hier voor de eerste keer in de Schrift genoemd) voor het eerst tegen Jeruzalem op (zie ook Dn 1:1). Bij die gelegenheid wordt Daniël, samen met andere prinses, naar Babel gebracht. Het is dan het jaar 605 v. Chr. Een jaar later vindt er een belangrijke slag plaats, bij Karchemis, waarbij Nebukadnezar de wereldheerschappij van Egypte afneemt (vers 7; Jr 46:2). Vanaf dan is Nebukadnezar het gouden hoofd, het eerste wereldrijk nadat het met Juda is gedaan als volk van God.

Over Egypte. Tegen het leger van farao Necho, de koning van Egypte, dat zich aan de rivier de Eufraat bij Karchemis bevond, dat Nebukadnezar, de koning van Babel, in het vierde [regerings]jaar van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda, verslagen heeft. (Jr 46:2)

Als Jojakim zich drie jaar aan Nebukadnezar heeft onderworpen, komt hij “opnieuw tegen hem in opstand”. Dat hij “opnieuw” in opstand komt, geeft aan dat hij een keer eerder in opstand is gekomen. Misschien

moeten we daarbij denken aan de mogelijkheid dat hij partij heeft gekozen voor de farao. Het gevolg is dat Nebukadnezar maatregelen neemt om de opstandige Jojakim weer aan zich te onderwerpen.

Opmerkelijk is dat het optrekken van de benden niet aan Nebukadnezar wordt toegeschreven, maar aan de HEERE. De HEERE handelt en doet dat in trouw aan Zijn Woord. Hij heeft het laten voorzeggen door de dienst van Zijn dienaren, de profeten, en zo gebeurt het ook (*vers 2*). Het optrekken van de benden tegen Juda gebeurt ook nog niet eens in de eerste plaats vanwege de opstand van Jojakim, maar "*vanwege de zonden van Manasse, vanwege alles wat hij gedaan had*" (*vers 3*).

Een zonde van Manasse die bijzonder zwaar weegt in dit oordeel, is dat hij "*onschuldig bloed*" heeft vergoten, ja, dat hij "*Jeruzalem met onschuldig bloed gevuld*" had (*vers 4*). De HEERE neemt dit alles zo zwaar op, dat Hij "*geen vergeving schenken*" wil.

We hebben zeer zeker met een vergevende God te doen. Dat betekent echter niet dat het geduld van God oneindig is. Als het oordeel komt, is het ogenblik aangebroken dat Hij niet meer zal vergeven. Dat ligt nooit aan God, maar aan de onboetvaardigheid van de mens.

Wij leven in een tijd die vergelijkbaar is met die van deze laatste koningen. Het oordeel komt over de christenheid. Dat God een overblijfsel voor Zichzelf heeft uitverkoren, ook nu, laat dit oordeel onverlet. Voor de massa van de christenheid is geen vergeving meer.

Hiermee is de geschiedschrijver aan het eind van zijn beschrijving van het leven van Jojakim. Hij meldt alleen nog zijn dood (*vers 6*). Van een begrafenis wordt niets gezegd. Die krijgt hij ook niet. Wat hij krijgt, is een ezelsbegrafenis, hij wordt als ondeugdelijk en verachtelijk weggeworpen (*Jr 22:18-19*).

Daarom, zo zegt de HEERE over Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda:

Zij zullen over hem geen rouw bedrijven:

Ach mijn broer, of: Ach zuster!

Zij zullen over hem geen rouw bedrijven:

Ach heer, of: Ach majesteit!

Met een ezelsbegrafenis zal hij begraven worden:

men zal [hem] wegslepen en wegwerpen,

ver weg van de poorten van Jeruzalem.

(Jr 22:18-19)

De mededeling van *vers 7* sluit direct aan op de mededeling van de dood van Jojakim. In dit vers geeft de schrijver een verklaring van het feit dat Jojakim geen hulp van de koning van Egypte kreeg in zijn opstand tegen Babel (*vers 1*).

Jojachin koning van Juda | verzen 8-12

8 Jojachin was achttien jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde drie maanden in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Nehusta, de dochter van Elnathan, uit Jeruzalem. 9 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, overeenkomstig alles wat zijn vader gedaan had. 10 In die tijd trokken de dienaren van Nebukadnezar, de koning van Babel, naar Jeruzalem, en de stad werd belegerd. 11 Nebukadnezar, de koning van Babel, kwam [zelf] naar de stad, toen zijn dienaren die belegerden. 12 Toen ging Jojachin, de koning van Juda, [de stad] uit naar de koning van Babel, hij, zijn moeder, zijn dienaren, zijn vorsten en zijn hovelingen. De koning van Babel nam hem [gevangen] in het achtste jaar van zijn regering.

Na de dood van Jojakim wordt zijn zoon Jojachin koning. Deze jongen is dan nog maar achttien jaar oud. De duur van zijn regering is drie maanden. Ook zijn korte regering is lang genoeg om hem het standaardkenmerk dat *"hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE"* te geven. Om aan te geven wat hij aan slechts heeft gedaan, wordt gezegd dat hij deed *"overeenkomstig alles wat zijn vader gedaan had"*.

"In die tijd", dus de drie maanden dat hij regeert, trekken de dienaren van Nebukadnezar tegen Jeruzalem op en belegeren de stad. Als de belegering aan de gang is, komt Nebukadnezar zelf ook naar Jeruzalem. Als hij daar is, geeft Jojachin zich vrijwillig over, *"hij, zijn moeder, zijn dienaren, zijn vorsten en zijn hovelingen"*. Dat is op zichzelf genomen een verstandige daad. Tegelijk laat het zien dat er bij hem geen vertrouwen is op God. Als hij zich had gebogen voor God met belijdenis van zijn zonden, had hij, net als destijds Hizkia heeft gedaan met de bedreiging van de koning van Assyrië (zie 2Kn 19), de koning van Babel in het geloof kunnen weerstaan.

De overgave vindt plaats in *"het achtste jaar van zijn regering"*, dat wil zeggen de regering van Nebukadnezar. Dit is de eerste datering met een verwijzing naar de regering van een buitenlandse heerser.

Jeruzalem in ballingschap | verzen 13-16

13 En hij voerde vandaar alle schatten van het huis van de HEERE weg, en [ook] de schatten van het huis van de koning. Hij haalde alle gouden voorwerpen weg die Salomo, de koning van Israëel, in de tempel van de HEERE gemaakt had, zoals de HEERE gesproken had.

14 Hij voerde heel Jeruzalem in ballingschap: al de vorsten, alle strijdbare helden, tienduizend gevangenen, en alle ambachtslieden en smeden. Niemand werd overgelaten behalve de arme bevolking van het land. 15 Hij voerde Jojachin weg naar Babel. Ook de moeder van de koning, de vrouwen van de koning, zijn hovelingen en de heersers van het land voerde hij in ballingschap uit Jeruzalem naar Babel. 16 Ook alle strijdbare mannen, zeventuizend [in aantal], en de ambachtslieden en smeden, duizend [in aantal, en] alle helden die geoefend waren in de strijd. De koning van Babel voerde hen in ballingschap naar Babel.

Na de overgave van Jojachin neemt Nebukadnezar “alle schatten van het huis van de HEERE weg, en [ook] de schatten van het huis van de koning”. Hij neemt alles mee naar Babel. De schatten van het huis van de HEERE worden later door Belsazar misbruikt (zie Dn 5:1-4). Weer later zorgt Kores de Pers ervoor dat ze weer naar Jeruzalem worden teruggebracht (zie Ea 5:14).

Na de waardevolle materialen worden ook de mensen met invloedrijke functies uit Jeruzalem naar Babel weggevoerd. Deze mensen zouden een opstand kunnen organiseren en zo een gevaar kunnen betekenen voor het gezag van Nebukadnezar. In deze gevangenschap worden ook de profeet Ezechiël (zie Ez 1:1-2) en Mordechai (zie Es 2:6) weggevoerd. De enigen die niet mee hoeven, zijn de armen van het land. Daar is geen gevaar van een georganiseerde opstand van te duchten.

Hij voert ook Jojachin weg naar Babel, samen met zijn moeder, zijn vrouwen, zijn hovelingen en de heersers van het land. Ook de strijdbare mannen en mensen die wapens kunnen maken (zie en vgl. 1Sm 13:19) worden door Nebukadnezar meegenomen. Zo voorkomt Nebukadnezar elke vorm van verzet.

Als het de duivel lukt ons op de een of andere manier gevangen te nemen door een bepaalde zonde, heeft hij niets meer van ons te duchten en blijft er van ons getuigenis voor de Heer niets over. Hetzelfde geldt voor de gemeente. Als wij ons inlaten met vreemde leringen, zoals wetticisme (zie de brief aan de Galaten) en filosofie (zie de brief aan de Kolossers), worden we daar ook door gevangen en kunnen wij niet getuigen van de Heiland. Ook het samenkomen van de gemeente verliest zijn getuigend karakter, zowel naar God toe als naar de wereld toe, als daarin

het vlees zich kan laten gelden zonder veroordeeld te worden. Dat zien we in de *brief aan de Korinthiërs*.

Zedekia koning van Juda | *verzen 17-20*

17 En de koning van Babel maakte Mattanja, de oom van [Jojachin], koning in zijn plaats en veranderde zijn naam in Zedekia. 18 Zedekia was eenentwintig jaar oud, toen hij koning werd. Elf jaar regeerde hij in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Hamutal, de dochter van Jeremia, uit Libna. 19 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, overeenkomstig alles wat Jojakim gedaan had. 20 Want het gebeurde, vanwege de toorn van de HEERE tegen Jeruzalem en tegen Juda, dat Hij hen verwierp van voor Zijn aangezicht. En Zedekia kwam in opstand tegen de koning van Babel.

Nebukadnezar maakt Mattanja, een zoon van Josia, koning in de plaats van de door hem naar Babel weggevoerde Jojachin. Hij geeft Mattanja een andere naam en noemt hem Zedekia. Zedekia betekent ‘mijn gerechtigheid is Jahweh’. Hij heeft wat zijn handelingen betreft, in volkomen strijd met die naam gehandeld, want hij heeft de ongerechtigheid van Jeruzalem tot een toppunt gebracht. Wat de gerechtigheid van Jahweh betreft, zien we dat Hij met Zedekia handelt in overeenstemming met die naam. Het oordeel dat Zedekia over Israël brengt, is een uiting van de gerechtigheid van de HEERE.

Hoewel hij zich had kunnen laten waarschuwen door wat er met zijn drie voorgangers is gebeurd, is hij in navolging van Jojakim doorgegaan met te doen wat slecht is in de ogen van de HEERE. Zedekia is een zwakkeling (*zie bijv. Jr 38:5*). Hij laat zijn oren hangen naar wat hem redelijk lijkt. Naar waarschuwingen van de HEERE door zijn profeten luistert hij niet. Er is bij hem geen geloof.

In zijn domheid komt hij in opstand tegen de koning van Babel en breekt daarmee de eed die hij heeft gezworen. Daarom zal hij omkomen (*Ez 17:15*). Hij neemt zijn toevlucht tot Egypte om het juk van Babel van zich af te werpen. Alsof hij dan geen knecht van Egypte zou worden. Hij kent de geschiedenis niet, hij is er blind voor. Zo dom is de mens zonder God.

*Maar hij kwam in opstand tegen hem door zijn gezanten naar Egypte te sturen, opdat men hem paarden en veel volk zou geven. Zou hij [erin] slagen? Zou hij ontkomen die zulke dingen doet? Zou hij een verbond verbreken en ontkomen? (*Ez 17:15*)*

2 Koningen 25

Vlucht en gevangenneming Zedekia | verzen 1-7

1 Het gebeurde in het negende jaar van zijn regering, in de tiende maand, op de tiende van de maand, dat Nebukadnezar, de koning van Babel, naar Jeruzalem kwam, hij en heel zijn leger. Zij belegerden [de stad] en bouwden er rondom schansen tegenaan. 2 Zo werd de stad belegerd, tot het elfde jaar van koning Zedekia.

3 Op de negende van de [vierde] maand, toen de hongersnood in de stad zo sterk geworden was dat de bevolking van het land geen brood [meer] had, 4 werd de stad opengebroken. Alle strijdbare mannen [vluchtten en trokken] 's nachts [de stad uit] via de poort tussen de twee muren, die zich bij de tuin van de koning bevond, terwijl de Chaldeeën rondom voor de stad lagen. En [de koning] ging in de richting van de Vlakte. 5 Maar het leger van de Chaldeeën achtervolgde de koning en zij haalden hem in op de vlakten van Jericho. Heel zijn leger werd van hem [gescheiden] en verspreid. 6 Toen grepen zij de koning en brachten hem naar de koning van Babel, naar Ribla. En zij spraken het vonnis over hem uit. 7 Zij slachtten de zonen van Zedekia voor diens ogen af. Verder maakte men de ogen van Zedekia blind en men bond hem met twee bronzen ketenen en bracht hem naar Babel.

De geschiedenis die in deze verzen wordt beschreven, staat ook in *Jeremia 39* en *Ezechiël 24*. Hier begint het definitieve oordeel. Nu is het voorbij voor Juda en kan er geen genade meer zijn.

Naar aanleiding van de opstand van Zedekia komt Nebukadnezar voor de derde en laatste keer naar Jeruzalem. De stad wordt belegerd en er worden rondom schansen tegenaan gebouwd. Dit gebeurt met de stad die eerst omringd was door de gunst van de HEERE. De stad heeft de HEERE echter verdreven door zijn ongerechtigheid en ervaart nu de gevolgen daarvan. De stad wordt nu omringd door vijanden.

Nebukadnezar neemt de tijd voor de verovering. Twee jaar lang belegerd hij de stad. Zijn opzet is de stad uit te hongeren. Gebrek aan voedsel zal velen de hongerdood doen sterven en de overgebleven levenden zo

zwak hebben gemaakt, dat de stad zonder enig verzet kan worden ingenomen.

De hongersnood drijft de strijdbare mannen tot een wanhoopsdaad. In plaats van zich over te geven, waarop door Jeremia sterk is aangedrongen (*Jr 38:17*), wordt er een vluchtpoging ondernomen. Op het moment dat de stad door de vijand wordt opengebroken en de vijand dus in de stad is, doen ze de poging. Als het nacht is, gaan ze door de poort de stad uit. Ook Zedekia doet mee aan de vluchtpoging. Het is allemaal door God voorzien (*zie Ez 12:1-20*). Het loopt Hem niet uit de hand. Het gaat zoals Hij heeft gezegd.

Zedekia slaagt erin een heel eind weg te komen. Hij is al ver weg, in de vlakten van Jericho. Nog even en hij kan de Jordaan oversteken. Dan wordt hij ingehaald. Het is ook onzinnig om te denken dat je kunt vluchten voor de tucht van de HEERE. Er is geen enkel verweer bij zijn arrestatie. Van zijn leger is niets over. Het is helemaal verspreid. Elke soldaat denkt alleen aan zichzelf. Er is niemand die hem nog wil verdedigen.

Als hij is gegrepen, wordt hij naar de koning van Babel gebracht, die dan in Ribla is, de plaats waar Joahaz gevangen heeft gezeten (*2Kn 23:33*). Hier staat een kleine koning uit een kleine stad, de koning van de troon van David, voor de machtige Nebukadnezar, van wie God heeft gezegd dat hij het gouden hoofd is. God staat aan de kant van Nebukadnezar vanwege de ontrouw van Zijn volk. Nebukadnezar is Zijn tuchtroede voor Zijn volk. Hoewel hier staat: *“Zij spraken het vonnis over hem uit”*, is het feitelijk Nebukadnezar die dat doet (*Jr 52:9*).

Toen grepen zij de koning en brachten hem naar de koning van Babel, naar Ribla, in het land van Hamath. En die sprak het vonnis over hem uit. (Jr 52:9)

In *vers 7* wordt dit vonnis voltrokken. Het is een dramatisch en gruwelijk vonnis. Tweemaal wordt er in dit vers gesproken over de ogen van Zedekia. Eerst worden zijn zonen voor zijn ogen afgeslacht. Het woord *“afgeslacht”* toont aan dat ze op gruwelijke wijze om het leven zijn gebracht. Hij ziet hoe het gebeurt. Met dit beeld voor ogen worden zijn ogen blind gemaakt. Dat beeld is hem de hele rest van zijn leven bijgebleven. Wat hem overkomt, is erger dan de dood. Het is een onophoudelijke kwelling van de geest.

Juda in ballingschap | verzen 8-21

8 Daarna, in de vijfde maand, op de zevende van de maand – dit jaar was het negentiende [regerings]jaar van Nebukadnezar, de koning van Babel – kwam Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, de dienaar van de koning van Babel, in Jeruzalem. 9 Hij verbrandde het huis van de HEERE, het huis van de koning en alle huizen van Jeruzalem. Ja, alle huizen van de aanzienlijken verbrandde hij met vuur. 10 Het hele leger van de Chaldeeën dat de bevelhebber van de lijfwacht bij zich had, brak de muren rondom Jeruzalem af.

11 De rest van het volk dat in de stad was overgebleven, de overlopers die naar de koning van Babel waren overgelopen, en de rest van de menigte voerde Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, in ballingschap. 12 Maar [enkelen] van de armsten van het land liet de bevelhebber van de lijfwacht als wijnbouwers en akkerbouwers achter.

13 En de koperen pilaren die in het huis van de HEERE waren, de onderstellen en de koperen zee die in het huis van de HEERE waren, braken de Chaldeeën stuk. Het koper daarvan voerden zij naar Babel.

14 Ook namen zij de potten, de scheppen, de messen, de offerschalen en alle koperen voorwerpen waarmee men de dienst deed, mee. 15 De bevelhebber van de lijfwacht nam de vuurschalen en de sprengbekkens mee – [al] wat geheel van goud en geheel van zilver was. 16 De twee pilaren, de ene zee en de onderstellen die Salomo voor het huis van de HEERE gemaakt had – het koper van al deze voorwerpen was niet te wegen. 17 De hoogte van een pilaar was achttien el, en het kapiteel daarop was van koper. De hoogte van het kapiteel was drie el. Het vlechtwerk en de granaatappels rondom op het kapiteel waren helemaal van koper. De andere pilaar had eveneens een vlechtwerk.

18 Ook nam de bevelhebber van de lijfwacht Seraja, de hoofdpriester, Zefanja, de tweede priester, en de drie deurwachters mee. 19 En uit de stad nam hij een hoveling mee die over de strijdbare mannen aangesteld was, en vijf mannen uit degenen die het aangezicht van de koning [mochten] zien, die in de stad werden aangetroffen, met de schrijver van de bevelhebber van het leger, die ten behoeve van de oorlog de bevolking van het land inschreef, en zestig man uit de bevolking van het land, die in de stad aangetroffen werden. 20 Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, nam hen mee en

bracht hen bij de koning van Babel in Ribla. 21 De koning van Babel [liet] hen neerslaan en doden in Ribla, in het land van Hamath. Zo werd Juda uit zijn land in ballingschap weggevoerd.

De *verzen* 8-21 geven verslag van de ondergang van het rijk van Juda en de verwoesting van Jeruzalem en de tempel in opdracht van Nebukadnezar. Dit werk begint *“in de vijfde maand, op de zevende van de maand – dit jaar was het negentiende [regerings]jaar van Nebukadnezar, de koning van Babel”* (vers 8), wat in onze jaartelling 15 augustus 586 v. Chr. is. *“Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, de dienaar van de koning van Babel”* begint met het in brand steken van alle huizen in Jeruzalem. Hij steekt ze in volgorde van belangrijkheid in brand.

Het eerste huis dat hij verbrandt, is *“het huis van de HEERE”* (vers 9). Het huis was al vijf jaar leeg. Misschien waren er nog wel wat materialen, maar de heerlijkheid van de HEERE was er uit weggegaan. Die is nog steeds weg. De christenheid kent ook gebouwen die voor het oog indrukwekkend zijn, maar die van binnen leeg zijn. Het zijn lege hulzen. Het huis van de HEERE is nutteloos geworden en wordt aan de volken prijsgegeven. Ook het huis van de koning en de andere huizen hebben afgedaan en worden verwoest. Waar geen huizen en mensen meer zijn, is ook een muur niet meer nodig. De muur wordt ook afgebroken (vers 10).

Vervolgens is de overgebleven en dakloos geworden bevolking van de stad aan de beurt. Samen met de overlopers en een restant van de menigte die buiten Jeruzalem woont, worden zij door Nebuzaradan naar Babel gevoerd (vers 11). Nebuzaradan neemt niet alle mensen mee. Hij laat enkelen achter om het land te verzorgen en het niet te laten verwilderen (vers 12).

In de *verzen* 13-17 wordt een uitvoerige beschrijving gegeven van alles wat Nebukadnezar meeneemt. Het laat ons nog een keer zien hoe mooi alles geweest is en hoe goed het had kunnen zijn als het volk niet alleen een mooie tempel had, maar ook een hart om de HEERE te dienen. Als dat hart er niet is, verliest alles zijn waarde voor God. Hij is niet aan Zijn volk gebonden. Als het niet aan Zijn doel beantwoordt, stelt Hij het terzijde. Dat is ook het algemene oordeel over de christenheid.

Wat er met al deze tempelvoorwerpen gebeurt, vormt een uitermate triest contrast met de bestemming die Salomo eraan heeft gegeven en

zoals hij ze indertijd met grote zorg in het huis van de HEERE heeft geplaatst. In *vers 15* wordt nog nadrukkelijk naar die tijd verwezen in verband met *“de twee pilaren, de ene zee en de onderstellen”*. Bij de Babyloëniërs bestaat daarvoor geen enkel respect. Ze slopen deze onderdelen. Wat daaraan van waarde is, nemen ze mee.

Het volk heeft geen boodschap gehad aan de betekenis van de pilaren en de zee. De pilaren stellen symbolisch de kracht van God voor, de basis waarop de tempel alleen in stand kan blijven. De zee wijst op de reiniging van de priester om geschikt te zijn om in Gods tempel te komen. Als het volk echter Gods kracht en de noodzakelijke reiniging verloochent, verliezen de symbolen hun betekenis en geeft God deze dingen prijs aan de volken.

Vandaag zien we in de christenheid hetzelfde. De betekenis van doop en avondmaal verliezen hun werkelijke betekenis als ze worden losgemaakt van Gods bedoeling en er een eigen invulling aan wordt gegeven. Als we ze niet biddend en geestelijk beleven, gaat het vlees zich ermee voeden. Op die manier geeft God deze dingen prijs aan de volken en onttrekt Hij Zich eraan en aan hen die hun eigen invulling eraan geven. Het kan er allemaal mooi uitzien, maar Hij is er niet aanwezig.

De *verzen 18-21* geven een verslag over het doden van leidinggevende personen uit Jeruzalem. In de stad worden eerst de mensen gevangen genomen die aan de tempel waren verbonden. Zij zullen zich het felste hebben verzet tegen een overgave aan de koning van Babel. Zij zijn ook degenen geweest die het volk in de afgoderij zijn voorgegaan. Hun gevangenneming en dood zijn een uitoefening van Gods gerechtigheid. Met de gevangenen neemt de bevelhebber nog enkele andere vooraanstaande personen uit de stad mee naar de koning van Babel om samen met de tempelfunctionarissen te worden gedood.

Deze afrekening als een uiting van Gods gerechtigheid is het begin van de Babylonische ballingschap (*vers 21b*).

Aanstelling van Gedalia | *verzen 22-26*

22 Maar over het volk dat in het land van Juda overgebleven was, dat Nebukadnezar, de koning van Babel, had laten overblijven – daarover stelde hij Gedalia aan, de zoon van Ahikam, de zoon van

Safan. 23 Toen nu al de legerbevelhebbers, zij en [hun] mannen, hoorden dat de koning van Babel Gedalia aangesteld had, kwamen zij naar Gedalia in Mizpa toe, namelijk Ismaël, de zoon van Nethanja, Johanan, de zoon van Kareah, Seraja, de zoon van Tanhumeth uit Netofa, en Jaāzanja, de zoon van [iemand] uit Maācha, zij en hun mannen. 24 Gedalia zwoer hun en hun mannen, en zei tegen hen: Wees niet bevreesd voor de dienaren van de Chaldeeën. Blijf in het land en dien de koning van Babel, dan zal het u goed gaan. 25 Het gebeurde echter in de zevende maand dat Ismaël, de zoon van Nethanja, de zoon van Elisama, [iemand] van koninklijken bloede, kwam, en tien mannen met hem. Zij sloegen Gedalia neer, zodat hij stierf, evenals de Judeeërs en de Chaldeeën die bij hem in Mizpa waren.

26 Toen maakte heel het volk zich gereed, van de kleinste tot de grootste, en de bevelhebbers van het leger, en zij gingen naar Egypte, want zij waren bevreesd voor de Chaldeeën.

In dit gedeelte (*verzen 22-26*) hebben we een korte mededeling over wat er met het overgebleven gedeelte van het volk Juda gebeurt. Dat gedeelte komt grotendeels in Egypte terecht. Een uitvoerige beschrijving daarvan staat in *Jeremia 40:1-43:7*. De mededeling hier voltooit het beeld van het einde van het rijk van Juda. Het eindigt met de wegvoering naar Babel en de vlucht naar Egypte.

Nadat Nebukadnezar al zijn handelingen in en met Juda en Jeruzalem heeft beëindigd, stelt hij over het volk dat hij in “*het land van Juda*” laat wonen, Gedalia, “*de zoon van Ahikam, de zoon van Safan*” aan. Gedalia is dus een van de nakomelingen van de Godvrezende Safan die we hebben ontmoet tijdens de regering en reformatie van Josia (*2Kn 22:3-14*).

Als vier met name genoemde legerbevelhebbers van de aanstelling van Gedalia horen, komen ze, met hun mannen, naar hem toe in Mizpa. Deze vier zijn waarschijnlijk met Zedekia gevlucht (*vers 4*) en ontkomen aan de achtervolging door de Babyloniërs. Zij lijken zich niet neer te leggen bij de ontstane situatie. Gedalia adviseert hen dringend (hij “*zwoer hun*”) om gewoon in het land te blijven. Hij wil hen ervan overtuigen dat ze niets hebben te vrezen van de Chaldeeën als ze blijven en de koning van Babel dienen. Ze mogen erop rekenen dat het dan goed zal gaan met hen. Gedalia spreekt wat door God is gezegd door

Jeremia. Jeremia heeft steeds opgeroepen tot een buigen voor koning Nebukadnezar. Als we ons buigen onder de tucht van God, zal dat zegen over ons brengen.

Ondanks de indringende woorden van Gedalia komen de weinigen die in het land zijn overgebleven in opstand tegen Gedalia. Ze weigeren pertinent om als knechten van de Babyloniërs te functioneren. Ze hebben hun eigen visie op de zaak en hun eigen plannen om daarmee om te gaan en zien in hem een gevaar voor hun plannen. Daarom wordt Gedalia vermoord. Een uitvoerig verslag over de moord op Gedalia (*vers 25*) staat in *Jeremia 40:13-41:15*. De daders en het hele volk vluchten naar Egypte.

Hiermee sluit de Heilige Geest het boek echter niet af. Hij sluit af met een straal van hoop waarover we in de volgende en tevens laatste verzen van dit boek lezen.

Gratie voor Jojachin | *verzen 27-29*

27 Het gebeurde in het zevenendertigste jaar van de ballingschap van Jojachin, de koning van Juda, in de twaalfde maand, op de zevenentwintigste van de maand, dat Evil-Merodach, de koning van Babel, in het jaar dat hij koning werd, Jojachin, de koning van Juda, gratie verleende [en hem] uit de gevangenis [haalde]. 28 Hij sprak vriendelijk met hem en stelde zijn zetel boven de zetel van de koningen die met hem in Babel waren. 29 [Jojachin] legde zijn gevangenskleren af en gebruikte steeds de maaltijd bij hem, al de dagen van zijn leven. 30 En wat betreft zijn levensonderhoud: een voortdurend levensonderhoud werd hem door de koning verstrekt, een gelijkse hoeveelheid, al de dagen van zijn leven.

In deze verzen licht een straal van hoop op. Daarvoor grijpt de Heilige Geest vooruit naar "het zevenendertigste jaar van de ballingschap van Jojachin", dat is het jaar 560 v. Chr. Nebukadnezar is geen koning meer. Jojachin, die vanaf zijn achttiende jaar in Babel is, is nu vijfenvijftig. Dat is zijn verdiende oordeel, want hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE.

Maar dan lezen we ineens in deze verzen over gratie, genade. Jojachin wordt uit de gevangenis gehaald, krijgt vriendelijke woorden te horen en krijgt een positie van aanzien boven de andere koningen die aan de

koning van Babel onderworpen zijn. Hij mag bij de koning van Babel aan tafel eten, zolang hij leeft. Ook zijn hele levensonderhoud wordt hem voor al de dagen van zijn verdere leven gegarandeerd.

We zien in wat er met Jojachin gebeurt een beeld van wat er in de toekomst met het hele volk van God zal gebeuren. God zal Zijn volk weer in genade aannemen en voor hen zorgen zolang zij Zijn volk op aarde zijn, dat wil zeggen gedurende de hele periode van het duizendjarig vrederijk.

In wat er met Jojachin gebeurt, zien we ook nog een ander beeld. We zien hier de verandering bij iemand die zich bekeert. Het is het betoon van onverdiende en onverwachte genade. Het laat ook zien dat er in een boze tijd, waarin het oordeel over de massa komt, God voor de enkeling genade heeft. Wie daaraan deel krijgt, krijgt andere kleding, wat spreekt van een ander gedrag en wordt verzekerd van levensonderhoud voor zijn geestelijk leven.

Andere publicaties

Andere boeken van dezelfde schrijver te bestellen bij de uitgever van dit boek of bij de christelijke boekhandel:

Oude Testament

Genesis, Toegelicht & toegepast 01, Bijbelverklaring,

ISBN 978-90-5798-362-7 (Paperback), 368 pag.

ISBN 978-90-5798-386-3 (E-book)

Exodus, Toegelicht & toegepast 02, Bijbelverklaring,

ISBN 978-90-5798-363-4 (Paperback), 320 pag.

ISBN 978-90-5798-392-4 (E-book)

Leviticus, Toegelicht & toegepast 03, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-364-1 (Paperback), 267 pag.

ISBN 978-90-5798-393-1 (E-book)

Numeri, Toegelicht & toegepast 04, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-365-8 (Paperback), 344 pag.

ISBN 978-90-5798-394-8 (E-book)

Deuteronomium, Toegelicht & toegepast 05, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-366-5 (Paperback), 367 pag.

ISBN 978-90-5798-395-5 (E-book)

Jozua, Toegelicht & toegepast 06, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-367-2 (Paperback), 223 pag.

ISBN 978-90-5798-396-2 (E-book)

Richteren Actueel, Bijbelverklaring

ISBN 90-74319-30-0 (Paperback), 336 pag.

ISBN 978-90-5798-420-4 (E-book)

1 Samuel, Toegelicht & toegepast 09, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-432-7 (Paperback), 313 pag.

ISBN 978-90-5798-422-8 (E-book)

2 Samuel, Toegelicht & toegepast 10, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-433-4 (Paperback), 237 pag.

ISBN 978-90-5798-423-5 (E-book)

1 Koningen, Toegelicht & toegepast 11, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-434-1 (Paperback), 246 pag.

ISBN 978-90-5798-424-1 (E-book)

Daniël, Toegelicht & toegepast 27, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-376-4 (Paperback), 226 pag.

ISBN 978-90-5798-384-9 (E-book)

Hosea Actueel, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-6451-069-4, 270 pag.

Joël Actueel, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-6451-070-0, 98 pag.

Amos Actueel, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-6451-089-2, 98 pag.

Nieuwe Testament

Zie, uw Koning – een toelichting op het evangelie naar Mattheüs

(Serie 'Zie' - deel 1/5)

ISBN 978-90-5798-272-9 (Paperback), 391 pag.

ISBN 978-90-5798-387-0 (E-book)

Zie, Mijn Knecht – een toelichting op het evangelie naar Markus

(Serie 'Zie' - deel 2/5)

ISBN 978-90-5798-273-6 (Paperback), 275 pag.

ISBN 978-90-5798-388-7 (E-book)

Zie, de Mens – een toelichting op het evangelie naar Lukas

(Serie 'Zie' - deel 3/5)

ISBN 978-90-5798-274-3 (Paperback), 519 pag.

ISBN 978-90-5798-389-4 (E-book)

Zie, uw God – een toelichting op het evangelie naar Johannes

(Serie 'Zie' - deel 4/5)

ISBN 978-90-5798-275-0 (Paperback), 426 pag.

ISBN 978-90-5798-390-0 (E-book)

Zie, een volk – een toelichting op Handelingen

(Serie 'Zie' - deel 5/5)

ISBN 978-90-5798-276-7 (Paperback), 498 pag.

ISBN 978-90-5798-391-7 (E-book)

De brief aan de Romeinen

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 1)

ISBN 978-90-8088-677-3 (Paperback), 198 pag.

ISBN 978-90-5798-426-6 (E-book)

De eerste brief aan de Korinthiërs

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 2)

ISBN 978-90-6353-224-6 (Paperback), 288 pag.

ISBN 978-90-5798-427-3 (E-book)

De tweede brief aan de Korinthiërs

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 3)

ISBN 978-90-6353-244-4 (Paperback), 166 pag.

ISBN 978-90-5798-428-0 (E-book)

Vrij! - De brief aan de Galaten

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou, (Rotsvast 4)

ISBN 978-90-7431-941-6 (Paperback), 101 pag.

ISBN 978-90-5798-429-7 (E-book)

De brief aan de Efeziërs

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 5)

ISBN 978-90-8088-673-5 (Paperback), 218 pag.

ISBN 978-90-5798-430-3 (E-book)

De brieven aan de Filippiërs en de Kolossers

een verklaring van Paulus' brieven speciaal voor jou (Rotsvast 6)

ISBN 978-90-8088-674-2 (Paperback), 218 pag.

ISBN 978-90-5798-439-6 (E-book)

De brieven aan de Thessalonicers

een verklaring van Paulus' brieven speciaal voor jou (Rotsvast 7)

ISBN 978-90-8088-679-7 (Paperback), 164 pag.

ISBN 978-90-5798-440-2 (E-book)

De brieven aan Timotheüs, Titus en Filémon

een verklaring van Paulus' brieven speciaal voor jou (Rotsvast 8)

ISBN 978-90-7971-803-0 (Paperback), 287 pag.

ISBN 978-90-5798-441-9 (E-book)

De brief aan de Hebreëën

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 9)
ISBN 978-90-79718-05-4 (Paperback), 287 pag.
ISBN 978-90-5798-442-6 (E-book)

De brieven van Jakobus en Petrus

een verklaring van deze brieven speciaal voor jou (Rotsvast 10)
ISBN 978-90-79718-07-8 (Paperback), 256 pag.
ISBN 978-90-5798-443-3 (E-book)

De brieven van Johannes en Judas

een verklaring van deze brieven speciaal voor jou (Rotsvast 11)
ISBN 978-90-79718-08-5 (Paperback), 160 pag.
ISBN 978-90-5798-444-0 (E-book)

De Openbaring

een verklaring van dit bijbelboek speciaal voor jou (Rotsvast 12)
ISBN 978-90-79718-00-9 (Paperback), 298 pag.
ISBN 978-90-5798-445-7 (E-book)

Onderwerpen

Begraven of cremen, Wat zegt de Bijbel
ISBN 90-64510-80-6, 72 pag.

Bekering en doop
ISBN 90-808867-1-8, 60 pag.

De christen en de wet
ISBN 978-90-5798-351-1, 108 pag.

Europa herleeft, Droom of nachtmerrie?
ISBN 90-77669-05-1, 80 pag.

Jezus, een levende relatie, 40 pag.

Zie voor meer commentaren en publicaties van deze schrijver de website www.oudesporen.nl onder 'Publicaties Ger de Koning'.